

Народна банка на Република Македонија

**Квартален извештај
јануари, 2010**

СОДРЖИНА

Вовед	3
I. Макроекономски движења	6
1.1. Меѓународно економско окружување	6
1.2. Домашна понуда	11
1.3. Агрегатна побарувачка	15
1.3.1. Лична потрошувачка.....	16
1.3.2. Буџет и јавна потрошувачка.....	18
1.3.3. Инвестициска потрошувачка.....	19
1.3.4. Нето извозна побарувачка.....	20
Прилог 1.....	21
Ревизии на БДП и на компонентите на БДП.....	21
1.4. Вработеност и плати	23
1.5. Биланс на плаќања	27
1.5.1. Тековна сметка.....	27
1.5.2. Капитална и финансиска сметка.....	31
1.5.3. Ценовна конкурентност.....	35
1.6. Инфлација	36
II. Монетарна политика	40
2.1. Монетарни агрегати	45
2.2. Кредитна активност	49
2.3. Каматни стапки	53
III. Пазар на капитал	58
IV. Макроекономски проекции	60
Прилог 2.....	61
Претпоставки за егзогените варијабли.....	61
Прилог 3.....	65
Проекции за кредитната активност на банките во првиот квартал на 2010 година.....	65
Прилог 4.....	68
Проекции на движењата во надворешниот сектор.....	68
СТАТИСТИЧКИ ПРИЛОГ	71

* Кварталниот извештај содржи анализа на макроекономските движења главно во третиот квартал на 2009 година и расположливите податоци за движењата во четвртиот квартал на 2009 година, заклучно со 15.01.2010 година.

Вовед

На крајот на ноември 2009 година, НБРМ ја намали основната каматна стапка за 50 базични поени, од 9% на 8,5%, а во јануари беше извршено намалување за дополнителни 50 базични поени т.е. на 8%. Промената во насоката на монетарната политика се должи на изменетиот амбиент, односно значително подобрите трендови во надворешниот сектор во однос на очекувањата и поповолните изгледи за наредниот период. Наместо очекуваната нерамнотежа на девизниот пазар во последните три месеци од годината како резултат на посилните притисоци на побарувачката на девизи, продолжи трендот на зголемена понуда, отворајќи простор за монетарно прилагодување во насока на олабавување на политиката. Причините за изостанување на очекуваните притисоци на девизниот пазар може да се бараат во неколку фактори. Прво, **очекувањата** продолжија сè повеќе да се стабилизираат во последните три месеци, што доведе до зголемена понуда и намалена побарувачка на ефективни странски пари на менувачкиот пазар и следствено висок раст на нето-откупот од менувачкото работење. Прудентноста на политиките, помалата контракција на економијата, како и сигналите за закрепнување на глобалната економија се фактори коишто ги движат очекувањата во овој период. Второ, во услови на пониски приходи, **јавната потрошувачка** беше пониска од планираната, и со тоа овозможи помал одлив на девизи преку овој канал во однос на очекувањата. Трето, **значителен дел од побарувачката на девизи на реалниот сектор беше задоволен преку банките**, во еден дел и преку нивно надворешно задолжување. Со тоа, банките не вршеа конверзија на портфолиото од денари во девизи, што може да се објасни со поволните приноси на инструментите во домашна валута и постабилните очекувања. Четврто, **капиталните приливи** се оценуваат како повисоки во однос на досегашните проекции, што придонесе за поголема понуда на девизи во однос на очекувањата.

Монетарната реакција на намалените тековни притисоци врз девизниот курс со намалување на основната каматна стапка, првенствено ги рефлектира подобрите очекувања за идните трендови. Сепак, ова не значи дека не постојат можности за потенцијални негативни шокови. Ризиците околу големината и изворите на финансирање на дефицитот во тековната сметка и натаму се присутни. Воедно, очекувањата на домашните субјекти и нивните преносни ефекти врз побарувачката на девизи сè уште се чувствителни и условени од поголем број фактори. Оттука, водењето на политиките и натаму се одвива во неизвесен амбиент, што наметнува потреба од претпазливост. Во секој случај, подобрите остварени од очекувани движења во 2009 година, пред сè од аспект на нивото на девизните резерви, значи поголем капацитет на монетарната политика за апсорбирање на евентуалните негативни шокови во текот на 2010 година.

Што се однесува на реалната економија, последните податоци за БДП ги потврдуваат оцените на НБРМ за најдлабока контракција на економијата во третиот квартал на 2009 година. Овие трендови се условени од темпото на закрепнување на економиите на главните трговски партнери, сè поголемото намалување на кредитните текови во домашната економија, од поголемата претпазливост на субјектите, при сè уште присутната неизвесност, како и од очекувањата за бавно закрепнување на побарувачката, односно дестимулирање на новите инвестиции. Анализата по одделните категории покажува иста структура на пад на БДП во третиот квартал, како и во претходното тримесечје. Натомошното намалување на личната потрошувачка (иако со побавно темпо споредено со претходниот квартал) и намалувањето на новите инвестиции доведоа до негативен придонес на домашната побарувачка. Во извозниот сегмент, во третиот квартал и понатаму се чувствуваат ефектите од намалената побарувачка, што доведува до недоволна искористеност на потенцијалот на извозните капацитети. Надолното прилагодување на домашната и извозната побарувачка и понатаму предизвикуваат пад на увозот и намалување на дебалансите во надворешната трговија. Со тоа, нето-извозот и во третото тримесечје има позитивен придонес кон годишната промена на БДП. Падот на економијата во третиот квартал на 2009 година е помалку интензивен од оцените на НБРМ (проектиран пад од 2,5%), што се должи на понискиот пад на странската ефективна побарувачка во втората половина на година, наспроти претпоставките¹ користени при проекциите. Во последното тримесечје се очекува стабилизирање на економијата. Ризиците за влошување на трендовите во реалниот сектор, сепак и натаму се присутни. Главно, тие се однесуваат на евентуалната поинтензивна

¹ Користен извор за претпоставките: "Консензус форкаст", октомври 2009.

реакција на пазарот на труд и недоволно интензивното ревитализирање на извозната побарувачка.

Намалувањето на ценовното ниво продолжи и во четвртиот квартал на 2009 година. Во последното тримесечје на годината беше забележана негативна инфлација од 2,1%, наспроти - 1,4% во претходниот квартал. Ваквите трендови кај домашните цени, главно претставуваат резултат на промените на увозните цени, коишто континуирано следат дезинфлаторна патека, по високиот раст во првите три квартали од претходната година, од последниот квартал на 2008 година и во текот на 2009 година. На кумулативна основа, во 2009 година е остварен просечен годишен пад на цените од 0,8%, што не отстапува значително од проектираната динамика на инфлацијата. Базичната инфлација во последното тримесечје влезе во негативна зона (годишен пад од 0,6%), укажувајќи на секундарните ефекти од падот на цените на храната и енергијата и намалените притисоци од побарувачката. Во просек, во 2009 година, базичната инфлација е позитивна и изнесува 0,3%. Со тоа, овие цени повторно се вратија на траекторијата на ниски стапки на раст, по забрзувањето на растот во претходната година, делумно како пренесен ефект од исклучителниот раст на цените на храната и енергијата. Во наредниот период се очекува умерено интензивирање на инфлацијата, условено од прогнозите за раст на увозните цени и од порастот на регулираните цени.

Најновите трендови на депозитниот и кредитниот пазарен сегмент, каде се забележува раст на депозитите и кредитите, ги потврдуваат оцените за постабилни очекувања, намалени, иако и натаму присутни ризици и поволни тенденции во надворешната позиција на економијата. Во третиот квартал, вкупниот депозитен потенцијал забележа раст на квартална основа (1,9%), а ноемвриските податоци укажуваат на натамошно поинтензивно зголемување на приливот на ново штедење во банкарскиот систем, споредено со крајот на септември (3,2%). Промените во депозитната база на банките кореспондираат со постабилните текови во економијата и подобрите очекувања на економските субјекти, како и со девизните приливи во економијата генерирани преку позицијата на билансот на плаќања во овој период. На кредитниот пазар се забележуваат првите сигнали на закрепнување, по значителното намалување во вториот квартал на годината. Така, во третото тримесечје, кварталниот пад во кредитната активност е значително помал од оној во претходното тримесечје, а во текот на октомври и ноември банките обезбедија нова финансиска поддршка, пред сè насочена кон корпоративниот сектор. Ваквите трендови, во основа кореспондираат со оцените на банките во Анкетата за кредитната активност за стабилизирање на кредитните услови и побарувачката за кредити во последниот квартал на годината, како и за мало раздвижување на активноста во одделни сегменти. Идните трендови во доменот на пристапот до кредити, во голема мерка се условени од динамиката на штедењето и од перцепциите на банките за ризик. Засега оцените се во насока на умерен раст на кредитите во наредниот период и умерено релаксирање на каматните услови, при сè уште претпазлива кредитна политика на банките и фокусирање на квалитетот на кредитното портфолио.

Во последното тримесечје на годината, на девизниот пазар не беа присутни притисоци врз побарувачката на девизи. Спротивно на очекувањата, јазот помеѓу понудата и побарувачката на девизи во овој период беше позитивен, овозможувајќи интервенции на НБРМ со откуп на девизи и кумулирање девизни резерви. Ваквата слика претставува индикатор за натамошна корекција на надворешните дебаланси, чишто притисоци врз економијата почнаа значително да се намалуваат од крајот на вториот квартал наваму. Во третото тримесечје, овие трендови се интензивираа, при што побрзото темпо на намалувањето на увозната побарувачка, како и високиот раст на приватните трансфери доведоа до суфицит во тековната сметка (1,6% од БДП). Ова, комбинирано со високите приливи од задолжувањето на државата на странските финансиски пазари и алокацијата на Специјалните права на влечење (СПВ) овозможи позиционирање на девизните резерви над нивото остварено на крајот на претходната година. **Континуираниот откуп на девизи и во последниот квартал е јасен показател за натамошното прилагодување на надворешната позиција и за позитивните очекувања на домашните субјекти.** Стеснувањето на трговскиот дефицит продолжи и во текот на октомври и ноември (годишно намалување од 7,9%), а растечкиот тренд на нето-приливите од менувачкото работење се интензивира (годишен раст од 96,4% во последниот квартал). Воедно, во овој период ризиците од притисоци на девизниот пазар не се материјализираа заради репатријацијата на поголем износ на дивиденди кон странски инвеститори. Имено, овие девизни одливи беа надоместени преку краткорочно задолжување на банките. Овие трендови овозможија натамошно кумулирање на

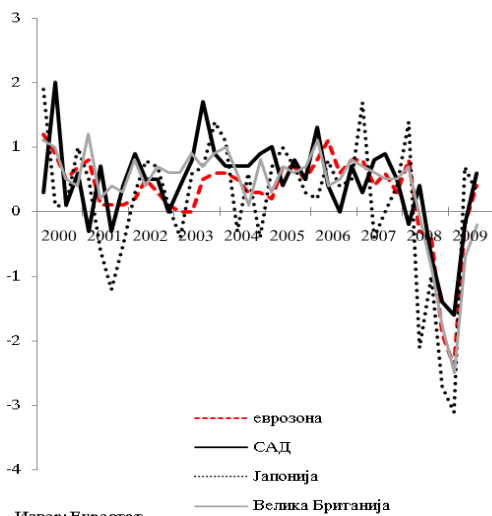
девизните резерви, коишто забележаа годишен раст од околу 100 милиони евра на крајот на годината. **Иако поместувањата на девизниот пазар, којшто е исклучително важен за монетарната политика, во втората половина на 2009 година во континуитет се поволни, прашањето за нивната одржливост и понатаму е клучно.** Ова, главно произлегува од три причини. Прво, стеснувањето на трговскиот негативен јаз е водено од надолното прилагодување на увозот, а не од ревитализирањето на извозната побарувачка. Оттука, исполнувањето на претпоставката за закрепнување на извозот во наредниот период е важен услов за непрекинато поволните движења на девизниот пазар. Второ, приливите преку тековните трансфери (пред сè во готовина чиј извор е нето-откупот од менувачко работење) објаснуваат голем дел од вишокот понуда на девизи. Имајќи ја предвид нивната нестабилност и непредвидливост ризиците и понатаму остануваат. Трето, еден од главните сегменти заради кој се очекува корекција на надворешната нерамнотежа се капиталните приливи, коишто, во овие околности, зависат од брзината на глобалното закрепнување и перцепциите на странските инвеститори, а со самото тоа се неизвесни.

I. Макроекономски движења

1.1. Меѓународно економско окружување²

Закрејнувањето на глобалната економија, коешто зайочна во преходното тримесечје, продолжи и во првиот квартал на 2009 година. Генерално, силниот фискален и монетарен стимул, но и постепено враќање на довербата на економските субјекти се оценуваат како фактори коишто го движат излезот од глобалната рецесија. Клучното прашање и натаму е дилемата околу одржливоста на последните трендови. Овие дилеми, главно се поддржани од можноста за исцрпување на ефектите од поддршката на економиите преку макроекономските полици, како и од привременој карактер на позитивните ефекти од циклусот на залихите во поразвиените економии. При тоа, ограничувачките фактори за растот се гледаат во два домена. Прво, високите буџетски дефицити и растечкиот јавен долг делуваат како ограничување за евентуална понатамошна фискална поддршка на економиите. Второ, постоењето голема веројатност пошрошувачката и кредитните шекови и натаму да бидат ограничени, во услови на потреба од консолидација на финансиската позиција и на населението и на финансискиот систем, како и заради евентуалното натамошно влошување на трендовите на пазарот на труд. И покрај првите знаци на закрепнување на активносста, инфлацијата во глобални рамки и натаму е ниска, во услови на сè уште висока споредбена основа и негатилен производен јаз.

Реален раст на БДП во
високоиндустријализираните економии
(квартални процентуални промени; квартални податоци)

Извор: Еуростат.

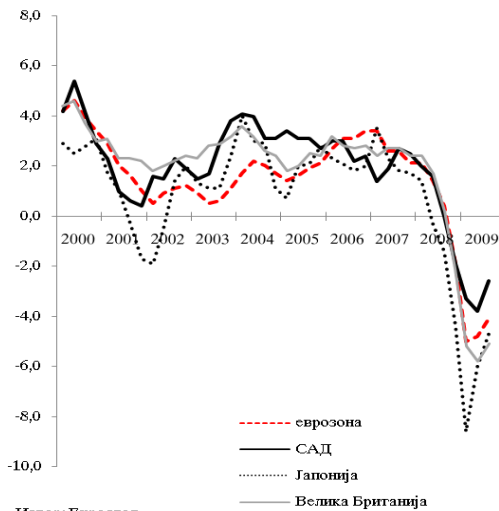
Податоците за глобалната економска активност во вториот и третиот квартал на 2009 година упатуваат на постепено заздравување на глобалната економија и излегување од рецесијата предизвикана од финансиската криза. Паралелно со растот на економската активност се забележува и пораст на светската трговија. Во третиот квартал, светската трговија бележи раст од околу 4%, што претставува прво зголемување на трговијата на глобално ниво од првото тримесечје од 2008 година³. Порастот на светската трговија е резултат на растот на обемот на извозот и увозот во поголем број економии, односно е дисперзиран. Ова е позитивен сигнал за малите и отворени економии, каква што е македонската економија, чишто економски остварувања во голема мерка се условени од извозната побарувачка. Иако рецесијата е завршена, сепак неизвесноста и ризиците околу темпото на понатамошното закрепнување на глобален економски план и понатаму се присутни. Едно од главните прашања е дали потрошувачката и приватните инвестиции ќе се ревитализираат и ќе продолжат да растат и по исцрпувањето на ефектите од досега експанзивните макроекономски политики. Дополнителен

² Анализата се заснова на Светскиот економски преглед, октомври 2009, септемврскиот месечен извештај на ЕЦБ, кварталниот извештај на Европската комисија за еврозоната и на економскиот квартален извештај на Европската комисија за земјите-кандидатки за влез во ЕУ и претпристапните земји.

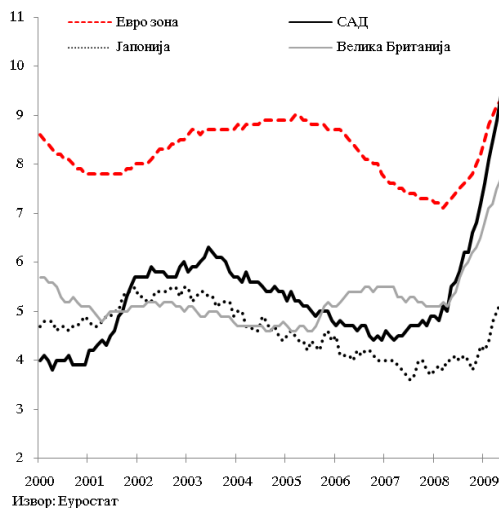
³ Според Месечниот извештај на ЕЦБ- декември 2009 година

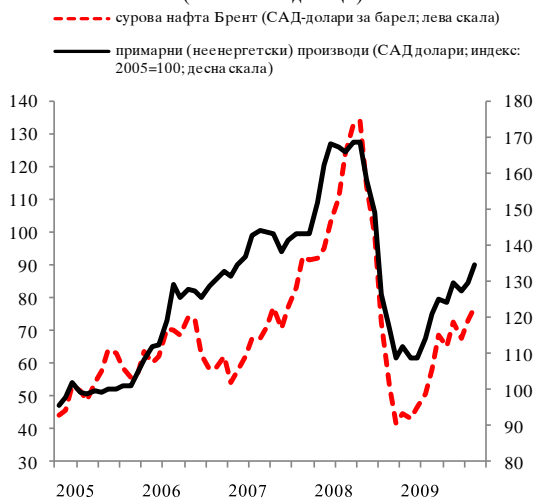
Реален раст на БДП во високоиндустријализираните економии (годишни процентуални промени; квартални податоци)

Стапка на невработеност во високоиндустријализираните економии (процент; сезонски прилагодени; месечни податоци)

Движење на суровата нафта и примарните производи (месечни податоци)

фактор на ризик е степенот на прилагодување на пазарот на труд и последиците врз вкупната побарувачка.

По континуираниот квартален пад на активноста во евро-зоната во претходните пет квартали, во третото тримесечје во евро-зоната е забележан квартален раст од 0,4%⁴. Во вториот квартал на 2009 година економијата на евро-зоната се стабилизира, водена пред сè од подобриот извоз за да влезе во зоната на позитивни квартални промениво третото тримесечје. Позитивниот придонес на залихите, нето-извозот и јавната потрошувачка се главните фактори за ваквите позитивни промени. Од друга страна, личната и инвестициската потрошувачка и натаму бележат намалување, водена од сè уште високата неизвесност, зголемената склоност кон штедење и слабата кредитна поддршка. Според ЕЦБ и Европската комисија, растот на евро-зоната ќе продолжи и во последното тримесечје, при што годишната промена на БДП за цела 2009 година би била негативна и би гравитирала околу 4%. И покрај постоечките негативни ризици, за 2010 година оцените за евро-зоната се во насока на остварување умерен раст, којшто според ЕЦБ би се движел помеѓу 0,1% и 1,5%. Извозната побарувачка, циклусот на залихите, ефектите од поддршката преку макроекономските политики и политиките насочени кон враќање на нормалното функционирање на финансискиот систем се фактори коишто се очекува да го поддржат растот во 2010 година.

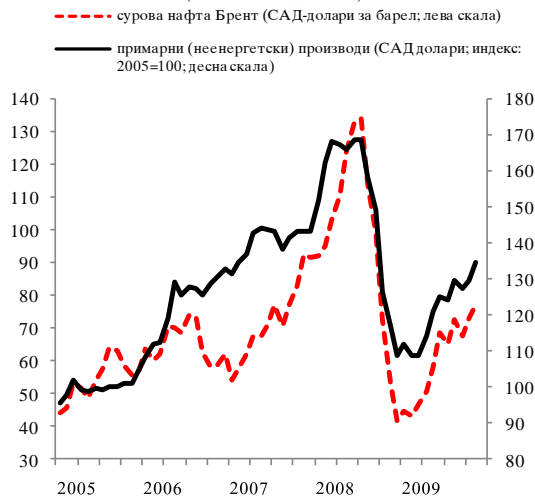
По петмесечно намалување, општото ниво на цени во евро-зоната во ноември и декември 2009 година забележа годишен раст од 0,5% и 0,9%, соодветно. Искрпувањето на ефектот од високата споредбена основа на цените на храната и енергијата се сметаат за главната причина за ваквите ценовни промени. Од друга страна, економските фундаменти, како што се побарувачката и трошоците по единица труд не креираат инфлациски притисоци. Оцените за споро закрепнување на побарувачката се причина заради која се очекува умерен раст на инфлацијата во евро-зоната за 2010 година од 0,9% до 1,7%. Притоа, анкетите покажуваат дека очекувањата за инфлацијата и понатаму не отстапуваат значително од среднорочната инфлациска цел од околу 2%.

Постепено закрепнување е карактеристично и за американската економија. Во третото тримесечје од 2009 година, реалниот БДП на САД забележа раст од 0,6% на

⁴ Сезонски прилагодени податоци.

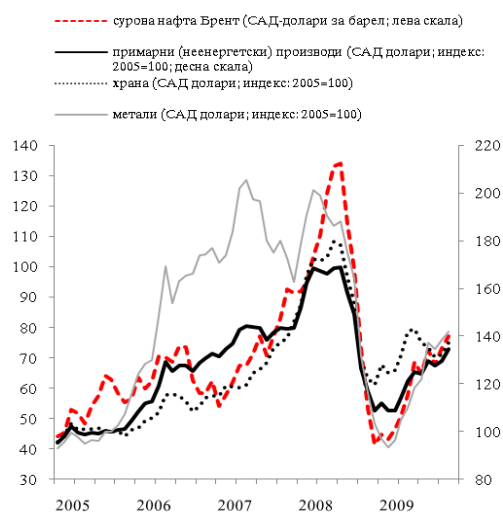
Движење на суровата нафта и примарните производи (месечни податоци)

Извор: ММФ месечна база на податоци

квартална основа, по падот што го имаше економијата во претходните 4 тримесечја. Подобрите перформанси во третиот квартал се условени од закрепнувањето на личната потрошувачка, зголемениот извоз, но и од раздвижувањето на пазарот на недвижности. Од друга страна, падот на инвестициите и растот на увозната побарувачка имаа негативен ефект врз вкупната економска активност. Закрепнувањето на личната потрошувачка во САД во голема мерка се поврзува со фискалните стимулативни пакети, особено оние насочени кон автомобилската индустрија и пазарот на недвижности. Оттука и дилемите околу одржливоста на растот на потрошувачката во САД, којашто има големи преносни ефекти врз глобалната економија. Доколку потрошувачката во САД подолго време остане значително под предкризното ниво, тоа ќе значи и послаб глобален раст, но и промена на сегашните глобални дебаланси. Според јануарските проекции на „Консензус форкаст“⁵, годишниот раст на БДП на САД во 2010 година се очекува да изнесува 2,9%, со што засега изгледите за американската економија се релативно позитивни. **Од аспект на инфлациските движења**, во ноември продолжи трендот на зголемување на годишната стапка на инфлација, која изнесуваше 0,2%. Ова претставува зголемување за 2,3 процентни поени споредено со најдлабокиот пад во јули од 2,1%.

Движења на енергетските и примарните производи (месечни податоци)

Извор: ММФ месечна база на податоци

Во третиот квартал на 2009 година продолжи зголемувањето на стапката на невработеност во евро-зоната и САД. Така, просечната стапка на невработеност во третото тримесечје се зголеми на квартална основа за 0,3 процентни поени во евро-зоната и 0,4 процентни поени во САД и изнесуваше идентични 9,6%. Ваквите промени значат забавување на растот на невработеноста, споредено со претходните два квартала. Имено, растот на стапката на невработеност во евро-зоната и САД изнесуваше 0,5 процентни поени и 1,2 процентни поени во второто тримесечје, и 0,8 процентни поени и 1,2 процентни поени во првото тримесечје, соодветно.

Монетарната политика во евро-зоната и во САД, следена преку промените во основните каматни стапки, остана непроменета. Така, ЕЦБ ја задржа каматната стапка на истото ниво од мај 2009 година (1%), оценувајќи споро економско закрепнување, привремен карактер на факторите коишто го движат тековниот економски раст, а со тоа и натамошно одржување на инфлацијата под среднорочната

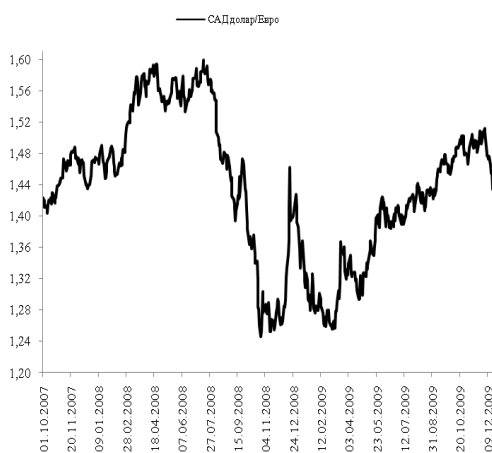
⁵ „Консензус форкаст“ - јануари 2010 година

цел од 2%. Сепак, ЕЦБ започна со постепено повлекување на вонредните мерки за поддршка на ликвидноста, сигнализирајќи со тоа намалена потреба за поддршка на економијата преку овој канал. Промена на каматната стапка не беше направена ниту во САД, каде што ФЕД ја задржа основната каматна стапка на 0,25% (од декември 2008 година).

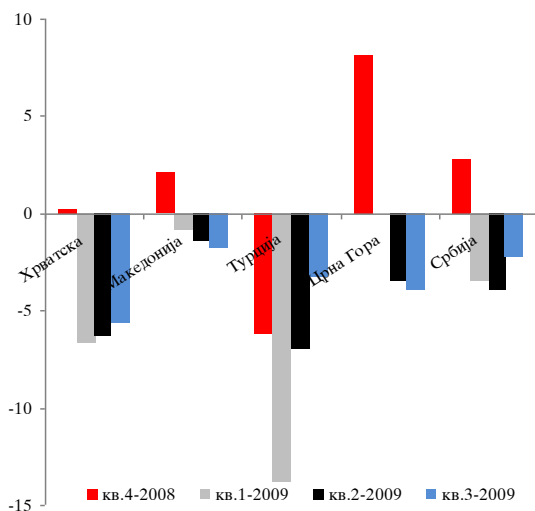
Ценовниот индекс на примарните (неенергетски) производи⁶, цената на суровата нафта и цената на металите бележат раст во третото тримесечје од 2009 година. Наспроти ваквите движења, ценовниот индекс на храната бележи пад од 3,17% во однос на претходното тримесечје. Просечната цена на суровата „брент“ нафта во третото тримесечје изнесуваше 68,37 САД-долари за барел и е висока за 15,6% во споредба со претходното тримесечје (на годишна основа, цената бележи пад од 41%). Зголемувањето на цената на нафтата се поврзува со сигналите за закрепнување на глобалната економија, со што и Меѓународната агенција за енергија, во последните три месеци соодветно ги зголемуваше проекциите за побарувачка на нафта. На месечна основа, во ноември цената на нафтата го достигна највисокото ниво од 77,04 САД-долари за барел, или зголемување за 85,3%, споредено со декември 2008 година, кога цената на нафтата изнесуваше 41,58 САД-долари/барел. Во третото тримесечје, ценовниот индекс на примарните производи бележи квартално зголемување за 5,9%, додека на годишно ниво, индексот е намален за 19,8%. **Што се однесува на цените на металите,** во третиот квартал на 2009 година продолжи нивниот квартален раст, започнат во претходното тримесечје, но со малку поинтензивно темпо. Така, во третото тримесечје индексот на цените на металите забележа квартален раст од 18,1%, наспроти 16,2% во претходниот квартал (како реакција на кризата од третиот квартал на 2008 година до првиот квартал на 2009 година, индексот на цените на металите бележеше квартален пад, во просек од околу 20%). **Индексот на храната бележи квартален пад од 3,17% во третото тримесечје,** додека на годишна основа е забележан пад од 18,8%.

Движење на девизниот курс
(дневни податоци)

Извор: ЕЦБ.

Реален раст на БДП во земјите од регионот
(годишни процентуални промени, квартални податоци)

Извори: Национални статистички заводи.

Со стабилизирањето на условите на меѓународниот финансиски пазар, еврото забележа номинален раст во однос на САД-доларот во третото и четвртото тримесечје од оваа година, односно номинална апрецијација од 5,0% и 3,3%, соодветно. Просечниот

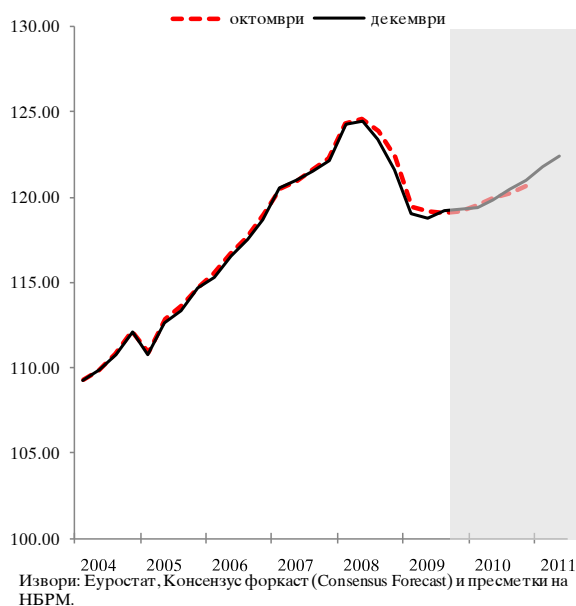
⁶ Ценовниот индекс на примарните производи ги вклучува: цените на храната, пијалаците, земјоделските сировини и металите.

номинален девизен курс САД-долар/евро во четвртото тримесечје изнесуваше 1,48. Во декември 2009 година, вредноста на еврото беше повисока од просечната вредност во декември 2008 година за 8,7%, кога просечниот номинален курс изнесуваше 1,34 САД-долари/евро.

Паралелно со закрепнувањето на поразвиените економии, сигнали за закрепнување можат да се забележат и во земјите на Западниот Балкан и Турција. Кај дел од оваа група земји постои можност подобрите перформанси да имаат привремен карактер, имајќи предвид дека тие делумно се поддржани преку експанзивната фискална политика. Јасната потреба за промена на фискалниот курс, со цел обезбедување одржливи јавни финансии, укажува на намалувањето на фискалниот стимул за економската активност во наредниот период. Сепак, идните трендови во оваа група земји првенствено се условени од динамиката на заздравување на извозната побарувачка и закрепнувањето на капиталните приливи. И покрај тоа што во најголем дел од овие земји во третото тримесечје беше забележан реален пад на БДП, сепак битно е да се потенцира забавувањето на падот. Така на пример, во Турција по падот на БДП од 14,3% во првото и 7,9% во второто тримесечје, во третиот квартал е забележан пад од 3,3%. Во Хрватска е забележан пад на БДП од 5,7%, наспроти 6,3% во претходниот квартал. Вакви тенденции се забележани и во Србија (пад од 2,3% во третиот квартал, наспроти намалувањето од 4,2% во претходното тримесечје). Во согласност со намалените притисоци од увозните цени и намалената побарувачка, во речиси сите земји од оваа група се забележува намалување на стапките на инфлација. За повеќето земји од регионот е карактеристично и значителното стеснување на трговскиот дефицит, заради силната надолна корекција на увозната побарувачка. Што се однесува на пазарот на труд, со исклучок на Турција, Хрватска и Србија, во останатите земји не се забележува поголемо влошување на пазарните услови.

Странска ефективна побарувачка
(индекс: 2000=100; квартални податоци)

Последните оценки за странската ефективна побарувачка⁷ укажуваат на нејзин

⁷ Странската ефективна побарувачка е пресметана како збир од пондерираните индекси на бруто домашниот производ на најзначајните трговски партнери на Република Македонија. Пондерите се пресметани врз основа на учеството на овие земји во македонскиот извоз. Податоците за бруто домашниот производ за земјите-трговски партнери на Македонија се од базата на податоци на Еуростат (New Cronos database), додека проектираните податоци се од публикацијата „Консензус форкаст“, октомври 2009 година и декември 2009 година. Во пресметката на индексот се

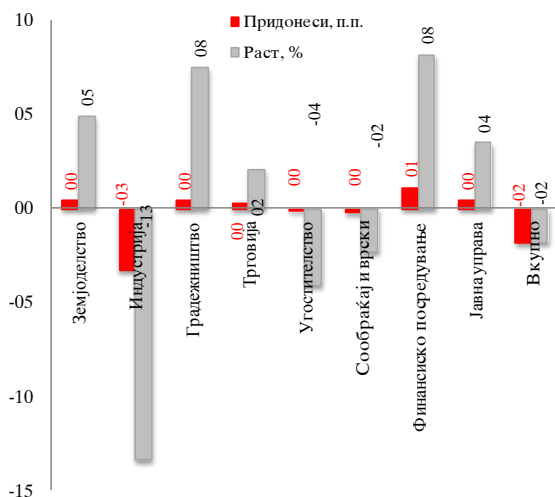

помал пад во втората половина на 2009 година, во однос на претходните оценки. За 2010 година проекциите покажуваат постепено ревитализирање на странската ефективна побарувачка, што ги поддржува оценките за умерени позитивни стапки на раст и на домашната економија.

1.2. Домашна понуда

Очекувањата за најамодно интензивирање на падој на домашната вкупна економска активност се потврдиле во првиот тримесечје на 2009 година. Временското задоцнување на преносот на надворешните шокови (позитивни и негативни) врз домашната економија делумно ги објаснува ваквите трендови, имајќи предвид дека во истиот период во економиите на нашите најважни трговски партнери се забележува ублажување на падој на активност. Бруто домашниот производ забележа реален годишен пад во првиот квартал на 2009 година од 1,8%. Главна детерминанта на падој, гледано од аспект на понудата, и натаму првостепеноста на маалената додадена вредност кај индустријата, што како неволно тренд започна од последниот квартал на 2008 година. Значајниот негативен придонес на оваа дејност беше делумно ублажен со позитивниот придонес на услужниот сектор, движен главно од зголемената додадена вредност кај финансиското посредување, како и од позитивниот придонес на градежништво (иако двојно послаб споредено со придонесот во претходниот квартал).

Реални стапки на раст на одделните сектори од БДП и придонеси кон вкупниот БДП во Кв. 3

Извор: Државен завод за статистика и НБРМ

Во согласност со очекувањата, во третиот квартал беше забележан најдлабок пад на активноста во домашната економија од почетокот на глобалната финансиска и економска криза. Годишното намалување на бруто домашниот производ постепено се интензивира, достигнувајќи 1,8%. Сезонски прилагодените податоци покажуваат квартален пад на БДП од 0,3%. Како и во претходниот квартал, и во третото тримесечје падот на економската активност е последица на намалената домашна и извозна побарувачка. Депрецираната побарувачка имаше преносни ефекти врз активноста во повеќе дејности, намалувајќи ја новата понуда во економијата.

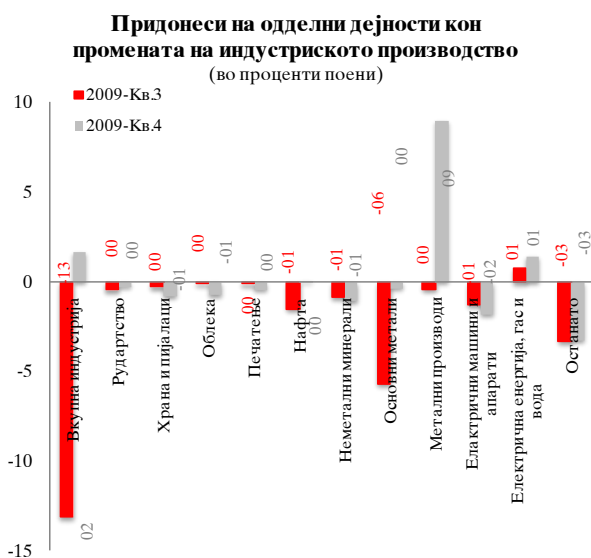
Падот во индустријата (13,4% во третиот квартал на 2009 година) и натаму е најинтензивен и со доминантен придонес за вкупниот пад во економијата, споредено со останатите дејности. Континуирани негативни остварувања сезабежани и кај сообраќајот и врските (пад од 2,3%) и кај хотелите и рестораните (пад од 4,3%), но со намален интензитет. Позабележително надолно прилагодување во третиот квартал е забележано кај градежната активност (раст од 7,5% наспроти 14,4% во вториот квартал). Од друга страна, подобрување во однос на претходниот

вклучени Германија, Грција, Италија, Холандија, Белгија, Шпанија и Србија.

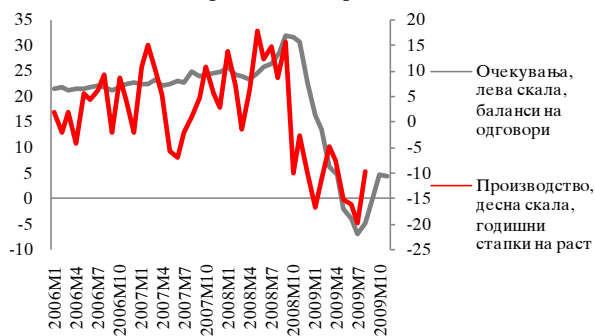

квартал има кај финансиското посредување (раст од 8,2% наспроти 5,3% во вториот квартал) и кај трговијата (раст од 2,1% наспроти падот од 0,3% во вториот квартал). Компаративната анализа со земјите од регионот и натаму укажува на значително помала реакција на македонската економија на глобалната рецесија (Хрватска има пад на БДП од 5,7%, Црна Гора од 5,0%, а Турција и Србија од 3,3% и 2,3%, соодветно). Единствено Албанија продолжува со позитивните економски резултати, но со позабавена динамика во третиот квартал (раст на БДП од 4,1%, наспроти 5,3% во претходниот квартал).

Намалената додадена вредност во индустријата од 13,4%⁸, во голема мерка се објаснува со натамошното недоволно искористување на капацитетите во извозно ориентираните дејности. Сепак, овој ефект е надополнет и со падот на активноста предизвикан од ослабената домашна побарувачка. Падот на домашното индустриско производство, во споредба со земјите од регионот, е понизок само во споредба со остварувањето на Црна Гора, (намалување на обемот на индустриското производство од 52,0%). Останатите земји бележат поблаг пад на индустријата, во Србија и Хрватска намалувањето изнесува 11,1% и 9,0%, додека Турција и Албанија имаат помал пад на индустриското производство (8,1% и 4,5%). Слично како во претходните периоди, и во третиот квартал, најголемо влијание врз падот на индустриското производство има падот на производството на основни метали. Сепак, падот кај производството на основни метали продолжи да забавува, така што во третиот квартал се сведе на 42% (62% и 52%, во првиот и вториот квартал, соодветно). Намалувањето на вкупниот индекс е поддржано и со пониското производство на нафта, на електрични машини и апарати, како и производството на хемикалии и хемиски производи. Единствено позначајно позитивно остварување и понатаму се забележува кај производството на електрична енергија, заради подобрената хидросостојба во земјата, што имаше позитивен ефект врз извозотво услови на намалена економска активност. Општата состојба во индустријата во третиот квартал не се оценува како поволна, имајќи предвид дека пад на производството имаат 20 оддели од вкупно 24, на кои отпаѓаат 84% од индексот. **Ниската споредбена основа во последниот квартал на 2008 година, кога се појавија првите посериозни ефекти од глобалната криза во овој сегмент, доведе до раст**

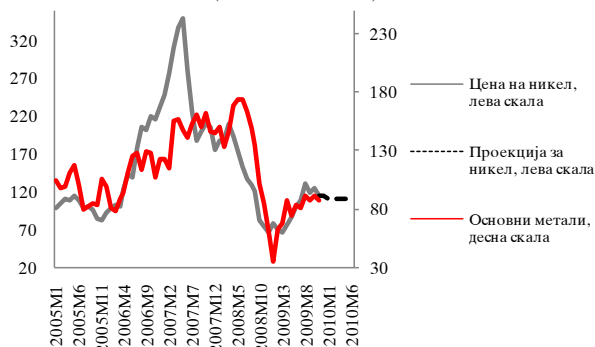

⁸ Во исто време, падот кај физичкиот обем на индустриско производство во третиот квартал изнесуваше 13,1%.

Индустриско производство и очекувања на менаџерите за идно производство

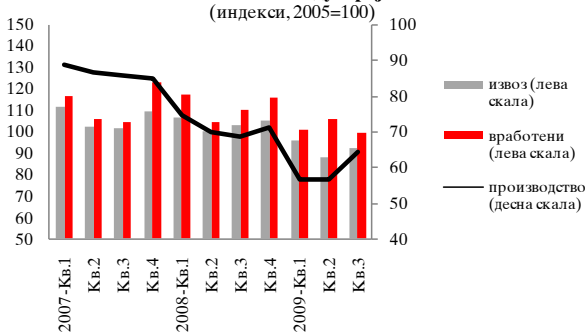
Извор: Државен завод за статистика

на индустриското производство од 1,7%⁹ во четвртиот квартал на 2009 година. Имено, во октомври и ноември 2008 година производството било над просекот за 2005 година за 11,3%, а само еден месец претходно, односно во септември 2008 година, производството го надминувало просекот за 2005 година за 34,3%, што претставува драстично намалување на споредбената основа. Годишно зголемување на производството во четвртиот квартал од 2009 година, има само кај пет оддели, односно 22% од индексот. Растот на индустријата во целост произлегува од производството на метални производи во металопработувачка фаза (со индивидуален придонес од 9,0 п.п.), додека најголем негативен придонес има производството на електрични машини и апарати (од 1,8 п.п.). Иако е очигледно дека ваквиот пресврт во движењето на индустриското производство главно произлегува од базниот ефект, сепак сигналите за раст на индустријата се во согласност со оценките на раководителите од преработувачката индустрија, чишто очекувања за идното производство во анкетите за месец октомври и ноември бележат значително подобрување¹⁰.

Производство на основни метали и цена на никел (индекси, 2005=100)

Извор: Државен завод за статистика, ММФ и Блумберг

Падот на најзначајната дејност од индустријата, производството на основни метали, значително забави во третиот и четвртиот квартал, кога забележа пад од 42% и 3,7%, соодветно (наспроти падот од 56,5% во првата половина на годината). Одредени позитивни придвижувања кај оваа дејност се забележуваат во август и октомври, кога производството е зголемено во однос на претходните месеци и е во согласност со порастот на цените на металите на светските берзи. Со оглед на очекувањата за стабилни цени и евентуалното подобрување на странската побарувачка за метали, можно е постепено зголемување на производството и во наредниот период. Исто така, во третиот квартал значително забавување на падот беше забележано и кај текстилната индустрија, дејност со најголем број вработени лица, при што падот на производството се сведе на 6,5%, наспроти високиот пад од 19,1% во вториот квартал. Обемот на извоз на производи од оваа индустрија е понизок за 10,3%, а бројот на вработени се намали за 9,7%. Распојливите податоци за производството и извозот во последниот квартал на 2009 година¹¹ засега не укажуваат на подобрување на активноста во

Производство и извоз на текстил и вработени во текстилна индустрија (индекси, 2005=100)

Извор: Државен завод за статистика

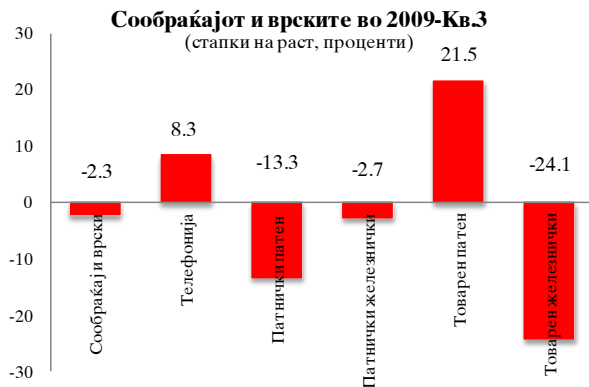
⁹ Податоците се однесуваат на октомври и ноември.

¹⁰ Од Анкетата за деловни тенденции во преработувачката индустрија на ДЗС објавена во декември 2009 година.

¹¹ Податоците за производството се однесуваат на октомври и ноември, а за извозот - на октомври.

оваа индустрија (пад на производството од 14,5% и помалку извезени количини за 14,1%).

Извор: Државен завод за статистика

По големото намалување од 8,4% во вториот квартал, падот на активноста во секторот **сообраќај и врски** се сведе на 2,3% во третиот квартал на 2009 година. Со оглед на минималното подобрување на активноста на квартална основа, значителното забавување на годишниот пад во најголем дел се должи на пониската споредбена основа (пред сè кај превозот на стоки). Активноста во сообраќајот и врските може да се очекува да се задржи во негативната зона на промени и во последниот квартал, и покрај позитивните очекувања за идното движење на индустријата, главно поради високата споредбена основа од претходната година.

Извор: Државен завод за статистика

Додадената вредност во трговијата во третиот квартал на 2009 година бележеше раст од 2,1% и покрај намалената лична потрошувачка. Ваквиот раст делумно се должи на ниската споредбена основа од претходната година (во третиот квартал на 2008 година трговијата забележа годишен пад од 0,6%). Покрај дивергентното движење на личната потрошувачка, спротивно на растот на трговијата се движеа и приходите од ДДВ во Буџетот, со што приходите врз основа на овој данок во третиот квартал беа пониски за 3,8% споредено со соодветниот квартал од претходната година. Во согласност со очекуваниот пад на личната потрошувачка, намалување се очекува и на активноста во трговијата во последниот квартал од 2009 година. Овие оценки се конзистентни со реалниот пад на прометот во трговијата во октомври од 5,8%, додека приходите од ДДВ во Буџетот во октомври и ноември забележаа пад од 1,6%. Спротивно на остварениот раст на трговијата, очекувањата на раководителите на трговските субјекти за деловната состојба во наредните шест месеци минимално се подобруваат од очекувањата од пред три месеци.

Извор: Државен завод за статистика и Министерство за финансии

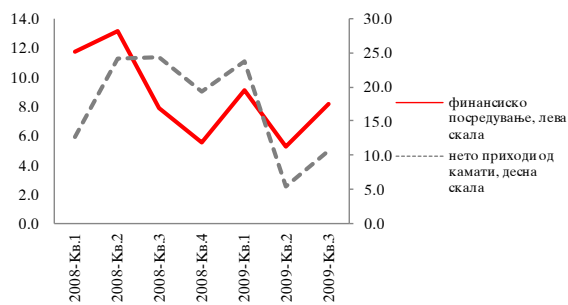
Високиот раст на градежната активност од 14,4% во претходниот квартал, се преполови на 7,5% во третиот квартал. Забавената динамика кај градежништвото во однос на претходните квартали, делумно може да се поврзе со забавувањето на растот на државните капитални инвестиции, кои веќе во третиот квартал забележаа пад на годишно ниво од 4,9%. Сепак, растот од 7,5% во градежништвото, гледано по градежни објекти, е резултат на постоејќиот висок раст кај хидроградбата (1,2 пати). Спротивно на растот на градежната активност, раководителите на градежните

претпријатија ја оценуваат деловната состојба во третиот квартал како полоша од претходниот¹², при што како најсериозен ограничувачки фактор и натаму ја истакнуваат недоволната побарувачка, но и зголемените финансиски трошоци. Очекувањата за четвртиот квартал се значително влошени, укажувајќи на намалување на градежната активност. Ова кореспондира и со високиот пад на државните капитални инвестиции од 31,0% во октомври и ноември 2009 година. Од друга страна, првичните расположливи податоци покажуваат дека вредноста на извршените градежни работи во октомври е зголемена за дури 62,8%, на годишна основа.

Позитивните тенденции кај **финансиското посредување и другите деловни активности** продолжија и во третиот квартал од 2009 година, кога е забележано интензивирање на реалниот годишен раст од 5,3% (колку што изнесуваше во вториот квартал) на 8,2%. Во прилог на зголемената додадена вредност во овој сектор, од кој околу една третина отпаѓа на банките, говори податокот за интензивираниот годишен раст на нето-приходите на банките од камати за 10,8% (номинално) во третиот квартал на 2009 година (во вториот квартал на 2008 година растот изнесуваше 5,4%). Имајќи го предвид натамошниот, иако значително забавен раст на кредитите, може да се очекува продолжување на позитивните тенденции во овој сектор и во последниот квартал на годината.

Додадена вредност во финансиско посредување и други деловни активности и нето приходи од камати (годишни стапки на раст, во %)

Извор: Државен завод за статистика и НБРМ.

1.3. Агрегатна побарувачка

Во претходното тримесечје беше забележано изразено намалување на домашната побарувачка, што придонесе за пролабочување на падот на БДП и за најсилна контракција на домашната економија од почетокој на кризата. Падот на БДП и во ова тримесечје е генериран од негатактивниот придонес на домашната побарувачка, којашто забележа намалување како реакција на присујнаата неизвесност и ризици, како и на ограничениите финансиски текови. Намалувањето на домашната побарувачка и истовременото интензивирањето на падот на извозот придонесоа за интензивирање на падот на увозот. Намалувањето на увозната побарувачка доведе до позитивен придонес на нето-извозот кон расото на БДП, но сепак недоволен за да го неутрализира негатактивниот придонес на домашната побарувачка. Имајќи ја предвид ниската споредбена основа од претходната година, кога се почувствуваа првите поголеми ефекти од кризата, во последното тримесечје не се очекува најмошен годишен пад на активността (се проценува на годишна основа да нема промена во БДП). Ваквите очекувања се базираат и врз забавувањето на падот на странската ефективна побарувачка во претходниот квартал, што би имало поволно влијание врз економската активност во наредниот период.

¹² Од Анкетата за деловни тенденции во градежништвото на ДЗС од ноември 2009 година

Отежнатиот пристап до финансирање, зголемената неизвесност и воздржувањето од потрошувачка и инвестиции кај домашните субјекти во третиот квартал на 2009 година доведоа до натамошен пад на домашната лична и инвестициска потрошувачка. Истовремено, намалената странска побарувачка дополнително го интензивира падот на извозот. Во услови на поинтензивно прилагодување и на увозната побарувачка на ваквите состојби, дојде до натамошно стеснување на негативното салдо на размената со странство и повторен позитивен придонес на нето-извозот кон промената на БДП.

Извор: Државен завод за статистика .

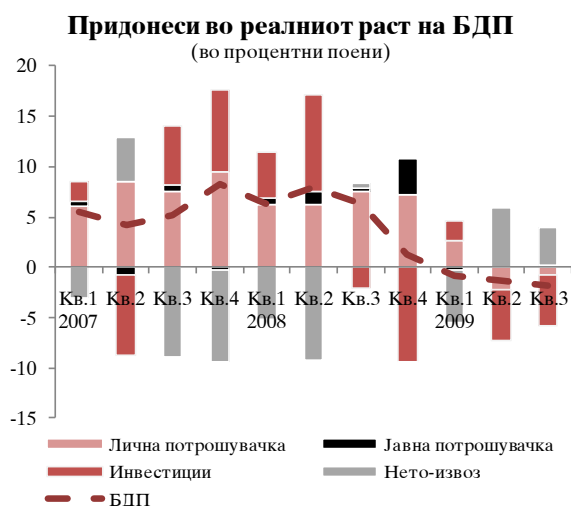
Годишни стапки на реален раст
(во %)

	2008-Кв.1	2008-Кв.2	2008-Кв.3	2008-Кв.4	2008	2009-Кв.1	2009-Кв.2	2009-Кв.3
Лична потрошувачка	7,6	7,2	8,9	8,5	8,1	3,1	-2,5	-0,9
Јавна потрошувачка	3,8	7,2	1,6	21,9	8,8	-1,9	-0,8	1,5
Бруто инвестиции	43,8	56,6	-3,7	-29,9	4,9	20,1	-20,9	-24,1
Извоз на стоки и услуги	-12,1	-12,9	-1,8	-3,3	-7,6	-15,1	-8,9	-12,8
Увоз на стоки и услуги	-0,1	4,7	-2,2	-1,8	0,0	-0,3	-14,9	-15,4
Домашна побарувачка	9,6	14,7	4,9	1,1	7,3	3,4	-5,9	-4,7
Нето-извоз*	-25,3	-55,7	3,1	-0,7	-16,2	-21,6	24,6	21,5
БДП	6,4	7,9	6,4	1,2	4,8	-0,9	-1,4	-1,8

* намалување на нето извозот означува проширување на дефицитот

Извор: Државен завод за статистика и пресметки на НБРМ.

1.3.1. Лична побарувачка

Извор: Државен завод за статистика

Значителното намалување на кредитната поддршка од страна на банките, потребата за одржување релативно солидна финансиска позиција во услови на криза и постоечката неизвесност околу идната позиција на пазарот на работна сила се фактори што и понатаму ја намалуваат склоноста кон потрошувачка и го редуцираат обемот на личната потрошувачка. Така, намалувањето на личната потрошувачка со послаб интензитет продолжи и во третото тримесечје, со годишна стапка на реален пад од 0,9%. Сепак, во однос на претходното тримесечје, таа е реално повисока за 5,8% (односно за 3% според сезонски прилагодените податоци), додека кумулативно во првите три квартали на годината бележи реален пад од 2,9% во однос на истиот период од претходната година.

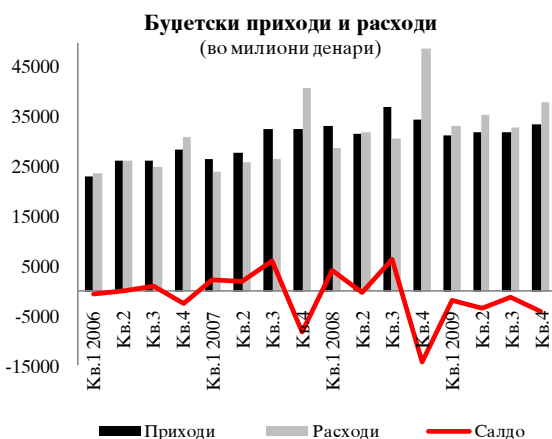
Намалувањето на личната потрошувачка на годишна основа во третиот квартал е во согласност со реалниот пад на

Извор: Државен завод за статистика, Министерство за финансии и НБРМ.

Извор: Државен завод за статистика и министерство за финансии.

Извор: Министерство за финансии

прометот во трговијата на мало од 0,8% и на приходите од ДДВ од 3,8%. Намалената потрошувачка услови натамошно намалување на увозот на стоки за широка потрошувачка (реален пад од 6,6%), како и пад на обемот на домашното производство на потрошни добра за прв пат во последните две години (за 5,5%).

Главни детерминанти на падот на личната потрошувачка се првенствено фактори од психолошка природа, односно воздржување од потрошувачка во услови на неизвесност околу идните движења во економијата и идниот доход. Имено, во третиот квартал реалниот расположив доход на населението и натаму расте интензивно со стапка од 16%. Зголемувањето на интензитетот на пораст на оваа категорија се должи на високата стапка на раст на приватните трансфери (21,8%), додека кај останатите категории на доход (плати и пензии), како и кај бројот на вработени лица се забележува благо забавување на реалните годишни стапки на раст. Не помалку значаен фактор за намалување на потрошувачката се заострените услови на кредитирање од страна на банките, што заедно со психолошките фактори ја намали побарувачка на кредити. Слабата побарувачка, како и истовремено намалената понуда на кредити од страна на банките при ограничени извори на финансирање, условија кредитите на населението на крајот на третото тримесечје да забележат реален едноцифрен годишен раст од 8,2%¹³ (за прв пат во изминатите седум години кредитите бележат едноцифрена стапка на раст).

Движењето на индикативните категории за личната потрошувачка упатуваат на нејзин годишен пад и во последното тримесечје¹⁴ од годината. Распоживите податоци упатуваат на натамошно забавување на реалниот раст на платите (7,1%), на пензиите (6,6%), како и на кредитниот раст (4,5%). Падот кај домашното производство на стоки за широка потрошувачка се продлабочува (8,3%), исто како и падот кај трговијата на мало (7,8%). Единствено кај приватните трансфери и кај приходите од ДДВ се забележува висока стапка на годишен раст во последниот квартал (61,2% и 20,3%, соодветно), што се должи делумно и на ниската споредбена основа од последниот квартал на минатата година, кога беа забележани првичните последици од кризата.

¹³ Исклучувајќи ги пресметаните камати.

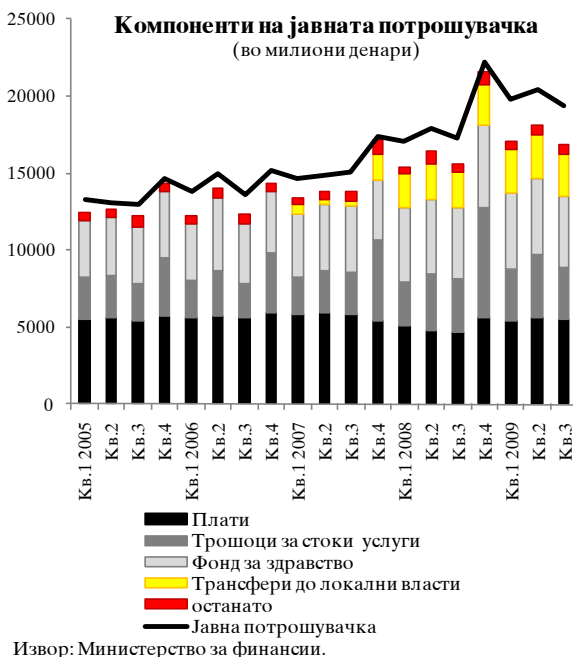
¹⁴ Податоците за трансферите се проценети. Податоците за платите се дадени заклучно со **ноември**, додека податоците за трговијата на мало се дадени заклучно со **октомври**.

1.3.2. Буџет и јавна потрошувачка

Јавната потрошувачка во третото тримесечје забележа реален годишен раст од 1,5%. Во однос на претходниот квартал, јавната потрошувачка бележи реален пад од 2,1% (односно реален раст од 0,8% според сезонски прилагодените податоци), додека кумулативно во првите три квартали таа е реално пониска за 0,4% во однос на истиот период од 2008 година.

Во номинални износи, јавната потрошувачка бележи забавување на годишниот раст кој во третиот квартал изнесува 11,6%. Во рамки на консолидираниот буџет, вкупните приходи се годишно пониски за 14,3%, пред сè поради високата споредбена основа (во истиот квартал од 2008 година беше реализирана исплата на дивиденда од страна на едно претпријатие во делумна државна сопственост, додека оваа година исплатата беше реализирана порано, во вториот квартал. Доколку се елиминира овој фактор, вкупните приходи во третиот квартал се пониски за 4,5% годишно. Истовремено, влошената економска состојба продолжи да се одразува и врз даночните приходи, но со забавен интензитет (стапката на пад на даночните приходи е двојно пониска во споредба со онаа во претходниот квартал и изнесува 7,2%), при што најголем придонес кон падот имаа приходите од данокот на добивка (кои во третото тримесечје забележаа годишен пад од 43%) и приходите од ДДВ (пад од 5,1%). Вкупните расходи се повисоки за 7,5% на годишна основа, што се должи во најголема мера на повисоките тековни трошоци (9%), односно на трошоците за плати (15,8%), трансферите до Фондот за ПИОМ (7,5%) и трансферите до локалните власти¹⁵ (23,4%), додека расходите за стоки и услуги во третиот квартал бележат намалување (2,5%). Капиталните трошоци се намалени за 6,2%, што кореспондира со индикаторите за градежната и инвестициската активност во економијата во овој период. Дефицитот во консолидираниот буџет во третото тримесечје изнесува 1,2% од БДП (3,5% од БДП во вториот квартал).

¹⁵ Трансферите до локалните власти од консолидираниот државен буџет се однесуваат на блок-дотациите до општините, коишто во најголем дел се наменети за покривање на платите на јавните службеници во секторите „култура“, „образование“, „здравство“ и „социјална работа“, а во помал дел за покривање на материјалните трошоци.

Извор: Државен завод за статистика.

консолидираниот буџет забележа продлабочување за 3,4 пати во однос на претходниот квартал (38,2% од вкупниот буџетски дефицит остварен во 2009 година). На годишна основа, падот кај буџетските приходи во последниот квартал значително забавува и изнесува 2,6%. Тоа се должи на пресвртот во трендот кај даночните приходи, кои во последниот квартал на 2009 година излегоа од зоната на негативни движења и забележаа годишен раст од 0,5% (заради високиот пораст на приходите од ДДВ од 17,7% и пораст на акцизните приходи од 0,8%). Буџетските расходи бележат висок пад од 22,4% (за прв пат во последните десет квартали), при значително намалување кај тековните трошоци (11,2%, поради намалувањето на трошоците за стоки и услуги за 44,1%) и голем пад кај капиталните расходи (60,4%). Имајќи го предвид значителниот пад на расходите во буџетот, **може да се очекува висок номинален, а со тоа и висок реален годишен пад на јавната потрошувачка во последниот квартал.**

1.3.3. Инвестициска потрошувачка

Депресираната инвестициска активност беше карактеристика и на третото тримесечје од годината. Во третиот квартал, бруто-инвестициите забележаа реално намалување за дополнителни 23% во однос на претходниот квартал (според сезонски прилагодени податоци), а годишниот реален пад се интензивира и достигна 24,1%. Со тоа, оваа категорија претставува главен носител на падот на бруто домашниот производ во третото тримесечје. Во првите три квартали на 2009 година, бруто-инвестициите се намалени за 13,8% реално, во однос на истиот период од претходната година. Тоа укажува на значителна контракција на процесот на инвестирање во економијата во текот на изминатите два квартала, имајќи предвид дека само во првото тримесечје од годината инвестициите имаа висок реален годишен раст од 20,1%. Воздржаноста од инвестиции е условена од опаѓачката домашна и странска побарувачка и отежнатиот пристап до финансирање, при сè уште голема неизвесност.

Извор: Државен завод за статистика и НБРМ

Од аспект на реалните движења на сродните категории, увозот на средствата за работа бележи годишен пад и во третото тримесечје (за 8,6%), исто како и домашното производство на капитални добра (за 19,3%). Вредноста на извршените градежни работи и натаму има изразен годишен раст (14,2%), но се забележува намалување на интензитетот на промената. Од аспект на финансирањето на

инвестициите, растот на долгорочните кредити на претпријатијата забавува и на крајот на септември се сведе на 8,3%, при сè уште затегнати услови на кредитирање и намалена понуда на кредити. Неповолните движења кај странските директни инвестиции продолжуваат и во третото тримесечје (заради девизните одливи за репатријација на дивиденди), а забавувањето на растот на државните капитални инвестиции веќе во третиот квартал премина во годишен пад (4,9%).

Првичните податоци за последното тримесечје¹⁶ засега не упатуваат на позначајно заживување на инвестициската активност до крајот на 2009 година. Имено, во последното тримесечје не може да се очекува поддршка од државните капитални инвестиции, со оглед на значителното интензивирање на нивниот реален годишен пад (59,531%). Иако реалниот годишен раст на долгорочните кредити на корпоративниот сектор во последниот квартал благо се интензивира, (9,2% во последниот квартал, наспроти 8,3% во третото тримесечје), сепак нивното ниво не се очекува да генерира позначителен раст на инвестициите до крајот на годината. Домашното производство на капитални добра и натаму бележи годишен пад, иако со забавена динамика (6,8%). Единствено извршените градежни работи сигнализираат извесно заживување на инвестициите во градежништвото, со висок годишен пораст од 66,8% во првиот месец од кварталот.

1.3.4. Нејто извозна побарувачка

Натамошното подобрување на трговското салдо, во услови на поинтензивно намалување на увозот од извозот, придонесе за повторен позитивен придонес на нето-извозот кон економскиот раст во третиот квартал. Извозот продолжи да се намалува, забележувајќи висок номинален и реален пад (од 24,1% и 12,8%, соодветно), при намалена извозна побарувачка. Падот кај извозот, заедно со поизразеното намалување на домашната побарувачка, придонесоа за натамошно намалување на увозот во третото тримесечје (за 1,6% реално, на квартална основа, според сезонски прилагодените податоци). Ваквото дополнително намалување кај увозот придонесе тој да забележи висок номинален и реален годишен пад од 26,9% и 15,4%, соодветно.

Според расположливите податоци за првите два месеца од последниот квартал, извозот бележи пад од 22,4%, а увозот од 15,6%,

¹⁶ Податоците за извршените градежни работи се дадени заклучно со октомври.

номинално. Врз основа на ваквите остварувањата во надворешнотрговската размена, како и очекувањата за натамошен пад кај домашната потрошувачка, до крајот на годината се очекува продолжување на досегашните трендови кај извозот и увозот и натамошен позитивен придонес на нето извозната побарувачка кон годишната промената на БДП.

Прилог 1 Ревизии на БДП и на компонентите на БДП

Како што беше нагласено во Кварталниот извештај од јули 2009 година, податоците за БДП и за неговите компоненти (како по производна, така и по расходна страна), претрпуваат повеќе ревизии до објавувањето на конечниот податок. Овој процес не е невообичаен, ниту пак карактеристичен само за Македонија. Напротив, ревизиите на првичните проценки за БДП се вообичаена практика на заводите за статистика на сите земји во светот. Сепак, ревизиите на основниот показател за економската состојба во земјата го отежнуваат процесот на проектирање, имајќи предвид дека тие не ретко значат промена на податоците за последните две години, односно промена на временската серија користена во претходната проекција. Во овој прилог е даден осврт на последните ревизии на податоците за БДП и неговите расходни компоненти согласно со соопштението на ДЗС од 25.12.2009 година и приказ на разликите помеѓу првата објава и последната објава на податоците¹⁷.

Во последното соопштение за БДП ДЗС изврши позначителна ревизија на податоците за БДП од 2007 година наваму. Позабележителни ревизии за **второто тримесечје на 2009 година**, податок кој претставуваше почетна точка за проекциите во претходниот квартал, се направени кај личната потрошувачка, увозот и извозот. Годишната стапка на раст на личната потрошувачка е ревидирана во надолна насока, од -0,5% на -2,5%, што укажува на побрза прилагодливост на потрошувачката на домаќинствата кон намалената економска активност. Ревизии во надолна насока се направени и кај увозот (за 0.6 п.п.), додека падот на извозот е коригиран во нагорна насока (понизок пад за 0.9 п.п.).

Табела 1. Ревизии на податоците за вториот квартал на 2009 година

	Соопштение објавено на 18.9.2009 год.	Соопштение објавено на 25.12.2009 год.
	2009Кв.2	2009Кв.2
лична потрошувачка	-0.5	-2.5
јавна потрошувачка	-0.8	-0.8
бруто-инвестиции	-20.8	-20.9
извоз на стоки и услуги	-9.8	-8.9
увоз на стоки и услуги	-14.3	-14.9
БДП	-1.4	-1.4

Извор: Државен завод за статистика на РМ.

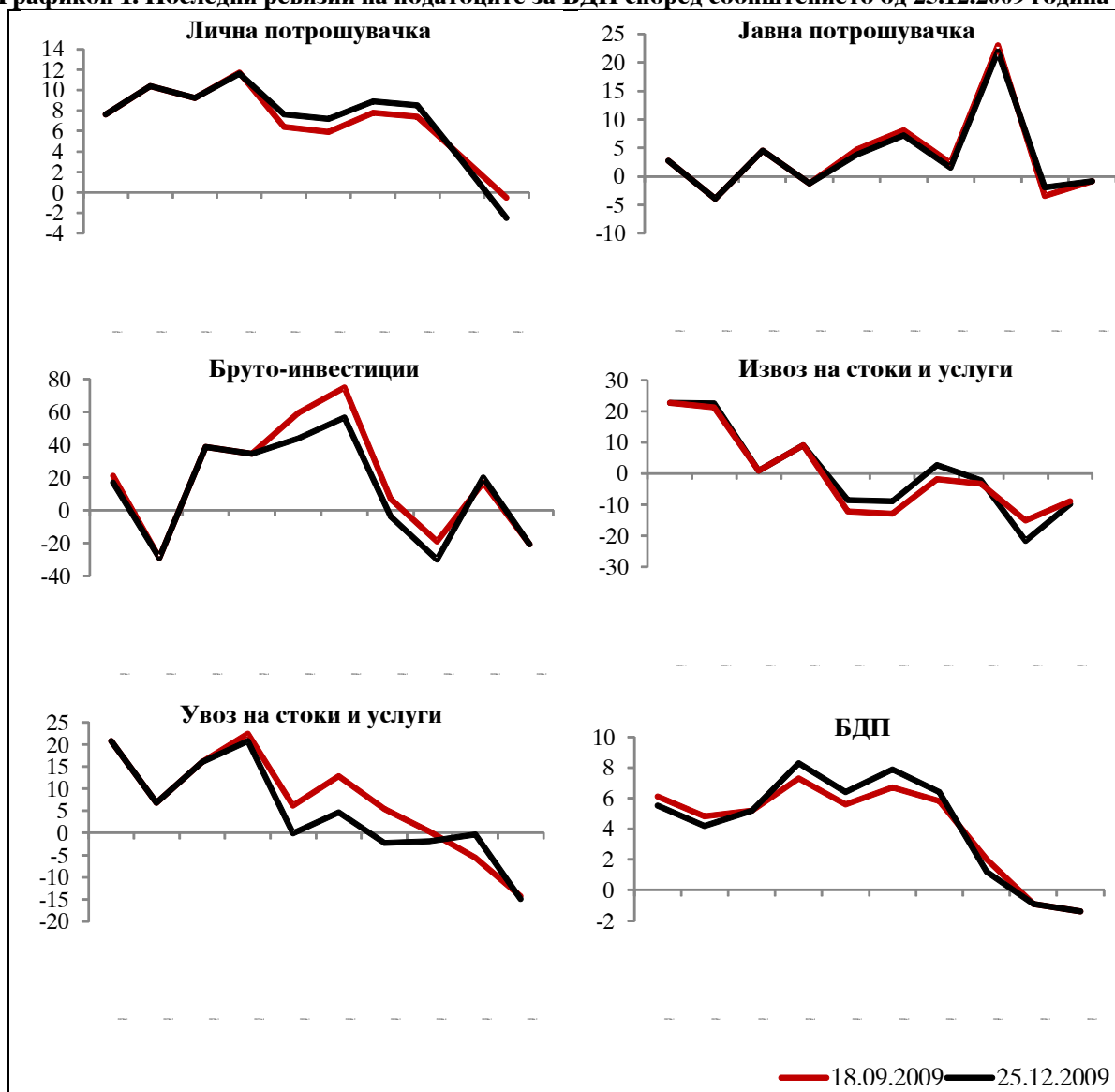
Секако, ревизиите за последното тримесечје не може да се разгледуваат изолирано од **ревизиите за претходните периоди**. Со најновото соопштение за БДП, податоците за 2008 година се ревидирани во целост, како и податоците по квартали за 2007 година. Уште позначајно, новообјавените податоци значително ја менуваат претставата за состојбата во економијата во

¹⁷ Во литературата под „последна објава на податок“ се подразбира конечниот податок. Сепак, ДЗС на РМ сè уште ги нема објавено конечните квартални податоци за расходната страна на БДП и затоа под „последна објава“ во овој прилог се подразбира последниот расположлив податок.

изминатиот период. На пример, еден квартал порано, согласно со објавените податоци од септември 2009 година се оценувало дека увозот во 2008 година се зголемил за 5,8% во однос на 2007 година, додека во првиот квартал на 2009 година бил за 5,6% понизок во однос на истиот период од претходната година. Согласно со соопштението од декември 2009 година, увозот во 2008 година е на нивото од 2007 година, додека во првиот квартал на 2009 година е за 0,3% понизок во однос на истиот период од претходната година.

Графикон 1. Последни ревизии на податоците за БДП според соопштението од 25.12.2009 година

Извор: Државен завод за статистика на РМ.

Уште поголеми ревизии се забележуваат доколку се анализираат разликите помеѓу првата и последната објава на податоците, особено кај компонентите на БДП. Имено анализата на разликата помеѓу првата и последната објава на податоците покажа значително поголеми ревизии кај компонентите во однос на ревизиите кај вкупниот БДП (Табела 2). Во некои случаи со ревизиите се менува дури и насоката на движење на сериите (Табела 3)¹⁸. За илустрација, со соопштението на 26.12.2008 година бил објавен годишен раст на бруто инвестициите во третиот квартал на 2008 година од 12,5% кој подоцна, со соопштението од 25.12.2009 година, е ревидиран на годишен пад од 3,7%. Оттука, неопходно е новообјавениот податок да се толкува со посебно

¹⁸ Во табелата 3 се дадени првата и последната објава на податоците за оние категории кај кои ревизијата значи промена на насоката на движење на серијата (на пример промена на податокот од позитивен во негативен).

внимание. Внимателното толкување на првите објави подразбира и поблиско следење на индикаторите за движењето на БДП и неговите компоненти, особено на оние кои се објавуваат со помало временско задоцнување и кои не подлежат на статистички ревизии.

Табела 2. Разлики во првата и последната објава на податоците (1)

	лична потрошувачка	јавна потрошувачка	бруто- инвестиции	извоз на стоки и услуги	увоз на стоки и услуги	БДП
просечна ревизија за периодот 2007Кв.1 -2009Кв.2 (процентни поени)	1.14	0.95	7.79	3.35	2.45	0.54
просечна ревизија за периодот 2007 кв.1 -2009 кв.2 (процент од финалната објава)	14.50	19.42	29.94	30.90	27.76	11.19

Извор: Државен завод за статистика на РМ и пресметки на НБРМ.

Табела 3. Позначајни разлики во првата и последната објава на податоците, реални стапки на раст, во %

	прва објава: 26.12.2008	последна објава: 25.12.2009
бруто-инвестиции - податок за 2008Кв.3	12.5	-3.7
извоз на стоки и услуги - податок за 2008 кв.1	4.40	-12.10
увоз на стоки и услуги - податок за 2008 кв.1	9.3	-0.1
увоз на стоки и услуги - податок за 2008 кв.3	1.6	-2.2

Извор: Државен завод за статистика на РМ.

Ваквите ревизии на податоците во голема мера го отежнуваат процесот на проектирање, укажувајќи на потребата за ставање поголем акцент на предвидување или проценување на ревизиите на БДП и неговите компоненти.

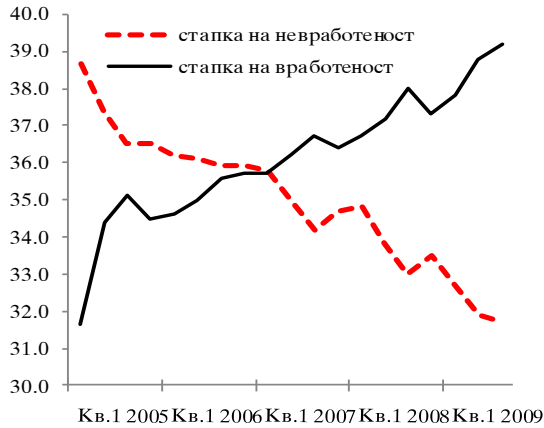
1.4. Вработеност и плати

Цикличнаӣа реакција на пазароӣ на шируд на намалувањето̄ на економскаӣа активносиӣ изосӣана и во шрешиош̄ квартал на 2009 година, кога бројоӣ на вработени лица забележа дошолнишелен годишен порасӣ од 3,7% при нашо̄мошно намалување на невработеносӣа од 2,3%. Сеӣако, сезонски прилагодениш̄е шодашо̄ци укажуваат на значиш̄елно забавување на кварталниош̄ расӣ (0,2%, насирош̄и шпросечниош̄ квартален расӣ од 1,4% во шрешходниш̄е два кварталӣ). Неӣприлагодувањето̄ на пазароӣ на ширудош̄ на шрендовиш̄е во реалниош̄ сектор делумно може да се објасни со шосшо̄оењето̄ шструктурна неусош̄ласеносӣ шомегу шонудаӣа и шобарувачкаӣа на работна сила. Такваӣа неусош̄ласеносӣ, во комбинација со шприсуш̄наӣа неизвесносӣ околу штрајносӣа и шоследициш̄е од кризаӣа на крашо̄ок рок резултира во шовнимаш̄елен шприсш̄аӣ во шполиш̄икиш̄е на штрајни ош̄иш̄уш̄иша̄ња. Сеӣако, доколку закрепнувањето̄ од кризаӣа на глобалнаӣа економија се одвива со бавно штемшо̄, можни се шосериозни неш̄аӣш̄ивни импликацииӣ и врз условиш̄е на пазароӣ на шируд во македонскаӣа економија.

Во третото тримесечје, бројот на вработени лица забележа годишен пораст од 3,7%, со што сш̄аӣкаӣа на вработеносӣ достигна 39,2% (повисока за 1,2 процентни

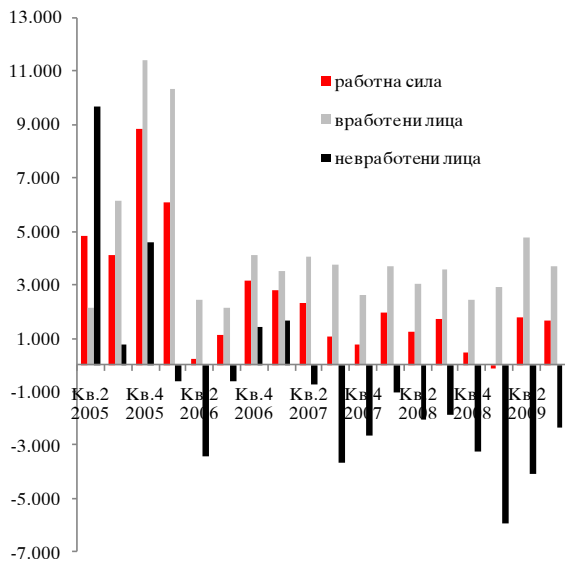

Стапка на вработеност и на невработеност (во %)

Извор: Државен завод за статистика, Анкета за работна сила

Активно население, вработени и невработени (годишни стапки на раст)

Извор: Државен завод за статистика, Анкета за работна сила

поена, споредено со истиот квартал на претходната година). *Сѝајќаѝа на невработеносѝ* во третото тримесечје достигна 31,7% (намалување за 1,3 процентни поени во однос на истиот период од претходната година), при намалување на бројот на невработени лица од 2,3%.

Анализирано по дејности, најголем индивидуален придонес кон порастот на вработеноста од 3,7% во анализираниот период имаат трговијата (придонес од 2,1 п.п.) и активностите во врска со недвижен имот (придонес од 0,8 п.п.). Анализирано од аспект на вработеноста во приватниот и јавниот сектор¹⁹, придонесот на јавниот сектор кон растот на вкупната вработеност изнесува 1,1 п.п., додека приватниот сектор придонесува со 2,6 п.п.

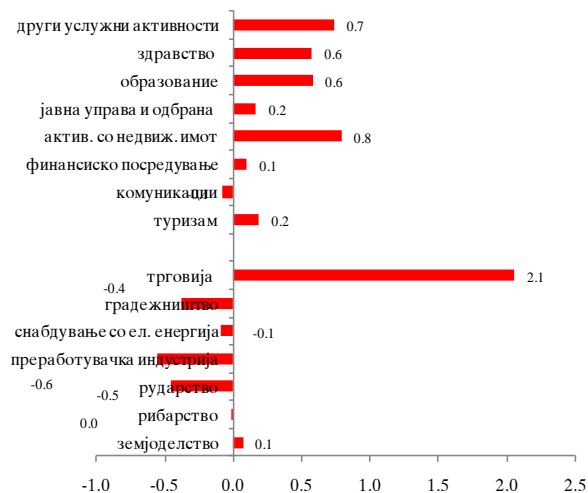
Високиот пораст на анкетната вработеност во трговијата не кореспондира со падот на личната потрошувачка во вториот и третиот квартал од годината, што упатува на влијание од други фактори, независни од циклусот (како на пример премин од неформална во формална вработеност како резултат за позасилените контролни мерки) врз растот на вработените во трговијата.

Едновремено, трајни отпуштања на вработените се регистрирани кај преработувачката индустрија (првенствено заради падот на вработените во производството на облека и текстилни ткаенини и на вработените во производството на основни метали), како и во рударството - дејност којашто е во директна зависност од производството на основни метали. Оттука, пад на вработеноста е регистриран кај дејностите каде брзо и директно се почувствуваа преносните ефекти од падот на глобалната побарувачка. Доколку кризата во металната индустрија се пролонгира, а значаен дел од текстилните компании не ги обноват договорите со странските партнери за лон-производство, при истовремена најава за забавување на растот на вработувањата во јавната администрација, од почетокот на 2010 година може да се очекува одреден пад на вработеноста.

¹⁹ Вработените во јавниот сектор се однесуваат на вработени во јавната управа и одбрана; задолжителната социјална заштита, јавното образование, јавното здравство и социјалната работа и други комунални, културни, општи и лични услужни активности. Притоа, податокот е изведен од вработените во овие дејности, во деловни субјекти во општествена, мешовита, задружна и државна сопственост и оттука претставува само приближен индикатор за бројот на вработени во јавниот сектор.

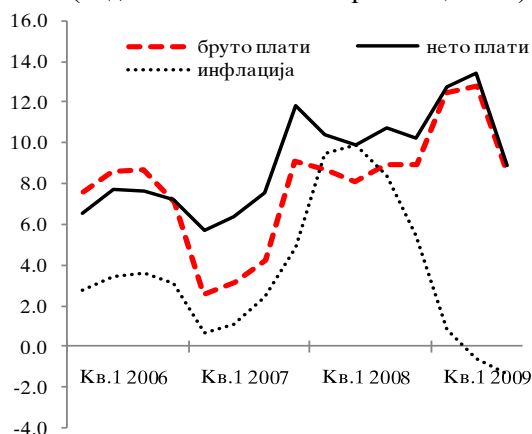

Придонеси на најзначајните сектори кон порастот на вкупниот број на вработени лица во кв.3 2009 година (во процентни поени)

Извор: Државен завод за статистика.

Просечна исплатена бруто и нето-плата (Годишни номинални промени, во %)

Извор: Државен завод за статистика.

Анализирано според степенот на образование, податоците за анкетната вработеност посочуваат на фактот дека лицата коишто го загубиле статусот на вработени во периодот од третиот квартал на 2008 година до истиот период на 2009 година, и кои истовремено го намалиле својот удел во вкупното активно население, се лица чие максимално образовно ниво достигнува тригодишно средно образование. Ова упатува на нивно потенцијално потешко интегрирање на пазарот на труд, во период кога ќе дојде до интензивирање на економската активност.

Во третиот квартал (како и во претходните два квартала) продолжија позитивните трендови кај вработеноста. На квартална основа, таа забележа пораст од 1%, додека сезонски прилагодените податоци покажуваат благ раст од 0,2%. Трговијата, другите комунални, културни, општи и лични услужни активности и секторот на недвижности и деловни услуги се главни фактори на порастот. На квартална основа, поголем пад на вработеноста е забележан кај земјоделството и кај сообраќајот и врските.

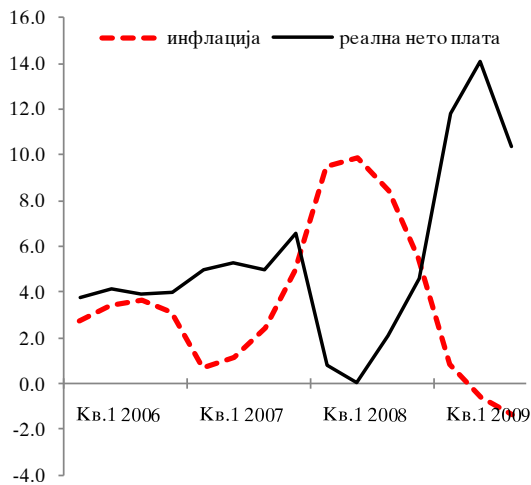
Бројот на активното население во третиот квартал на 2009 година забележа годишен пораст од 1,7%, при поголем раст на бројот на вработените и помал пад на невработените лица. Според ова, сè илјака на активност (учество на активното население во вкупното работоспособно население) достигна 57,3% (повисока за 0,6 процентни поени, споредено со истиот квартал на претходната година).

Во третото тримесечје на 2009 година, просечната нето-плата номинално е повисока за 8,9% во однос на истиот период од предходната година, а просечната бруто-плата за 8,4%.²⁰ Со навлегувањето во зоната на негативни поместувања кај трошоците на животот, ваквите промени значат реален пораст на платите (на нето-основа за 10,4% и на бруто-основа за 9,9%). Номиналните нето-плати се зголемени во сите дејности, но сепак најголем придонес кон

²⁰ Разликата во стапката на раст на нето и бруто-платите се должи на следниве измени: придонесот за пензиско осигурување од постојните 21,2% во 2008 година се намалува на 19% во 2009 година; придонесот за здравствено осигурување се намалува од 9,2% на 7,5%, и придонесот за вработување од 1,6% се сведе на 1,4%. Дополнителниот придонес за професионално здравствено осигурување од 0,5% станува задолжителен, односно од 2009 година се вклучува во групата на задолжителни социјални придонеси. Придонесот за водостопанство од 0,2% од 2009 година престанува да се пресметува. Тоа значи дека оптоварувањето на бруто-платата со придонеси од 32,7% во 2008 година се намалува на 28,4% во 2009 година.

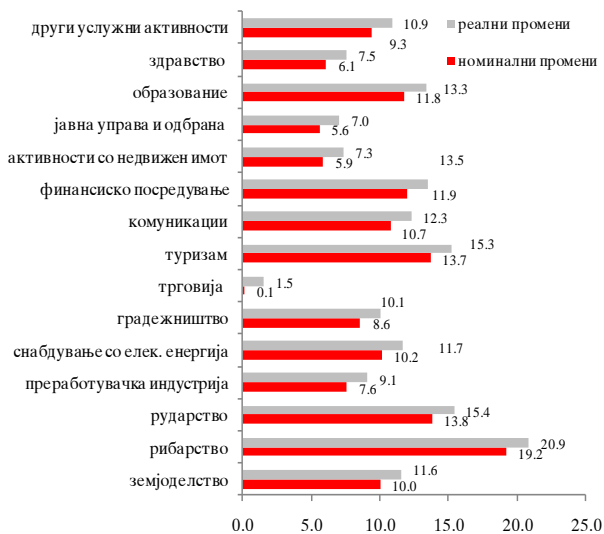

Реална нето плата (годишни промени, во %)

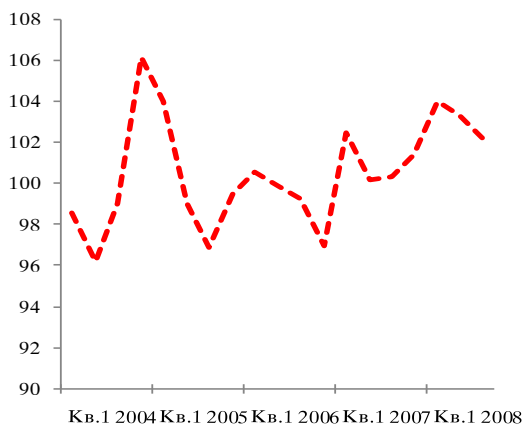
Извор: Државен завод за статистика.

Годишни промени во просечната исплатена нето-плата по сектори во кв.3 2009 година (во %)

Извор: Државен завод за статистика.

Продуктивност во економијата (индекси, база-просек 2004)

Извор: Државен завод за статистика и НБРМ.

порастот на просечната нето-плата имаат сообраќајот и врските и финансиското посредување. Порастот на платите во третиот квартал кај јавната администрација се должи на зголемувањето од 10% во септември 2008 година. Од друга страна, потребата за задржување на јадрото на квалитетна работна сила претставува едно од објаснувањата за порастот на платите во сообраќајот и врските и во финансиското посредување, како сектори со доминантен странски капитал коишто не беа директно и во значајна мера погодени од глобалната криза.

Наспроти растот на нето-платите во текот на првата половина на годината, номиналните нето-плати исплатени во третото тримесечје бележат негативни квартални стапки на промена (пад од 1,1%). Со исклучок на платите во индустријата кои растат за 0,4%, намалување од 2% и 0,2%, соодветно бележат платите во услужниот сектор и во земјоделството. **Сепак, веќе во октомври дојде до враќање на нагорната тенденција на просечната нето-плата.** Притоа, растот во овој месец во однос на септември и во однос на просекот за третиот квартал изнесува 0,4% и 1,1%, соодветно. На годишна основа, номиналниот раст на нето-платата (коригирано за структурната промена)²¹, изнесува 4,6%, а реалниот 7,2%. Гледано по сектори, највисок номинален пораст е забележан кај индустријата (4,8%) и услугите (4,4%), наспроти падот од 2,5% кај земјоделството. Просечната исплатена **бруто-платата** во октомври во однос на истиот месец од претходната година, коригирано за структурната промена, бележи номинален пораст од 3,8%, а реален од 6,3%.

Ригидноста на платите надолу и високата стапка на структурна невработеност се аргументи коишто одат во прилог на оцените за задржување стабилни нето-плати во наредниот период. Воедно, намалувањето на стапките на некои од задолжителните социјални придонеси²² почнувајќи од 2010 година, што претставува

²¹ Заради промената во начинот на пресметување на платите од 2009 година (концепт на бруто-плата, односно вклучување на надоместоците за храна и превоз во основната на која се плаќа персоналниот данок), со цел постигнување повисок степен на меѓугодишна споредливост на податоците, извршена е корекција со претпоставување дека платата во декември 2008 година е на ниво на платата во јануари 2009 година, а за месеците наназад (пред декември 2008 година), овој износ се коригира за месечните промени на платите објавени од ДЗС.

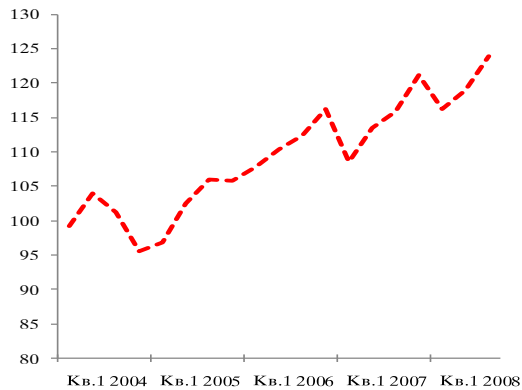
²² Од 2010 година придонесот за пензиско осигурување од постојните 19% во 2009 година се намалува на 18%; придонесот за здравствено осигурување се намалува од 7,5% на 7,3%. Тоа значи дека оптоварувањето на бруто-платата со придонеси од 28,4% во 2009 година се намалува на 27,2% во 2010 година.

намалување на оптоварувањето на бруто-платите и директна заштеда на трошоци по единица труд кај работодавците, дополнително укажува на помала веројатност за надолна корекција на нето-платите во наредниот период.

Во услови на раст на бројот на вработените (3,7%) и пад на БДП (-1,8%), **продуктивноста на трудот** во третото тримесечје на 2009 година продолжи да опаѓа забележувајќи годишно намалување од 5,3%. Намалената продуктивност и зголемената номинална бруто-плата доведоа до пораст на **трошоците по единица труд** (14,5%) во третиот квартал. Сепак, во услови на намалена побарувачка, не се очекува компензирање на повисоките трошоци по единица труд со повисоки финални цени.

Номинални трошоци по единица труд
(индекси, база просек 2004)

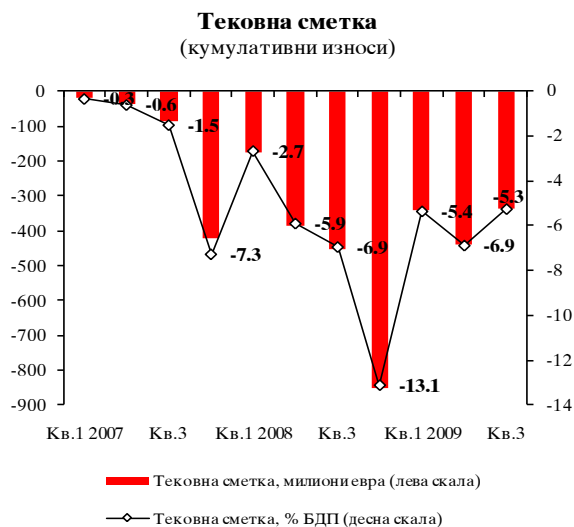

Извор: Државен завод за статистика и НБРМ.

1.5. Биланс на плаќања

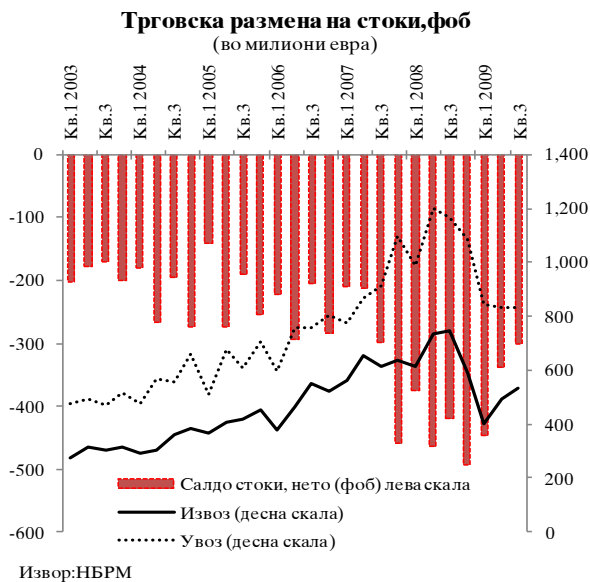
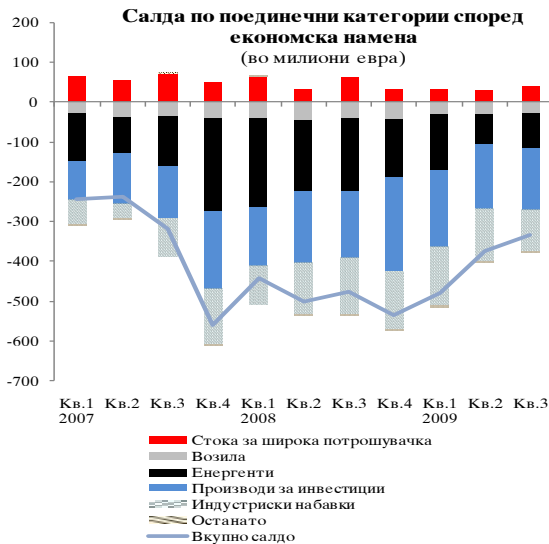
Домашната и странската побарувачка продолжија и инајтаму да се намалуваат, креирајќи најслаби прилици за намалување на увозот. Во вакви услови трговскиот дефицит продолжи да се стеснува и во претходното тримесечје на 2009 година, бележејќи пад и на квартална и на годишна основа. Стеснувањето на трговскиот дефицит, при истовремен засилен раст на приватните трансфери резултираше во суфицит во тековната сметка во претходниот квартал. Воедно, во овој период беше мобилизиран дојолнишен капитал во економијата, преку задолжувањето на државата на меѓународниот пазар на капитал и алокацијата на СПВ од страна на ММФ. Суфицитот во тековната сметка и капиталните приливи овозможува раст на девизните резерви, во голема мерка надолнувајќи го падот од почетокој на кризата. Овие трендови во надворешниот сектор продолжија и во последното тримесечје на годината, овозможувајќи најслабо кумулирање девизни резерви, чие ниво на крајот на годината е повисоко во однос на очекувањата.

1.5.1. Тековна сметка

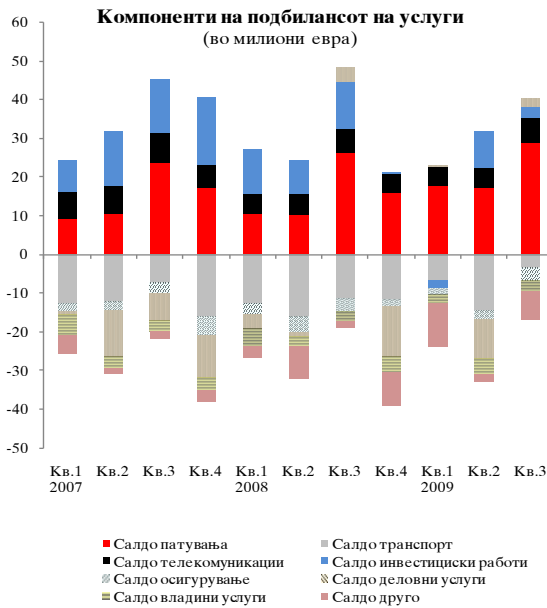
Извор: НБРМ и ДЗС.

Наспроти високиот дефицит во тековната сметка на почетокот на кризата и во првите три месеци од 2009 година, за третиот квартал на 2009 година е карактеристична значајна корекција на надворешната нерамнотежа. Во третото тримесечје на 2009 година е остварен суфицит од 1,6% од БДП (105 милиони евра), со што кумулативниот дефицит од почетокот на годината до септември се сведе на 5,2% од БДП. Споредено со истото тримесечје од претходната година, салдото на тековната сметка се подобри за 173,2 милиона евра, заради значајната годишно намалување на трговскиот дефицит и високиот раст на приватните трансфери (раст од околу 19,7% на годишна основа).

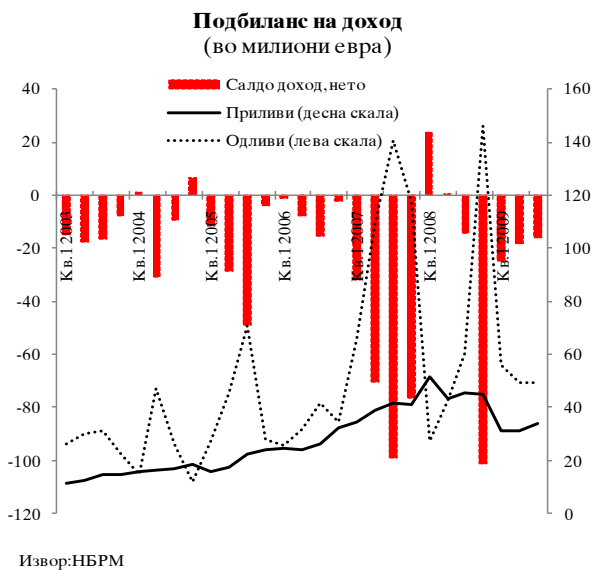
Трговскиот дефицит продолжи да се стеснува и на квартална и на годишна основа (за 37,7 милиони евра и за 140 милиони евра, соодветно). Вкупната размена на стоки со странство се намали за околу 29% на годишна основа, колку што изнесува и годишниот пад на извозот и увозот. Намалениот дефицит во размената на енергентите и во размената на индустриските набавки во најголем дел го објаснуваат стеснувањето на трговскиот дефицит. Кај **енергентите**, пониските увозни цени на нафтата и на електричната енергија (годишен пад од 37,3% и 47,2%, соодветно) и намалениот количински увоз на вкупната енергија (за 18,4%), заради намалената искористеност на производствените капацитети, се фактори за стеснување на енергетскиот дефицит. Што се однесува до размената на индустриските производи, намалениот увоз пред сè на руди и пластични маси и зголемениот извоз на тутунот овозможува промена во нивните салда во насока на намалување на дефицитот кај овие производи. Кај размената со **железо и челик**, којашто е доминантна во вкупната размена на оваа група производи, главен ограничувачки фактор за извозот е **слабата странска побарувачка и ниските цени на металите**. И двете компоненти бележат раст на квартална основа од второто тримесечје на 2009 година, но и понатаму се под нивото од претходната година. Влијанието на овие фактори услови годишен пад на извозот на железо и челик од 56%. Намалената активност кај оваа **индустрија зависна од увозот** придонесе за намалување на увозот на овие производи за 64% на годишна основа, при што нето-извозот забележа годишен пад од 43,3%. Глобалната економска криза имаше ефект и врз инвестициската активност во земјата, што имплицира понизок увоз на **инвестициски стоки** (особено од вториот квартал на 2009 година). Воедно, намалената понуда на автомобилските кредити и зголемената неизвесност, влијаеја во насока на намалување на увозот на возила, односно овозможува стеснување на дефицитот кај оваа категорија. Кризата негативно влијаеше и врз позитивното салдо кај размената на **стоките за широка потрошувачка**, коешто забележа намалување главно заради намалениот извоз на облека, овошје и зеленчук. Ваквата динамика кај извозот и увозот доведе до стапка на покриеност на увозот со извоз од 61,4%, што претставува минимално подобрување од 0,3 процентни поени на годишна основа и повисока стапка на покриеност за 4,5 процентни поени на квартална основа.

Годишното намалување на извозот и увозот продолжи и во првите два месеца од

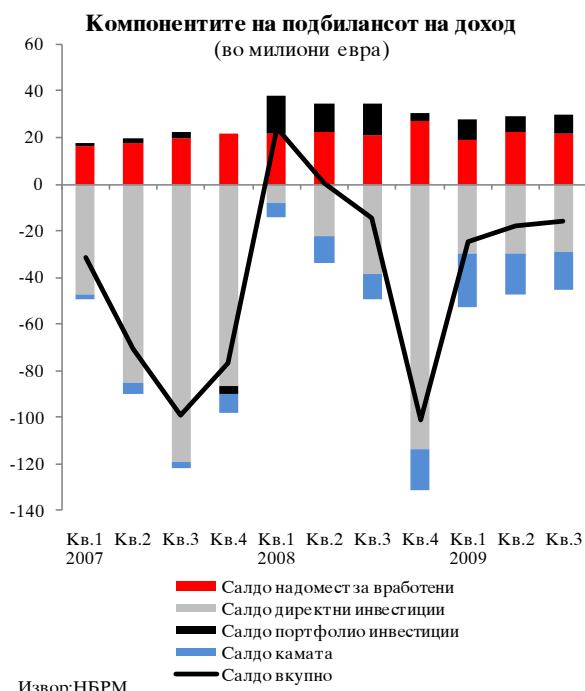

последниот квартал на 2009 година, но со забавено темпо (22,4% и 15,6%, соодветно), тренд што се очекуваше со проекцијата. Притоа, поинтензивниот пад на увозот од извозот (во апсолутни износи) придонесе за понатамошно стеснување на трговскиот јаз за 7,9% на годишна основа. Анализата на салдата по производи е слична како во третиот квартал, односно најголемо годишно намалување на дефицитот е забележано кај погонските машини, електричната енергија и друмските возила. Во обратна насока влијае помалиот суфицит остварен во размената на железо и челик во споредба со суфицитот во периодот октомври-ноември 2008 година.

Позитивен ефект врз тековната сметка во третото тримесечје на 2009 година имаше и реализираното позитивно салдо од 23,3 милиони евра кај размената на услугите (наспроти дефицит од 1,2 милиона евра во претходното тримесечје). Сепак, споредено со истото тримесечје од 2008 година, позитивното салдо е пониско за 6,4 милиони евра, главно заради намалените приливи врз основа на инвестициски работи во странство. Кризата значително ги намали активностите на домашните компании коишто имаат градежни зафати во странство и ја намали потребата од транспортни услуги. Воедно, во присуство на голема неизвесност и при нестабилни извори на финансирање, редуцирани беа патувањата на резидентите и нерезидентите, додека рационализацијата на трошоците на компаниите може да се види од намалената размена на деловните услуги. Така, во периодот од **јануари до септември** вкупната вредност на извршените градежни работи во странство е пониска за 2,3% на годишна основа, додека договорените работи се намалени за 40%, што би се очекувало да има негативен ефект врз приливите во наредниот период. Воздушниот превоз на патниците е намален за околу 10%, додека железничкиот превоз на стоки е намален за околу 37%.

Дефицитот кај доходот во третото тримесечје изнесуваше 15,1 милион евра (17,4 милиони евра во претходното тримесечје). На годишна основа, негативното салдо на доходот бележи минимално проширување од 0,7 милиони евра. Сепак, од почетокот на годината до септември кумулативното негативно салдо кај доходот изнесува 57,1 милион евра, додека во истиот период од 2008 година беше остварен суфицит од 10 милиони евра. Ваквата промена во трендовите јасно го отсликува влијанието на кризата, односно пониските приноси од инвестициите во хартии од вредност на странските пазари заради ниските каматни

стапки. На кумулативна основа (јануари-септември) приливите од пласираните девизните резерви во странски должнички хартии од вредност и депозити кај странски банки се намалени. Воедно, намалување бележат и приливите од камати на депонираните девизните средства и на банките во странските банки, додека каматните одливи врз основа на земени кредити бележат зголемување, согласно со поголемото користење во претходните години. Одливите од доход врз основа на директни инвестиции бележат раст за 19,6 милиони во однос на 2008 година.

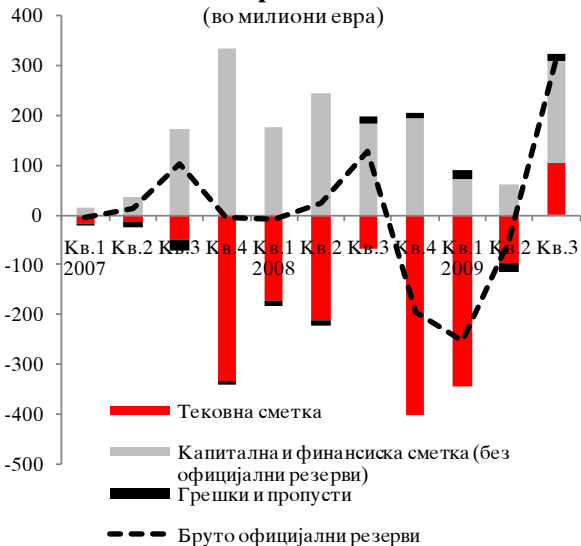
Суфицитот кај тековните трансфери во периодот јули-септември 2009 година достигна 397,8 милиони евра и го надмина трговскиот дефицит за околу 30%. Веќе втор квартал по ред тековните трансфери бележат квартален и годишен раст, динамика којашто е условена од приватните трансфери. Во рамки на приватните трансфери, сите три компоненти (дознаки, ефективна²³, останати трансфери) имаа повисок суфицит, во услови на раст на приливите и пад на одливите. На менувачкиот пазар беше реализиран висок откуп на девизи во износ од 352,8 милиони евра, соодветно на сезоната, но и продажбата на девизи беше намалена. Ваквите тенденции на менувачкиот пазар беа карактеристика и во претходното тримесечје, кога откупот на менувачкиот пазар забележа квартален раст, додека продажбата значително се намали. Позитивната тенденција на овој пазарен сегмент укажува на значително намалување на притисоците врз девизниот курс креирани преку каналот на очекувањата.

Најновите податоци за движењата во билансот на плаќања за октомври 2009 година покажуваат дефицит во износ од 40,1 милион евра, наспроти три последователни месеци на суфицит. Сепак, во споредба со истиот месец на 2008 година тоа претставува стеснување на дефицитот за 57,2%, како резултат пред сè на повисоките тековни трансфери и понискиот трговски дефицит (придонес од 69,2% и 32,3%, соодветно). Подобрување на годишна основа бележи и салдото на услугите, односно во октомври 2009 година е забележан помал дефицит од 5,4 милиони евра, што произлегува во најголем дел од намаленото негативно салдо кај деловните и транспортните услуги, што е во

²³ Нето приватните трансфери во ефективната, при составувањето на платниот биланс на Република Македонија, се проценети врз основа на податоците од менувачкиот пазар за нето-ефективата која се влева во банкарскиот систем, бидејќи се препоставува дека во најголем дел потекнува од приливи врз основа на приватни трансфери во готовина преку неформален канал.

Покриеност на тековна сметка со капитални приливи

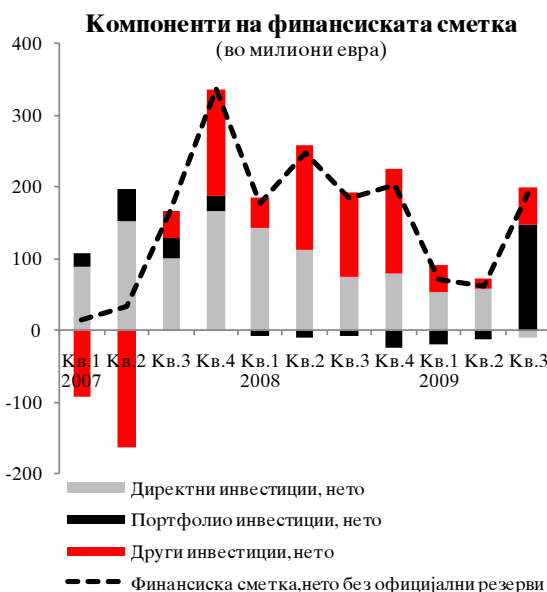

Извор:НБРМ

согласност со движењата кај стоковната размена со странство. Од друга страна, суфицитот кај услугите од инвестициски активности и понатаму бележи негативна динамика на годишна основа, но месечниот износ од 2,7 милиони евра претставува втор највисок износ во 2009 година. Дефицитот кај доходот, којшто има негативен придонес кон промената во тековната сметка, се зголеми од 0,5 милиони евра во октомври 2008 година на 6,8 милиони евра во октомври 2009 година, речиси во целост заради намалените приливи од надомест за вработени. Позитивното салдо кај тековните трансфери во октомври 2009 година е зголемено за 41,5%, во услови на годишен пораст кај официјалните и приватните трансфери. Во овој месец е забележан висок износ на официјални трансфери од 15 милиони евра, пред сè како резултат на средствата пристигнати од Европската комисија²⁴. Приватните трансфери на годишна основа се повисоки за 27,6%, што е резултат речиси во целост на зголемениот нето-откуп на менувачкиот пазар (за 41,4%). Ваквите поволни движења продолжија во последните два месеца од годината. Следствено, во четвртото тримесечје на 2009 година нето-откупот на девизи на менувачкиот пазар изнесува 235,6 милиони евра и бележи годишен пораст од 96,4%. Позитивниот тренд од вториот квартал наваму овозможи во 2009 година кумулативниот нето-откуп на девизи од менувачко работење да достигне 763,8 милиони евра, што е повеќе за 26,7% (или 160,8 милиони евра) од 2008 година.

1.5.2. Капитална и финансиска сметка

Во третото тримесечје од годината **нето-капиталните приливи достигнаа 205,5 милиони евра** (наспроти 134,1 милион евра во првото полугодие на 2009 година). Најголем дел, или околу 72% од капиталните нето-приливи произлегоа од **портфолио-инвестициите**, односно од средствата од **втората емисија на еврообврзница на државата** во износ од 175 милиони евра. Со тоа, салдото на портфолио-инвестициите по подолг временски период беше позитивно, но исклучиво како резултат на задолжувањето на државата. Салдото на останатите портфолио-инвестиции беше негативно, рефлектирајќи го пред сè инвестирањето на домашните пензиски и инвестициски фондови на странските пазари на хартии од вредност. Покрај приливите од еврообврзницата, во третиот квартал беа

Извор: НБРМ

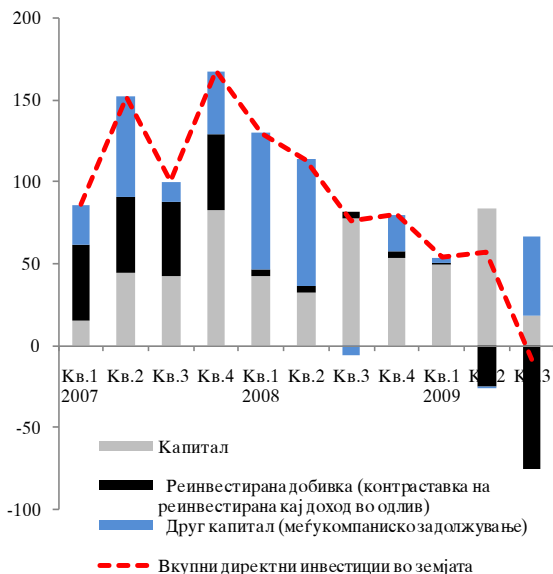
²⁴ На 22.10.2009 година пристигнаа средства од Европската комисија во износ од 12,15 милиони евра наменети за Оперативната програма за регионален развој (Regional development operational program).

обезбедени дополнителни средства преку распределба на специјалните права на влечења од ММФ во вкупна вредност од 62,8 милиони евра.

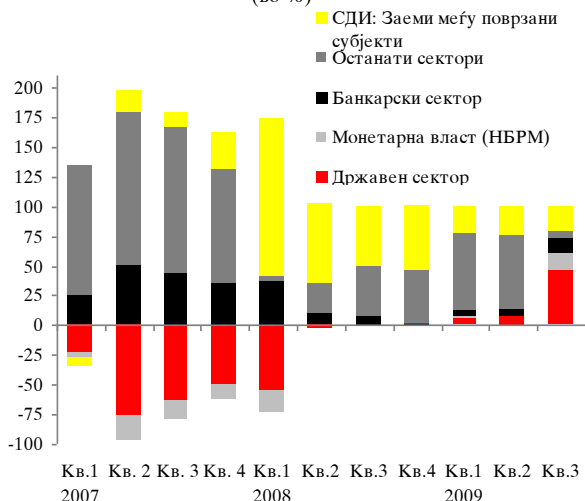
Кај директните инвестиции во земјата е забележан нето-одлив од 8,1 милион евра. Најголемо влијание врз ваквите движења има намалувањето на реинвестираната добивка од претходните години (за 74,8 милиони евра, заради високиот износ на исплатени дивиденди), додека зголемените обврски по основ на меѓукомпаниски долг (за 48,5 милиони евра) и новите вложувања во акционерски капитал (од 18,2 милиона евра) делуваа во обратна насока. Високата склоност за исплата на дивиденди, односно намалена склоност за реинвестирање, во еден дел е последица на глобалниот недостаток на ликвидност и воздржаноста на инвеститорите. Вкупниот износ на директни инвестиции во земјава од почетокот на годината до септември изнесува 103,3 милиони евра, односно една третина од минатогодишното ниво во истиот период.

Компоненти на директните инвестиции во земјата
(во милиони евра)

Извор:НБРМ

Придонес на одделните сектори во годишната промена на бруто надворешниот долг
(во %)

Извор: НБРМ

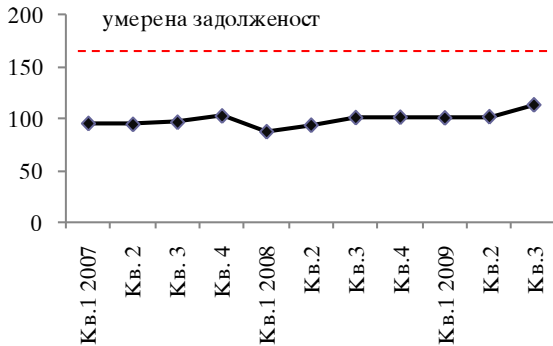
Кризата се одрази врз должничките извори за финансирање со **намалување на финансиските обврски на резиденти спрема нерезиденти**. Така, уште од почетокот на годината се забележуваат повисоки отплати од користење заеми, особено кај краткорочните кредити. Ваквата тенденција продолжи и во третото тримесечје на годината и може да укажува на помала склоност кон нови задолжувања, како и отежнат пристап до меѓународниот пазар на капитал. Кај **трговските кредити** се забележани нето-одливи, при повисок пораст на обврските на нерезидентите кон домашните извозници од порастот на обврските на домашните увозници. Кај **валутите и депозитите** беа остварени нето-приливи од 2,5 милиони евра, што е резултат во најголем дел на зголемените обврски на домашните банки кон нерезидентите, додека кај населението е забележано зголемено нето-повлекување во странска валута надвор од банкарскиот систем, тенденција којашто повторно укажува на враќање на довербата во домашната валута.

На крајот на третото тримесечје бруто надворешниот долг²⁵ изнесуваше 3.751,3 милиони евра и во споредба со претходното тримесечје е повисок за 372 милиона евра, додека во однос на 30.09.2008 година бележи раст за 458,7 милиони евра. Најголем придонес за

²⁵ Од 2007 година, НБРМ започна да изготвува и да објавува податоци за бруто надворешниот долг. Анализата на бруто надворешниот долг е направена врз основа на податоците за бруто надворешниот долг изразен по пазарна вредност.

Бруто надворешен долг/извоз на стоки и услуги (во %)

Извор: НБРМ.

годишниот пораст има зголемениот долг на државниот сектор (еврообврзницата) и меѓукомпаниското задолжување со придонес од 46,4% и 21,7%, соодветно, додека, придонесот на монетарната власт изнесува 13,6% (специјални права на влечење). Зголемените обврски на домашните банки кон нерезидентите врз основа на валути и депозити се главниот фактор за годишниот пораст на долгот на банкарскиот сектор. Кај небанкарскиот сектор се забележува значително забавување на растот на надворешниот долг, така што придонесот на овој сектор во годишниот пораст на бруто надворешниот долг е 5,4%, додека во изминатите четири тримесечја изнесуваше во просек 53%. Ваквите трендови на долгот на небанкарскиот сектор упатуваат на отежнат пристап до надворешно задолжување, но и намалени потреби, во услови на поголема воздржаност од нови инвестиции. Структурното учество на долгот на корпоративниот сектор и натаму е најголемо (36,1%), но бележи намалување, за сметка на учеството на долгот на државата. Од аспект на инструментите, заемите имаат најголемо структурно учество и имаат пад во споредба со третото тримесечје на 2008 година, а најголемо зголемување на учеството бележи долгот врз основа на должнички хартии од вредност, заради издадената втора еврообврзница. Од рочен аспект, најголемо учество сè уште има задолжувањето на долг рок..

Повисокиот бруто-долг не влијаеше на значително влошување на показателите за задолженост. Така, поголемиот број на показатели на степенот на надворешна задолженост²⁶ ("бруто надворешен долг/извоз на стоки и услуги", "сервисирање на долг/извоз на стоки и услуги" и "отплати на камата/извоз на стоки и услуги"), покажуваат ниво на помала задолженост. Наспроти тоа, показателот "бруто надворешен долг/БДП" бележи надминување на границата на умерена задолженост за 10,2 процентни поена.

²⁶ Според Методологијата на Светската банка.

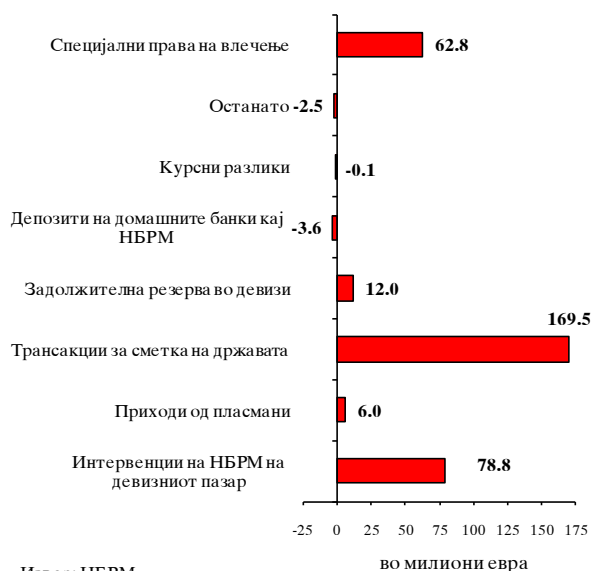
Показатели за степен на надворешна задолженост

Показатели за степен на надворешна задолженост	2004	2005	2006	2007	2008	III.2009	IV.2009	IX.2009
Бруто надворешен долг/БДП (критериум: умерена задолженост 30-50%)	50.2	57.9	53.3	54.8	57.0	53.6	54.2	60.2
Бруто надворешен долг/Извоз на стоки и услуги (критериум: помала задолженост 0-165%)	119.4	128.6	110.0	102.9	101.7	101.1	102.2	113.4
Сервисирање на долг/Извоз на стоки и услуги* (критериум: умерена задолженост 18-30%)	11.4	9.7	18.2	8.5	11.0	7.0	14.8	7.7
Отплати на камата/Извоз на стоки и услуги* (критериум: помала задолженост 0-12%)	2.2	2.3	2.9	2.9	2.8	2.1	1.6	1.6

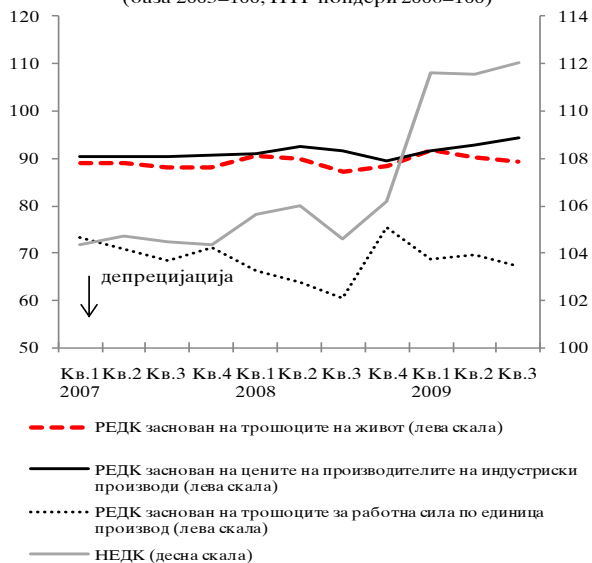
* Податоците за сервисирањето на долгот и отплатите на камата не се ревидирани.

Извозот на стоки и услуги се однесува на периодот јануари-декември 2009 година, според Проекцијата на билансот на плаќања од ноември 2009 година.

Според методологијата на Светска банка, за БДП и извозот на стоки и услуги се земаат тригодишни просеци.

Фактори на промена на бруто девизните резерви во Кв.3 2009 година

Извор: НБРМ

Индекс на РЕДК и НЕДК на денарот
(база 2003=100, НТР пондери 2006=100)

Извор: НБРМ.

Финансиските средства мобилизирани од страна на државата (еврообврзницата и СПВ) и суфицитот во тековната сметка во голема мерка го надополнија падот во девизните резерви од почетокот на кризата (приливот во девизните резерви во третиот квартал изнесуваше околу 5% од БДП, или 323 милиони евра). На крајот на септември 2009 година **бруто девизните резерви** достигнаа 1.526,6 милиони евра, надминувајќи го нивото од крајот на 2008 година за 31,6 милиони евра. Намалениот притисок од увозната побарувачка и стабилизацијата на менувачкиот пазар придонесоа за зголемена нето-понуда на девизи на девизниот пазар, така што во третиот квартал на 2009 година, НБРМ оствари откуп во износ од 78,8 милиони евра.

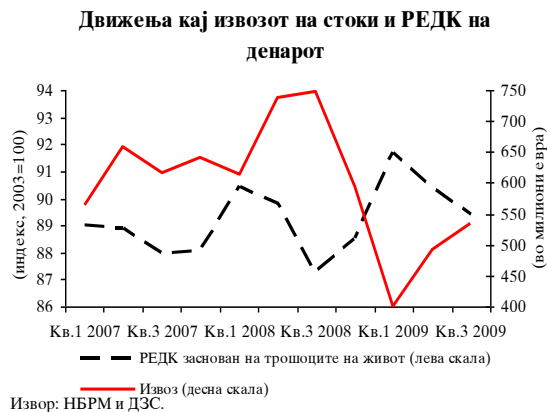
Во октомври 2009 година, во капиталната и финансиската сметка се остварени нето-приливи од 64,6 милиони евра, наспроти нето-одливите од 40,2 милиона евра во претходниот месец, но на годишна основа бележат пад од 13,4%. Позначајни поместувања се забележани кај директните инвестиции, трговските кредити и кај валутите и депозитите. Директните инвестиции, коишто во претходниот месец забележаа нето-одливи, во октомври 2009 година бележат нето-приливи од 31,2 милиона евра и се речиси двојно повисоки на годишна основа. Ваквата месечна и годишна динамика е резултат пред сè на зголемените обврски врз основа на меѓукомпаниско задолжување. Врз основа на трговските кредити се остварени високи нето-приливи (40,6 милиони евра) и на годишна основа се повисоки за 3,4 пати, додека валутите и депозитите бележат нето-одливи од 15,4 милиони евра (зголемени нето-девизни средства на банките во странство и зголемени средства на населението надвор од банкарскиот систем).

Поволните движења во трговската размена и на менувачкиот пазар во последното тримесечје на 2009 година, како и во финансиската сметка, позитивно се одразија и врз девизниот пазар. Следствено, во овој период преку интервенциите на НБРМ на девизниот пазар е реализиран откуп од 83,8 милиони евра, што услови дополнителен раст на бруто девизните резерви од 70,9 милиона евра. Така, на крајот на декември 2009 година бруто девизните резерви изнесуваат 1.597,5 милиони евра, односно во однос на крајот од 2008 година тие се повисоки за 102,6 милиони евра и обезбедуваат 4,3 месечна покриеност на увозот на стоки (ф.о.б.) и услуги од наредната година.

1.5.3. Ценовна конкурентноста

Во третиот квартал на 2009 година, показателите за конкурентност на економијата укажуваат на намалена конкурентност на македонските производи на странските пазари. Така, индексот на РЕДК на денарот дефлациониран со индексот на трошоците на живот и со цените на производители на индустриски производи забележа годишна апрецијација од 2,5% и 3,1%, соодветно. Ваквата динамика се должи пред сè на апрецијацијата на НЕДК на денарот од 7,2% на годишна основа. Наспроти тоа, соодносот помеѓу странските и домашните цени покажува поголема конкурентност на домашните цени, делумно неутрализирајќи го ефектот од апрецијацијата на НЕДК. Имено, кај индексот на трошоците на живот забележан е помал пад на странските цени во споредба со домашните, додека странските цени на производители на индустриски производи бележат повисок раст во однос на домашните. Истовремено, РЕДК на денарот, мерен според индексот на трошоци на работна сила по единица производ, се одликува со апрецијација од 11,3% на годишна основа, што се должи најмногу на апрецијацијата на НЕДК, а потоа и на падот на релативните цени, односно повисокиот пораст на домашните во однос на странските цени.

Трендот на апрецијација на РЕДК на денарот продолжи и во периодот октомври-ноември 2009 година. Така, РЕДК дефлациониран со индексот на трошоците на живот на годишна основа оствари апрецијација од 1%, при што годишната апрецијација на НЕДК (од 6,2%) е речиси неутрализирана од порастот на индексот на релативните цени при пораст на странските и пад на домашните цени. РЕДК дефлациониран со цените на производители на индустриски производи забележа годишна апрецијација од 6%, во услови

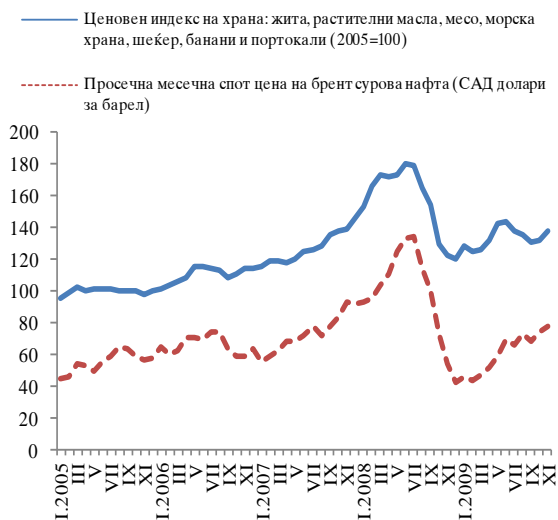

на мал пораст кај релативните цени (помал пад на странските во однос на домашните цени).

1.6. Инфлација

Намалувањето на ценовното ниво продолжи и во четвртиот квартал на 2009 година. Во последното тримесечје на годината беше забележана негативна инфлација од 2,1%, наспроти -1,4% во претходниот квартал. Ваквите трендови кај домашните цени претставуваат резултат на промените на увозните цени, коишто во високиот раст во претходната година, во текот на 2009 година континуирано следаат дезинфлаторна патека. Воедно, отворањето на негативен производствен јаз во домашната економија, исто така, е фактор кој има придонес за надолните притисоци врз цените. На кумулативна основа, во 2009 година остварен е просечен годишен пад на цените од 0,8%, што не остварува значајно од проектираната динамика на инфлацијата. Базичната инфлација во последното тримесечје влезе во негативна зона (годишен пад од 0,6%), укажувајќи на секундарните ефекти од падот на цените на храната и енергијата и намалените притисоци од побарувачката. Во просек, во 2009 година базичната инфлација е позитивна и изнесува 0,3%. Со тоа, овие цени повторно се вратија на траекторијата на ниски стапки на раст, во забрзувањето на растот во претходната година, делумно како пренесен ефект од експрзивниот раст на цените на храната и енергијата. Во наредниот период се очекува умерено интензивирање на инфлацијата, условено од прогнозиите за раст на увозните цени и од порастот на регулираните цени.

Цена на сурова нафта и индекс на храна

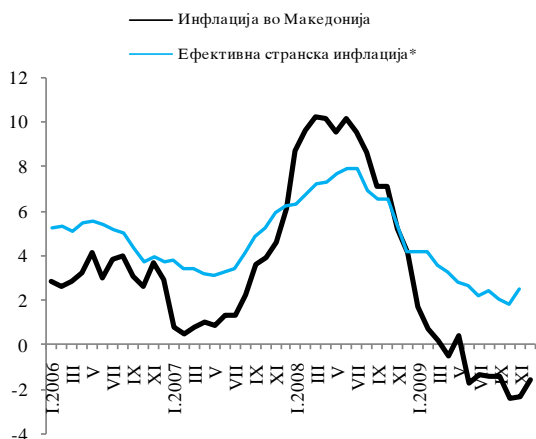

Извор: ММФ - цени на примарни производи (IMF Primary Commodity Prices).

Во четвртиот квартал на 2009 година просечната годишна стапка на инфлација изнесуваше -2,1%, што претставува дополнително интензивирање на падот во однос на претходниот квартал, кога беше забележан просечен годишен пад на цените од 1,4%. Покрај падот на варијабилните цени (храна и енергија), за четвртиот квартал беше карактеристично надолно прилагодување на базичната инфлација. Сепак, нејзиниот придонес за падот на вкупната инфлација е значително помал во однос на ефектот од падот на цените на храната. Посилните притисоци за намалување на потрошувачките цени беа очекувани и преку динамиката на цените на производителите на индустриски производи (коишто се пренесуваат со временско задоцнување и врз финалните цени) во третиот квартал кога беше забележан најдлабок пад од почетокот на годината. Ефектот од пониските увозни цени, како и реакцијата на преработувачкиот сектор со цел добивање ценовна конкурентна предност на пазарот и поттикнување на побарувачката, се фактори преку кои може да се објасни олку високиот пад на цените на производителите на индустриски производи. Притоа, имајќи предвид дека во текот на последниот квартал, падот на цените на производителите на индустриски производи значително забави, ова би можело да се протолкува како сигнал за одредена промена во трендот на потрошувачките цени во следниот

Инфлација и ефективна странска инфлација (годишни стапки на раст, во %)

* Ефективната странска инфлација е добиена како пондерирани збир од инфлациите во земјите најзначајни трговски партнери на РМ.
Извор: ДЗС, Еуростат и пресметкина НБРМ.

период. Слични индикации даваат и движењата кај странската ефективна инфлација, којашто во рамки на последниот квартал покажа тенденција на раст, што со одредено временско задоцнување се очекува да се прелее во олабавување на дезинфлаторните притисоци од увозните цени врз домашното ценовно ниво.

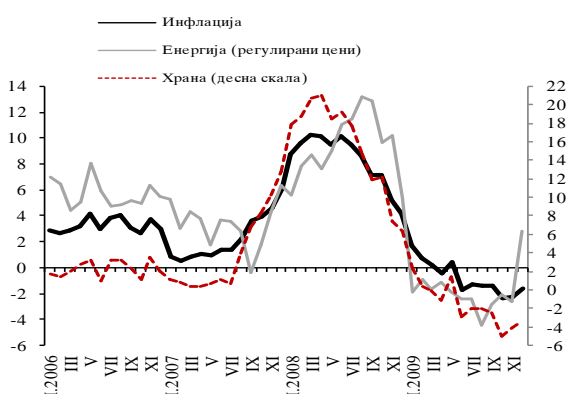
Во рамки на четвртиот квартал, вкупниот пад на потрошувачките цени најмногу зависеше од динамиката на цените на исхраната (просечен годишен пад од 4,2%), со придонес од 1,7 процентни поени за промената на инфлацискиот индекс. Притоа, кај двете поткомпоненти на храната, преработената и свежата храна, цените продолжија да се намалуваат со посилен интензитет (просечен годишен пад од 3,6% и 5,3% соодветно, наспроти, 3,4% и 0,2%, соодветно во претходниот квартал). Структурната анализа покажува дека најголемо влијание во насока на намалување на вкупното ценовно ниво имаат цените на млекото, зеленчукот, растителните масти и житните производи, додека позабележителна повисока цена на годишна основа е забележана кај свежото месо.

Табела 1
Одделни категории цени
(годишни промени во %)

	Кв.1 2008	Кв.2 2008	Кв.3 2008	Кв.4 2008	2008	Кв.1 2009	Кв.2 2009	Кв.3 2009	Кв.4 2009	2009
Инфлација (CPI)	9,5	9,9	8,4	5,4	8,3	0,8	-0,6	-1,4	-2,1	-0,8
Храна	19,0	19,5	14,7	8,5	15,4	0,9	-1,0	-2,2	-4,2	-1,6
Свежа храна	26,4	25,2	16,0	11,0	19,7	1,0	1,9	-0,2	-5,3	-0,6
Преработена храна	13,3	15,2	13,2	6,3	12,0	1,4	-3,0	-3,4	-3,6	-2,2
Енергија	7,4	9,2	12,5	8,3	9,3	-1,6	-1,9	-3,4	-1,1	-2,0
Нафтни деривати	18,6	22,6	23,6	-6,2	14,6	-27,1	-27,7	-24,6	-4,0	-20,9
Електрична енергија	1,6	0,0	0,0	8,7	2,6	13,1	13,1	13,1	4,0	10,8
Топлинска енергија за греење	4,6	10,9	23,2	25,3	16,0	4,2	3,6	-4,9	-6,2	-0,9
Храна и енергија (волатилни цени)	16,1	16,9	14,1	8,5	13,9	0,3	-1,2	-2,5	-3,4	-1,7
Стоки	11,0	11,4	9,0	5,4	9,2	0,8	-0,7	-1,3	-2,0	-0,8
Услуги	3,9	4,5	6,1	5,8	5,1	1,2	0,0	-1,8	-2,4	-0,7
Базична инфлација (без храна и енергија)	2,9	2,8	2,5	2,2	2,6	1,5	0,3	0,1	-0,6	0,3
Цени на производители на индустриски производи	10,5	13,6	15,1	2,2	10,4	-6,2	-8,8	-10,1	-0,5	-6,4

Извор: Државен завод за статистика и пресметки на НБРМ.

Инфлација и променливост на храната и енергијата (годишни промени, во %)

Извор: Државен завод за статистика и пресметки на НБРМ.

Во рамки на четвртиот квартал, придонесот на цените што се формираат слободно на пазарот кон негативната промена на инфлацијата се зголеми, за сметка на придонесот на регулираните цени. Така, годишниот пад на цените на енергијата од 3,4% во третиот квартал, во четвртиот квартал забави на 1,1%. Ваквите поместувања, во најголем дел, се поврзуваат со значителното забавување на просечниот пад на домашните цени на нафтените деривати (при што нивниот просечен пад во последниот квартал беше значително понизок во однос на претходните три квартали). Ова кореспондира со пониската споредбена основа од последниот квартал на 2008 година и

со растот на цените на суровата нафта на светскиот пазар во последниот период. Од останатите енергетски производи, раст на годишна основа забележа цената на електричната енергија²⁷, додека кај цената на топлинската енергија беше забележан годишен пад.

Табела 2
Придонеси кон инфлацијата (во п.п.)

	Кв.1 2008	Кв.2 2008	Кв.3 2008	Кв.4 2008	2008	Кв.1 2009	Кв.2 2009	Кв.3 2009	Кв.4 2009	2009
Инфлација (CPI)	9.5	9.9	8.4	5.4	8.3	0.8	-0.6	-1.4	-2.1	-0.8
Храна	7.3	7.5	5.6	3.3	5.9	0.4	-0.4	-0.9	-1.7	-0.7
Свежа храна	4.7	4.5	2.8	2.0	3.5	0.2	0.4	0.0	-1.0	-0.1
Преработена храна	2.7	3.1	2.7	1.3	2.5	0.3	-0.6	-0.7	-0.8	-0.5
Енергија	0.9	1.2	1.6	1.1	1.2	-0.2	-0.2	-0.4	-0.1	-0.3
Нафтени деривати	0.7	0.9	0.9	-0.2	0.6	-1.1	-1.1	-1.0	-0.2	-0.9
Електрична енергија	0.1	0.0	0.0	0.5	0.2	0.7	0.7	0.7	0.2	0.6
Топлинска енергија за греење	0.1	0.3	0.7	0.8	0.5	0.1	0.1	-0.2	-0.2	0.0
Храна и енергија (волатилни цени)	8.2	8.6	7.2	4.3	7.1	0.2	-0.6	-1.3	-1.8	-0.9
Базична инфлација (без храна и енергија)	1.4	1.4	1.2	1.1	1.3	0.7	0.2	0.0	-0.3	0.2

Извор: Државен завод за статистика и пресметки на НБРМ.

Извор: Државен завод за статистика и пресметки на НБРМ.

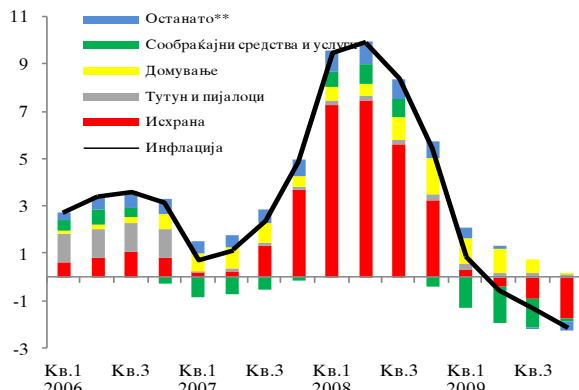
Покрај падот на варијабилните цени, во рамки на четвртиот квартал беше забележано и намалување и на долгорочната компонента од инфлацијата. Во текот на годината растот на базичната инфлација континуирано се намалуваше (од 1,5% во првиот квартал на 0,1% во третиот квартал), додека во последното тримесечје и оваа компонентна на инфлацијата влезе во зоната на негативни годишни промени (пад од 0,6%). **Преносните ефекти од падот на цените на храната и енергијата, како и помалите притисоци од побарувачката се фактори коишто ја објаснуваат ваквата тенденција на базичната инфлација.** Од аспект на одделните компоненти, во последниот квартал **продолжи трендот на намалување на цените на услугите, коишто во четвртиот квартал беа пониски за 2,4% на годишна основа (наспроти 1,8% во претходниот квартал),** укажувајќи на секундарни ефекти од падот на цената на храната и пијалаците во рестораните.

Согласно со интензивниот пад на увозните цени и отворањето негативен произведен јаз во домашната економија, остварената **просечна годишна стапка на инфлација во 2009 година изнесуваше -0,8%.** Анализирани од аспект на кварталната динамика, **во четвртиот квартал на 2009 година општото ниво на потрошувачките цени е пониско за 0,1% на квартална основа,** наспроти падот од 1,6% во третиот квартал. Значаен инфлаторен ефект во овој квартал имаа

²⁷ На 29 октомври 2008 година, врз основа на одлука на РКЕ, просечната продажна цена на електричната енергија по која ЕВН „Македонија“ ги снабдува тарифните потрошувачи на мало за периодот ноември-декември се зголеми за 13,61%.

Инфлација и главните категории на CPI* (придонеси во годишниот раст, во процентни поени)

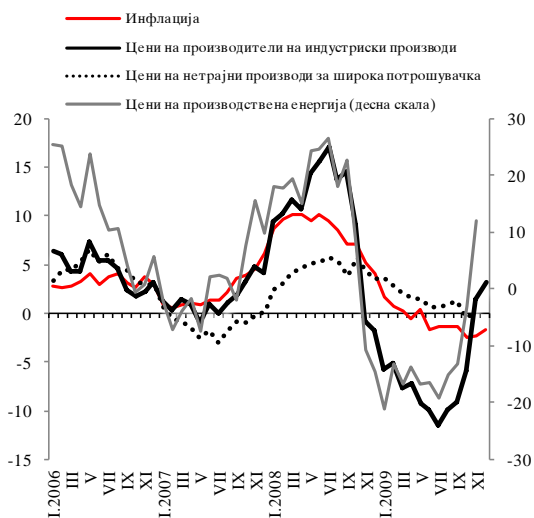

*CPI- Consumer price index (Индексна потрошувачки цени) претставува мерка за инфлацијата.

**Останатото ги инкорпорира категориите: облека и обувки, хигиена и здравје, образование култура и разонода, ресторани и хотели и останати услуги неспомнати на друго место.

Извор: Државен завод за статистика и пресметки на НБРМ.

Инфлација и цени на производителите на индустриски производи (годишни стапки на раст, во %)

Извор: Државен завод за статистика и пресметки на НБРМ.

повисоките цени на свежиот зеленчук, а раст беше забележан и кај домашните цени на нафтените деривати и на енергентите за затоплување (повисока цена на парното греење и огревното дрво). Со изолирање на сезонските ефекти, кварталниот пад на цените е подлабок и изнесува 0,7% (наспроти 0,3% во претходниот квартал).

Инфлацијата остварена во четвртиот квартал на 2009 година, главно соодветствува на инфлациските очекувања на економските субјекти. Така, според Анкетата за инфлациски очекувања, спроведена во ноември 2009 година, најголем дел од испитаниците (55%) очекуваа просечната годишна стапка на инфлација во четвртото тримесечје на 2009 година да остане стабилна во текот на целиот квартал (-2,4%), 29% очекуваа повисока инфлација (т.е. намалување на дефлацијата), а 16% очекуваа уште пониска инфлација (т.е. повисока дефлација). Оцената на субјектите коишто очекуваа прекинување на трендот на намалување на цените во последниот квартал се заснова на очекувањата за пораст на увозните цени (пред сè цената на нафтата), побрзо закрепнување на глобалната економија и имплицитниот ефект врз странската ефективна побарувачка, поддршката на домашната побарувачка од фискалната политика, како и постепеноста стабилизирање на тековите во финансискиот сектор. Просечната очекувана годишна стапка на инфлација за последниот месец на 2009 година, според резултатите од анкетата, изнесуваше -2,2%, додека за цела 2009 година се очекуваше инфлација од -0,6%, наспроти остварената од -0,8%.

Откако во третиот квартал го достигнаа најдлабокиот годишен пад од почетокот на 2009 година, во октомври стапката на годишен пад на цените на производителите на индустриски производи значително забави, а во ноември и декември беше забележан раст на годишна основа. Со тоа, просечното ниво на цените на производителите на индустриски производи во последниот квартал од 2009 година, во однос на истиот период од претходната година, беше пониско за 0,5%. Промената во трендовите кај цените на производителите на индустриски производи главно е водена од растот на производните цени на енергијата, а позначаен пораст беше забележан и кај цените на производителите на тутун и тутунски производи. Зголемувањето на производствените цени на енергијата укажуваат на можни нагорни притисоци од преработувачкиот сектор врз потрошувачките цени во следниот период.

Наспроти падот на продуктивноста, во третиот квартал номиналните плати продолжија да растат, иако со забавена динамика споредено со претходниот квартал. Ваквата комбинација на фактори доведе до раст на номиналните трошоци по единица труд, коишто беа повисоки за 14,5% на годишна основа во третиот квартал.

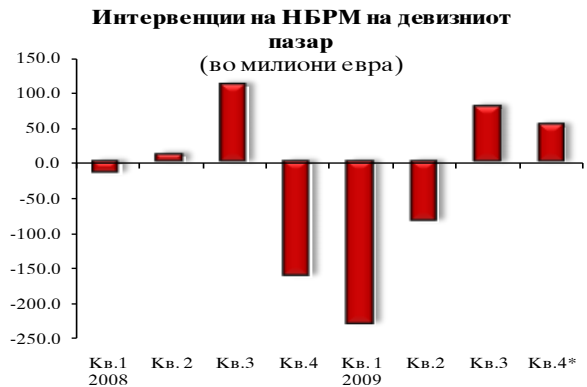
Од аспект на динамиката на инфлацијата во следниот период, оценките се во насока на благ годишен раст на општото ценовно ниво. Меѓу факторите што би придонеле за излегување од фазата на намалување на цените во македонската економија, како клучни се оценуваат растот на светската цена на суровата нафта и на увозните цени воопшто, како и повисоките цени на електричната и топлинската енергија, коишто се ефективни од јануари 2010 година.

II. Монетарна политика

Последните промени во монетарната политика беа во насока на намалување на основната каматна стапка. Така, на крајот на ноември каматната стапка на благајничките займи беше намалена од 9% на 8,5%, а на почетокот на јануари беше извршено намалување за дојдовниот 50 базични поени. Одржувањето на повољните трендови на девизниот пазар и во последното тримесечје, односно олеснувањето на очекуваните притоци врз девизниот курс, како и подобрието и помалку неизвесни прогнози за идните трендови во надворешниот сектор се фактори коишто овозможуваат промена на монетарната политика во овој период.

Повољните движења на девизниот пазар, коишто зајочнаа во јуни, продолжија и во третиот квартал на 2009 година. Сметнувањето на трговскиот дефицит и растот на приватните трансфери овозможуваат олеснување на девизи од страната на НБРМ, што заедно со задолжувањето на државата на меѓународниот пазар и распределувањето на СПВ овозможи пораст на девизните резерви. Повољните трендови на девизниот пазар, конинуирано се одржуваат и во последните три месеци на годината, делумно и како резултат на значително постојабилните очекувања во домашната економија. Промените во монетарната политика во првата половина на годината, коишто беа реакција на притоците врз девизниот курс, но и значителното подобрување на прогнозиите за глобалната економија (суѓерирајќи подобри изгледи и за македонската економија) се фактори коишто придонесоа кон формирање постојабилни очекувања. Трендовите на девизниот пазар во последниот квартал беа значително повољни од очекуваните, со што и нивоа на девизни резерви на крајот на годината е повисоко од проектираното.

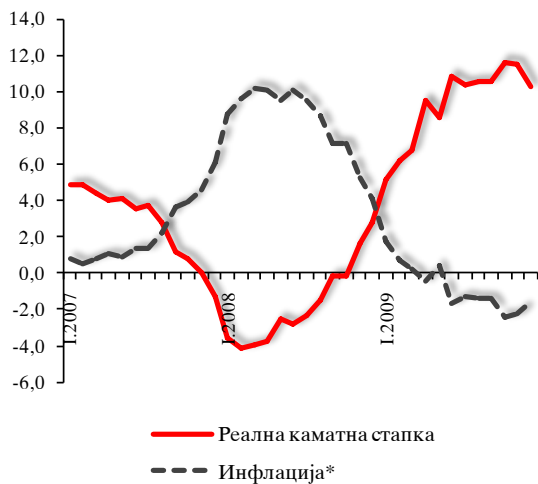
Неповољните фактори (влошување на салдото во трговската сметка и притисоците врз девизниот курс предизвикани и од психолошките фактори), коишто почнувајќи од последниот

■ Трансакции со банки поддржувачи
■ Трансакции врз основа на хартии од вредност за портфолио инвестиции на нерезиденти

* Се однесува на октомври и ноември 2009 година.
Извор: НБРМ

Реална каматна стапка на благајнички записи на НБРМ и инфлација
(во %)

*Тековен месец во однос на истиот месец од претходната година.
Извор: Државен завод за статистика и НБРМ.

Извор: НБРМ и Европска централна банка (www.ecb.int).

квартал на 2008 година предизвикаа зголемена побарувачка и силни притисоци на девизниот пазар, во третиот квартал на 2009 година не беа присутни. Со тоа, во овој квартал значително се промени амбиентот на спроведување на монетарната политика. Во услови на поизразено надолно прилагодување на увозната побарувачка, во третиот квартал дојде до значително стеснување на дефицитот во трговската сметка, што значеше и намалени потреби за надворешно финансирање. Преземените монетарни мерки, од првата половина на годината²⁸, заедно со зголемениот оптимизам за побрзо заздравување на глобалната економија, придонесоа за стабилизирање на очекувањата, што се прелеа соодветно врз динамиката на приватните трансфери, зголемувајќи ги приливите по оваа основа²⁹. Следствено, притисоците од зголемената побарувачка за девизи на девизниот пазар се исцрпија, при што во третиот квартал, НБРМ во континуитет реализира откуп на девизни средства. Овие движења, заедно со високите приливи врз основа на еврообврзницата и распределувањето на СПВ овозможија значајно кумулирање девизни резерви во третиот квартал. Поволните трендови на девизниот пазар продолжија и во текот на последното тримесечје, овозможувајќи дополнителен раст на девизните резерви. При подобри тековни трендови на девизниот пазар и помали перцепирани ризици за надворешниот сектор (како главната слаба точка на македонската економија) на 30 ноември 2009 година, НБРМ донесе одлука за намалување на основната каматна стапка од 9% на 8,5%. Девизните резерви продолжија да растат и во декември и на крајот на годината беа значително повисоки во однос на проектираното ниво. Во вакви околности, во почетокот на јануари 2010 година НБРМ ја намали каматната стапка на благајничките записи за дополнителни 50 базични поени.

По последното намалување во мај 2009 година (од 1,25% на 1%), ЕЦБ ја задржа основната каматна стапка непроменета.

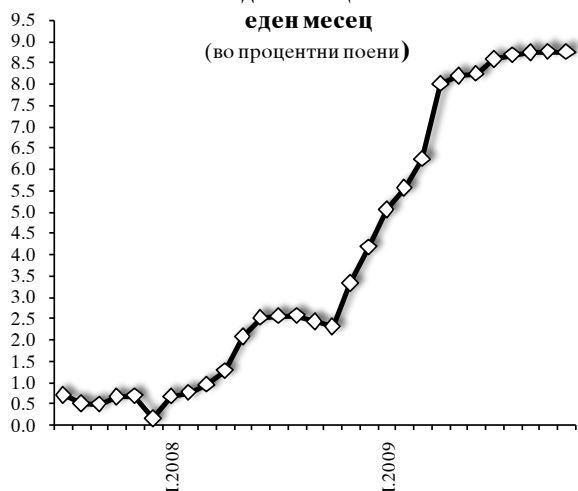
²⁸ На 26.03.2009 година, НБРМ ја зголеми основната каматна стапка од 7% на 9%, додека на 28.05.2009 година донесе одлука за потепено зголемување на стапката на издвојување на задолжителна резерва на обврските на банките со девизна компонента, од јули (зголемување на стапката на обврските во странска валута од 10% на 11,5% и на стапката на обврските во домашна валута со валутна клаузула од 10% на 20%) и од август (зголемување на стапката на обврските во странска валута од 11,5% на 13%).

²⁹ Се однесува на нето-приливите преку менувачкото работење, односно на девизни приливи надвор од банкарските канали.

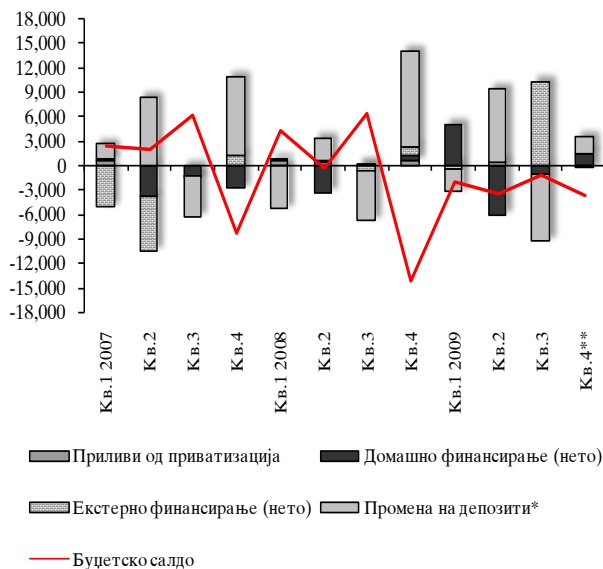
Оцените за отсуство на позначајни ризици врз инфлацијата во евро-зоната, и покрај сигналите за закрепнување на економијата, се потпора за ваквата монетарна политика. Имено, третиот квартал во евро-зоната беше обележан со натамошно подобрување на економската активност, кога по континуираниот пад во претходните пет квартали, реалниот БДП повторно се врати во зоната на позитивен квартален раст. Каматните стапки ЕУРИБОР, од сите рочности, го следеа намалувањето на основната каматна стапка во мај, а истиот тренд со забрзана динамика продолжи и во третиот квартал. Во последниот квартал динамиката на ЕУРИБОР беше со тенденција на раст. Спротивно на ова, на домашниот пазар на пари, СКИБОР³⁰, во рамки на периодот јули-ноември 2009 година, се одржуваше на релативно стабилно ниво, блиску до нивото на основната каматна стапка за да забележи умерена надолна корекција во декември, по намалувањето на основната камата. Во вакви услови, каматниот распон помеѓу основните камати на НБРМ и ЕЦБ во рамки на периодот јули-ноември 2009 година остана непроменет (8 процентни поени), забележувајќи стеснување во декември до 7,5 процентни поени. Каматниот распон помеѓу едномесечниот СКИБОР и едномесечниот ЕУРИБОР, од 8,1 процентен поен, колку што изнесуваше во просек во вториот квартал, во третиот квартал се прошири на 8,7 процентни поени. Во последниот квартал оваа разлика во просек се намали за 0,1 процентен поен на квартална основа. Високиот каматен диференцијал во овој период придонесе за стеснување на јазот помеѓу понудата и побарувачката на девизи на девизниот пазар во македонската економија во вториот дел од годината. Ова може да се објасни преку конверзијата на дел од девизните средства на банките во денари со цел инвестирање во денарски финансиски инструменти, покривањето на потребите за девизи без притоа да се менува портфолиото на банките од денарски инструменти во девизи, односно преку користење на расположливите девизни средства на банките или преку нивно надворешно задолжување.

Каматен диференцијал помеѓу СКИБОР- еден месец и ЕУРИБОР - еден месец
(во процентни поени)

Извор: НБРМ и Централна банка на Холандија (www.statistics.dnb.nl).

Финансирање на буџетското салдо
(во милиони денари)

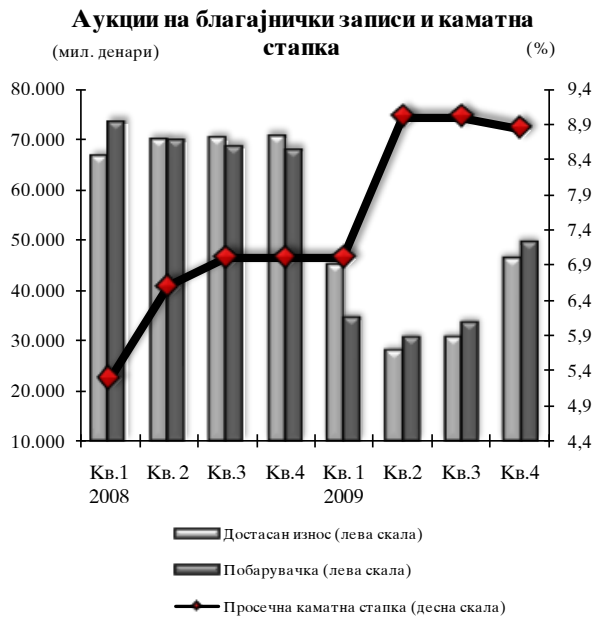
* Позитивна промена -повлекување на депозити; негативна промена -кумулирање на депозити.

** Се однесува на октомври и ноември 2009 година.

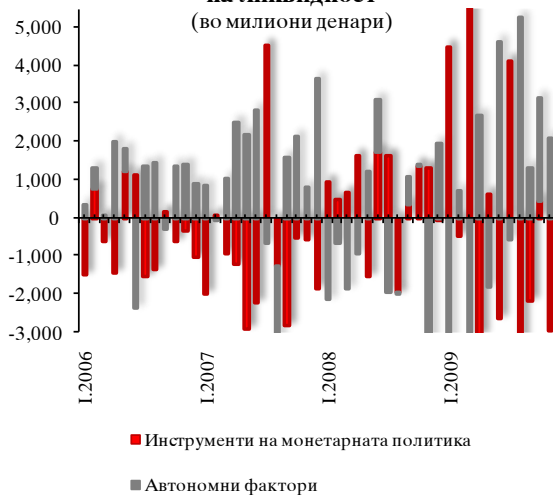
Извор: Министерство за финансии на Република Македонија.

Во третиот квартал, денарските депозити на државата, на квартална основа се намалија за 1.946 милиони денари, што претставуваше креирање ликвидност во банкарскиот сектор. Притоа, третиот квартал беше обележан со значајна промена во структурата на финансирање на буџетското салдо. Така, за разлика од претходните два

³⁰ Меѓубанкарска каматна стапка за денарски депозити, пресметана од котациите на референтните банки.

Фактори на повлекување и креирање на ликвидност
(во милиони денари)

*Позитивна промена - креирање ликвидност;
негативна промена - повлекување ликвидност.
Извор: НБРМ

квартала, кога негативниот јаз помеѓу приходните и расходните ставки, во целост се покриваше од домашни извори (преку повлекување на депозити од сметката кај НБРМ и емисија на државни хартии од вредност на домашниот пазар), во рамки на третиот квартал екстерното задолжување претставуваше главна компонента на финансирањето. Издавањето на еврообврзницата во јули (во износ од 175 милиони евра) овозможи значаен пораст на девизните депозити на државата кај НБРМ. Консолидираниот буџет продолжи да остварува дефицит и во првите два месеца на последниот квартал (од 3.634 милиони денари на кумулативна основа), за чие финансирање беше емитиран дополнителен износ на државни хартии од вредност, а се повлекуваа и депозити од сметката на државата кај НБРМ.

Во услови кога интервенциите на НБРМ на девизниот пазар и денарските депозити на државата кај НБРМ делуваа во насока на креирање ликвидни средства, во третиот квартал на 2009 година, вкупната побарувачка за благајнички записи на НБРМ се зголеми и беше повисока за 10% во однос на достасаниот износ. Со тоа, монетарните инструменти³¹ на квартална основа делуваа во насока на повлекување ликвидни средства во вкупен износ од 2.703 милиони денари. Ваквите трендови продолжија и во првите два месеца од последниот квартал, кога банките побаруваа за 10,7% повисок износ на благајнички записи во однос на достасаниот. Намалената склоност за изложување кон ризици, како и сè уште присутната неизвесност во поглед на натамошните ефекти од глобалната криза, се секако значајни фактори што влијаат врз банките да пласираат позначаен дел од слободните ликвидни средства во форма на благајнички и државни записи, наместо во форма на кредити. Притоа, состојбата на државните записи во септември се намали за 12,3% во однос на крајот на вториот квартал, додека на крајот на годината државните записи беа повисоки за 69,3% во споредба со крајот на третиот квартал.

Во согласност со повисоката обврска за задолжителна резерва на банките³², во рамки на

³¹ Го вклучува и задолжителниот депозит кај НБРМ и девизните депозити пласирани кај НБРМ.

³² Во јули 2009 година стапи во сила Одлуката за задолжителна резерва (донесена во мај 2009 година), со која се изврши зголемување на стапката на издвојување задолжителна резерва на обврските на банките во странска валута од 10% на 11,5% и на стапката на обврските во домашна валута со валутна клаузула од 10% на 20%. Од август, 2009 година, стапката на задолжителна резерва на обврските на банките во странска валута изнесува 13%. Притоа, се пропишува дополнителните три процентни поени да

третиот квартал просечната дневна ликвидност на банкарскиот сектор забележа висок раст на квартална основа од 33,7%. Притоа, вишокот издвоени ликвидни средства над обврската за задолжителна резерва (во денари)³³ во третиот квартал во просек изнесуваше 2,5%, наспроти 4% во вториот квартал на годината. Во однос на истиот квартал од претходната година, вишокот над обврската за задолжителна резерва е понизок за 2,1 процентен поен. По исцрпувањето на еднократниот ефект од повисоката стапка на издвојување на задолжителна резерва, во првите два месеца на последниот квартал, дневната ликвидност на банките се одржуваше на релативно стабилно ниво, а во последниот месец на годината се намали на месечна основа. Со тоа, нивото на ликвидни средства на банките во последниот квартал во однос на третиот квартал од 2009 година во просек беше повисоко за 0,6%. Во декември 2009 година, годишната стапка на раст на примарните пари³⁴ изнесуваше 12,4%, наспроти 6,6% на крајот на третиот квартал (во јуни 2009 година примарните пари на годишна основа се намалија за 4,7%).

Макроекономските трендови од последните неколку месеци укажуваат на подобрување на условите во домашната економија и намалување на ризиците од потенцијално повторно дестабилизирање на девизниот пазар. Стимулативните економски пакети, што ги активираа владите на развиените земји како реакција на кризата, придонесоа за стабилизирање на глобалната економија. Од податоците за економската активност во третиот квартал во рамки на евро-зоната, САД и Јапонија, може да се констатира дека процесот на економско закрепнување е веќе отпочнат. Поповолните поместувања во глобалниот амбиент во однос на очекуваните ја подобрија прогнозата и за надворешниот сектор на македонската економија, што отвори простор за олабавување на монетарната политика во последниот квартал од мината година и јануари оваа година. **Сепак, негативните ризици и натаму се присутни,** првенствено поврзани со сè уште високиот дефицит во тековната сметка и

се издвојуваат во денари наспроти останатите десет процентни поени, коишто и натаму ќе се издвојуваат во девизи. Дополнително, со Одлуката им се дава можност на банките целосно да ги користат средствата од задолжителната резерва издвоени во денари за своите дневни ликвидносни потреби.

³³ За период на одржување (исполнување) на обврската за задолжителна резерва на банките се смета периодот од 11. ден во тековниот месец до 10. ден во следниот месец. Вишокот се однесува на вишокот издвоени средства на сметката на банките кај НБРМ над обврската за задолжителна резерва.

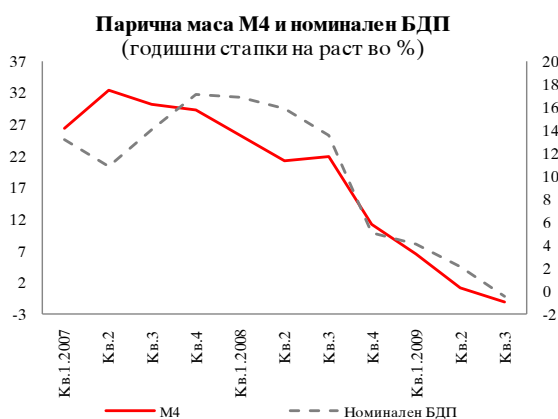
³⁴ Ја вклучува и задолжителната резерва во девизи.

неизвесноста околу перспективите на глобалната економија и светскиот финансиски пазар. Имено, ризикот од можно потфрлање во закрепнувањето на извозната побарувачка и нејзино одржување на ниво под очекувањата не смее да се занемари. Доколку глобалната економија повторно се соочи со криза на довербата и очекувањата, а ефектите од стимулативните пакети се покажат како привремени, капиталните приливи во домашната економија може да бидат пониски од очекуваните. Евентуалната материјализација на некој од овие ризици би значела повторни притисоци врз девизните резерви.

2.1. Монетарни агрегати³⁵

Во претходниот квартал, годишната маса M4 забележа квартален раст од 2%, двојно повисок од растот во претходниот квартал. Стабилизирањето на очекувањата и остварениот суфицит во тековната сметка (во голем дел како резултат на сезонските ефекти), се фактори што придонесоа за раст на новото штедење во банкарскиот систем и забрзување на стапката на монетарен раст. Сепак и покрај кварталниот раст, на годишна основа годишната маса на крајот на претходниот квартал, за прв пат во последните седум години, забележа пад, но во текот на октомври и ноември монетарниот раст повторно влезе во зона на позитивни годишни промени (5,9% во ноември). Иако во еден дел ова се објаснува со базисниот ефект, сепак позитивните помесечувања во реалниот сектор, растечките преференци за штедење, при стабилен очекувања, и инфлационите финансиски текови во надворешниот сектор, во голема мерка делуваат врз дејствителната база на банките. Кварталниот раст³⁶ на годишната маса, во ноември беше инфлационан на 2,9%.

Извор: Државен завод за статистика и НБРМ

Поволните трендови на паричната маса, започнати во второто тримесечје, во третото тримесечје продолжија со поинтензивно темпо, при што најширокиот монетарен агрегат M4 во овој период забележа квартален раст од 2% (наспроти 0,8% од претходниот квартал). Позитивното придвижување на паричната маса се јавува во услови на квартален раст на номиналниот БДП од 1,5%, што во голема мерка се објаснува со добрите остварувања кај надворешниот сектор. Имено, во третото тримесечје беше забележан највисок суфицит во тековната сметка во последните седум години, под влијание на намалениот дефицит во трговската размена и на високите приливи од тековни трансфери. На годишна основа,

³⁵ Анализата на монетарните агрегати се заснова врз податоците од новата Методологијата за изготвување на стандардни форми на монетарните биланси и прегледи и новиот сметковен план (што стапи во сила од 01.01.2009 година).

³⁶ Податоците за четвртото тримесечје се заклучно со ноември, заради што кварталната стапка на раст за четвртото тримесечје се однесува на ноември 2009 во однос на септември 2009, додека годишниот раст се однесува на ноември 2009 во однос на ноември 2008 година.

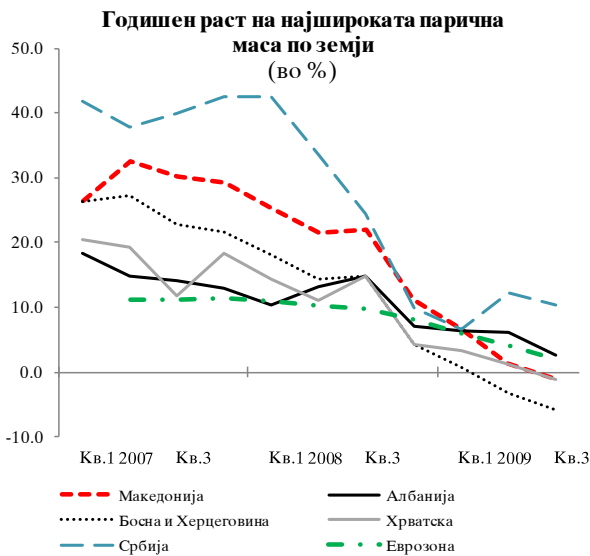
Главни компоненти на најшироката парична маса M4

	ноември	квартални стапки на раст (во %)				
		Учество во M4	Кв.1 2009	Кв.2	Кв.3	октомври* ноември*
Готови пари во оптек	7.5	-16.8	-3.0	1.7	1.0	0.1
Депозитни пари	17.8	-12.0	4.0	0.1	3.2	3.4
M1	25.3	-13.5	1.8	0.6	2.5	2.4
вк. краткорочни депозити	66.2	2.7	0.0	2.0	1.6	1.7
M2	91.6	-2.2	0.5	1.6	1.9	1.9
вк. долгорочни депозити	8.4	-7.3	5.0	5.9	5.3	13.9
M4	100	-2.6	0.8	2.0	2.2	2.9

* се однесува на промена во однос на септември 2009

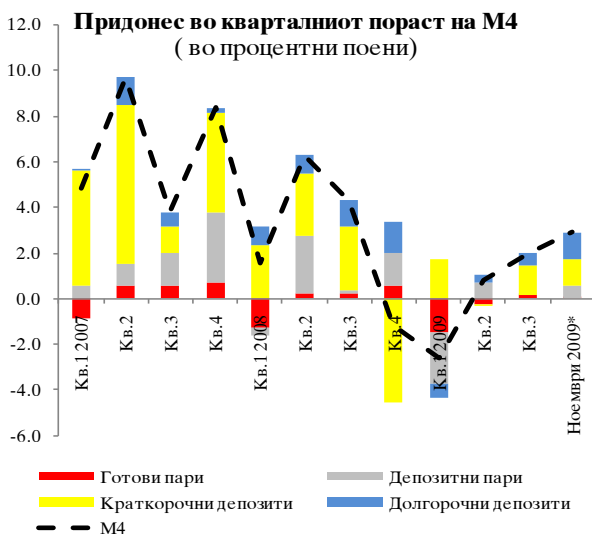
Извор: Народна банка на Република Македонија

паричната маса во третото тримесечје, за прв пат во последните седум години, забележа пад, којшто на крајот на кварталот изнесуваше 1,1%. Сепак, падот целосно се должи на специфични фактори, односно на трансферот на средства од сметка на резидент на сметка на нерезидент, којшто се случи во јули, без кој ефект паричната маса би останала во зоната на позитивен раст. **Позитивните придвижувања во економијата од четвртото тримесечје, односно, заживувањето на индустриското производство, високите приливи од приватни трансфери, поповолните надворешни движења, влијаеја за пораст на паричната маса и во овој период.** Така, на крајот од ноември 2009 година паричната маса е повисока во однос на септември за 2,9%, делумно и заради редовната исплата на рата од обврзницата за старото девизно штедење во октомври. На годишна основа, растот на паричната маса во ноември достигна 5,9%, што се должи делумно на базниот ефект, односно на фактот што годишниот раст на паричната маса во ноември 2008 година значително забави (од 19,6% во октомври, на 13,8% во ноември).

Извор: Интернет страници на централните банки

Анализата на монетарните варијабли во евро-зоната и земјите од регионот, во основа упатува на забавување на монетарниот раст. Така, годишниот раст на најшироката парична маса во евро-зоната во третиот квартал го достигна најниското ниво од почетокот на кризата (2%). Слични остварувања има и во Албанија, каде растот на паричната маса забави на 2,7%, како и во Хрватска и во Босна и Херцеговина, каде што е забележано годишно намалување на паричната маса, од 1,2% и 5,8%, соодветно. Исклучок претставува Србија, каде растот на паричната маса, по достигнувањето на дното во првото тримесечје, во третото и четвртото тримесечје се враќа кон патеките на раст (10,4% и 21,4%, соодветно).

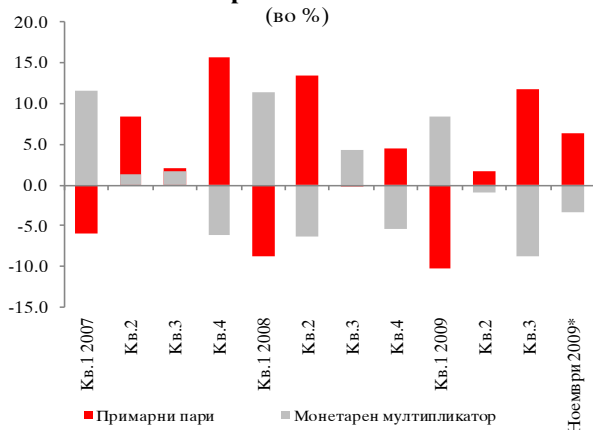
* во однос на септември 2009

Извор: Народна банка на Република Македонија

Растечкиот придонес на штедењето за порастот на паричната маса во втората половина на 2009 година укажува на зголемени склоности кон штедење и натамошно зајакнување на довербата кај штедачите. Имено, најголем придонес кон кварталниот пораст на паричната маса во третото тримесечје имаат краткорочните депозити (1,3 процентни поени), компонентата која во второто тримесечје имаше негативен придонес кон порастот на M4. Во четвртото тримесечје, позитивниот придонес на краткорочните депозити (1,1 процентен поен) е надополнет и со висок позитивен придонес и на долгорочните депозити (1,2 процентни поена). Притоа, растот на краткорочните депозити во овој период делумно се должи и на

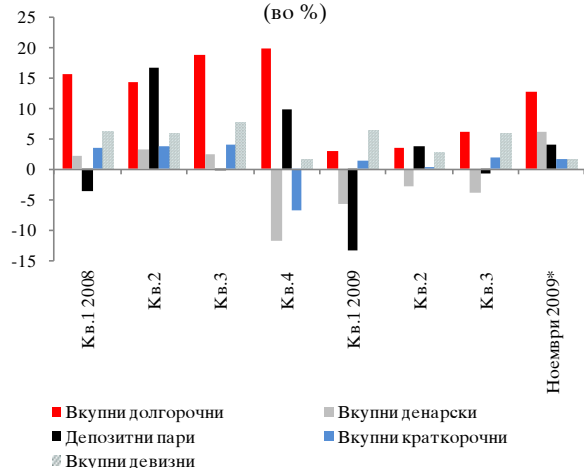

Декомпозиција на кварталната стапка на промена на паричната маса М4 (во %)

*Се однесува на промена та во однос на септември 2009
Извор: Народна банка на Република Македонија

Квартални промени на одделните категории на депозити (во %)

*Промена во однос на септември 2009 година
Извор: Народна банка на Република Македонија

Структурно учество во вкупните депозити (во %)

	2008				2009			
	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Ноември*
Вкупни денарски депозити	54.8	55.2	53.8	52.1	48.3	47.5	45.4	46.3
Население	26.8	26.1	25.5	25.4	22.6	21.6	21.4	22.2
Претпријатија	25.3	26.4	25.8	24.0	21.7	21.6	19.4	19.2
Вкупни девизни депозити	45.2	44.8	46.2	47.9	51.7	52.5	54.6	53.7
Население	33.5	33.3	34.7	36.2	40.5	42.9	44.2	43.4
Претпријатија	11.5	11.3	11.3	11.4	10.5	8.8	9.7	9.6
Вкупни депозити	100	100	100	100	100.0	100.0	100.0	100.0

* во однос на септември 2009

октомвриската исплата на рата од обврзницата за старото девизно штедење.

Монетарната мултипликација во третото тримесечје забележа позначајно забавување, при што мултипликаторот на паричната маса М4 забави од 5,1 на крајот од јуни, на 4,7 на крајот на септември. Ваквото движење во најголема мерка е условено од одлуката за зголемување на задолжителната резерва на банките, која стапи во сила од јули³⁷ и која придонесе за пораст на примарните пари. Понатамошно забавување на мултипликацијата се забележува во четвртото тримесечје, при што мултипликаторот во ноември забави на 4,5.

Под влијание на стабилизирањето на очекувањата и зајакнувањето на довербата на штедачите, вкупните депозити (со депозитни пари)³⁸ во третото тримесечје продолжија да се зголемуваат, при квартален пораст од 1,9%. Притоа, порастот на депозитите е уште поизразен доколку се исклучат депозитните пари (2,4%). Слично како и во изминатиот период, и во третото тримесечје продолжи конверзијата од денарски во девизни депозити, при што денарските депозити забележаа квартално намалување од 2,7%, а девизните квартален раст од 6%. Со тоа, и степенот на евроизација³⁹ порасна од 47,7% во јуни, на 49,6% во септември. **Растот на депозитите дополнително доби на интензитет во четвртото тримесечје, кога достигна 3,2%.** Во овој период се забележува и значителна промена во движењето на одделните компоненти на депозитите. Имено, денарските депозити, кои се намалуваа четири квартали последователно, во четвртото тримесечје забележаа висок квартален раст од 5,3%. При помал пораст на девизните депозити (1,5%), ова се одрази и врз степенот на евроизација, којшто, мерен преку учеството на девизните депозити во паричната маса М4, се намали на 49%. На годишна основа, промената на депозитите во третото тримесечје

³⁷ Во јули 2009 година стапи во сила Одлуката за задолжителна резерва (донесена во мај 2009 година), со којашто се изврши зголемување на стапката на издвојување задолжителна резерва на обврските на банките во странска валута од 10% на 11,5% и на стапката на обврските во домашна валута со валутна клаузула од 10% на 20%. Од август, 2009 година, стапката на задолжителна резерва на обврските на банките во странска валута ќе изнесува 13%. При тоа, се пропишува дополнителните три процентни поени да се издвојуваат во денари наспроти останатите десет процентни поени, коишто и натаму ќе се издвојуваат во девизи. Дополнително, со Одлуката им се дава можност на банките целосно да ги користат средствата од задолжителната резерва издвоени во денари за своите дневни ликвидносни потреби.

³⁸ Почнувајќи од јануари 2009 година, депозитите вклучуваат и пресметана камата.

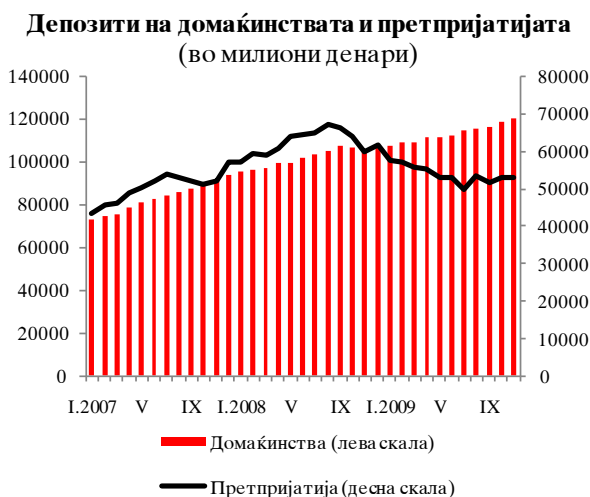
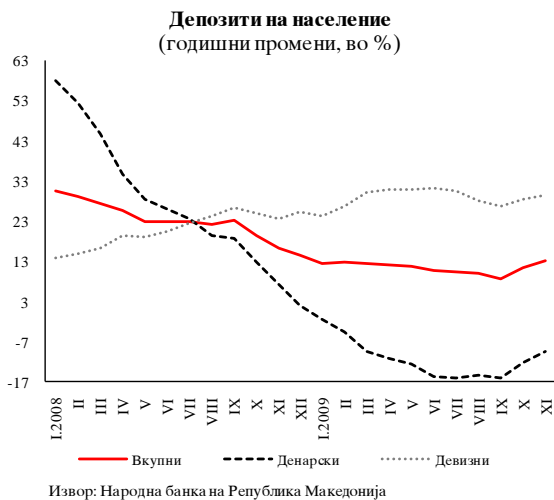
³⁹ Мерен преку учеството на девизните депозити во најшироката парична маса М4.

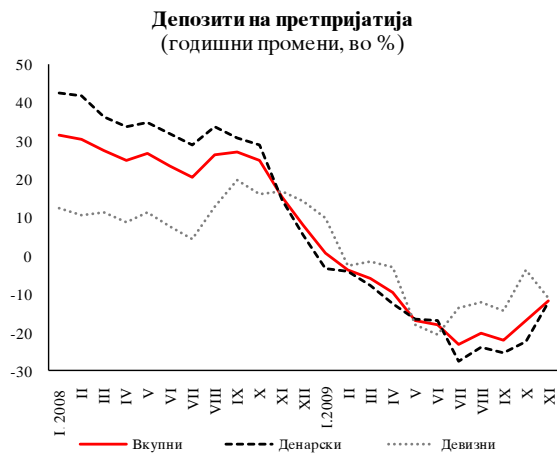
беше негативна (-0,3% во септември). Во ноември депозитите забележаа годишен раст од 7,2%, како комбиниран ефект од споредбената основа и стабилизирани текови во домашната економија во овој период.

Депозитите на населението во третото тримесечје забележаа квартален пораст од 3,7% (споредно со 3,3% во претходниот квартал). Притоа, главна карактеристика за овој период е стабизирањето на очекувањата за девизниот курс. Имено, денарските депозити во третото тримесечје имаат квартален раст од 1,2%, со што е прекинат трендот на нивно намалување од претходните три квартали. Во исто време, забележано е забавување на растот кај девизните депозити, на 5%. На годишна основа, растот на депозитите на населението во третото тримесечје се сведе на 8,7%, од 10,7% во второто тримесечје. **Позитивните движења продолжија и во четвртото тримесечје, кога депозитите на населението имаат квартален раст од 3,1%, при уште поизразена ориентација кон штедење во домашна валута. Денарските депозити имаат висок квартален раст од 6,8%, што претставува највисока стапка на раст во последните две години.** Високиот квартален раст на денарските депозити во голема мера е последица на исплатата на рата од обврзницата за старото девизно штедење во октомври. Сепак, и доколку се изолира овој ефект, кварталниот раст на денарските депозити на населението останува висок (2,9%). Во исто време, значајно забавување во ноември се забележува кај девизните депозити, чијшто квартален раст од 1,3% всушност претставува најниска стапка на раст во последните шест години. Гледано според рочната структура, растот на депозитите во четвртиот квартал речиси целосно се должи на долгорочните депозити, кои имаат раст од 15,1%, при пораст од 0,6% на краткорочните депозити. На годишна основа, растот на депозитите на населението во ноември се интензивираше на 13,2%.

Како последица на стабизирањето на состојбата во реалната економија поволни движења во третото тримесечје се забележуваат кај депозитите на претпријатијата. Имено, во овој период продолжи забавувањето на кварталниот пад на корпоративните депозити. Кварталното намалување се сведе на 2,6%, што претставува најниска стапка на пад во последните четири квартали. Карактеристично за овој период е големиот пад на денарските депозити од 8,5%, како последица на трансферот на средства од резидентни на нерезидентни сметки. Доколку се исклучи овој трансфер, депозитите на претпријатијата во третото

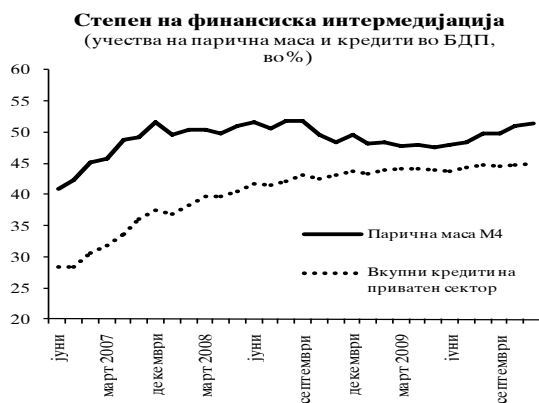

Извор: Народна банка на Република Македонија

тримесечје имаат квартален раст од 6,4%. Во исто време, висок квартален раст од 12% се забележува кај девизните депозити. На годишна основа, падот на корпоративните депозити во третиот квартал се интензивира на 21,9% во септември, од 17,9%, колку што изнесуваше на крајот на вториот квартал. **Во согласност со подобрувањето на состојбата во реалниот сектор и заживувањето на индустриското производство во четвртото тримесечје, депозитите на претпријатијата за прв пат во последните четири квартали забележаа квартален раст од 2,4%.** Анализата според валутната структура укажува на истовремен пораст и на денарските и на девизните депозити (2,5% и 2,1%, соодветно), додека набљудувано според рочната структура, раст се забележува кај краткорочните депозити (3,2%), при натамошно намалување на долгорочните депозити (-3,5%). Подобрувањето е очигледно и доколку се следат годишните стапки на раст, според кои падот кај депозитите на претпријатијата во ноември се сведе на 11,8%, од 21,9% во септември.

2.2. Кредитна активност⁴⁰

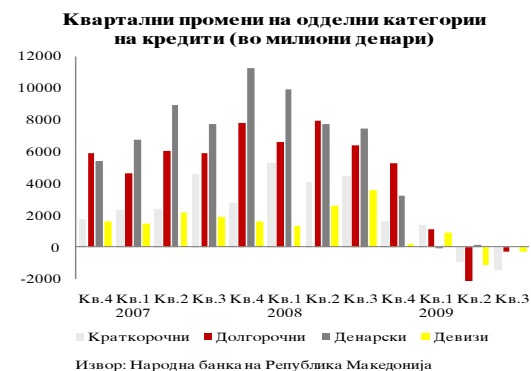
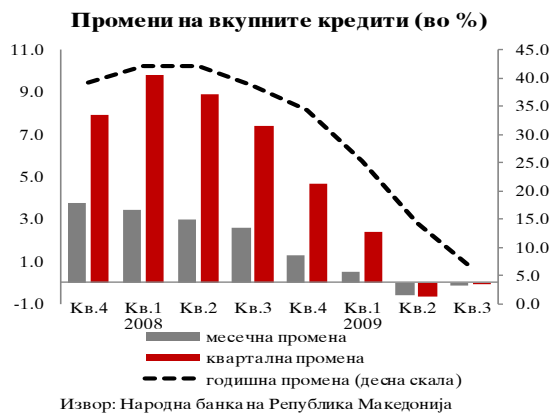
Во периодот јули-ноември 2009 година беше забележано постепено стабилизирање на кредитниот пазар. Во првиот квартал дојде до забавување на просечниот месечен пад на кредитите, а во текот на октомври и ноември во економијата беше инјектиран дојлнителен износ на нови кредити. Овие поместувања се конзистентни со постепено стабилизирање на очекувањата. Сепак, банките продолжуваат со водење претпазлива кредитна политика, при ризици од натамошно влошување на квалитетот на кредитните портфолиа и се уште ограничени извори на финансирање. Неизвесноста за движењата на пазарот на труд и можноста за намален капацитет за редовно сервисирање на финансиските обврски, се причина за ваквата постепена кредитна политика на банките, но и за намалената побарувачка за кредити. На годишна основа, растот на кредитите продолжи да успорува, сведувајќи се на 4,1% во ноември. Овој тренд се очекува да продолжи до крајот на годината, додека во текот на наредната година стапката на раст се очекува да забрза, како одраз на растот на стапката на штедење, оцените за полесен пристап до дојлнително финансирање и стабилизирањето на макроекономските трендови.

Извор: НБРМ

Намалувањето на кредитната активност продолжи и во третото тримесечје, но со позабавена динамика во споредба со претходниот период. Овие движења

⁴⁰ Анализата на кредитните агрегати се заснова врз податоците од новата Методологијата за изготвување на стандардни форми на монетарните биланси и прегледи и новиот сметковен план (што стапи во сила од 01.01.2009 година).

кореспондираат со забавениот пад на кредитната побарувачка и послабиот интензитет на затегнување на кредитните услови. Така, во третото тримесечје вкупните кредити забележаа пад од 0,1%, наспроти падот од 0,6% во претходниот период. Позитивните поместувања во кредитната активност продолжија и во наредните месеци, при што во октомври и ноември е забележано месечно зголемување на вкупните кредити. Оваа промена соодветствува со континуираниот пораст (започнат од јули) на вкупната депозитна маса како главен извор на финансирање на банките, во услови на постепено стабилизирање на очекувањата на кредитниот раст, во ноември изнесува 4,1%, што претставува натамошно забавување на годишните стапки на раст.

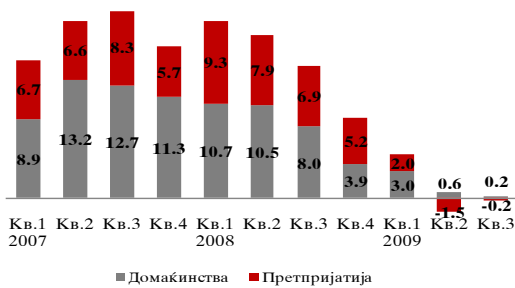
Во третото тримесечје, девизните кредити се главниот двигател на кварталната динамика на вкупните кредити. Така, девизните кредити на квартална основа забележаа пад од 0,7% (наспроти 2,8% во претходниот период), при што над половина од ова намалување беше компензирано со порастот на денарските кредити од 0,1%. Забавувањето на падот на девизните кредити делумно може да се објасни и со малиот квартален пораст на вкупните увозни активности во третиот квартал, наспроти нивниот континуиран квартален пад, започнат во втората половина на 2008 година. Сепак, најголем дел од кредитите се одобруваат во домашна валута, на што укажува и постојаниот пораст на учеството на денарските кредити во вкупните кредити (од 77,7% во декември 2008 година, на 78,1% во ноември). Во наредниот период е забележана позитивна промена кај годишната стапка на раст кај девизните кредити. Така, во ноември кредитите во странска валута забележаа годишен раст од 0,4%, наспроти негативните стапки во претходните два месеца. Кај денарските кредити во ноември се забележа забавување на годишниот раст на 5,2% (наспроти 6,3% во октомври).

Кварталниот пад на краткорочните и долгорочните⁴¹ кредити, којшто започна во вториот квартал, продолжи и во третото тримесечје. Притоа, на квартална основа е забележано интензивирање на падот на краткорочните кредити (од -1,7%, на -2,6%, при забавување на падот кај долгорочните кредити од (од -2,1% на -0,3%). За разлика од претходниот квартал, кога најголем придонес за намалувањето на вкупните кредити имаа долгорочните кредити, во третото тримесечје главниот двигател се кредитите на краток рок.

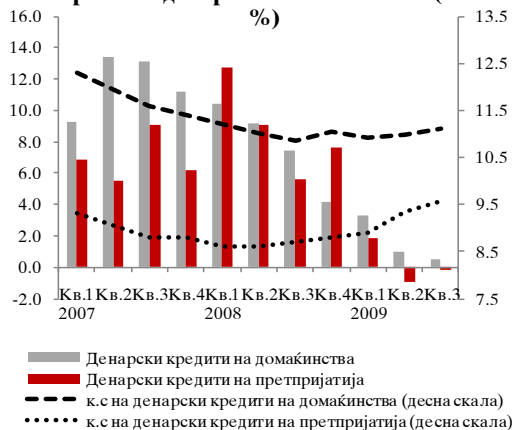
⁴¹ Од рочната анализа на кредитите се исклучени сомнителните и спорни побарувања и пресметаната камата.

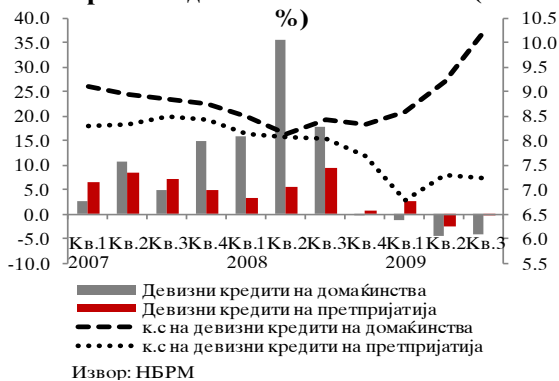
Вкупни кредити на домаќинства и претпријатија (квартална промена, во %)

Вкупни денарски кредити по сектори и просечна денарска каматна стапка (во %)

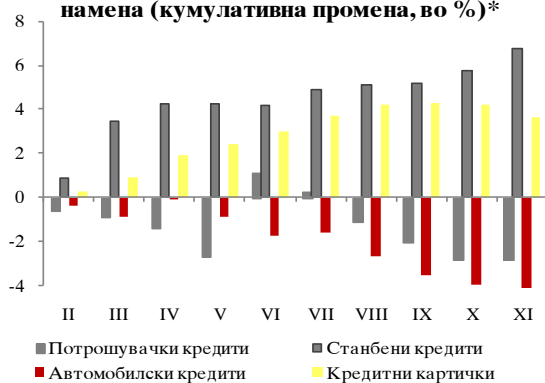

Вкупни девизни кредити по сектори и просечна девизна каматна стапка (во %)

Извор: НБРМ

Вкупни кредити на население по намена (кумулативна промена, во %)*

* кумулативна промена во односна јануари 2009
Извор: НБРМ

Во наредниот период (октомври и ноември) се забележува продлабочување на негативните годишни промени на краткорочните кредити, при забавување на годишната стапка на раст кај долгорочните кредити.

Во третиот квартал на 2009 година продолжи забавувањето на стапката на раст на кредитите одобрени на домаќинствата⁴². Така, кредитите на населението на квартална основа се зголемија за 0,2%, наспроти 0,6% во претходниот период. Во услови на ограничени извори на финансирање и неизвесни движења на идниот доход, забележан е континуиран тренд на намалување на потрошувачките кредити и кредитите наменети за купување автомобили. Овие движења соодветствуваат со падот на личната потрошувачка и намалената увозна активност на стоките за широка потрошувачка. Во третиот квартал е забележан благ квартален раст на станбените кредити, во услови на намалена побарувачка на овој тип на кредити и квартален пад на цената на становите. Сепак, во наредниот период банките очекуваат зголемување на побарувачката на станбени кредити, при делумно олабавување на кредитните услови.⁴³ Континуираниот пораст на кредитната изложеност кон кредитните картички, во услови на ограничена финансиска моќ на населението придонесе кон пораст на рамковните кредити, при истовремено зголемување на сомнителните и спорните побарувања. Во наредниот период (октомври и ноември) продолжи забавувањето на годишната стапка на раст на вкупните кредити на населението, при што во ноември таа изнесува 4,6%.

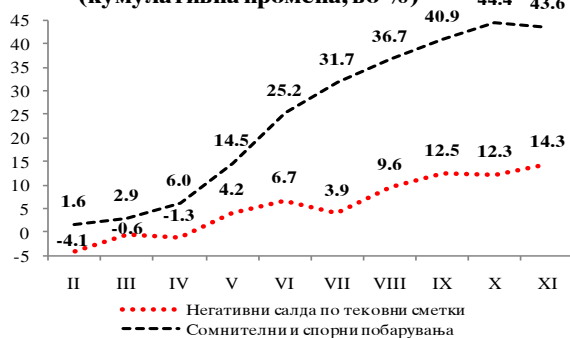
Кварталниот пораст на кредитите на домаќинствата во целост се должи на зголемувањето на денарските кредити (од 0,5%), при пад на девизните кредити (од 4,1%). Притоа, порастот на денарските кредити е резултат на кварталното зголемување на краткорочните кредити и на сомнителните побарувања, додека падот на девизните кредити е резултат на намалувањето на долгорочните кредити. Кредитните движења анализирани од рочен аспект упатуваат на продолжување на трендот на забавување на кварталниот пораст на краткорочните кредити на 1,8% (2,2% во претходниот квартал), при задржување на долгорочните кредити во зоната на негативните квартални промени од 1,8%. Во наредниот период (октомври и ноември) продолжи

⁴² Се однесува на физички лица и самостојни вршители на дејност со личен труд.

⁴³ Анкета за кредитната активност, октомври 2009 година, НБРМ.

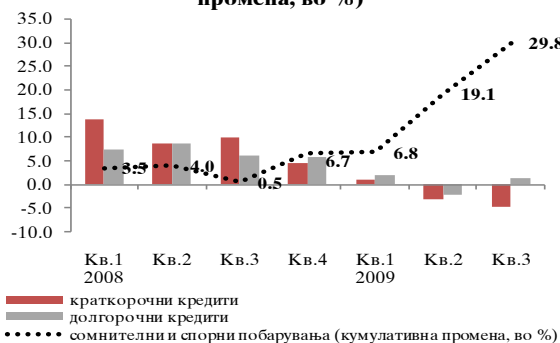

Рамковни кредити на население и сомнителни и спорни побарувања (кумулативна промена, во %)*

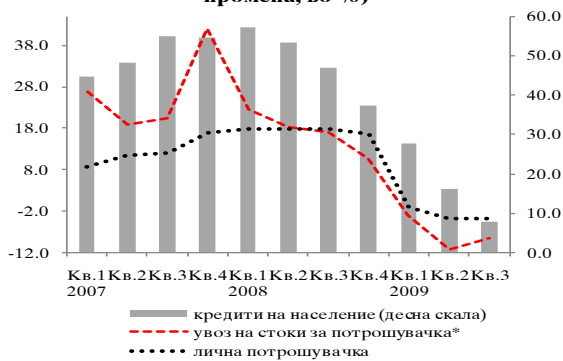
*кумулативна промена во однос на јануари 2009 година
Извор: НБРМ

Кредити на претпријатија (квартална промена, во %)

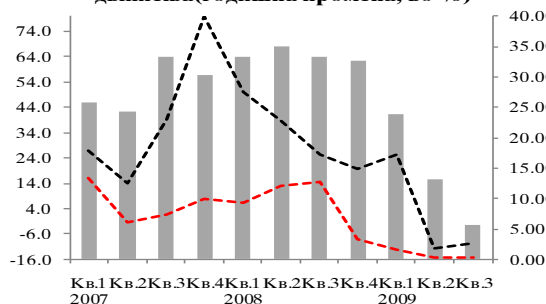
Извор: НБРМ

Кредити на население и фактори што влијаат врз нивните движења (годишна промена, во %)

* Увозот вклучува храна и пијалоци, патнички моторни автомобили и стока за широка потрошувачка
Извор: НБРМ

Кредити на претпријатија и фактори што влијаат врз нивните движења (годишна промена, во %)

* Увоз за инвестиции вклучува увоз на производи за инвестиции и транспортна опрема, делови и додатна опрема
Извор: НБРМ

континуираното годишно забавување на стапките на раст на сите компоненти на кредитите на население, при што од октомври долгорочните кредити за прв пат забележаа негативна годишна стапка на раст.

И покрај сè уште присутната неизвесност во реалниот и надворешниот сектор, во третиот квартал е забележано забавување на негативните трендови во кредитирањето на корпоративниот сектор. На квартална основа е забележано забавување на падот на корпоративните кредити на 0,2% (наспроти 1,5% во вториот квартал), како резултат на постепеноста стабилизирање на очекувањата и на економијата. Притоа, најголем број од банките укажаа на тоа дека во третиот квартал е прекинат трендот на намалување на побарувачката на корпоративни кредити (карактеристичен за претходните квартали).⁴⁴ И во наредните месеци банките не очекуваат промени во побарувачката на корпоративни кредити, при непроменети кредитни услови. Намалената активност на претпријатијата, во услови на пад на домашната и извозната побарувачка, им создадоа потешкотии во сервисирање на нивните долгови кон банките. Во вакви услови, во третиот квартал е забележан раст на кредитната изложеност во категориите на ризик В, Г и Д, што е концентриран главно кај секторите „индустрија“ и „трговија на големо и мало“⁴⁵, каде што најсилно се почувствуваа ефектите од кризата. На годишна основа, продолжи забавувањето на растот на кредитите наменети за претпријатијата, при што во ноември стапката на раст изнесува 3,9%.

Во третиот квартал, забележано е забавување на падот на денарските и девизните кредити на корпоративниот сектор на 0,2%, соодветно (наспроти падот од 0,9% и 2,6%, соодветно во вториот квартал). Од рочен аспект, забележано е пролабчување на падот на краткорочните кредити на 4,7% (наспроти падот од 3,3% во претходниот квартал), при истовремен пораст на долгорочните кредити за 1,2% (наспроти падот од 2,1% во претходниот квартал). Во наредниот период (октомври и ноември) кај краткорочните и денарските кредити продолжи трендот на забавување на годишните стапки на раст. Воедно, после постојаното забавување на стапките на раст кај долгорочните и кај девизните кредити во

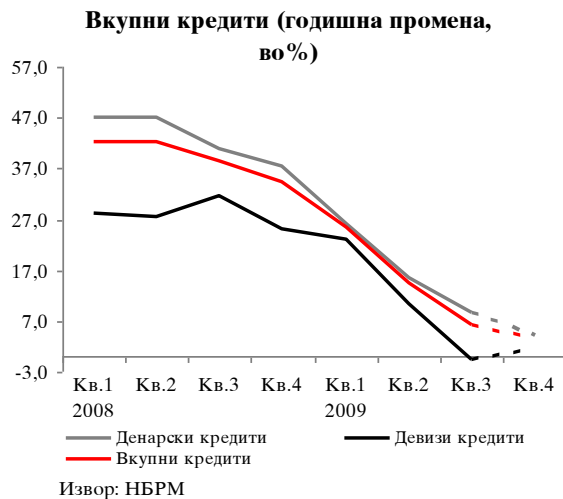
⁴⁴ Анкета за кредитната активност, октомври 2009 година, НБРМ

⁴⁵ Извештај за банкарскиот систем на Република Македонија во третиот квартал од 2009 година, декември 2009 година, НБРМ

ноември е забележана повисока годишна стапка на раст во споредба со претходниот месец.

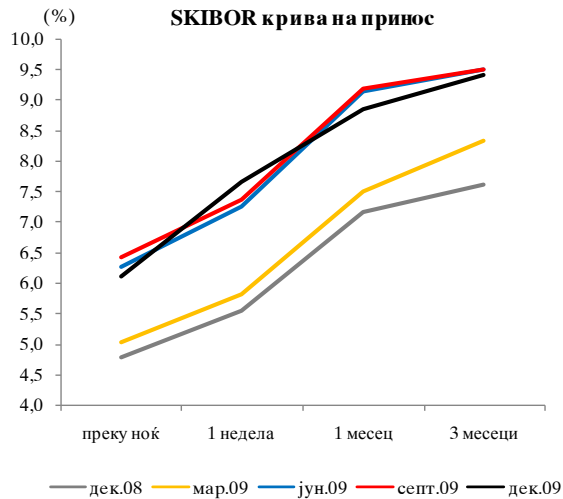
Очекувањата за движењата на кредитниот пазар се во насока на натамошно забавување на годишните стапки на раст на вкупните кредити. Влошувањето на квалитетот на кредитното портфолио, зголемените ризици во банкарското работење, како и неизвесноста на изворите за финансирање, придонесуваат банките да продолжат со претпазливата кредитна политика. Од друга страна пак, очекуваните задоцнети влијанија на пазарот на трудот, намалената финансиска моќ на претпријатијата и на населението, бавното закрепнување на домашната економија, придонесуваат кон намалување на побарувачката на кредити. **Се очекува ваквите движења да бидат изразени до крајот на првиот квартал на 2010 година, од кога се очекува постепено стабилизирање на кредитниот пазар и забрзување на стапките на кредитен раст.** Сепак, ризиците за помала кредитна активност се присутни, имајќи ја предвид големата неизвесност околу расположливиот доход на домаќинствата и профитабилноста на претпријатијата.

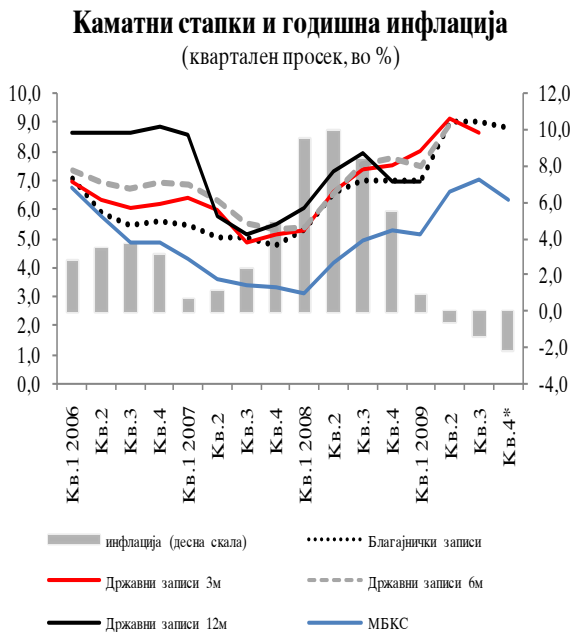
2.3. Каматни стапки

Движењата на каматните стапки на банките во првиот тримесечје укажуваат на реакција на банките на постојабилниот амбиент и подобрите идни изгледи. Во овој период дојде до незначителен раст на активните каматни стапки, што покажува намалување на дојдогашните притоци за зголемување на цената на кредитите. Ваквата каматна политика може да се објасни со стабилизирањето на очекувањата на банките во врска со трендовите во домашната и глобалната економија и нивните ефекти врз изворите на финансирање и квалитетот на побарувачката на кредити. Ова се потврдува и со намалувањето на каматните стапки на одредени видови новоодобрени кредити, најверојатно растечкиот тренд карактеристичен за првиот и вториот квартал од годината. Имајќи ги предвид повољните перцепции и очекувања на банките, како и промените на монетарната политика во насока на умерено олабавување, во наредниот период може да се очекува надолно прилагодување на каматните стапки. Сепак, сè уште присутната неизвесност околу закрепнувањето на домашната економија, а особено околу реакцијата на пазарот на труд, како и влошувањето на квалитетот на кредитното портфолио може да значајно задржување на претпазливата политика на банките во поглед на промените на нивната каматна политика.

Во текот на третиот квартал на 2009 година, основната каматна стапка на НБРМ остана непроменета. Сепак, променливоста кај движењата на меѓубанкарските каматни стапки продолжи, како од аспект на интензитетот, така и од аспект на насоката на промена. Имено, по месечниот пад на меѓубанкарската каматна

Извор: Народна банка на Република Македонија.

*Во текот на јули беше одржана само една аукција на тримесечни државни записи во денари, додека четвртиот квартал не беа одржани аукции на државни записи во денари.

Извор: Народна банка на Република Македонија, Министерство за финансии и Државен завод за статистика.

стапка (МБКС)⁴⁶ во јуни, во наредните два месеца оваа каматна стапка се движеше во нагорна линија (достигнувајќи ниво од 7,33% во август). Од септември оваа каматна стапка повторно почна да се намалува до 6,15% во декември. За разлика од МБКС, меѓубанкарската каматна стапка за склучени трансакции преку ноќ (MKDONIA) во текот на третиот квартал се одржуваше на релативно стабилно ниво. Во четвртиот квартал, промените на MKDONIA кореспондираа со надолните движења кај МБКС, при што, во декември, оваа каматна стапка се намали на 6,05% (6,54% во септември). Надолните корекции на цените на меѓубанкарскиот пазар во четвртиот квартал се остваруваат во услови на зголемена ликвидност на банкарскиот систем и постепено стабилизирање на макроекономските движења. Овие трендови значат одредено намалување на ризикот поврзан со идното ниво на ликвидност и отворање простор за натамошно зголемување на меѓубанкарското трување.

Врз надолното движење на меѓубанкарските каматни стапки во декември влијаеше и одлуката на НБРМ за надолна корекција на основната каматна стапка за 50 базични поени⁴⁷ на крајот на ноември. Поволните движења на девизниот пазар и помалите перцепирани ризици за надворешниот сектор се главната причина за олабавување на монетарната политика. Во ваков амбиент, во почетокот на јануари 2010 година НБРМ ја намали каматната стапка за дополнителни 50 базични поени. Следствено, беше намалена и каматната стапка на ломбардните кредити од 10,5% на 10%, односно на 9,5%.

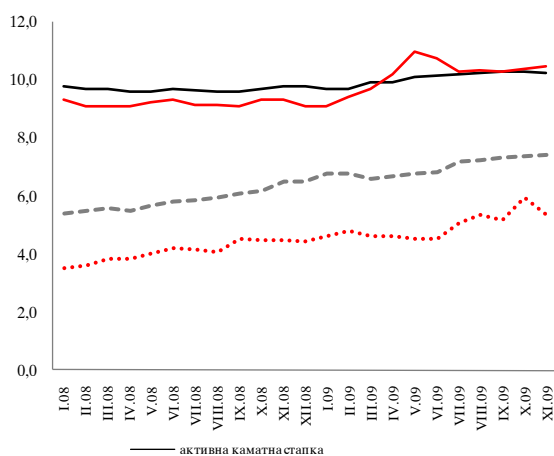
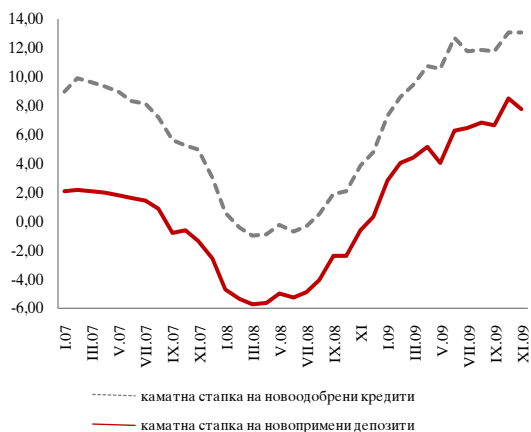
Во текот на третиот квартал, котираната меѓубанкарска каматна стапка (SKIBOR) за сите рочности беше релативно стабилна. Промените на SKIBOR во третиот квартал беа значително помали во однос на оние во вториот квартал. Имено, во вториот квартал кривата на принос на SKIBOR забележа нагло поместување нагоре како резултат на нагорната корекција на основната каматна стапка на НБРМ во март 2009 година. Во текот на третиот квартал, кривата на принос на SKIBOR остана речиси непроменета. Во четвртиот квартал, SKIBOR се одржуваше на релативно стабилно ниво, сè до декември, кога како реакција на намалената основна каматна стапка на НБРМ, SKIBOR на

⁴⁶ МБКС-просечна каматна стапка на меѓубанкарскиот пазар на пари.

⁴⁷ На 30.11.2009 година НБРМ ја намали каматната стапка на благајничките записи од 9% на 8,5% која отпочна со примена на првата аукција во декември 2009 година.

Активна и пасивна денарска каматна стапка

Реална активна и пасивна каматна стапка
(на новоодобрени кредити и новопримени депозити)

Извор: Народна банка на Република Македонија.

подолга рочност (еден и три месеци) се придвижи надолу. Тоа предизвика поблаг наклон на горниот дел на кривата на принос во овој месец што заедно со порастот кај еднонеделниот СКИБОР предизвика промена на нејзиниот досегашен облик.

Во текот на третиот квартал, примарниот пазар на државни хартии од вредност се карактеризира со намалена фреквенција на одржани аукции и помал понуден износ во однос на претходниот квартал⁴⁸. Притоа, во овој квартал е забележан висок степен на реализација на понудените износи (88,5%, наспроти 65,4% и 50,9% во претходните два квартала) што соодветствува на зголемениот интерес за вложување во безризични хартии од вредност. Воедно, овие инструменти нудат и целосна заштита од валутниот ризик и атрактивен принос за инвеститорите⁴⁹ во услови на криза. Во последниот квартал на годината, одржувањето на аукциите на државни хартии од вредност се сведе на месечна основа. Притоа, во октомври и ноември беа понудени државни записи со девизна клаузула со рок на достасување од шест месеци и каматна стапка од 5,5%, додека на аукцијата во декември беа понудени тримесечни записи со девизна клаузула по каматна стапка од 5,3%.

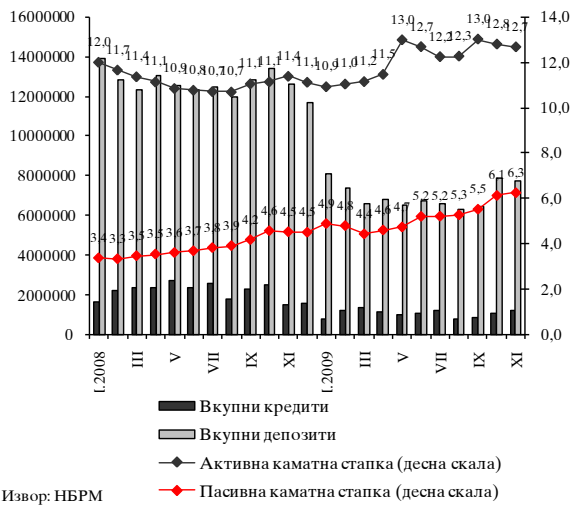
Генерално, каматната политика на банките во третиот квартал на 2009 година го следеше дотогашниот нагорен тренд на движење кај каматните стапки. Така, каматната стапка на денарските кредити во септември во однос на јуни се зголеми за 0,1 процентен поен и изнесуваше 10,3%. Умерениот, но сепак нагорен тренд кај активната каматна стапка и понатаму ги одразува ризиците во банкарското работење, како и трендот на пораст на каматната стапка на депозитите. Сепак, сигналите коишто доаѓаат од банкарскиот сектор укажуваат и на постепен промена во однесувањето на банките, со знаци на стабилизирање на нивните очекувања. Имено, Анкетата за кредитната активност спроведена во октомври покажа дека поголемиот дел од банките укажуваат на благо забавување на интензитетот на заострување на кредитните

⁴⁸ Во јули 2009 година, Министерството за финансии реализираше приливи по основ на издадена еврообврзница, што влијаеше кон намалување на потребата од финансирање во форма на државни хартии од вредност.

⁴⁹ Од вкупно пет одржани аукции, државни записи во денари се тргуваа само на една аукција во јули (со рок на достасување од три месеци и постигната каматна стапка од 8,65%). На останатите аукции беа понудени државни хартии од вредност со девизна клаузула на три, шест и дванаесет месеци чиишто каматни стапки во просек изнесуваа 5,4%, 5,4% и 5,7%, соодветно.

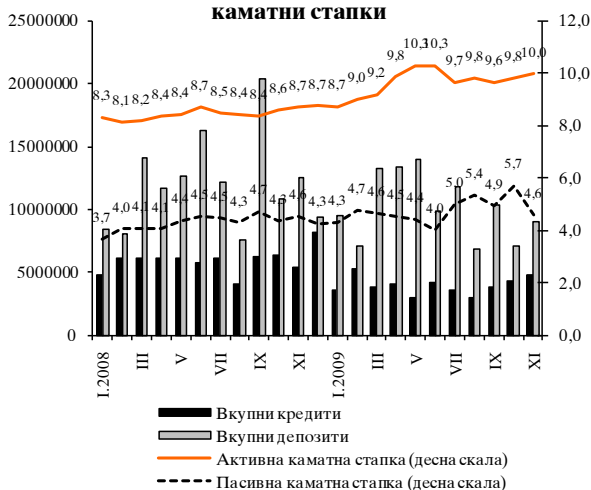

Новоодобрени кредити и новопримени депозити на население и нивните каматни стапки

Извор: НБРМ

Новоодобрени кредити и новопримени депозити на претпријатијата и нивните каматни стапки

Извор: НБРМ

услови, карактеристично за претходните неколку квартали. Ваквата констатација е во согласност со движењата на **каматните стапки на новоодобрените денарски кредити**, коишто во третиот квартал на 2009 година се намалија за 0,4 процентни поени споредено со просечното ниво од вториот квартал и во просек изнесуваа 10,3%. Во октомври и ноември, каматните стапки на новоодобрените кредити забележаа умерен пораст во однос на септемвриското ниво (и изнесуваа 10,4% и 10,5%), но сепак се задржаа под просекот од вториот квартал на 2009 година (10,7%).

Намалувањето на вкупната каматна стапка на новоодобрените кредити на квартална основа беше водена главно од надолните прилагодувања кај каматните стапки на корпоративниот сектор. Така, просечната агрегирана каматна стапка на корпоративните кредити забележа квартален пад од 0,4 процентни поени (сведувајќи се на ниво од 9,7%). Сепак, во наредниот период може да се очекува натамошна претпазливост во доменот на каматната политика на банките. Имено, очекувањата на банките за четвртиот квартал дадени во Анкетата сигнализираат непроменетост на кредитните услови за корпоративниот сектор. Притоа, банките ги задржуваат перцепциите за сè уште присутна неизвесност во поглед на економската активност во земјата и ризикот од нереализирање на обезбедувањето⁵⁰, што делуваат како ограничувачки фактори за поголемо олеснување на кредитните услови.

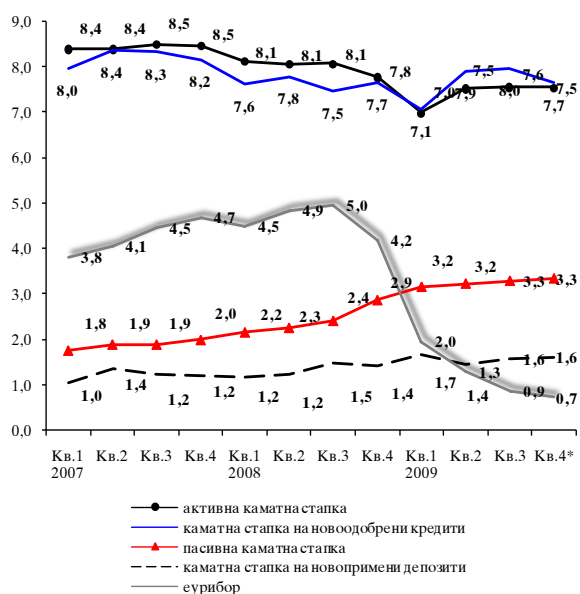
Одредени надолни поместувања се карактеристични и кај каматните услови за секторот население. Почнувајќи од јуни, каматните стапки на новоодобрените кредити на населението бележеа намалување на агрегирано ниво. Така, од 13% во мај, агрегираната каматна стапка во август се намали на 12,3%. Сепак, во септември, агрегираната каматна стапка повторно се зголеми на 13%. На квартална основа, просечната агрегирана каматна стапка на кредитите на населението забележа благ пораст од 0,1 процентен поен. Имајќи го предвид повисокиот степен на ризик поврзан со овој пазарен сегмент⁵¹, идната евентуална надолна корекција на цените на новоодобрените кредити на населението е проследена со голема неизвесност.

⁵⁰ Анкета за кредитната активност, октомври 2009 година.

⁵¹ Големата неизвесност околу пазарот на труд, вработеноста и идните примања како неминовна последица на тековната криза ги принудуваат банките на попретпазливо изложување кон населението, сметајќи на можен директен ефект на овој фактор врз способноста за плаќање на достасаните обврски.

Каматна стапка на девизни кредити и депозити и меѓународна тримесечна каматна стапка Еурибор (квартален просек, во %)

*Се однесува на октомври и ноември 2009 година
Извор: Народна банка на Република Македонија и Централна банка на Холандија.

Умерена промена во трендот кај каматните услови во периодот јули-ноември се забележува и кај девизните кредити, чишто каматни стапки иницијално се намалија во почетокот на јули (од 7,7% во јуни на 7,6%), притоа задржувајќи се на стабилно ниво до ноември (со исклучок на октомври кога следеше дополнително намалување до ниво од 7,5%). Каматните стапки на новоодобрените кредити имаа нагорен тренд, при изразена месечна променливост во рамки на анализираниот период.

Динамиката на пасивните денарски каматни стапки кореспондира со движењето на активните денарски каматни стапки. Пондерираните камати на денарските депозити во просек се зголемија за 0,5 процентни поени во третиот квартал. Во октомври и ноември, пасивните денарски каматни стапки се задржаа на нагорната патека, со умерен раст од 0,1 процентен поен во однос на просекот од третиот квартал. Со тоа, каматниот принос на вкупните денарски депозити во ноември 2009 година изнесуваше 7,4%. Каматните стапки на девизните депозити се задржаа непроменети во однос на јунското ниво од 3,3% сè до ноември, кога пораснаа за незначителен 0,1 процентен поен.

Во текот на анализираниот период, банките сè уште се соочуваа со релативно високо ниво на ризици поврзани со нивното работење. Во доменот на каматната политика, зголемената прудентност како одговор на постоечките неизвесности беше карактеристика и во периодот јули-ноември 2009 година. Сепак, поместувањата во насока на поблаго затегнување, а и олеснување на каматните услови кај некои видови новоодобрени кредити, може да упати на подобрување на пазарниот сентимент и стабилизирање на негативните очекувања на банките. Во прилог на оваа констатација се и очекувањата на банките добиени од Анкетата за кредитната активност во која, по едногодишниот период на постојано заострување на кредитните услови, банките не очекуваа промена на кредитните услови за корпоративниот сектор во последниот квартал од годината, додека кај населението, очекувањата беа во насока на делумно олеснување.

Треба да се напомене дека ваквите движења се доста умерени и проследени со голема неизвесност во поглед на нивниот иден тренд. Оваа констатација е поддржана со сè уште високите трошоци на изворите на финансирање. Цената на депозитите, како

реакција на растечката конкуренција и натаму расте, а приносите од кредитни пласмани се намалуваат (при забавена кредитна активност и делумно намалување на цените на дел од новоодобрените кредити). Како ограничувачки фактори се и понатаму присутните ризици околу закрепнувањето од кризата. Влошувањето на квалитетот на кредитното портфолио, околу чишто идни трендови постои неизвесност, како и послабите профитни позиции на банките, исто така се потенцијални ограничувања за поголемо олеснување на каматните кредитни услови. Сепак, сумирано и покрај ризиците, во наредниот период би можело да се очекува умерено олабавување на каматната политика на банките.

III. Пазар на капитал

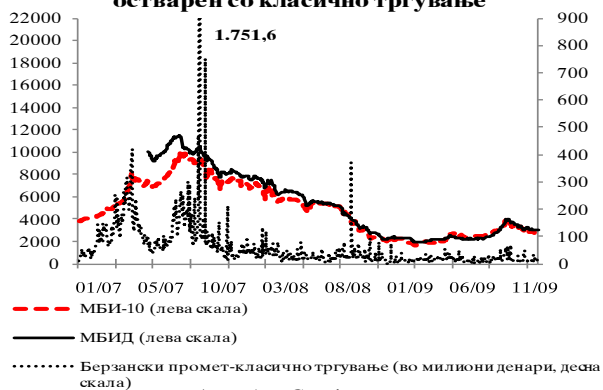
Во претходниот квартал на 2009 година, за берзата и ионајаму е карактеристично намалување на прометот, релативно ниската ликвидност и доминацијата на домашните инвеститори. Меѓутоа, со значајно закрепнување на глобалната економија, нагорно придвижување е забележано кај берзанскиот индекс МБИ-10. Ова движење е конзистентно со динамиката на вредноста на регионалните индекси, и претставува сигнал за враќање на оптимизмот на пазарите на капитал. Сепак, сè уште присутната неизвесност околу идното однесување и очекувањата на домашните и странските инвеститори може да креира најамощна променливост на берзанскиот движења во наредниот период.

Структура на берзанскиот промет по месеци (во милиони денари)

Извор: Македонска берза АД, Скопје.

МБИ 10, МБИД и берзански промет остварен со класично тргување

Извор: Македонска берза АД, Скопје.

Во услови на раст на водечките светски економии, во септември дојде до позитивно раздвижување на берзанските индекси. Така, паралелно со нагорното придвижување на светските и на регионалните берзански индекси, на крајот на кварталот, МБИ-10 порасна за 22,5% во однос на 30.06.2009 година. Истовремено, кварталниот раст на индексот на јавно поседувани друштва (МБИД) изнесува 33,9%.

Главните показатели за американската економија коишто беа подобри од очекуваното придонесоа за намалување на одбивноста кон ризик и раст на регионалните пазари на капитал. Главниот импулс доаѓа од пренесувањето на оптимизмот од светските пазари, со оглед на сè уште релативно слабите макроекономски показатели во регионот. Со највисок квартален раст на вредноста се одликува белградскиот БЕЛЕКС-15 (45,1%), а потоа и софискиот СОФИКС (34,6%) и будимпештанскиот БУКС (32%).

Во третиот квартал на 2009 година, вкупниот берзански промет (вклучувајќи ги блок-трансакциите и државниот сегмент) бележи пад од 58,3% и изнесува 1,2 милијарди

денари, во услови на сè уште присутната пазарна летаргичност на домашниот пазар на капитал. Ваквото движење пред сè е одраз на значително понискиот промет остварен преку блок-трансакциите, кој е околу една четвртина од вредноста на блок-трансакциите во претходниот квартал, додека прометот реализиран преку класично тргување се намали за 34,4% на квартална основа.

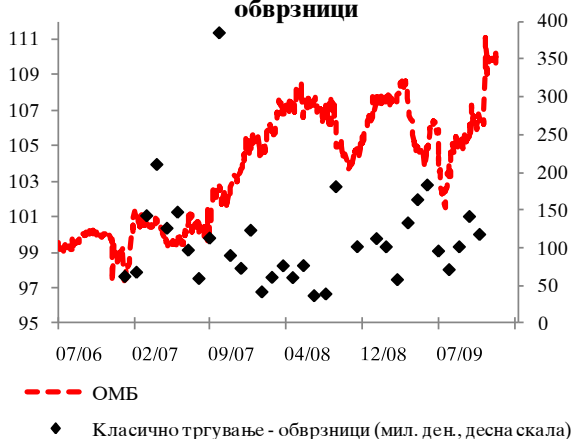
Во текот на третиот квартал на 2009 година, на берзата преовладуваат слабо присуство на странските инвеститори и релативно слабата активност. Во третото тримесечје, странските инвеститори излегоа од инвестиции во хартии од вредност на Македонската берза во износ од 67,4 милиони денари. На крајот на кварталот, странските инвеститори учествуваат со 30,58% во вкупната главница на друштвата и 3,91% во вкупната номинална вредност на котираните обврзници (30,69% и 3,93%, соодветно, на 30.09.2009 година⁵²).

Во анализираниот квартал, прометот со обврзници на официјалниот пазар на Берзата е намален на квартална основа (за 44,5%) и изнесува 264,9 милиони денари. Притоа, обврзницата за денационализација од осмата емисија доминира во прометот (со учество од 53,1%). Во текот на кварталот, ОМБ ја забележа најниската вредност кон крајот на јули, после што бележи генерално растечки тренд и стабилизирање, но сепак на пониско ниво во однос на крајот на вториот квартал на 2009 година. Така, намалувањето на вредноста на ОМБ изнесува 0,8% на квартална основа, односно 2% споредено со крајот на претходната година.

Во третиот квартал од годината, на пазарот преку шалтер беа остварени четири трансакции со државни записи во номинален износ од 25,7 милиони денари (квартален пораст од 3%), додека трансакции со благајнички записи и државни обврзници не беа реализирани. Во однос на претходниот квартал, вкупното секундарно тргување на наведените хартии од вредност на овој пазарен сегмент е пониско за 76,3%.

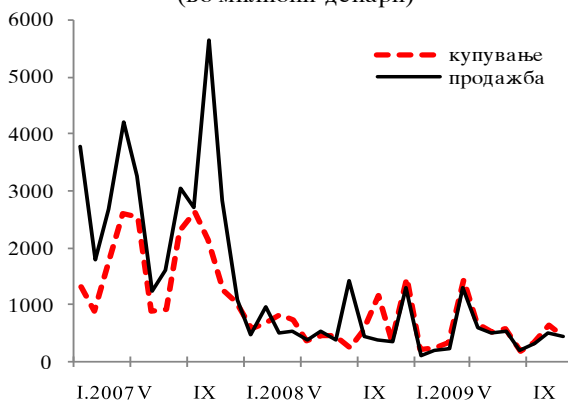
Во периодот октомври-ноември 2009 година, берзанските движења се осцилаторни, така што состојбата на домашниот пазар на капитал и натаму е тешко предвидлива. Имено, заживувањето на берзата во октомври беше проследено со стагнација, како и подеми и опаѓање на берзанскиот промет и на вредноста

Индекс на обврзниците на Македонската берза (ОМБ) и класично тргување со обврзници

Извор: Македонска берза АД, Скопје.

Трансакции на резидентите (во милиони денари)

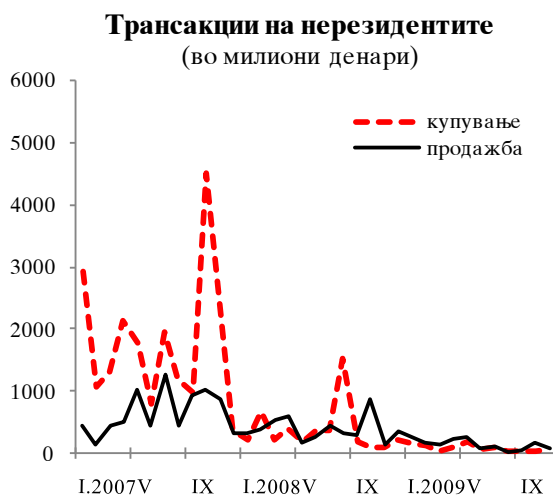

Извор: Македонска берза АД, Скопје и НБРМ.

⁵² Извор: ЦДХВ.

на берзанските индекси во ноември. Македонскиот берзански индекс се карактеризира со генерално опаѓачки тренд, во услови на наизменични растови и падови. На 30.11.2009 година, МБИ-10 бележи пад од 4,4% споредено со крајот на септември, а во однос на крајот на 2008 година е позициониран повисоко за 41,4%. Истовремено, досега остварениот берзанскиот промет со класично тргување е повисок за 27,4% во однос на периодот јули-септември 2009 година. Во дадениот период, вкупните продажби на хартиите од вредност на берзата од страна на странските инвеститори ги надминаа купувањата за 145,8 милиони денари.

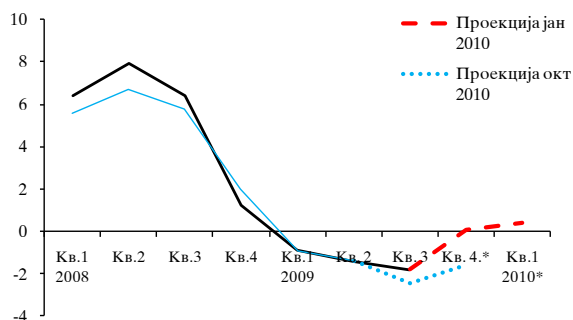
Извор: Македонска берза АД, Скопје и НБРМ.

Во наредниот период потенцијалното раздвижување на домашниот пазар на капитал е поврзано со враќањето на странските инвеститори на берзата. Нивното враќање е тесно условено од случувањата на глобалните и регионалните берзи, склоноста кон преземање ризик, приносите што би ги носеле домашните акции, како и финансиските резултати на котираните компании. Воздржаноста на светските и на регионалните инвеститори произлегува и од сè уште присутните ризици околу брзината и интензитетот на закрепнувањето на економиите. Истовремено, на домашниот пазар на капитал постои доминација на резидентните физички лица во берзанскиот промет, чишто одлуки многу често се условени од психолошките фактори, со што предизвикуваат и поголеми осцилации и се тешко предвидливи.

IV. Макроекономски проекции

Во претходното тримесечје дојде до интензивирање на годишниот пад на БДП, иако со побавно темпо од очекуваното во проекциите. Најновиите оценки укажуваат на прекинување на негативниот тренд кај БДП и стабилизирање на домашната економија во последното тримесечје на 2009 година. Врз основа на остварувањата во првите три квартали од 2009 година и оцената за последното тримесечје, направена е ревизија на проекцијата за годишната промена на БДП за 2009 година. Така, за 2009 година сегашните оценки покажуваат пад од 1%, наспроти претходните очекувања за подлабоко намалување од 1,6%. Во 2010 година се очекува закрепнувањето на странската побарувачка да доведе до благ раст на домашната економија. При тоа, во првиот квартал на 2010 година се очекува растот да биде умерен (0,4%) и да зависи од извозот и умереноо заживување на поипрошувачката на домаќинствата.

Како што беше очекувано во проекциите на НБРМ, во претходниот квартал дојде до интензивирање на падот на економската активност на 1,8%. Сепак, намалувањето е поблаго споредено со проекцијата за пад од 2,5% за претходно тримесечје. Ова отстапување делумно се

Квартална дистрибуција на БДП
(реални годишни стапки на раст)

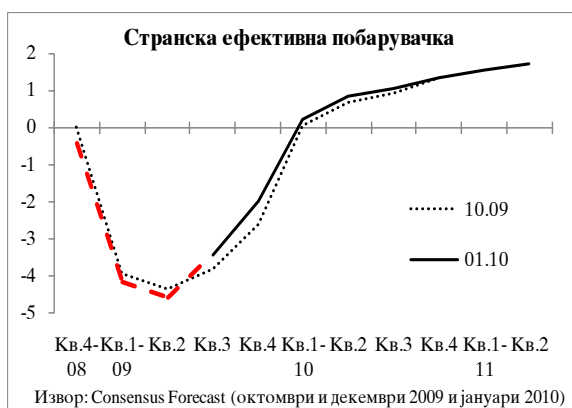
Извор: Државен завод за статистика
* Проекции на НБРМ

објаснува преку речиси двојно помалиот пад на личната потрошувачка во споредба со проекцијата. Имено, се проценуваше дека претпазливоста на субјектите и помалите кредитни текови ќе доведат до интензивно намалување на личната потрошувачка во третото тримесечје. Сепак, најновите ревидирани податоци за БДП покажаа дека најголемото негативно прилагодување на потрошувачката на домаќинствата се случило во вториот квартал на годината, додека падот во третиот квартал е поумерен. Помалиот пад на економската активност, исто така, беше под влијание на позитивниот придонес на јавната потрошувачка (наспроти оцените за нејзино намалување во третиот квартал), како и на умерено повисокиот позитивен придонес на нето-извозот од проектираниот. Сепак, надолното прилагодување на домашната побарувачка и нејзиниот негативен придонес кон промената на БДП, при истовремен позитивен придонес на нето-извозната побарувачка во третиот квартал на 2009 година, се конзистентни со проекциите на НБРМ.

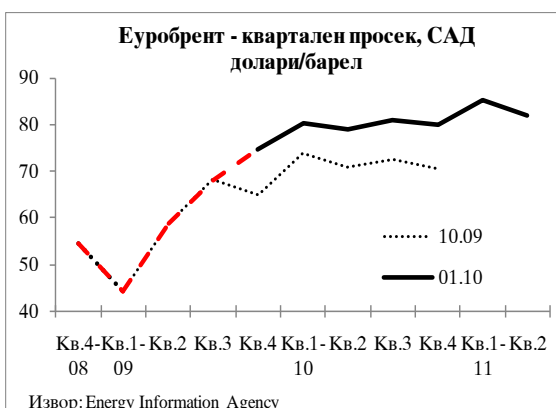
Прилог 2

Претпоставки за егзогените варијабли⁵³

Економските движења остварени кај нашите главни трговски партнери во првата половина на 2009 година се понегативни отколку претходните проценки. Од друга страна, остварувањата во третиот квартал на 2009 година беа подобри од очекувањата, а продолжија и нагорните ревизии на проекциите за странската ефективна побарувачка во наредниот период. При тоа, најголема ревизија кај странската ефективна побарувачка е направена за последниот квартал на 2009 година (пад од 2% наместо 2,6% претходно), додека очекувањата за 2010 година се умерено подобри. Така, се очекува дека *странската ефективна побарувачка*⁵⁴ во 2010 година ќе се зголеми за 0,9%, наспроти претходно очекуваниот раст од 0,7%. Притоа, растот на странската побарувачка станува позитивен веќе во првиот квартал на 2010 година, кога се очекува тој да изнесува 0,2% на годишна основа.

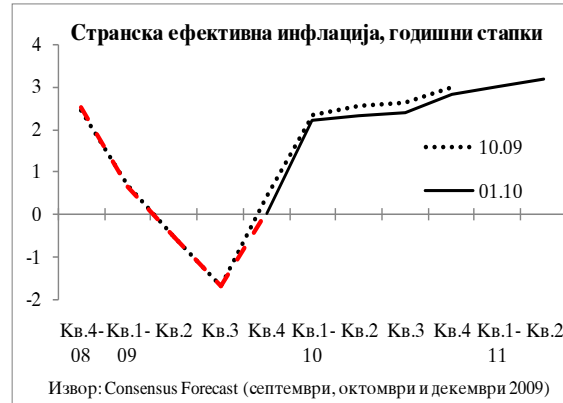
Извор: Consensus Forecast (октомври и декември 2009 и јануари 2010)

Извор: Energy Information Agency

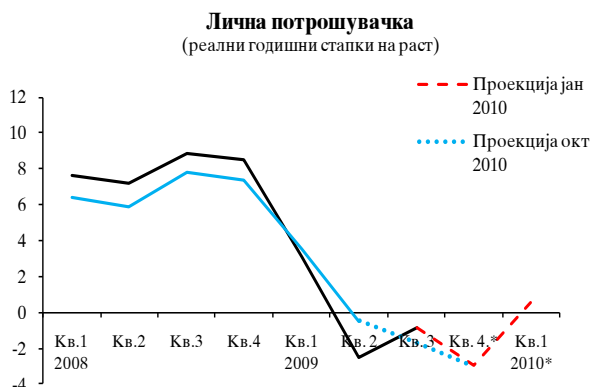
⁵³ Во графиконите за егзогените варијабли, со црвено се означени остварените движења до четвртиот квартал на 2009 година (третиот квартал за побарувачката).

⁵⁴ Ефективната странска побарувачка е пресметана како збир од пондерирани индекси на БДП на најзначајните трговски партнери на Република Македонија, преку нормализираното учество на овие земји во македонскиот извоз. Во пресметката на овој показател се вклучени Германија, Грција, Италија, Холандија, Белгија, Шпанија и Србија.

Повисоките цени на нафтата кон крајот на 2009 година, дополнети со очекувањата за закрепнување на побарувачката, условија понатамошни нагорни ревизии на проектираните цени на нафтата. Имено, во четвртиот квартал на 2009 година просечната **цена на нафтата** беше повисока од проектираната во октомври (74,6 САД-долари за барел, наспроти 64,9 САД-долари). Ова е главниот фактор, којшто придонесе да се очекуваат повисоки цени во 2010 години, за кога се проектира продолжување на умерениот тренд на раст на цените на нафтата, односно просечна цена на нафтата од 80 долари во текот на годината.

Очекувањата за движењето на **странската ефективна инфлација**⁵⁵ се ревидирани во надолна насока, што е во спротивност со нагорните ревизии на странската побарувачка и на цените на нафтата. Главна причина за ваквите движења е пониската почетна основа, односно непроменетите цени во четвртиот квартал на 2009 година (на годишно ниво), наспроти очекуваниот раст од 0,4% со октомвриската проекција. Притоа, една од најзначајните компоненти на ваквите тенденции и понатаму се негативните движења на странските цени на храната. Одложеното излегување од дефлација на најзначајните земји за нашиот увоз услови умерени надолни корекции на проекциите за сите квартали во 2010 година, кога се очекува просечна вкупна инфлација од 2,4%.

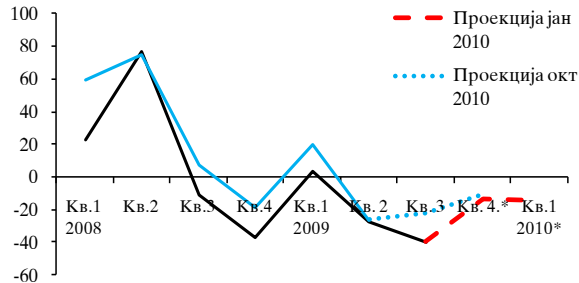
Извор: Државен завод за статистика
* Проекции на НБРМ

Оценките укажуваат на стабилизирање на домашната економија во последното тримесечје на 2009 година, при што БДП се оценува да остане непроменет на годишна основа. Ова претставува значително подобрување во однос на претходната проекција за намалување на економската активност од 1,6% во последното тримесечје. Анализата на поместувањето помеѓу двете проекции укажува на доминантно влијание на новите оценки за поголемо надолно прилагодување на обемот на увозот во однос на претходните очекувања, и со тоа повисок позитивен придонес на нето-извозот врз растот на БДП. Поинтензивното надолно прилагодување на увозот во најголем дел се објаснува со ревизијата на проекцијата за јавната потрошувачка. Според новите остварувања на буџетот заклучно декември 2009 година, се оценува годишен реален пад на јавната потрошувачка во четвртото тримесечје на 2009 година, што е спротивно на претходно проектираниот умерен годишен раст. Оцените за

⁵⁵ Ефективната странска инфлација е пресметана како збир од пондерираниите ценовни индекси на најзначајните трговски партнери на Република Македонија, преку нормализираното учество на овие земји во македонскиот увоз. Во пресметката на овој показател се вклучени Австрија, Германија, Франција, Грција, Италија, Холандија, Полска, Словенија и Србија.

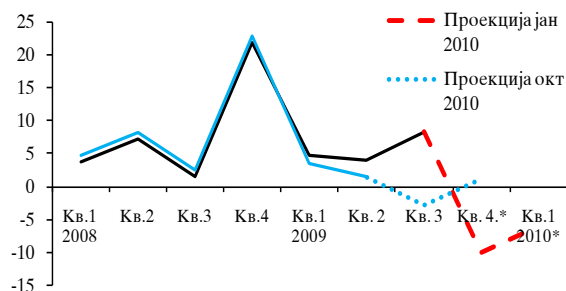

Бруто инвестиции
(реални годишни стапки на раст)

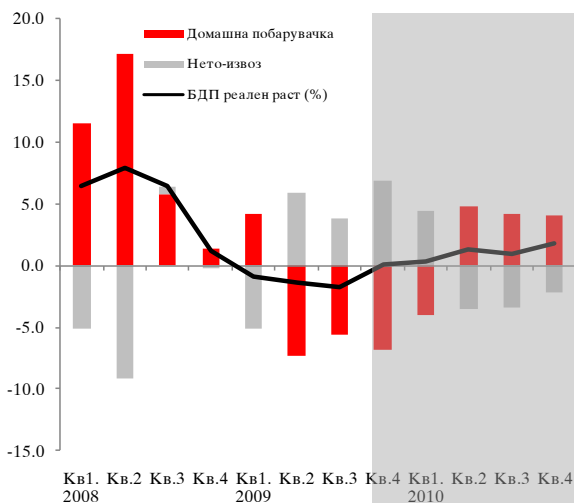
Извор: Државен завод за статистика и пресметки на НБРМ
* Проекции на НБРМ

Јавна потрошувачка
(реални годишни стапки на раст)

Извор: Државен завод за статистика и пресметки на НБРМ
* Проекции на НБРМ

Придонеси на домашната побарувачка и на нето-извозот во годишниот реален раст на БДП
(во процентни поени)

Извор: ДЗС, проценки и проекции на НБРМ

останатите компоненти на БДП не отстапуваат значително од претходната проекција. И понатаму се оценува дека перцепциите за евентуално влошување на условите на пазарот на труд влијаат врз одлуките за потрошувачката, што заедно со помалата финансиска поддршка, но и значително повисоката споредбена основа од последното тримесечје на 2008 година, се рефлектира во интензивирање на падот на личната потрошувачка во последното тримесечје на 2009 година. Со тоа, во услови на релативно непроменети проценки за негативниот придонес на личната и на инвестициската побарувачка, како и на извозот, подобрите оцени за економскиот раст во последниот квартал на 2009 целосно се должат на повисокиот позитивен ефект на нето извозната побарувачка, којшто го надминува негативниот ефект на јавната потрошувачка.

Согласно со последниите остварувања и прелиминарни, прелиминарни проценки за јад на БДП во 2009 година е ревидирана од 1,6% на 1%. И натаму, придонесот на нето извозната побарувачка е позитивен, наспроти негативниот придонес на домашната побарувачка.

При релативно подобри движења кон крајот на 2009 година во однос на очекувањата, како и оптимистичките очекувања за глобалната економија, се оценува дека сè уште на раси на БДП во 2010 година ќе изнесува околу 1%, при коишто раси во втората половина на годината, што е конзистентно со ноемвриските проекции на НБРМ⁵⁶. Притоа, за разлика од 2009 година, се очекува дека двигатели на растот ќе бидат домашните фактори, односно личната и инвестициската потрошувачка. Од друга страна, се очекува нето-извозот да делува во спротивна насока поради побрзото закрепнување на увозот, како одраз на подобрената домашна побарувачка и растот на извозот. Сепак, овие проекции се проследени со висок степен на неизвесност околу движењата на пазарот на труд и брзината на закрепнување на светската економија. Притоа, ризиците поврзани со движењата на платите и вработеноста се симетрични, додека за глобалниот раст доминираат ризиците за бавно закрепнување или за нагло забавување на растот.

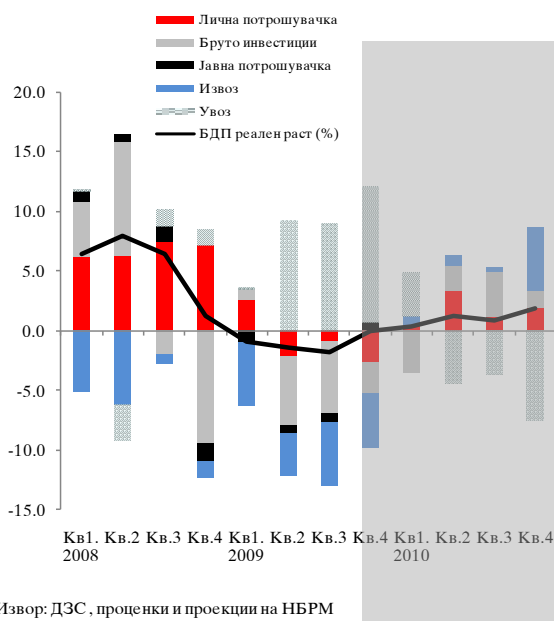
Се очекува во првото тримесечје на 2010 година македонската економија да започне да закрепнува од глобалниот шок, при што реалниот раси на БДП е оценет на 0,4%

⁵⁶Објавени во документот „Проекција на монетарната политика за 2010 година“.

на годишна основа. Годишното заживување на извозот и благо то закрепнување на потрошувачката на домаќинствата се фактори на растот, додека инвестициската и јавната потрошувачка се очекува да го задржат негативниот годишен тренд. Следствено, се очекува промената на домашната побарувачка да услови намалување на увозната побарувачка, но со забавено темпо споредено со претходните квартали. Ова, заедно со забавената странска побарувачка, ќе доведе до позитивен придонес на нето-извозот во годишниот раст на БДП, идентично како и во претходните три квартали.

Придонеси на структурните компоненти во годишниот реален раст на БДП (во процентни поени)

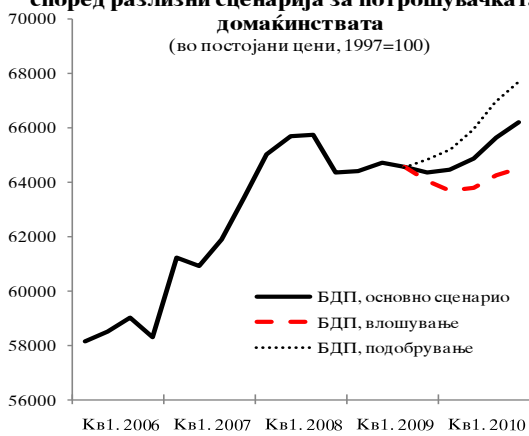

Извор: ДЗС, проценки и проекции на НБРМ

Намалувањето на домашната побарувачка, којашто зајочна од вториот квартал на 2009 година, се очекува да продолжи и во првите три месеци од 2010 година, но со забавена динамика. Ваквата траекторија на домашната побарувачка е условена од сè уште слабата инвестициска потрошувачка, од намаленото тековно трошење на државата и од очекуваното благо заживување на потрошувачката на домаќинствата. **Годишниот реален раст кај личната побарувачка е проектиран на 0,5%** (при квартален пад од 8% во голем дел детерминиран од сезоната). Ваквите поместувања кај личната потрошувачка се умерени и се условени од сегашните претпоставки за задржување на позитивните тенденции на пазарот на труд. Имено, наспроти очекувањата за влошување на тенденциите на пазарот на труд, во 2009 година, просечната плата во економијата не забележа надолна корекција, туку беше забележан дополнителен раст. Воедно, податоците за вработените покажуваат маргинално подобрување. Доколку овие тенденции, и со забавена динамика, се задржат во првите три месеци на 2010 година, може да се очекува намалување на присутната неизвесност на економските субјекти околу сигурноста на нивните работни места и висината на платите. Ваквите позитивни перцепции, заедно со очекувањата формирани врз основа на стабилизацијата на економските текови, би значеле враќање на довербата на потрошувачите. Во насока на заживување на потрошувачката на домаќинствата делуваат и дополнителните извори за финансирање. Така, и во наредниот период голем дел од јазот помеѓу доходот и потрошувачката се очекува да биде пополнет преку приватните трансфери. Во оваа насока се очекува да влијае и оценетата поинтензивна кредитна активност, водена од подобрите перцепции на банките и заживувањето на економската активност.

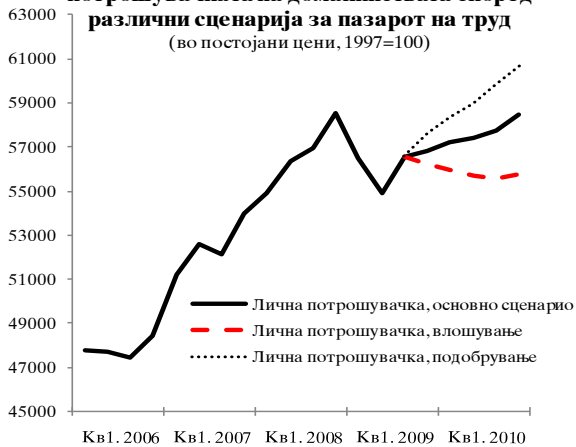

Основно и алтернативни сценарија за БДП според различни сценарија за потрошувачката на домаќинствата
(во постојани цени, 1997=100)

Извор:НБРМ

Основно и алтернативни сценарија за потрошувачката на домаќинствата според различни сценарија за пазарот на труд
(во постојани цени, 1997=100)

Извор:НБРМ

Сепак, значајно е да се потенцира дека пазарот на труд е главниот фактор за неизвесноста околу проекциите на БДП. Чувствителноста на личната потрошувачка на овој пазарен сегмент значи и висока чувствителност на вкупниот БДП, заради високото учество на оваа структурна компонента. Промените во позитивна или негативна насока кај вработеноста и кај платите ќе значат и различни сценарија за растот на БДП. Така на пример, се очекува намалената економска активност во 2009 година да се одрази со намалување на профитабилноста на компаниите. Тоа би можело да услови рационализација на трошоците за работна сила од страна на фирмите, преку надолна корекција на платите и/или бројот на вработените. Во оваа насока може да делува и политиката на плати во јавниот сектор, за која е извесно дека ќе остане непроменета во 2010 година. Од друга страна, трендовите на пазарот на труд може да се покажат како поповолни во однос на основното сценарио. На пример, евентуален поинтензивен позитивен импулс од странската побарувачка би значел значително попозитивни изгледи и очекувања за идната динамика на закрепнување на домашната економија, а со тоа и подобри тенденции на пазарот на труд. Имајќи го предвид ова, освен основното сценарио за БДП, направена е и сензитивна анализа, којашто ги покажува ефектите врз личната потрошувачка и БДП, при полоши/подобри трендови на пазарот на труд (резултатите се прикажани во графиконите)⁵⁷.

Прилог 3

Проекција за кредитната активност на банките во првиот квартал на 2010 година

Во третиот и четвртиот квартал на 2009 година, трендовите кај монетарните и кредитните агрегати се подобри во однос на првата половина на годината. Постабилниот макроекономски амбиент, пред сè поповолните движења во надворешниот сектор во овој период и знаците на закрепнување коишто доаѓаат од светската економија, претставуваа главни фактори за ваквото придвижување. *Така, при високи приливи од приватни трансфери, пораст на капиталните приливи, пораст на капиталите на дејоствителноста и постојабилни очекувања на домашните субјекти, во овој период дојде до забрзување на стајката на монетарен рас. Иако овие трендови беа внесени во ноемвриската проценка⁵⁸ за монетарниот рас, сепак остварувањата на крајот на годината покажуваат поинтензивен рас на паричната маса од проценетиот.* Така, во декември 2009 година најшироката парична маса M4 се зголеми за 6% на годишна основа, наспроти проектираните 2,3% за крајот на годината. *Оценувајќи дека влијанието на овие фактори ќе продолжи и во текот на првиот квартал на 2010 година, во*

⁵⁷ Сензитивната анализа е направена во рамки на модел за краткорочно прогнозирање на БДП, којшто е во фаза на тестирање.

⁵⁸ По октомвриската проекција, во ноември 2009 година беше направена нова проценка за движењето на паричната маса и кредитните пласмани до крајот на годината, објавена во документот „Проекција на монетарната политика за 2010 година“.

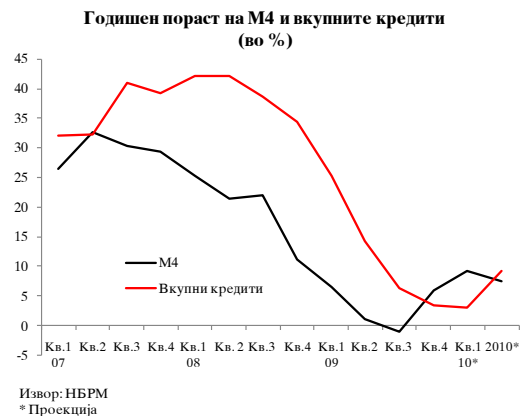

овој период се очекува најамошно проширување на најшироката парична маса М4, со што годишната стапка на раст во март 2010 година би изнесувала околу 9%. За крајот на 2010 година се очекува годишната стапка на монетарен раст да изнесува околу 7,5%.

Кредитниот раст на крајот на годината изнесува 3,5%, надминувајќи ги оцениите од ноември за годишен раст на кредитите од 2,6%. Повисокото ниво на штедење од проценето и подобро очекување на банките се главните фактори за остварувањата. Ваквите позитивни импулси се очекува да зајакнат во наредниот период, што би довело до стабилизирање на кредитниот пазар во првиот квартал на 2010

година и забрзување на стапките на кредитен раст во текот на годината. При тоа, на крајот на првиот квартал се очекува кредитната активност да забележи раст од околу 3% на годишна основа. На крајот на 2010 година, се очекува годишната стапка на кредитен раст да досеigne околу 9,2%. Растечкиот тренд кај кредитите се очекува да биде движен главно од оптимистичките изгледи за домашната и глобалната економија во 2010 година. На страната на понудата, овие фактори се очекува да се одразат во помали ризици во кредитирањето, што би ја зголемило подготвеноста на банките за инвестирање во овој вид на приносна актива. На страната на побарувачката, заживувањето на економската активност би се ефектуирало во подобар квалитет на кредитната побарувачка и намалување на воздржаноста од ново задолжување. Секако, еден од главните фактори кој се очекува да го поддржи кредитниот раст, се подобрите очекувања за домашните и надворешните извори на финансирање.

Во првиот квартал на 2010 година, веројатно е банките да го задржат претпазливото присуство во кредитната политика. И покрај генерално подобрениите трендови, ризиците коишто ја ограничуваат можноста за поголема промена во кредитните политики на банките се сè уште присутни. Проекциите за економското закрепнување и натаму се проследени со висок степен на неизвесност. Ефектите од кризата врз профитабилната позиција на корпоративниот сектор, веројатно ќе дојдат до израз во текот на 2010 година. На пазарот на труд, можна е задоцнета реакција, преку надолна корекција на платите и вработеноста во наредниот период. Следствено, постои веројатност ризикот од дополнително влошување на квалитетот на банкарските кредитни портфолија да преовладува и во текот на првиот квартал на 2010 година. Како дополнителен ризик во наредниот период се проценува и можното послабо закрепнување на глобалната економија и на меѓународниот пазар на капитал во однос на планираното. Процесот на апсорбирање на загубите по кредити на глобалниот финансиски пазар сè уште е во тек и налага потреба од акумулирање дополнителен капитал за поддршка на кредитната активност. За домашните банки, ефектот од овие глобални неизвесности би се рефлектирал во поотезнат пристап до дополнителни надворешни извори за финансирање, што би ја зголемило зависноста на банките од домашниот депозитен потенцијал и изложеноста на ризик од евентуално неостварување на проектираните движења на депозитниот пазар.

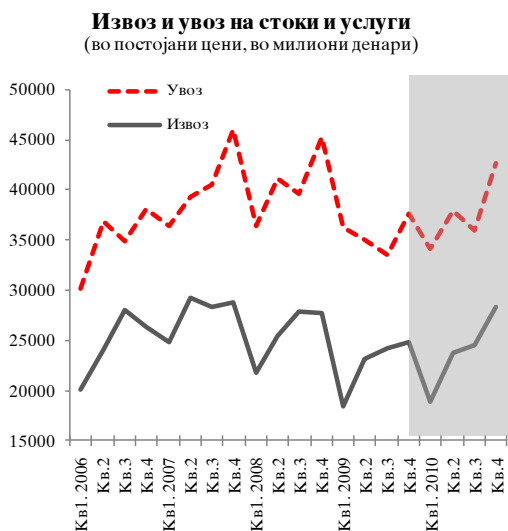
Се очекува влијанието на глобалните економски движења врз инвестициската активност во земјата да продолжи и во првите три месеци на 2010 година, но со намален интензитет. **Проектираниот годишен пад на обемот на бруто-инвестициите изнесува 14,4%, и во голем дел произлегува од базниот ефект** (високи инвестиции во првиот квартал на 2009 година). На квартална основа (кв.1 2010 година во однос кв.4 2009 година) се оценува дека бруто-инвестициите ќе забележат раст, при

Извор: ДЗС, проценки и проекции на НБРМ

проектиран раст на државните капитални инвестиции и странските директни инвестиции. Во прилог на раздвижување на инвестициската активност се очекува да биде и кредитната политика на банките, преку зголемување на понудата на кредити и олеснување на условите за кредитирање на претпријатијата. Сепак, неизвесноста околу државните капитални инвестиции и подготвеноста на странските инвеститори за реализација на најавените конкретни проекти останува голема.

Во услови на намалена даночна реализација, се очекува рационализирањето на тековното трошење на државата, коешто започна со забрзано темпо во последниот квартал на 2009 година, да продолжи и во првите три месеци на 2010 година. **Проектираниот реален њад на јавниот трошошувачка изнесува 5,6% на годишна основа.**

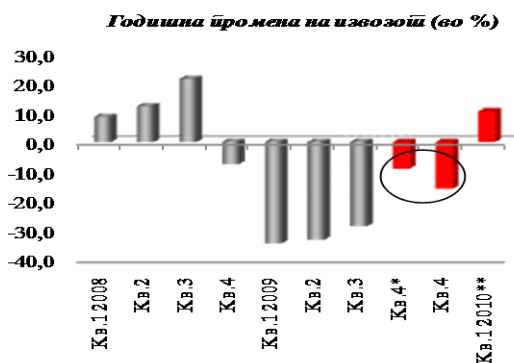

Извор: ДЗС, проценки и проекции на НБРМ

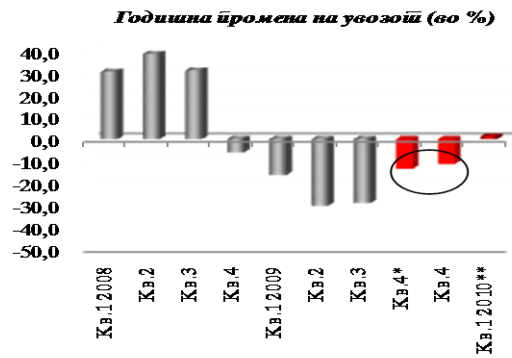
Наспроти прогнозите за сè уште ниска домашна побарувачка, во првото тримесечје на 2010 година позитивните прогнози за странската побарувачка и за цените на металите, се очекува да се пренесат врз извозниот сектор. **Реалниот годишен раст на извозот на стоки и услуги се очекува да изнесува 2,4%.** Умерениот количински раст на извозот во дел ја отсликува и ниската споредбена основа, односно значајното намалување на извозот во првото тримесечје од 2009 година, како реакција на глобалната криза. Наспроти ваквата динамика на извозот, ниската домашна побарувачка, како и подоцнежната реакција на увозот на светската рецесија, се очекува да придонесат за понатамошно намалување на обемот на увозот (но со забавено темпо во споредба со претходните квартали). **Реалниот њад на увозот во првото тримесечје на 2010 година е оцenen на 6,2% на годишна основа.** Сепак, неизвесноста околу темпото на закрепнување на странската побарувачка останува. Времетраењето на ефектите од досегашните монетарни и фискални стимули и враќањето на довербата на економските субјекти се главните фактори на ризик. Ова создава и ризици околу основното сценарио на извозот, што секако има последици врз проекциите за вкупниот раст.

Прилог 4 Проекции на движењата во надворешниот сектор

Реализираниот суфицит во тековната сметка во третото тримесечје на 2009 година, (1,6% од БДП) не отстапува од проекциите⁵⁹. Од друга страна, трендовите во надворешниот сектор во последното тримесечје на годината упатуваат на подобри остварувања од проектираните. Со тоа, дефицитот на тековната сметка во 2009 година се оценува на 7,5% од БДП, наспроти претходната проекција од 8% од БДП. Ваквите корекции во процената, речиси во целост се должат на поинтензивниот раст на приватните трансфери, при повисоко ниво на трговски дефицит во однос на проектираниот. Така, последните расположливи податоци (заклучно со 31.12.2009 година) за нето-прометот на менувачкиот пазар, укажуваат на годишна стапка на пораст од 93,8%, наспроти проектираните 50% за последниот квартал. Од друга страна, во четвртото тримесечје на годината трговскиот дефицит е повисок од проектираниот, при послаби остварувања кај извозот и помало надолно прилагодување на увозот (заради помалку интензивното намалување на увозот на стоки за широка потрошувачка и инвестициски стоки и полупроизводи од очекуваното).

Извор: НБРМ
*Проценка Ноември 2009 година.
** Проекција Јануари 2010 година.

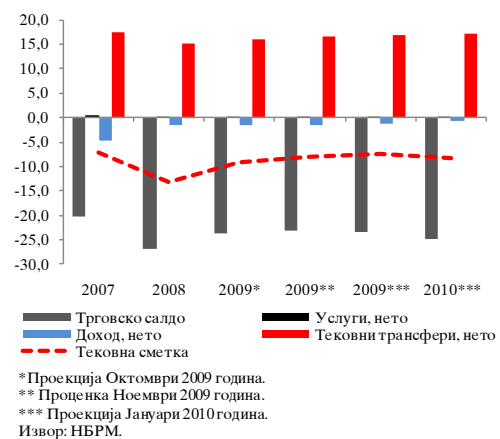

Извор: НБРМ
*Проценка Ноември 2009 година.
** Проекција Јануари 2010 година.

Во првото тримесечје на 2010 година во рамки на тековната сметка на билансот на плаќања се очекува негативно салдо од 3% од БДП (во споредба со дефицит од 5,2% од БДП остварен во истиот период од 2009 година). Притоа, трговскиот дефицит се оценува на 6,1% од БДП, додека преку приватните трансфери се очекуваат приливи од 3% од БДП. Динамиката на извозот на стоки главно се очекува да биде водена од странската ефективна побарувачка (кај која се очекува годишна стапка на пораст за прв пат по крајот на 2008 година), како и од позитивните движења на светските берзански цени на металите. Така, се очекува извозот да оствари номинален пораст од 10,5% на годишна основа, што делумно е резултат и на ниската споредбена основа (во првиот квартал на 2009 година беше забележан прв двоцифрен длабок пад кај извозот, како резултат на глобалната криза). Кај

увозот на стоки се очекува мал годишен номинален пораст од 1,1%, што главно се должи на предвидениот пораст на увозот на енергија (пораст на цените на нафтата на светските берзи). При позабрзан пораст на извозот во однос на увозот на стоки, во првиот квартал на 2010 година се очекува стеснување на трговскиот дефицит на годишна основа од околу 6,8%. Стабилизираните очекувања на домашните економски субјекти и во првите три месеци на 2010 година се

Основните компоненти на тековната сметка
(како % од БДП)

⁵⁹ Се однесува на ноемвриските оценки објавени во документот „Проекција на монетарната политика за 2010 година“.

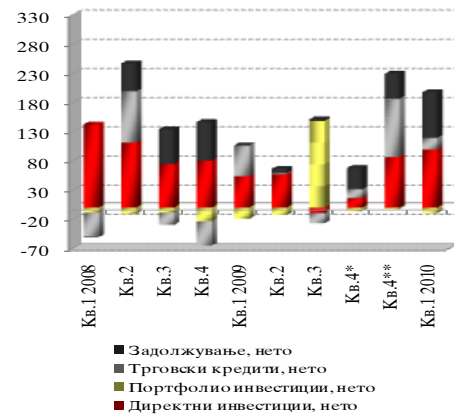

предвидува да имаат позитивно влијание врз приватните трансфери, односно врз нивната доминантна компонента нето-ефективата. Така, се очекува нето-ефективата да оствари пораст од 2,7 пати на годишна основа, при што предвид треба да се има исклучително ниската споредбена основа во првиот квартал на 2009 година, кога притисоците врз побарувачката на девизи беа најизразени.

Се очекува финансирањето на дефицитот во тековната сметка речиси во целост да се одвива преку реализираните нето-приливи во капиталната и финансиска сметка. Притоа, се предвидува најголем дел од капиталните приливи да бидат генерирани преку нето-задолжувањето во странство и странските директни инвестиции.

До крајот на 2010 година, се очекува дефицитот на тековната сметка на билансот на плаќања да изнесува 8,3% од БДП, што претставува мало влошување во однос на 2009 година кога изнесуваше 0,8 процентни поени. Зголемиот дефицит на тековната сметка произлегува од промената на нето-трговско салдо од 23,4% од БДП во 2009 година на 24,8% од БДП во 2010 година (главно заради влошувањето на енергетскиот трговски биланс).

Позначајни компоненти на капиталната и финансиска сметка
(во милиони евра)

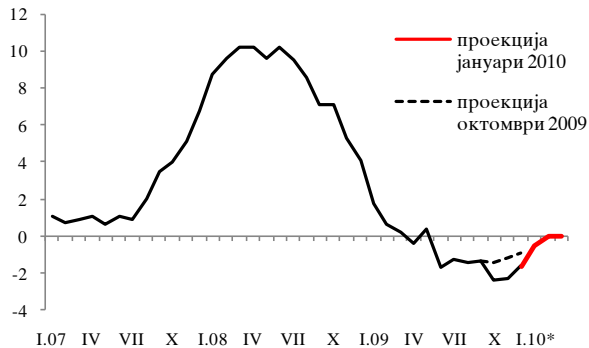

Извор: НБРМ.

* Проценка Ноември 2009 година.

** Проекција Јануари 2010 година.

Инфлација
(годишни промени, во %)

Извор: Државен завод за статистика

* Проекции на НБРМ

Дезинфлаторната траекторија на увозните цени, во голема мерка придонесе за надолжниот прирашок во домашните цени и нивно одржување на релативно ниско ниво. Притоа, остварената годишна промена на ценовното ниво во четвртиот квартал од -2,1% остварува во однос на октомвриската проекција за -0,9 п.п. (очекуван пад од -1,2%⁶⁰). Отстапувањето во целост се објаснува со речиси двојно подлабокиот пад на цените на храната од очекуваниот. Ова, во најголем дел произлегува од значително помалиот сезонски пораст на цените на свежата храна, и поместување на сезонскиот ефект на крајот, наместо на почетокот на кварталот. Следствено, не беше реализирано вообичаеното квартално зголемување на општото ценовно ниво во последниот квартал на годината. За разлика од ова, промените на цените на непрехранбените производи главно соодветствуваа со очекувањата за нивно минимално намалување (реализиран пад од 0,5%, наспроти проектираниот од 0,4%).

Проекцијата на годишната стапка на инфлација за првиот квартал на 2010 година укажува на квартален пораст на општо ценовното ниво за 1,5%, а со тоа и на значително забавување на годишниот пад на цените, при што се очекува просечната годишна инфлација да изнесува -0,2%. Ваквите трендови произлегуваат од нагорните

⁶⁰ Според ноемвриската проценка, во последниот квартал беше очекувана годишна стапка на инфлација од -1,7%.

корекции на администрираните цени (цените на електричната и топлинската енергија за греење), ефективни од почетокот на 2010 година. Сепак, се очекува позитивниот придонес на овие цени да биде значително неутрализиран со негативниот придонес на прехранбената компонента на инфлацијата, поради сè уште присутниот базен ефект, како и влијанието на пониските светски цени на храната. Имајќи ги предвид оцените за благо закрепнување на економијата во првиот квартал, притисоци врз инфлацијата преку побарувачката не се очекуваат.

Ризиците за изгледот на инфлацијата во првиот квартал на 2010 година се балансирани. Евентуално поинтензивниот раст на странските цени може да доведе до поголеми инфлациски притисоци во однос на очекувањата. Од друга страна, доколку закрепнувањето на домашната економија се одвива со помалку интензивно темпо, во тој случај можни се помали притисоци врз цените. Дополнителен извор на ризици се евентуалните поизразени преносни ефекти од порастот на администрираните цени врз цените на останатите производи и услуги, но веројатноста тие да се ефектуираат во првиот квартал на годината е мала. *Се очекува просечна годишна инфлација за цела 2010 година да се движи околу 1%.*

СТАТИСТИЧКИ ПРИЛОГ**Табели од реалниот сектор**

Табела 1: Бруто домашен производ	72
Табела 2: Цени	73
Табела 3: Индекс на индустриското производство и индекс на продуктивноста во индустријата	74
Табела 4: Вработеност и продуктивност во целата економија	75
Табела 5: Плати	76
Табела 6: Државен буџет	77

Табели од монетарниот сектор

Табела 7: Биланс на Народна банка	78
Табела 8: Биланс на останатите депозитни институции - банки и штедилници	80
Табела 9: Преглед на депозитни институции - НБРМ, останати депозитни институции (ОДИ-банки и штедилници)	82
Табела 10: Кредити на недржавен сектор дадени од банки и штедилници	84
Табела 11: Монетарни агрегати и нивните компоненти (недржавен сектор)	86
Табела 12: Побарувања на останати депозитни институции (банки и штедилници)	88
Табела 13: Обврски на останати депозитни институции (банки и штедилници)	92
Табела 14: Пондериран каматни стапки на банките за примени депозити и вкупно дадени кредити	94
Табела 15: Каматни стапки на Народна банка на Република Македонија	96
Табела 16: Задолжителна резерва на банки и штедилници	97
Табела 17: Каматни стапки на државни хартии од вредност	98

Табели од надворешнотрговскиот и девизен сектор

Табела 18: Платен биланс на Република Македонија - Агрегатни податоци	99
Табела 19: Платен биланс на Република Македонија - Агрегатни податоци	100
Табела 20: Платен биланс на Република Македонија - услуги	101
Табела 21: Платен биланс на Република Македонија - доход	102
Табела 22: Платен биланс на Република Македонија - тековни трансфери	103
Табела 23: Платен биланс на Република Македонија - капитална и финансиска сметка (без официјални резерви)	104
Табела 24: Надворешнотрговска размена на Република Македонија по сектори на СМТК и по економска намена	105
Табела 25: Надворешнотрговска размена на Република Македонија по земји	107
Табела 26: Состојба на странски директни инвестиции во Република Македонија по земји на инвеститори	109
Табела 27: Состојба на странски директни инвестиции во Република Македонија по дејности - 1997 - 2008	111
Табела 28: Меѓународна инвестициона позиција на Република Македонија - состојби	112
Табела 29: Меѓународна инвестициона позиција на Република Македонија - состојби	113
Табела 30: Бруто надворешен долг на Република Македонија - состојба	114
Табела 31: Бруто надворешни побарувања на Република Македонија - состојба	115
Табела 32: Нето надворешен долг на Република Македонија - состојба	116
Табела 33: Девизни резерви	117
Табела 34: Девизен курс на денарот (просек за периодот)	118
Табела 35: Среден девизен курс на денарот (на крај на периодот)	119
Табела 36: Индекси на ефективен девизен курс на денарот	120

Методолошки објаснувања**121**

Табела 1

Бруто домашен производ

во милиони денари (1997=100) и годишни стапки на реален раст (во %)

	БДП вкупно	%	Земјоделство, лов, шумарство и рибарство	%	Вадење руди и камен, преработувачка индустрија и снабдување со електрична енергија, гас и вода	%	Градежништво	%	Трговија на големо и трговија на мало	%	Хотели и ресторани	%	Сообраќај, складирање и вреќи	%	Финансиско посредување	%	Јавна управа и одбрана	%
НКД ¹			А+Б		В+Г+Д		Ѓ		Е		Ж		З		С+И+Љ		Ј+К+Л+Х	
1997	186018	1,4	20411		45317		9867		21297		2819		11372		26002		27067	
1998	192308	3,4	21083	3,3	45969	1,4	10626	7,7	21377	0,4	3025	7,3	14385	26,5	26002	0,0	27395	1,2
1999	200669	4,3	21273	0,9	46750	1,7	11732	10,4	22025	3,0	3771	24,7	16854	17,2	26499	1,9	28519	4,1
2000	209777	4,5	21489	1,0	51122	9,4	12037	2,6	22695	3,0	3345	-11,3	18282	8,5	27215	2,7	28546	0,1
2001	200284	-4,5	19169	-10,8	48786	-4,6	10300	-14,4	22505	-0,8	3195	-4,5	16761	-8,3	27783	2,1	27876	-2,3
2002	201993	0,9	18779	-2,0	48390	-0,8	10364	0,6	23725	5,4	3726	16,6	16467	-1,8	26758	-3,7	28843	3,5
2003	207690	2,8	19686	4,8	50845	5,1	11741	13,3	24146	1,8	4085	9,6	16539	0,4	25787	-3,6	30262	4,9
2004	216164	4,1	20908	6,2	50439	-0,8	12610	7,4	27933	15,7	3623	-11,3	15745	-4,8	28817	11,8	30068	-0,6
2005	225035	4,1	20941	0,2	51803	2,7	12725	0,9	29243	4,7	3675	1,4	17387	10,4	28283	-1,9	31476	4,7
2006	233819	3,9	21994	5,0	53033	2,4	14369	12,9	31378	7,3	3951	7,5	19222	10,6	30947	9,4	32185	2,3
2007	247422	5,9	21657	-2,9	57601	9,3	14857	3,9	33354	6,7	4382	10,9	20830	10,4	33563	8,1	32959	2,1
2008 ²	260783	4,8	22934	5,7	60534	3,5	14339	-3,2	33583	0,8	4642	5,9	23300	12,1	36748	8,7	34427	4,5
2005 Кв.1	51487	3,0	5064	1,2	11358	0,6	2003	-4,1	6500	2,7	783	-1,3	3988	10,7	7010	-2,9	7847	3,7
Кв.2	56655	5,1	5251	0,7	13210	8,7	3337	-3,3	7328	5,0	905	3,2	4343	11,8	7042	-2,4	7834	3,4
Кв.3	57353	4,2	5341	-0,1	13112	1,8	3684	3,0	7225	5,4	1056	3,2	4517	12,4	7058	-1,9	7847	5,1
Кв.4	59540	4,0	5285	-1,0	14123	0,0	3701	6,0	8190	5,4	931	0,1	4539	7,1	7173	-0,3	7948	6,5
2006 Кв.1	54937	6,7	5185,5	2,4	11267	-0,8	2728,1	36,2	8053,5	23,9	832,33	6,3	4733,76	18,7	7346,5	4,8	8035,328	2,4
Кв.2	58581	3,4	5697,3	8,5	13302	0,7	4331,4	29,8	7276,7	-0,7	984,64	8,8	4712,16	8,5	7711	9,5	7935,842	1,3
Кв.3	60106	4,8	5699	6,7	13846	5,6	3990	8,3	7948	10,0	1136	7,6	4793	6,1	7848	11,2	8004	2,0
Кв.4	60195	1,1	5412	2,4	14617	3,5	3320	-10,3	8100	-1,1	998	7,2	4984	9,8	8041	12,1	8210	3,3
2007 Кв.1	57958	5,5	5559	7,2	13070	16,0	2633	-3,5	7909	-1,8	870	4,5	4933	4,2	7839	6,7	8164	1,6
Кв.2	61042	4,2	5754	1,0	13821	3,9	4310	-0,5	7968	9,5	1145	16,3	4967	5,4	8174	6,0	8134	2,5
Кв.3	63231	5,2	5408	-5,1	14719	6,3	4213	5,6	8544	7,5	1294	13,9	5094	6,3	8625	9,9	8212	2,6
Кв.4	65191	8,3	4936	-8,8	15991	9,4	3702	11,5	8934	10,3	1073	7,5	5836	17,1	8925	11,0	8448	2,9
2008 ³ Кв.1	61667	6,4	5637	1,4	14076	7,7	2493	-5,3	8170	3,3	996	14,5	5628	14,1	8764	11,8	8482	3,9
Кв.2	65864	7,9	6157	7,0	15328	10,9	4155	-3,6	8183	2,7	1182	3,2	6010	21,0	9253	13,2	8460	4,0
Кв.3	67278	6,4	6111	13,0	16338	11,0	3838	-8,9	8492	-0,6	1354	4,6	5680	11,5	9307	7,9	8606	4,8
Кв.4	65973	1,2	5029	1,9	14792	-7,5	3853	4,1	8738	-2,2	1110	3,5	5982	2,5	9425	5,6	8879	5,1
2009 ⁴ Кв.1	61112	-0,9	5800	2,9	12190	-13,4	2722	9,2	8276	1,3	951	-4,5	5425	-3,6	9570	9,2	8762	3,3
Кв.2	64942	-1,4	6422	4,3	13228	-13,7	4753	14,4	8208	0,3	1106	-6,4	5505	-8,4	9743	5,3	8840	4,5
Кв.3	66067	-1,8	6411	4,9	14148	-13,4	4126	7,5	8671	2,1	1298	-4,1	5550	-2,3	10070	8,2	8907	3,5

¹ Национална класификација на дејности.

² Реалната вредност на БДП и додадената вредност по сектори од 2006 наваму е пресметана врз база на годишните стапки на раст.

³ Претходни податоци.

⁴ Проценети податоци.

Извор: Државен завод за статистика.

Табела 2

Цени

годишни стапки на раст (во %)

	Индекс на трошоци на живот (стапки на раст)															Индекс на цени на производителите на индустриски производи (стапки на раст)	
	Вкупно	Стоки	Услуги	Исхрана	Тугун и пјалаци	Облека и обuwки	По категории					Хигиена и здравје	Култура и разонода	Сообраќајни средства и услуги	Ресторани и хотели ¹		Останати услуги ¹
							Вкупно	Стан (станарина, вода, услуги)	Отгрев и осветление	Покуќина	Вкупно						
1997	2,6	2,2	3,8	4,2	-3,9	-1,6	1,7	0,3	3,8	1,6	-0,5	-8,6	19,4	-	-	4,2	
1998	-0,1	0,0	-0,4	-0,2	3,6	2,4	0,4	0,0	0,4	2,0	0,1	-10,3	2,4	-	-	4,0	
1999	-0,7	-1,1	0,5	-1,6	0,2	1,2	0,3	0,1	1,1	-1,9	-1,4	-2,2	-0,8	-	-	-0,1	
2000	5,8	5,2	8,9	-0,4	13,9	-2,3	19,3	8,8	27,4	1,7	-1,7	-1,6	22,4	-	-	8,9	
2001	5,5	4,5	10,9	6,9	2,3	1,3	5,5	11,3	3,9	0,1	-0,7	1,9	9,5	-	-	2,0	
2002	1,8	1,2	5,0	1,8	1,0	6,8	1,7	4,1	1,0	-0,6	-3,8	3,6	2,1	-	-	-0,9	
2003	1,2	0,3	5,9	-1,4	3,4	2,2	3,9	3,9	4,4	1,1	3,9	2,2	4,2	-	-	-0,3	
2004	-0,4	-1,1	3,3	-3,1	1,1	0,9	2,2	-0,3	3,0	4,2	0,4	1,3	4,0	-	-	0,9	
2005	0,5	0,3	1,3	-1,2	5,5	2,2	0,4	0,3	1,0	-1,2	-3,5	0,9	3,7	-	-	3,2	
2006	3,2	3,7	1,3	2,2	17,8	0,2	2,0	-0,7	3,7	-0,8	2,0	6,4	1,8	-	-	7,3	
2007	2,3	3,0	-0,3	3,9	1,8	1,8	4,7	6,3	5,8	-0,7	0,3	2,4	-3,1	4,7	8,6	2,6	
2008	8,3	9,2	5,1	15,3	4,0	1,8	6,0	6,1	7,3	1,4	1,5	0,2	3,2	11,4	2,2	10,3	
2009	-0,8	-0,8	-0,8	-1,6	4,0	0,0	4,5	2,0	6,3	1,7	2,1	-3,8	-7,9	2,2	-5,8	-	
2006 Кв.1 ²	2,7	3,2	0,9	1,6	17,7	-0,5	0,9	-0,2	1,6	-0,5	0,3	6,0	2,6	-	-	7,7	
Кв.2	3,4	3,8	2,0	2,3	17,5	0,3	1,1	0,2	1,9	-0,5	1,9	6,8	3,8	-	-	9,1	
Кв.3	3,6	4,0	1,9	2,9	17,9	0,5	1,7	-0,6	3,2	-0,9	2,7	6,9	2,3	-	-	7,6	
Кв.4	3,1	3,7	0,4	2,1	17,9	0,6	4,2	-2,2	7,9	-1,1	2,9	5,7	-1,5	-	-	4,9	
2007 Кв.1	0,7	1,3	-1,1	0,7	0,1	1,8	5,1	1,6	8,8	-1,8	0,0	3,5	-5,0	3,0	-2,8	1,1	
Кв.2	1,1	1,6	-0,5	0,7	2,2	1,0	5,9	6,6	7,8	-0,9	0,5	3,1	-4,3	3,6	11,6	0,7	
Кв.3	2,4	3,0	0,2	3,8	2,3	1,1	5,2	7,5	6,0	-0,1	0,9	3,6	-3,1	3,9	12,5	1,4	
Кв.4	4,9	6,2	0,4	10,4	2,4	3,5	2,8	9,6	1,1	0,0	0,0	-0,5	-0,6	8,0	13,0	7,0	
2008 Кв.1	9,5	11,0	3,9	19,0	4,2	1,6	3,6	8,5	2,7	0,4	1,5	-0,3	4,4	11,8	16,7	10,5	
Кв.2	9,9	11,4	4,5	19,5	3,5	3,6	3,4	4,7	3,7	1,0	1,1	0,5	5,8	12,0	1,9	13,6	
Кв.3	8,4	9,0	6,1	14,7	4,1	1,9	6,3	5,7	7,9	1,6	1,2	-0,2	5,1	13,1	-1,1	15,2	
Кв.4	5,5	5,4	5,8	8,6	4,3	0,3	10,4	5,8	14,4	2,7	2,1	0,9	-2,4	8,9	-6,6	2,2	
Јануари	8,7	10,3	2,6	17,8	2,5	2,2	3,0	9,5	1,4	0,3	1,9	-0,7	3,4	10,6	14,8	9,5	
Февруари	9,6	11,0	4,4	18,7	4,7	1,2	4,5	11,7	2,9	0,6	1,8	-0,4	4,7	12,3	17,5	10,2	
Март	10,2	11,7	4,7	20,6	5,3	1,4	3,3	4,4	3,7	0,3	0,9	0,3	5,2	12,6	17,7	11,7	
Април	10,1	11,7	4,4	21,0	3,4	2,7	3,4	4,2	3,8	1,0	1,1	1,2	4,1	11,4	1,6	10,7	
Мај	9,5	11,0	4,3	18,4	3,6	4,1	3,3	4,6	3,5	0,9	1,1	0,0	5,7	11,9	2,0	14,4	
Јуни	10,1	11,6	4,8	19,2	3,6	3,9	3,6	5,3	3,7	1,0	1,0	0,3	7,5	12,8	2,0	15,7	
Јули	9,5	10,7	5,0	17,7	3,8	2,3	3,9	5,7	3,9	1,3	1,3	-0,4	7,4	14,1	2,0	17,2	
Август	8,6	8,9	7,4	14,7	4,3	2,2	7,3	5,7	9,6	1,5	0,9	-0,7	5,2	14,1	0,9	13,8	
Септември	7,1	7,4	6,0	11,8	4,3	1,1	7,7	5,7	10,2	1,9	1,3	0,4	2,8	11,2	-6,1	14,5	
Октомври	7,1	7,4	6,1	12,2	4,3	1,6	7,7	5,7	10,0	2,5	2,3	0,7	0,8	10,7	-6,9	9,2	
Ноември	5,2	5,0	6,3	7,3	4,3	-0,1	12,2	5,6	17,6	2,7	2,4	1,1	-2,7	9,3	-6,9	-0,8	
Декември	4,1	3,8	5,1	6,3	4,4	-0,5	11,2	6,0	15,7	3,0	1,7	0,8	-5,4	6,8	-6,0	-1,8	
2009 Кв.1	0,9	0,8	1,2	0,9	4,5	1,6	7,4	3,8	9,9	3,8	2,1	-1,7	-9,1	5,1	-7,3	-6,2	
Кв.2	-0,6	-0,7	0,0	-1,0	4,2	-0,9	6,7	2,4	9,7	2,4	2,7	-2,3	-10,9	3,1	-8,6	-8,8	
Кв.3	-1,4	-1,3	-1,8	-2,2	3,8	0,2	4,1	1,3	6,2	1,0	2,3	-4,4	-9,1	1,0	-5,8	-10,1	
Кв.4	-2,1	-2,0	-2,4	-4,2	3,3	-0,8	0,2	0,6	0,3	-0,3	1,4	-6,9	-2,1	-0,1	-0,9	-	
Јануари	1,7	1,5	2,7	2,3	4,9	1,5	7,9	5,5	10,1	4,0	1,8	-0,6	-8,4	6,5	-6,4	-5,8	
Февруари	0,7	0,6	0,9	0,4	4,5	1,9	7,1	3,2	9,7	3,6	2,4	-2,0	-8,9	4,6	-7,6	-5,1	
Март	0,2	0,2	0,1	-0,1	4,1	1,3	7,2	2,7	10,0	3,8	2,1	-2,6	-10,1	4,2	-7,8	-7,6	
Април	-0,5	-0,5	0,0	-1,2	4,1	0,0	6,8	2,6	9,6	2,8	2,3	-2,7	-9,7	3,8	-8,2	-7,1	
Мај	0,4	0,4	0,3	1,3	4,3	-1,5	6,8	2,6	9,8	2,4	3,0	-1,7	-11,0	3,0	-8,8	-9,3	
Јуни	-1,7	-2,0	-0,3	-3,0	4,3	-1,2	6,4	1,9	9,6	2,0	2,9	-2,4	-12,1	2,4	-8,8	-9,9	
Јули	-1,3	-1,5	-0,4	-2,1	4,2	0,0	6,2	1,5	9,5	1,5	2,6	-3,0	-11,5	1,0	-8,1	-11,5	
Август	-1,4	-1,2	-2,7	-2,0	3,7	0,1	3,2	1,4	4,6	1,0	2,5	-3,4	-9,6	0,8	-8,1	-9,8	
Септември	-1,4	-1,2	-2,2	-2,5	3,5	0,4	3,0	0,9	4,5	0,4	1,7	-6,7	-6,1	1,2	-1,2	-9,0	
Октомври	-2,4	-2,4	-2,2	-5,0	3,4	0,0	2,9	0,8	4,6	-0,1	1,6	-6,5	-6,0	0,8	-0,8	-5,9	
Ноември	-2,3	-2,2	-2,8	-4,1	3,3	0,0	-1,7	0,7	-2,9	-0,3	1,3	-7,6	-1,5	-0,6	-1,0	1,4	
Декември	-1,6	-1,5	-2,3	-3,4	3,3	-2,5	-0,5	0,4	-0,8	-0,5	1,2	-6,5	1,1	-0,6	-1,0	-	

¹ Почнувајќи од 2007 година, структурата на индексот на трошоците на животот (CPI) е проширена за категориите: ресторани и хотели и за категоријата останати услуги неспомнати на друго место.

² Кварталните пресметки се изработени во Дирекција за истражување на НБРМ.

Извор: Државен завод за статистика.

Табела 3

Индекс на индустријско производство и индекс на продуктивноста во индустријата

годишни стапки на раст (во %)

	Вкупно	По сектори			По група на производи				
		Вадење руди и камен	Преработувачка индустрија	Електрична енергија, гас и вода	Енергија	Интермедијарни производи, освен енергија	Капитални производи	Трајни производи за широка потрошувачка	Нетрајни производи за широка потрошувачка
2002	-5,3	-24,5	-4,7	-3,8	-16,8	-8,0	53,3	-22,6	-2,4
2003	4,7	-39,1	5,9	9,8	28,7	-12,1	-9,0	36,9	19,0
2004	-2,2	-5,0	-2,1	-2,6	-1,8	0,9	-20,1	9,1	-3,4
2005	7,0	40,4	7,3	2,5	4,6	14,2	-3,2	-14,9	3,8
2006	2,5	28,0	2,4	-0,6	1,5	7,3	8,2	-5,0	-2,2
2007	3,7	9,8	5,2	-9,5	-6,9	12,9	19,7	8,8	-2,0
2008	5,5	9,9	6,3	-3,1	-0,1	7,7	-1,3	64,2	4,0
2005 Кв.1 ^{1/}	5,2	-18,9	6,4	3,8	2,3	14,8	-0,9	-18,2	1,8
Кв.2	13,5	17,0	16,3	-0,5	6,5	24,6	-1,2	4,8	8,9
Кв.3	6,0	62,9	5,5	2,0	4,0	9,8	-2,5	-11,1	5,4
Кв.4	4,2	97,1	2,5	4,3	7,4	9,5	-5,3	-24,8	-0,1
2006 Кв.1	0,5	111,6	-0,9	-0,9	3,0	5,6	-2,5	10,5	-6,1
Кв.2	1,7	53,2	1,3	-2,0	-3,0	5,1	17,0	-6,5	-0,3
Кв.3	4,3	13,1	4,9	0,1	0,7	12,0	0,1	2,1	-0,7
Кв.4	3,5	4,8	4,0	1,9	5,7	6,3	26,3	-12,5	-1,1
2007 Кв.1	11,6	13,9	16,0	-9,1	-2,1	25,0	39,0	10,3	6,2
Кв.2	-2,8	16,2	-1,5	-20,8	-16,6	7,9	-4,4	25,3	-7,8
Кв.3	1,1	15,4	1,5	-8,7	-4,5	7,5	27,3	-3,0	-5,8
Кв.4	6,2	-3,3	7,8	-1,1	-6,2	15,3	24,7	6,5	1,8
2008 Кв.1	5,8	11,9	6,6	-0,8	1,7	8,8	26,6	77,3	-1,3
Кв.2	12,0	13,6	12,8	1,9	15,8	13,1	28,0	77,0	3,9
Кв.3	13,0	3,4	14,6	1,9	3,4	28,0	-15,9	55,1	4,3
Кв.4	-7,7	11,2	-8,0	-12,2	-15,3	-18,7	-31,3	51,5	7,9
Јануари	13,6	15,3	16,1	1,6	9,6	21,4	19,7	84,3	4,3
Февруари	6,9	6,2	8,4	-1,6	-2,8	11,0	56,0	70,9	-1,6
Март	-1,4	15,3	-2,0	-2,8	-1,6	-2,0	5,4	77,4	-5,3
Април	6,2	9,0	7,5	-5,2	-7,1	9,4	15,6	73,6	4,2
Мај	17,6	8,8	19,5	3,4	40,4	16,8	33,4	80,1	7,2
Јуни	12,3	24,0	11,8	11,5	31,3	13,2	34,9	77,4	0,6
Јули	14,7	10,0	17,1	-6,5	-0,3	29,7	13,1	62,6	4,8
Август	8,6	-5,2	10,0	1,4	10,2	13,2	-1,6	48,8	2,5
Септември	15,7	5,5	16,6	11,3	0,7	41,3	-41,9	53,5	5,3
Октомври	-9,9	13,0	-11,8	-1,3	2,6	-24,0	-40,8	42,9	5,3
Ноември	-2,9	21,0	-3,0	-9,7	-13,3	-13,5	-30,4	43,4	15,6
Декември	-10,1	1,7	-8,8	-21,8	-30,9	-17,3	-18,7	68,8	3,4
2009 Кв.1	-10,8	-12,6	-12,1	-1,6	-0,1	-29,8	-24,9	-16,3	6,2
Кв.2	-13,2	-19,2	-15,4	15,6	-0,9	-25,9	-40,1	-32,4	2,8
Кв.3	-13,1	-11,3	-15,1	10,4	-5,2	-21,1	-19,3	-15,3	-4,9
Јануари	-16,7	-23,7	-18,7	-4,6	-1,6	-41,4	-20,8	-15,7	0,5
Февруари	-11,3	-21,9	-11,4	-6,5	-6,2	-26,0	-44,8	-16,7	9,6
Март	-4,8	8,7	-7,2	7,0	8,2	-23,0	-1,7	-16,6	7,8
Април	-7,7	-8,2	-8,5	-0,3	-3,9	-23,0	-30,8	-29,2	14,9
Мај	-15,3	-18,1	-18,7	26,1	-8,1	-26,3	-42,1	-25,8	0,0
Јуни	-16,2	-30,8	-18,4	25,5	10,0	-28,3	-46,0	-41,1	-4,4
Јули	-19,8	-24,0	-21,6	5,7	-0,2	-39,2	-38,2	-29,2	-1,6
Август	-9,9	-6,2	-12,7	21,2	0,4	-13,4	-27,8	-2,3	-7,5
Септември	-9,8	-2,5	-11,4	4,6	-16,4	-12,9	11,7	-12,6	-5,8
Октомври	-1,0	-6,5	-2,3	13,8	5,5	13,3	-12,8	-7,7	-14,1
Ноември	4,3	-4,0	3,6	14,8	15,9	14,2	-9,9	-15,0	-4,4

^{1/} Кварталните пресметки се изработени во Дирекција за истражување на НБРМ.

Извор: Државен завод за статистика.

Табела 4

Вработеност и продуктивност во целата економија

	Вкупно работоспособно население	Активно население:			Број на вработени лица по економски дејности:			Продуктивност ¹
		Вкупно	Вработени	Невработени	Земјоделство	Индустрија	Услуги	
1996	1.436.602	789.081	537.591	251.489	100.067	193.975	243.548	-
1997	1.489.625	800.513	512.301	288.213	84.256	163.988	264.056	-
1998	1.503.365	823.826	539.762	284.064	107.249	190.674	241.839	-
1999	1.518.250	806.674	545.222	261.452	115.361	185.283	244.580	-
2000	1.534.256	811.557	549.846	261.711	119.971	187.066	242.809	-
2001	1.554.420	862.504	599.308	263.196	131.094	190.458	277.755	-
2002	1.566.953	824.824	561.341	263.483	134.293	186.917	238.868	-
2003	1.579.450	860.976	545.108	315.868	120.132	184.855	238.583	-
2004	1.594.557	832.281	522.995	309.286	88.050	171.390	261.810	-
2005	1.607.997	869.187	545.253	323.934	106.533	175.868	261.523	-0,1
2006	1.618.482	891.679	570.404	321.274	114.777	186.085	268.117	-0,7
2007	1.628.635	907.138	590.234	316.905	107.717	184.928	294.305	2,2
2008	1.633.341	919.424	609.015	310.409	119.749	190.530	297.189	2,2
2005 Кв.1	1.603.675	827.428	507.397	320.030	76.546	181.450	251.307	5,5
Кв.2	1.606.833	883.522	552.797	330.724	126.194	174.588	251.112	2,8
Кв.3	1.609.071	889.725	564.880	324.845	135.712	170.157	257.804	-2,2
Кв.4	1.612.410	876.074	555.938	320.136	87.921	180.089	286.837	-6,1
2006 Кв.1	1.615.584	877.798	559.702	318.096	103.319	190.355	264.550	-3,5
Кв.2	1.617.423	885.609	566.293	319.316	128.519	189.630	246.842	0,9
Кв.3	1.619.447	899.732	576.813	322.919	125.322	187.760	262.480	2,3
Кв.4	1.621.475	903.576	578.810	324.766	101.948	176.592	298.599	-2,3
2007 Кв.1	1.624.611	902.588	579.301	323.287	95.384	186.975	293.629	1,7
Кв.2	1.627.216	906.199	589.254	316.944	112.982	184.622	288.104	0,1
Кв.3	1.630.010	909.466	598.327	311.139	117.531	181.993	294.863	1,1
Кв.4	1.632.702	910.301	594.054	316.247	104.975	186.122	300.622	6,0
2008 Кв.1	1.635.058	920.512	600.593	319.919	121.238	178.848	298.110	2,5
Кв.2	1.633.339	917.566	607.125	310.441	129.711	186.184	289.783	4,7
Кв.3	1.631.646	925.073	619.802	305.271	119.149	198.499	301.415	2,5
Кв.4	1.633.321	914.547	608.541	306.006	108.896	198.590	299.451	-0,9
2009 Кв.1	1.634.986	919.026	618.189	300.837	120.186	181.567	314.199	-3,8
Кв.2	1.637.828	933.878	636.156	297.722	122.958	188.433	322.983	-6,0
Кв.3	1.640.302	940.661	642.541	298.120	119.474	189.239	333.028	-5,3

¹ Годишни стапки на раст во (%). Пресметките се изработени во Дирекција за истражување на НБРМ.

Извор: Државен завод за статистика. Анкета за работна сила.

Табела 5
Плати
износ (во денари), промена (во %)

	Бруто плати:						Нето плати:					
	Просечна, вкупно	Номинална промена	Реална промена	По економски дејности:			Просечна, вкупно	Номинална промена	Реална промена	По економски дејности:		
				Земјоделство	Индустрија	Услуги				Земјоделство	Индустрија	Услуги
1999	16.941	3,6	-	12.944	16.306	19.684	10.029	2,9	3,6	8.667	8.380	10.720
2000	17.958	6,0	-	15.733	17.785	20.968	10.526	5,5	-0,3	9.294	8.883	11.354
2001	17.893	-0,4	-5,6	14.739	18.304	20.467	10.592	3,5	-1,9	8.754	10.348	11.852
2002	19.030	6,4	4,5	14.437	19.243	21.648	11.550	6,9	5,0	8.833	11.415	12.791
2003	19.957	4,9	3,7	14.100	19.854	22.955	11.955	4,8	3,6	8.522	11.782	13.549
2004	20.779	4,1	4,5	17.287	20.692	23.748	12.534	4,0	4,4	10.337	12.290	13.999
2005	21.335	2,7	2,2	19.128	21.450	24.737	13.125	2,5	2,0	11.419	12.738	14.548
2006	23.037	8,0	4,6	19.485	23.570	25.624	13.854	7,3	4,0	11.660	13.983	15.036
2007	24.139	4,8	2,4	17.755	23.965	26.520	14.586	7,9	5,5	10.766	14.585	16.080
2008	25.349	8,7	0,3	17.342	25.478	28.492	16.095	10,3	1,9	10.693	15.780	17.581
2006 Кв.1	22.559	7,6	4,9	19.179	22.969	25.184	13.207	6,9	3,7	11.466	13.606	14.757
Кв.2	22.923	8,5	5,1	19.600	23.340	25.444	13.428	7,7	4,2	11.681	13.820	14.910
Кв.3	23.214	8,7	5,1	19.719	23.967	25.835	13.584	7,7	3,9	11.779	14.184	15.125
Кв.4	23.451	7,1	4,0	19.440	24.003	26.035	13.854	7,2	4,0	11.712	14.321	15.351
2007 Кв.1	23.139	2,6	1,9	17.809	23.414	25.635	13.962	5,7	5,0	10.802	14.230	15.516
Кв.2	23.651	3,2	2,1	18.396	23.569	26.020	14.287	6,4	5,3	11.161	14.335	15.746
Кв.3	24.193	4,2	1,8	17.524	24.043	26.510	14.604	7,5	5,1	10.652	14.608	16.086
Кв.4	25.574	9,1	4,2	17.291	24.836	27.917	15.490	11,8	6,9	10.451	15.167	16.971
2008 Кв.1	25.146	8,7	-0,8	16.983	24.571	27.429	15.430	10,5	0,9	10.315	15.220	16.934
Кв.2	25.566	8,1	-1,6	16.679	25.126	27.899	15.697	9,9	0,0	10.295	15.559	17.228
Кв.3	26.337	8,9	0,4	16.779	25.610	28.561	16.171	10,7	2,1	10.479	15.860	17.628
Кв.4	27.863	9,0	3,3	18.928	26.604	30.080	17.081	10,3	4,5	11.684	16.480	18.534
Јануари	25.349	10,2	1,4	17.355	25.456	27.398	15.555	12,0	3,1	10.453	15.757	16.918
Февруари	24.799	7,4	-2,0	16.599	24.265	27.165	15.207	9,1	-0,4	10.169	15.019	16.771
Март	25.289	8,4	-1,6	16.994	23.993	27.724	15.529	10,4	0,2	10.325	14.884	17.114
Април	25.412	7,5	-2,3	16.379	24.735	27.808	15.605	9,2	-0,8	10.042	15.315	17.176
Мај	25.612	7,9	-1,4	16.379	25.337	27.843	15.728	9,8	0,2	10.104	15.691	17.198
Јуни	25.673	8,8	-1,1	17.279	25.307	28.047	15.759	10,7	0,5	10.741	15.672	17.311
Јули	25.739	8,6	-0,8	16.653	24.907	28.100	15.808	10,5	1,0	10.493	15.415	17.355
Август	25.758	7,7	-0,8	16.811	25.413	28.078	15.820	9,5	0,8	10.438	15.739	17.333
Септември	27.513	10,2	2,9	16.873	26.510	29.505	16.884	12,1	4,6	10.505	16.425	18.196
Октомври	27.758	7,2	0,1	20.034	26.800	29.855	17.020	9,0	1,8	12.364	16.621	18.404
Ноември	27.507	8,3	3,0	17.223	25.889	29.603	16.859	10,0	4,6	10.687	16.029	18.238
Декември	28.323	11,4	7,0	19.527	27.125	30.784	17.363	11,7	7,3	12.001	16.791	18.960
2009 Кв.1*	29.540	12,5	11,5	19.127	28.496	32.764	19.653	12,7	11,8	12.973	18.774	21.885
Кв.2*	30.137	12,8	13,5	19.489	29.156	33.394	20.116	13,4	14,1	13.191	19.414	22.423
Кв.3*	29.833	8,4	9,9	19.453	29.248	32.861	19.891	8,9	10,4	13.171	19.496	21.973
Јануари*	29.586	11,7	9,9	19.610	28.815	32.608	19.616	11,6	9,8	13.241	18.752	21.767
Февруари*	29.433	13,6	12,8	18.840	27.834	32.929	19.598	14,1	13,3	12.811	18.490	21.973
Март*	29.602	12,1	11,8	18.930	28.841	32.753	19.746	12,6	12,3	12.869	19.081	21.913
Април*	30.139	13,5	14,1	19.129	29.367	33.683	20.167	14,4	15,0	12.931	19.530	22.723
Мај*	30.100	12,5	12,1	19.831	28.249	33.603	20.112	13,2	12,7	13.431	18.810	22.561
Јуни*	30.171	12,5	14,4	19.507	29.851	32.896	20.070	12,7	14,7	13.211	19.903	21.987
Јули*	29.730	10,6	12,0	18.930	29.137	32.725	19.763	10,7	12,1	12.879	19.420	21.806
Август*	29.767	10,6	12,2	19.841	29.139	32.850	19.867	11,2	12,7	13.421	19.430	21.975
Септември*	30.002	4,4	5,9	19.589	29.469	33.009	20.044	5,1	6,6	13.213	19.636	22.137
Октомври*	30.110	3,8	6,4	19.618	29.173	32.919	20.116	4,6	7,2	13.306	19.449	22.051

*Од јануари 2009 година настана структурна промена во податоците за платите, заради примената на концептот на "бруто плата". Оттука, износите за нето и бруто плата од јануари 2009 година се значајно повисоки во однос на претходниот период. Од друга страна, стапките на раст на нето и бруто платите се однесуваат на податоците кои се коригирани за структурната промена. Промената е направена од страна на НБРМ, така што е претпоставено дека платата во јануари 2009 година е непроменета во однос на платата од декември 2008 година, а потоа на овој износ се надоврзани месечните стапки на раст објавени од ДЗС.

Извор: Државен завод за статистика.

Табела 7
Биланс на НБРМ ^{1,2,3,4}
ВО МИЛИОНИ ДЕНАРИ

	2003	2004	2005	2006	2007											
	XII	XII	XII	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
А. СРЕДСТВА	52223	51352	75272	95647	94406	93597	95344	96597	97331	94300	96242	98465	100557	101674	101704	99990
1. Девизни средства	46078	44831	69588	88102	86888	86093	87915	90541	91282	88276	90234	92466	94632	96578	96604	94979
1.1. Девизни резерви	44178	44423	68698	86664	85397	84574	86434	89030	89708	86762	88635	90867	93142	94902	94822	93291
1.2. Останати девизни средства	1900	408	890	1438	1491	1519	1481	1511	1574	1514	1599	1599	1490	1676	1782	1688
2. Побарувања од Државата	3890	3495	3549	2519	2525	2524	2525	1290	1290	1290	1284	1284	1284	1284	1306	1271
2.1. Во денари	3815	3495	3549	2505	2512	2511	2512	1277	1277	1277	1277	1277	1277	1277	1299	1264
2.2. Во странска валута	75	0	0	14	13	13	13	13	13	13	7	7	7	7	7	7
3. Други средства	2254	3025	2135	5025	4993	4980	4904	4766	4759	4733	4723	4715	4641	3812	3794	3740
Б. ВКУПНИ ОБВРСКИ	52223	51352	75272	95647	94406	93597	95344	96597	97331	94300	96242	98465	100557	101674	101704	99990
1. Монетарна база	22345	22683	28374	34018	31343	32387	32875	35118	34308	35483	40721	37516	36796	38525	38427	41468
1.1. Готови пари во оптик	15010	15071	15813	17732	15924	16506	16502	17098	17003	17434	18414	18196	18514	18295	17982	19894
1.2. Останати депозитни институции	6018	6043	10307	13769	12745	12865	13091	14492	13837	14633	18579	15331	14237	15928	16066	17966
1.2.1. Трансферабилни депозити, исклучени од монетарните агрегати, во денари	3248	2677	4984	7396	6283	6356	6496	7817	7097	7684	11592	8187	7008	8611	8868	10689
1.2.2. Останати депозити, исклучени од монетарните агрегати, во денарс																
1.2.3. Останати депозити, исклучени од монетарните агрегати, во странска валута	2770	3366	5323	6373	6462	6509	6595	6675	6740	6949	6987	7144	7229	7317	7198	7277
1.3. Локална самоуправа	0	0	679	635	694	766	925	1082	1097	1143	1404	1367	1388	1654	1883	1602
1.3.1. Трансферабилни депозити - Локална самоуправа, во денари	0	0	679	635	694	766	925	1082	1097	1143	1404	1367	1388	1654	1883	1602
1.4. Останати финансиски институции	1317	1569	1575	1882	1980	2250	2357	2446	2371	2273	2325	2623	2657	2648	2496	2006
2. Готови пари кај останати депозитни институции	844	921	1389	1545	1419	1543	1491	1590	1668	1615	1766	1843	1796	1747	1721	1986
3. Останати депозитни институции - останати обврски	4581	4713	8945	9480	11646	11181	11322	11779	13802	15122	10126	10478	16374	17809	19206	21040
3.1. Трансферабилни депозити, исклучени од монетарните агрегати, во странска валута	193	147	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3.2. Останати депозити, исклучени од монетарните агрегати, во странска валута	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3.3. Хартии од вредност, исклучени од монетарните агрегати, во денари	4388	4566	8945	9480	11646	11181	11322	11779	13802	15122	10126	10478	16374	17809	19206	21040
4. Ограничени депозити	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5. Девизни обврски	3982	3457	3863	3249	3223	3056	3055	2849	593	649	649	590	590	590	590	555
6. Депозити на државата	12348	12865	24025	34648	33535	31899	33520	32565	34404	28856	30219	35145	31906	30412	28468	20833
6.1. Во денари	3997	6584	8399	16962	18690	19088	21447	21351	23132	23189	24925	30243	27090	26275	24587	15313
6.2. Во странска валута	8351	6281	15626	17686	14845	12811	12073	11214	11272	5667	5294	4902	4816	4137	3881	5520
7. Останати обврски	8967	7634	10065	14252	14659	15074	14572	14286	14224	14190	14526	14736	14892	14338	15013	16094

1) Ревидирани податоци: Почнувајќи со кварталниот извештај за Q1 2009 податоците се ревидирани согласно со новата усвоена методологија за периодот од јануари 2003

2) Почнувајќи од Август 2008 година, депозитните банки и штедилниците издвојуваат задолжителен депозит кај НБРМ, согласно Одлуката за задолжителен депозит кај НБРМ, бр. 02-15/VI-1/2008 од 12.06.2008 година.

3) Почнувајќи од Јануари 2009 година податоците се компилирани врз основа на новиот Сметковен план за банки

4) Согласно препораките на ММФ, променет е третманот на СПВ алокацијата така што наместо да биде дел од капиталните сметки претставува девизна обврска на НБРМ. Извршена е ревизија на целата временска серија.

Извор: Народна банка на Република Македонија.

Биланс на останатите депозитни институции - банки и штедилници 1,2
во милиони денари

Table with columns for years 2008 and 2009, and rows for various financial categories like 'A. СРЕДСТВА', '1. Валути и депозити', '1.1. Валути', etc.

1) Ревизиран податок: Почитувајќи се кварталните ревизиран податоци со ревизиран согласно новата условна методологија за периодот од јануари 2003

2) Почитувајќи од Јануари 2009 година податоците се комплирани врз основа на новите Сметковни план за банки

Извор: Народна банка на Република Македонија.

Табела 10

Кредити на недржавен сектор дадени од банки и штедилници^{1,2}

во милиони денари

	2003		2004	2005	2006	2007											
	I	XII	XII	XII	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
ВКУПНИ КРЕДИТИ	39125	46644	58298	70524	92017	93728	96139	98890	101078	103780	107818	111227	114428	118675	120017	123469	128071
1. Во денари	33301	39368	46901	53297	68442	70148	71774	73858	75798	77796	80612	83657	86301	89578	91236	93805	97352
1.1. Краткорочни кредити	15460	15975	17200	17800	22121	23108	23598	23922	24264	24574	25313	26768	27765	29825	30207	30668	32070
1.1.1. Во денари без валутна клаузула	0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1.1.2. Во денари со валутна клаузула	0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1.2. Долгорочни кредити	9810	14347	20810	26065	36856	37588	38734	40589	42025	43287	45663	47417	48926	49854	51516	53602	56324
1.2.1. Во денари без валутна клаузула	0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1.2.2. Во денари со валутна клаузула	0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1.3. Пресметана камата	521	406	385	485	578	581	653	632	632	665	660	686	743	774	745	760	752
1.4. Сомнителни и спорни побарувања	7510	8640	8506	8947	8887	8871	8789	8715	8877	9270	8976	8786	8867	9125	8768	8775	8206
2. Во странска валута	5824	7276	11397	17227	23575	23580	24365	25032	25280	25984	27206	27570	28127	29097	28781	29664	30719
2.1. Краткорочни кредити	1361	1863	3246	3360	4654	4605	4848	5175	5209	5539	6155	5873	5976	6224	5912	6208	6734
2.2. Долгорочни кредити	3295	4016	6993	12684	17692	17652	18286	18615	18776	19105	19623	20300	20613	21367	21371	22045	22695
2.3. Пресметана камата	50	33	45	44	76	87	67	88	88	101	112	93	95	80	93	86	88
2.4. Сомнителни и спорни побарувања	1118	1364	1113	1139	1153	1236	1164	1154	1207	1239	1316	1304	1443	1426	1405	1325	1202

годишни стапки на пораст

ВКУПНИ КРЕДИТИ			24,98	20,97	30,48	31,40	32,15	32,02	31,65	32,43	32,19	34,38	36,24	40,93	37,07	38,01	39,18
1. Во денари			19,13	13,64	28,42	30,10	30,81	31,42	32,18	33,04	32,49	35,75	38,28	43,88	40,45	41,77	42,24
1.1. Краткорочни кредити			7,67	3,49	24,28	27,21	26,44	25,18	24,98	26,48	22,40	30,14	37,88	45,90	40,40	43,23	44,98
1.1.1. Во денари без валутна клаузула																	
1.1.2. Во денари со валутна клаузула																	
1.2. Долгорочни кредити			45,05	25,25	41,40	44,69	46,23	47,45	49,45	49,03	50,83	52,49	54,16	53,22	52,78	53,01	52,82
1.2.1. Во денари без валутна клаузула																	
1.2.2. Во денари со валутна клаузула																	
1.3. Пресметана камата			-5,17	25,97	19,18	13,04	16,19	19,47	10,49	10,83	14,19	20,14	25,30	35,79	28,89	26,46	30,10
1.4. Сомнителни и спорни побарувања			-1,55	5,18	-0,67	-4,20	-3,99	-3,54	-3,89	-1,38	-3,62	-6,46	-10,81	4,78	-4,14	-3,81	-7,66
2. Во странска валута			56,64	51,15	36,85	35,41	36,27	33,83	30,07	30,65	31,32	30,41	30,32	32,57	27,33	27,33	30,30
2.1. Краткорочни кредити			74,24	3,51	38,51	36,16	36,03	30,85	21,34	27,22	40,17	38,68	39,24	35,10	26,98	36,98	44,69
2.2. Долгорочни кредити			74,13	81,38	39,48	37,84	39,50	38,20	35,26	33,90	31,81	31,75	30,31	32,80	28,52	25,81	28,28
2.3. Пресметана камата			36,36	-2,22	72,73	35,94	36,73	15,79	44,26	83,64	80,65	22,37	35,71	6,67	9,41	4,88	15,79
2.4. Сомнителни и спорни побарувања			-18,40	2,34	1,23	6,37	0,43	-4,07	0,58	2,23	-4,43	-8,30	2,85	21,26	13,86	14,22	4,25

1) Ревидирани податоци: Почнувајќи со кварталниот извештај за Q1 2009 податоците се ревидирани согласно со новата усвоена методологија за периодот од јануари 2003

2) Почнувајќи од Јануари 2009 година податоците се компилирани врз основа на новиот Сметковен план за банки

Извор: Народна банка на Република Македонија.

Кредити на недржавен сектор дадени од банки и штедилници ^{1,2} во милиони денари

	2008												2009								
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX
ВКУПНИ КРЕДИТИ	131192	135976	140645	145635	148789	153197	157989	160350	164498	167606	169973	172150	173301	175397	176298	176758	176261	175164	175711	175326	175066
1. Во денари	99783	104120	108592	112318	114990	118521	121744	123311	126243	129110	131432	133679	133925	135992	136900	137156	137334	136884	137406	137151	137052
1.1. Краткорочни кредити	32902	34889	36638	38004	38594	39808	40767	41331	42634	43113	44516	44469	44943	45454	45691	46097	45789	45204	45330	44905	44496
1.1.1. Во денари без валутна клаузула	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1.1.2. Во денари со валутна клаузула	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4738	4695	5267	6628	6785	6654	6906	7102	7157
1.2. Долгорочни кредити	57617	59857	62460	64789	66568	68774	70868	71702	73271	75458	76171	78193	78631	80030	80332	80069	79653	79141	79123	78939	78834
1.2.1. Во денари без валутна клаузула	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	29856	30968	30948	28581	28297	28388	28144	27968	27865
1.2.2. Во денари со валутна клаузула	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	48775	49062	49384	51488	51357	50753	50979	50972	50969
1.3. Пресметана камата	799	830	866	892	930	952	978	1079	1033	1066	1138	1027	1542	1552	1589	1615	1690	1681	1723	1824	1841
1.4. Сомнителни и спорни побарувања	8465	8544	8628	8633	8898	8987	9131	9199	9305	9473	9607	9990	8808	8956	9287	9375	10201	10858	11230	11483	11880
2. Во странска валута	31409	31856	32053	33317	33799	34676	36245	37039	38255	38496	38541	38471	39376	39405	39398	39602	38927	38280	38304	38175	38015
2.1. Краткорочни кредити	7114	7369	7460	8014	8206	8394	8998	9176	10034	9889	9725	9829	9974	10173	9967	10428	9786	9516	9554	9342	8797
2.2. Долгорочни кредити	22537	22662	23197	24018	24372	24813	25878	26491	26718	27058	27168	27064	26559	26323	26027	25563	25452	25034	25080	25059	25075
2.3. Пресметана камата	93	89	93	118	105	107	101	105	133	120	111	96	243	260	238	222	231	232	224	244	226
2.4. Сомнителни и спорни побарувања	1665	1736	1303	1167	1116	1362	1268	1267	1370	1429	1537	1482	2601	2649	3166	3389	3456	3499	3445	3530	3917
годишни стапки на пораст																					
ВКУПНИ КРЕДИТИ	39,97	41,44	42,22	44,08	43,37	42,09	42,04	40,13	38,61	39,65	37,66	34,42	32,10	28,99	25,35	21,37	18,46	14,34	11,22	9,34	6,42
1. Во денари	42,25	45,07	47,03	48,18	47,81	47,03	45,53	42,88	40,93	41,51	40,11	37,32	34,22	30,61	26,07	22,11	19,43	15,49	12,87	11,22	8,56
1.1. Краткорочни кредити	42,38	47,85	53,16	56,63	57,05	57,26	52,30	48,86	42,95	42,73	45,15	38,66	36,60	30,28	24,71	21,29	18,64	13,55	11,19	8,65	4,37
1.1.1. Во денари без валутна клаузула	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1.1.2. Во денари со валутна клаузула	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4738	4695	5267	6628	6785	6654	6906	7102	7157
1.2. Долгорочни кредити	53,29	54,53	53,88	54,17	53,78	50,61	49,46	46,55	46,97	46,47	42,10	38,83	36,47	33,70	28,61	23,58	19,66	15,07	11,65	10,09	7,59
1.2.1. Во денари без валутна клаузула	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1.2.2. Во денари со валутна клаузула	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	29856	30968	30948	28581	28297	28388	28144	27968	27865
1.3. Пресметана камата	37,52	27,11	37,03	41,14	39,85	44,24	42,57	45,22	33,46	43,09	49,74	36,57	93,04	86,96	83,49	81,05	81,70	76,61	76,15	69,02	78,19
1.4. Сомнителни и спорни побарувања	-4,58	-2,79	-1,00	-2,75	-4,01	0,12	3,93	3,74	1,97	8,04	9,48	21,74	4,05	4,82	7,63	8,60	14,65	20,82	22,99	24,82	27,67
2. Во странска валута	33,20	30,74	28,05	31,79	30,08	27,46	31,47	31,68	31,47	33,75	29,93	25,24	25,37	23,70	22,92	18,86	15,17	10,39	5,68	3,07	-0,63
2.1. Краткорочни кредити	54,48	52,00	44,15	53,85	48,15	36,38	53,21	53,55	61,21	67,27	56,65	45,96	40,20	38,05	33,60	30,13	19,26	13,37	6,18	1,81	-12,33
2.2. Долгорочни кредити	27,67	23,93	24,61	27,92	27,57	26,45	27,48	28,52	25,04	26,61	23,24	19,25	17,85	16,15	12,20	6,43	4,43	0,89	-3,08	-5,41	-6,15
2.3. Пресметана камата	6,90	32,84	5,68	34,09	3,96	-4,46	8,60	10,53	66,25	29,03	29,07	9,09	160,88	192,62	156,36	88,13	120,30	116,41	122,26	132,42	69,77
2.4. Сомнителни и спорни побарувања	34,71	49,14	12,91	-3,31	-9,93	3,50	-2,76	-12,20	-3,93	1,71	16,00	23,29	56,21	52,57	142,99	190,39	209,72	156,88	171,70	178,59	185,94

1) Ревидирани податоци: Почнувајќи со кварталниот извештај за Q1 2009 податоците се ревидирани согласно со новата усвоена методологија за периодот од јануари 2003

2) Почнувајќи од Јануари 2009 година податоците се компилирани врз основа на новиот Сметковен план за банки

Извор: Народна банка на Република Македонија.

Табела 11

Монетарни агрегати и нивните компоненти (недржавен сектор)^{1,2}

во милиони денари

	2003	2004	2005	2006	2007											
	XII	XII	XII	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
1. Готови пари во оптек	14166	14150	14424	16187	14505	14963	15011	15508	15335	15819	16648	16353	16718	16548	16261	17908
2. Депозитни пари	14099	14692	16251	19966	19575	20014	20762	21771	22221	22162	22972	24425	24358	23788	25267	29348
3. (1+2) Парична маса M1	28265	28842	30675	36153	34080	34977	35773	37279	37556	37981	39620	40778	41076	40336	41528	47256
4. Краткорочни депозити	48986	61593	73802	94187	96667	99516	101006	104728	107515	110914	112793	112546	112711	114898	117300	119697
4.1. во денари	15752	20722	24677	36742	37738	39744	40984	44016	46128	48876	49849	48934	50554	53300	54589	55599
4.2. во странска валута	33234	40871	49125	57445	58929	59772	60022	60712	61387	62038	62944	63612	62157	61598	62711	64098
5. (3+4.1.) Парична маса M2 - денарски	44017	49564	55352	72895	71818	74721	76757	81295	83684	86857	89469	89712	91630	93636	96117	102855
6. (5+4.2.) Парична маса M2 - вкупно	77251	90435	104477	130340	130747	134493	136779	142007	145071	148895	152413	153324	153787	155234	158828	166953
7. Долгорочни депозити	3903	4115	4247	5567	5440	5675	5654	6490	7297	7372	8019	8025	8399	8103	8304	8830
7.1. во денари	2625	2417	2264	2559	2533	2628	2680	3432	3624	3817	4124	4329	4486	4149	4193	4672
7.2. во странска валута	1278	1698	1983	3008	2907	3047	2974	3058	3673	3555	3895	3696	3913	3954	4111	4158
8. (6+7) Парична маса M4 - вкупно	81154	94550	108724	135907	136187	140168	142433	148497	152368	156267	160432	161349	162186	163337	167132	175783
годишни стапки на пораст																
1. Готови пари во оптек		-0,11	1,94	12,22	10,85	9,87	9,70	6,64	10,47	8,66	8,85	10,47	13,02	11,98	13,86	10,63
2. Депозитни пари		4,21	10,61	22,86	26,07	24,61	34,50	38,66	34,26	29,58	27,85	32,94	33,78	27,05	33,82	46,99
3. Парична маса M1		2,04	6,35	17,86	19,11	17,84	22,84	23,27	23,41	19,96	19,12	22,91	24,48	20,41	25,23	30,71
4. Краткорочни депозити		25,74	19,82	27,62	27,38	29,96	27,86	28,90	29,99	36,50	35,66	31,91	30,65	28,85	27,97	27,08
4.1. во денари		31,55	19,09	48,89	45,52	49,63	45,21	47,14	47,75	71,91	69,33	59,44	62,89	59,99	57,14	51,32
4.2. во странска валута		22,98	20,20	16,94	17,96	19,52	18,22	18,28	19,23	17,45	17,21	16,44	12,54	10,28	10,16	11,58
5. Парична маса M2 - денарски		12,60	11,68	31,69	31,67	32,85	33,85	35,14	35,73	44,54	42,69	40,47	43,09	40,14	41,56	41,10
6. Парична маса M2 - вкупно		17,07	15,53	24,75	25,12	26,58	26,51	27,37	28,22	31,87	30,94	29,39	28,94	26,54	27,24	28,09
7. Долгорочни депозити		5,43	3,21	31,08	26,75	28,92	24,05	30,79	54,60	48,75	66,02	54,59	61,27	49,72	48,76	58,61
7.1. во денари		-7,92	-6,33	13,03	8,90	11,78	12,79	36,52	44,04	51,29	62,94	68,31	77,03	58,54	61,52	82,57
7.2. во странска валута		32,86	16,78	51,69	47,86	48,56	36,30	24,92	66,65	46,12	69,42	41,12	46,34	41,47	37,68	38,23
8. Парична маса M4 - вкупно		16,51	14,99	25,00	25,18	26,67	26,41	27,52	29,28	32,58	32,33	30,45	30,30	27,52	28,16	29,34

1) Ревидирани податоци: Почнувајќи со кварталниот извештај за Q1 2009 податоците се ревидирани согласно со новата усвоена методологија за периодот од јануари 2003

2) Почнувајќи од Јануари 2009 година податоците се компилирани врз основа на новиот Сметковен план за банки

Монетарни агрегати и нивните компоненти (недржавен сектор)^{1,2}
во милиони денари

	2008												2009								
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX
1. Готови пари во оптек	16385	16208	15718	16317	16380	16151	16737	16350	16525	16582	15824	17601	15915	15341	14646	14760	14443	14210	15299	14766	14456
2. Депозитни пари	28213	29459	28744	29949	31814	33283	31787	33681	33657	32625	33473	36518	33707	33548	32145	32059	32883	33425	33016	34838	33453
3. (1+2) Парична маса M1	44598	45667	44462	46266	48194	49434	48524	50031	50182	49207	49297	54119	49622	48888	46791	46819	47326	47635	48315	49603	47909
4. Краткорочни депозити	122689	123836	123847	126001	127350	128619	132004	134108	133842	130872	124744	124766	128446	128828	128168	130009	127606	128129	126819	129604	130687
4.1. во денари	56661	57017	56462	57141	57250	57585	59307	59146	58247	57902	51234	49584	50444	50453	46995	46580	45341	45530	41523	42133	43538
4.2. во странска валута	66028	66819	67385	68860	70100	71034	72697	74962	75595	72970	73510	75182	78002	78376	81173	83429	82264	82598	85296	87471	87149
5. (3+4.1.) Парична маса M2 - денарски	101259	102684	100924	103407	105444	107019	107831	109177	108429	107109	100531	103703	100065	99341	93786	93400	92668	93165	89837	91736	91447
6. (5+4.2.) Парична маса M2 - вкупно	167287	169503	168309	172267	175544	178053	180528	184139	184024	180079	174041	178885	178067	177717	174959	176829	174932	175763	175133	179208	178596
7. Долгорочни депозити	8855	9592	10220	10858	11613	11677	12200	13220	13870	15197	16137	16640	14613	15058	15418	15651	15908	16186	16460	16496	17136
7.1. во денари	4811	4986	5151	5403	5769	6054	6399	6617	6957	7627	8046	7990	7180	7239	7295	7246	7288	7160	6975	6823	7161
7.2. во странска валута	4044	4606	5069	5455	5844	5623	5801	6603	6913	7570	8091	8650	7433	7820	8123	8405	8620	9026	9485	9673	9975
8. (6+7) Парична маса M4 - вкупно	176142	179095	178529	183125	187157	189730	192728	197359	197894	195276	190178	195525	192681	192775	190377	192480	190840	191949	191593	195704	195732

годишни стапки на пораст

1. Готови пари во оптек	12,96	8,32	4,71	5,22	6,81	2,10	0,53	-0,02	-1,15	0,21	-2,69	-1,71	-2,87	-5,35	-6,82	-9,54	-11,82	-12,02	-8,59	-9,69	-12,52
2. Депозитни пари	44,13	47,19	38,44	37,56	43,17	50,18	38,38	37,90	38,18	37,15	32,48	24,43	19,47	13,88	11,83	7,05	3,36	0,43	3,87	3,43	-0,60
3. Парична маса M1	30,86	30,56	24,29	24,11	28,33	30,15	22,47	22,69	22,17	21,99	18,71	14,52	11,26	7,05	5,24	1,20	-1,80	-3,64	-0,43	-0,85	-4,53
4. Краткорочни депозити	26,92	24,44	22,61	20,31	18,45	15,96	17,03	19,16	18,75	13,90	6,35	4,23	4,69	4,03	3,49	3,18	0,20	-0,38	-3,93	-3,36	-2,36
4.1. во денари	50,14	43,46	37,77	29,82	24,11	17,82	18,97	20,87	15,22	8,63	-6,15	-10,82	-10,97	-11,51	-16,77	-18,48	-20,80	-20,93	-29,99	-28,76	-25,25
4.2. во странска валута	12,05	11,79	12,27	13,42	14,19	14,50	15,49	17,84	21,62	18,46	17,22	17,29	18,14	17,30	20,46	21,16	17,35	16,28	17,33	16,69	15,28
5. Парична маса M2 - денарски	40,99	37,42	31,48	27,20	26,00	23,21	20,52	21,70	18,33	14,39	4,59	0,82	-1,18	-3,26	-7,07	-9,68	-12,12	-12,95	-16,69	-15,97	-15,66
6. Парична маса M2 - вкупно	27,95	26,03	23,05	21,31	21,01	19,58	18,45	20,10	19,66	16,00	9,58	7,15	6,44	4,85	3,95	2,65	-0,35	-1,29	-2,99	-2,68	-2,95
7. Долгорочни депозити	62,78	69,02	80,76	67,30	59,15	58,40	52,14	64,74	65,14	87,55	94,33	88,45	65,03	56,99	50,86	44,14	36,98	38,62	34,91	24,78	23,55
7.1. во денари	89,93	89,73	92,20	57,43	59,19	58,61	55,16	52,85	55,08	83,83	91,89	71,02	49,25	45,18	41,63	34,11	26,32	18,27	9,00	3,11	2,93
7.2. во странска валута	39,11	51,17	70,44	78,38	59,11	58,17	48,93	78,65	76,67	91,45	96,81	108,03	83,80	69,77	60,25	54,08	47,51	60,52	63,50	46,50	44,29
8. Парична маса M4 - вкупно	29,34	27,77	25,34	23,32	22,83	21,41	20,13	22,32	22,02	19,55	13,79	11,23	9,39	7,64	6,64	5,11	1,97	1,17	-0,59	-0,84	-1,09

1) Ревидирани податоци: Почнувајќи со кварталниот извештај за Q1 2009 податоците се ревидирани согласно со новата усвоена методологија за периодот од јануари 2003

2) Почнувајќи од Јануари 2009 година податоците се компилирани врз основа на новиот Сметковен план за банки

Табела 12

Побарувања на останати депозитни институции (банки и штедилници)

во милиони денари

I. НЕДРЖАВЕН СЕКТОР**- Нефинансиски друштва (јавни и приватни друштва)**

Период	Кредити				Пресметана камата		Достасани неплатени и сомнителни и спорни побарувања по кредити		Хартии од вредност		Акции	
	Според валута		Според рочност		Според валута		Според валута		Според валута		Според валута	
	Во денари	Во странска валута	Краткорочни	Долгорочни	Во денари	Во странска валута	Во денари	Во странска валута	Во денари	Во странска валута	Во денари	Во странска валута
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
XII.03	20696	5717	15577	10836	313	33	7956	1346	0	0	596	0
XII.04	23010	9796	17499	15307	253	45	7479	1098	5	0	514	0
XII.05	23077	15318	17065	21330	280	44	7496	1115	3	0	446	0
2006												
I	23167	15417	17233	21351	297	64	7759	1135	3	0	440	0
II	23894	15834	17833	21895	349	49	7627	1136	3	0	440	0
III	24710	16455	18491	22674	313	76	7470	1179	3	0	439	0
IV	25073	17080	19034	23119	350	61	7627	1178	3	0	439	0
V	25307	17425	18905	23827	370	55	7651	1190	3	0	439	0
VI	26994	17952	20122	24824	351	62	7553	1353	3	0	452	0
VII	26887	18240	19674	25453	332	76	7700	1396	3	0	453	0
VIII	26400	18670	18975	26095	347	70	8154	1375	3	0	453	0
IX	26844	19199	19431	26612	327	75	7214	1147	3	0	453	0
X	28256	19700	20280	27676	322	85	7555	1205	3	0	453	0
XI	28528	20416	19736	29208	355	82	7504	1130	3	0	444	0
XII	29812	20668	20288	30192	334	76	7243	1120	13	0	446	0
2007												
I	30579	20573	20504	30648	324	87	7206	1204	13	0	447	0
II	31619	21465	21099	31985	395	67	7089	1126	13	0	446	0
III	32448	22064	21338	33174	366	88	7123	1119	13	0	428	0
IV	32846	22185	21212	33819	360	88	7266	1172	13	0	414	0
V	32934	22804	21279	34459	382	101	7558	1204	13	0	402	0
VI	34500	23870	22261	36109	372	112	7280	1275	13	0	382	0
VII	35731	24235	22739	37227	383	93	6953	1264	64	0	382	0
VIII	36823	24664	23221	38266	425	95	6918	1361	64	0	382	0
IX	38493	25632	25166	38959	449	80	7039	1338	64	0	381	0
X	39167	25263	24718	39712	411	93	6656	1315	64	0	365	0
XI	40105	26125	25207	41023	426	86	6595	1239	75	0	373	0
XII	42409	27165	26611	42963	420	88	5984	1108	80	0	362	0
2008												
I	43232	27338	27182	43388	429	93	6179	1517	80	0	372	0
II	45778	27581	28942	44417	460	89	6182	1611	80	0	361	0
III	48372	28052	30308	46116	473	93	6164	1179	80	0	356	0
IV	50391	29094	31768	47717	487	118	6165	1108	80	0	360	0
V	51282	29345	31998	48629	513	105	6281	1017	80	0	360	0
VI	53261	29736	32909	50088	524	107	6243	1136	80	0	346	0
VII	54752	31037	34092	51697	542	101	6179	1068	80	0	344	0
VIII	55018	31661	34269	52410	615	105	6102	1058	80	0	343	0
IX	56824	32637	36229	53232	572	133	5993	1134	80	0	342	0
X	58138	32802	36422	54518	590	120	6092	1183	80	0	341	0
XI	59463	32757	37390	54830	658	111	6209	1284	80	0	340	0
XII	61309	32796	37811	56294	567	96	6335	1235	22	0	341	0
2009												
I	61364	32442	37678	56127	506	212	4830	2328	0	0	349	0
II	63338	32359	38455	57242	513	230	4933	2349	0	0	349	0
III	63690	31918	38221	57387	528	209	5227	2856	0	0	355	0
IV	63847	31998	39012	56833	531	193	5187	3071	0	0	354	0
V	63289	31297	37902	56684	564	201	5645	3127	0	0	358	0
VI	62440	30727	36971	56195	529	200	5858	3156	0	0	355	0
VII	62624	30921	37162	56383	538	193	5963	3091	0	0	354	0
VIII	62185	30751	36300	56636	596	211	6073	3161	0	0	356	0
IX	61796	30305	35238	56863	596	195	6309	3517	0	0	358	0

Извор: Народна банка на Република Македонија.

Побарувања на останати депозитни институции (банки и штедилници)

во милиони денари

I. НЕДРЖАВЕН СЕКТОР

- Домаќинства

(Физички лица и самостојни вршители на дејност со личен труд)

Период	Кредити				Пресметана камата		Достасани ненаплатени и сомнителни и спорни побарувања по кредити		Кредити						
	Според валута		Според рочност		Според валута		Според валута		Според намена						
	Во денари	Во странска валута	Краткорочни	Долгорочни	Во денари	Во странска валута	Во денари	Во странска валута	Потрошувачки кредити	Автомобилски	За станбена изградба	Рамковни кредити	Останати	За вршење на самостојна дејност	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	
2003 XII	9569	3	2141	7431	93	0	680	18	-	-	1499	1175	6695	203	
2004 XII	14966	344	2902	12408	132	0	1023	15	-	-	2018	1490	11342	460	
2005 XII	20763	717	4079	17401	205	0	1416	24	-	-	2803	2350	15390	937	
2006	III	21889	963	4543	18309	216	0	1530	24	-	2910	2723	16131	1088	
	IV	22418	1088	4637	18869	222	0	1574	22	-	2964	2810	16531	1201	
	VI	23930	1323	4928	20325	227	0	1724	24	-	3177	3183	17504	1388	
	VII	24745	1400	5105	21040	239	0	1657	26	-	3335	3377	17995	1438	
	VIII	25450	1438	5436	21452	246	0	1752	28	-	3422	3687	18320	1459	
	IX	26112	1496	5601	22007	243	0	1459	29	-	-	3512	3894	18694	1508
	X	26966	1580	5885	22661	256	0	1556	29	-	-	3636	4183	19128	1599
	XI	27902	1636	6201	23337	246	0	1583	29	-	-	3781	4479	19596	1682
	XII	29150	1675	6478	24347	244	0	1608	32	-	-	3901	4818	20325	1781
	2007	I	30099	1682	7196	24585	257	0	1629	32	-	3978	5582	20407	1814
		II	30693	1667	7332	25028	258	0	1664	38	-	4065	5701	20699	1895
		III	32040	1720	7745	26015	266	0	1556	34	-	4188	6140	21442	1990
IV		33423	1794	8250	26967	272	0	1575	34	-	4315	6587	22250	2065	
V		34892	1835	8819	27908	283	0	1676	34	-	4450	7117	23011	2149	
VI		36444	1903	9195	29152	288	0	1660	39	-	-	4640	7523	23983	2201
VII		38420	1929	9888	30461	303	0	1708	39	-	-	4848	8106	25158	2237
VIII		39836	1916	10506	31246	318	0	1821	81	-	-	5010	8605	25833	2304
IX		41153	1951	10870	32234	325	0	1955	87	-	-	5211	8979	26562	2352
X		42504	2012	11368	33148	334	0	1945	89	-	-	5361	9346	27357	2452
XI		44094	2113	11634	34573	334	0	2010	85	-	-	5570	9643	28431	2563
XII		45905	2249	12149	36005	332	0	2050	93	-	-	5772	10165	29548	2669
2008	I	47206	2297	12788	36715	370	0	2112	111	-	5897	10737	30133	2736	
	II	48894	2435	13277	38052	370	0	2185	124	-	6041	11151	31290	2847	
	III	50650	2589	13748	39491	393	0	2284	123	-	6220	11614	32455	2950	
	IV	52333	2922	14214	41041	405	0	2285	58	-	6448	11985	33773	3049	
	V	53803	3217	14756	42264	417	0	2431	98	-	6740	12502	34652	3126	
	VI	55243	3455	15246	43452	428	0	2556	225	-	7114	12949	35465	3170	
	VII	56761	3824	15599	44986	436	0	2761	199	-	-	7468	13317	36211	3589
	VIII	57889	3991	16160	45720	464	0	2903	208	-	-	7767	13829	36740	3544
	IX	58961	4100	16367	46694	461	0	3116	233	-	-	8110	14022	37424	3505
	X	60318	4130	16512	47936	476	0	3182	242	-	-	8487	14230	38103	3628
	XI	61020	4122	16693	48449	480	0	3198	251	-	-	8730	14409	38380	3623
	XII	61222	4083	16392	48913	460	0	3450	245	-	-	8932	14263	38303	3807
2009	I	61987	4064	17053	48998	1036	30	3977	273	23382	4252	13162	16664	4329	4262
	II	61895	3997	16973	48920	1038	30	4022	299	23238	4237	13273	16562	4352	4231
	III	62136	3932	17293	48776	1060	28	4058	310	23147	4213	13615	16758	4384	3953
	IV	62112	3850	17360	48601	1083	28	4187	318	23029	4249	13722	16876	4329	3756
	V	61996	3800	17577	48219	1125	29	4556	330	22697	4214	13732	17131	4256	3766
	VI	61752	3707	17668	47791	1151	30	4999	343	23553	4177	13730	17287	2909	3803
	VII	61669	3631	17652	47648	1184	30	5266	355	23357	4183	13834	17286	2892	3748
	VIII	61544	3567	17887	47224	1227	32	5409	368	23008	4138	13862	17550	2866	3686
	IX	61409	3485	17980	46914	1244	30	5570	400	22793	4102	13878	17666	2854	3602

Извор: Народна банка на Република Македонија.

Побарувања на останати депозитни институции (банки и штедилници)

во милиони денари

I. НЕДРЖАВЕН СЕКТОР**- Останато****(Непрофитни институции кои им служат на домаќинствата, Останати финансиски институции, Локална самоуправа)**

Период	Кредити				Пресметана камата		Достасани пеналтени и сомнителни и спорни побарувања по кредити		Хартии од вредност		Акции	
	Според валута		Според рочност		Според валута		Според валута		Според валута		Според валута	
	Во денари	Во странска валута	Краткорочни	Долгорочни	Во денари	Во странска валута	Во денари	Во странска валута	Во денари	Во странска валута	Во денари	Во странска валута
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
2003 XII	57	159	120	96	0	0	4	0	0	0	0	0
2004 XII	34	99	45	88	0	0	4	0	0	0	0	0
2005 XII	25	9	16	18	0	0	35	0	0	0	0	0
2006 I	25	8	17	16	0	0	35	0	0	0	0	0
II	38	8	31	15	0	0	35	0	0	0	0	0
2006 III	38	7	31	14	0	0	35	0	0	0	0	0
IV	44	6	37	13	0	0	35	0	0	0	0	0
V	42	5	34	13	0	0	35	0	0	0	0	0
VI	31	3	22	12	0	0	36	0	0	0	0	0
VII	31	3	24	10	0	0	36	0	0	0	0	0
VIII	25	2	18	9	0	0	36	0	0	0	0	0
IX	24	2	17	9	0	0	36	0	0	0	0	0
X	11	4	6	9	0	0	36	0	0	0	0	0
XI	13	3	7	9	0	0	36	1	0	0	0	0
XII	15	3	9	9	0	0	36	1	0	0	0	0
2007 I	18	2	13	7	0	0	36	0	0	0	0	0
II	20	2	15	7	0	0	36	0	0	0	0	0
III	23	6	14	15	0	0	36	1	1	0	0	0
IV	20	6	11	15	0	0	36	1	1	0	0	0
V	35	5	15	25	0	0	36	1	1	0	0	0
VI	32	5	12	25	0	0	36	2	1	0	0	0
VII	34	9	14	29	0	0	125	1	1	0	0	0
VIII	32	9	14	27	0	0	128	1	1	0	0	0
IX	33	8	13	28	0	0	131	1	0	0	0	0
X	52	8	33	27	0	0	167	1	0	0	0	0
XI	71	15	35	51	0	0	170	1	0	0	0	0
XII	80	15	44	51	0	0	172	1	0	0	0	0
2008 I	81	16	46	51	0	0	174	37	0	0	0	0
II	74	15	39	50	0	0	177	1	0	0	0	0
III	76	16	42	50	0	0	180	1	0	0	0	0
IV	69	16	36	49	0	0	183	1	0	0	0	0
V	77	16	46	47	0	0	186	1	0	0	0	0
VI	78	16	47	47	0	0	188	1	0	0	0	0
VII	122	15	74	63	0	0	191	1	0	0	0	0
VIII	126	15	78	63	0	0	194	1	0	0	0	0
IX	120	15	72	63	0	0	196	3	0	0	0	0
X	115	15	68	62	0	0	199	4	0	0	0	0
XI	204	14	158	60	0	0	200	2	0	0	307	0
XII	131	14	95	50	0	0	205	2	0	0	307	0
2009 I	222	27	185	64	2	0	1	0	53	0	405	5
II	250	140	199	191	2	0	1	0	34	0	441	5
III	197	144	143	197	2	1	1	0	34	0	441	4
IV	206	143	153	197	2	1	1	0	34	0	442	4
V	157	142	97	202	2	1	1	0	34	0	442	4
VI	152	116	80	188	2	1	1	0	13	0	470	4
VII	160	83	70	173	2	1	1	0	13	0	473	4
VIII	115	83	60	138	1	1	1	0	13	0	473	4
IX	125	82	74	133	2	1	1	0	0	0	484	4

Извор: Народна банка на Република Македонија.

Побарувања на останати депозитни институции (банки и штедилници)

во милиони денари

II. ДРЖАВА

Период	Кредити				Пресметана камата		Достасани ненаплатени и сомнителни и спорни побарувања по кредити		Хартии од вредност		Акции	
	Според валута		Според рочност		Според валута		Според валута		Според валута		Според валута	
	Во денари	Во странска валута	Краткорочни	Долгорочни	Во денари	Во странска валута	во денари	во странска валута	во денари	во странска валута	во денари	во странска валута
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
2003 XII	14	2	14	2	10	0	0	0	823	5889	0	0
2004 XII	151	1	151	1	2	0	0	0	1571	5502	0	0
2005 XII	43	0	41	2	1	0	0	0	7205	0	0	0
2006 III	221	0	167	54	1	0	0	0	9831	0	0	0
IV	201	0	147	54	1	0	0	0	11214	0	0	0
V	177	0	126	51	1	0	0	0	11682	0	0	0
VI	290	0	240	50	1	0	0	0	11136	0	0	0
VII	215	0	166	49	2	0	0	0	12203	0	0	0
VIII	138	0	90	48	2	0	0	0	13021	0	0	0
IX	125	0	77	48	2	0	0	0	13044	0	0	0
X	252	0	205	47	1	0	0	0	13852	0	0	0
XI	282	0	236	46	1	0	0	0	13894	0	0	0
XII	267	0	236	31	1	0	0	0	13365	0	0	0
2007 I	287	0	257	30	1	0	0	0	13045	0	0	0
II	313	0	283	30	1	0	0	0	13481	0	0	0
III	261	0	143	118	1	0	0	0	14307	0	0	0
IV	207	0	95	112	1	0	0	0	15173	0	0	0
V	181	0	76	105	1	0	0	0	16084	0	0	0
VI	160	0	59	101	1	0	0	0	16975	0	0	0
VII	198	0	42	156	1	0	0	0	16834	0	0	0
VIII	175	0	24	151	1	0	0	0	17667	0	0	0
IX	162	0	17	145	2	0	0	0	14141	0	0	0
X	150	0	11	139	1	0	0	0	12887	0	0	0
XI	144	0	4	140	1	0	0	0	12923	0	0	0
XII	138	0	4	134	1	0	0	0	12837	0	0	0
2008 I	132	0	4	128	1	0	0	0	12342	0	0	0
II	127	0	4	123	1	0	0	0	10911	0	0	0
III	120	0	4	116	1	0	0	0	10343	0	0	0
IV	115	0	4	111	1	0	0	0	9394	0	0	0
V	107	0	3	104	1	0	0	0	8292	0	0	0
VI	102	0	3	99	1	0	0	0	7492	0	0	0
VII	98	0	3	95	1	0	0	0	7281	0	0	0
VIII	98	0	3	95	1	0	0	0	7354	0	0	0
IX	99	0	3	96	1	0	0	0	7590	0	0	0
X	102	0	7	95	1	0	0	0	7912	0	0	0
XI	104	0	9	95	2	0	0	0	8310	0	0	0
XII	106	0	12	94	9	0	0	0	9252	0	0	0
2009 I	39	184	23	201	0	0	12	0	9289	0	0	0
II	40	182	23	198	0	0	12	0	9272	0	0	0
III	44	22	28	38	0	0	12	0	13384	0	0	0
IV	44	21	27	38	0	0	12	0	9823	0	0	0
V	43	21	27	37	0	0	12	0	8422	0	0	0
VI	92	20	14	98	1	0	12	0	8932	0	0	0
VII	91	19	14	96	0	0	12	0	9461	0	0	0
VIII	91	18	14	95	0	0	12	0	9521	0	0	0
IX	90	18	14	94	0	0	12	0	9169	0	0	0

Извор: Народна банка на Република Македонија.

Пондерирани каматни стапки на банките за примени депозити и вкупно дадени кредити

во % на годишно ниво

Table with columns for years from XI.05 to IX.09 and rows for weighted interest rates on deposits and loans, categorized by type and currency.

1) Почнувајќи од Јануари 2009, каматните стапки се пондерираат согласно новиот Сметковен план за банки.
Извор: Народна банка на Република Македонија.

Табела 15

Каматни стапки на Народна банка на Република Македонија

во %

Период	Есконтна стапка	Активни каматни стапки - обезбедување на ликвидност		Пасивни каматни стапки - повлекување на ликвидност	
		Расположлив кредит преку ноќ-ломбарден кредит	Аукциски репо-трансакции	Благајнички записи - основна рочност*	
				тендер со износи	тендер со каматни стапки
XII-2003	6,5	14,0			6,2
I-2004	6,5	14,0			6,8
II-2004	6,5	14,0		7,5	
III-2004	6,5	14,0		8,0	
IV-2004	6,5	14,0		8,0	
V-2004	6,5	14,0		8,0	
VI-2004	6,5	14,0		8,0	
VII-2004	6,5	11,0		8,0	
VIII-2004	6,5	11,0		8,3	
IX-2004	6,5	11,0		8,6	
X-2004	6,5	11,0		9,0	
XI-2004	6,5	11,0		9,7	
XII-2004	6,5	13,0		10,0	
I-2005	6,5	13,0		10,0	
II-2005	6,5	13,0		10,0	
III-2005	6,5	13,0		10,0	
IV-2005	6,5	13,0		10,0	
V-2005	6,5	13,0		10,0	
VI-2005	6,5	13,0		10,0	
VII-2005	6,5	13,0		10,0	
VIII-2005	6,5	13,0		10,0	
IX-2005	6,5	13,0		10,0	
X-2005	6,5	13,0			10,0
XI-2005	6,5	13,0			9,1
XII-2005	6,5	13,0			8,5
I-2006	6,5	13,0			7,3
II-2006	6,5	11,0			7,1
III-2006	6,5	11,0			6,8
IV-2006	6,5	11,0			6,2
V-2006	6,5	11,0			5,7
VI-2006	6,5	9,5			5,8
VII-2006	6,5	9,5			5,6
VIII-2006	6,5	9,5			5,5
IX-2006	6,5	9,5			5,4
X-2006	6,5	9,5			5,5
XI-2006	6,5	9,5			5,7
XII-2006	6,5	9,5			5,7
I-2007	6,5	9,5			5,7
II-2007	6,5	9,5			5,4
III-2007	6,5	9,5			5,3
IV-2007	6,5	9,5			5,1
V-2007	6,5	9,5			5,0
VI-2007	6,5	7,5			4,9
VII-2007	6,5	7,5			5,1
VIII-2007	6,5	7,5			5,1
IX-2007	6,5	7,5			4,8
X-2007	6,5	7,5			4,8
XI-2007	6,5	7,5			4,7
XII-2007	6,5	7,5			4,77
I-2008	6,5	7,5			4,89
II-2008	6,5	7,5		5,15	
III-2008	6,5	7,5		5,85	
IV-2008	6,5	7,5		6,00	
V-2008	6,5	7,5		6,80	
VI-2008	6,5	8,5		7,00	
VII-2008	6,5	8,5		7,00	
VIII-2008	6,5	8,5		7,00	
IX-2008	6,5	8,5		7,00	
X-2008	6,5	8,5		7,00	
XI-2008	6,5	8,5		7,00	
XII-2008	6,5	8,5		7,00	
I-2009	6,5	8,5		7,00	
II-2009	6,5	8,5		7,00	
III-2009	6,5	8,5		7,00	
IV-2009	6,5	10,5		9,00	
V-2009	6,5	10,5		9,00	
VI-2009	6,5	10,5		9,00	
VII-2009	6,5	10,5		9,00	
VIII-2009	6,5	10,5		9,00	
IX-2009	6,5	10,5		9,00	

* 28 дена

Извор: Народна банка на Република Македонија.

Табела 17

**Каматни стапки на државни хартии од вредност
во %**

Период	во денари						во денари со девизна клаузула					
	1 месец	3 месеци	6 месеци	12 месеци	2 години	3 години	1 месец	3 месеци	6 месеци	12 месеци	2 години	3 години
I-2004		7,5										
II-2004		7,4										
III-2004		8,8										
IV-2004		8,9										
V-2004		8,3										
VI-2004		8,4										
VII-2004		8,4										
VIII-2004		8,4										
IX-2004		8,5										
X-2004		8,9										
XI-2004		9,2	9,5									
XII-2004		9,2	10,4									
I-2005		9,3	10,8									
II-2005		10,0	10,8									
III-2005		10,5	11,2									
IV-2005		10,4	9,8									
V-2005		10,8	10,5									
VI-2005		10,4	10,5	11,1								
VII-2005		10,4	10,6									
VIII-2005		10,5	10,9									
IX-2005		10,3	11,2									
X-2005		9,8	10,1									
XI-2005		8,9	9,9		10,0							
XII-2005		8,0	8,8	9,6								
I-2006		7,2	7,6									
II-2006		7,0	7,1									
III-2006		6,8	7,3	8,6								
IV-2006		6,4	6,8		9,4							
V-2006		6,1	7,1									
VI-2006		6,5	6,9	8,7								
VII-2006		6,2	6,7									
VIII-2006		6,0	6,6									
IX-2006		6,0	7,0	8,7								
X-2006		6,2	6,9		9,3							
XI-2006		6,1	6,8			9,6						
XII-2006		6,3	7,0	8,9								
I-2007		6,5	6,8	8,8								
II-2007		6,4	6,8		8,9							
III-2007		6,4	7,0	8,4		8,0						
IV-2007		6,4	6,8									
V-2007		6,2	6,6		5,7							
VI-2007		5,4	5,5	5,8								
VII-2007		5,4	5,6									
VIII-2007		5,4	5,5									
IX-2007		5,7		5,1								
X-2007		5,1	5,4									
XI-2007		5,2	5,4		6,5							
XII-2007		4,8										
I-2008		5,1	5,4	5,7								
II-2008		5,1	5,3		6,3							
III-2008		5,8	5,6	6,5		6,8						
IV-2008		6,1	6,3		7,0							
V-2008		6,7	6,3									
VI-2008		7,1	7,2	7,3		8,0						
VII-2008		7,31	7,30	7,92		8,0						
VIII-2008		7,39	7,76		8,25							
IX-2008		7,43	7,68	7,99		8,40						
X-2008		7,55	7,86		8,25							
XI-2008		7,58	7,69									
XII-2008		7,48	7,84	7,00								
I-2009		7,43	7,26	7,00								
II-2009		7,80	7,51									
III-2009	8,57	8,74	7,69									
IV-2009	8,81	8,97	9,10									
V-2009		9,03	8,80									
VI-2009		9,35	8,99				5,25		7,00			
VII-2009		8,65						5,25	5,70			
VIII-2009								5,50				
IX-2009							5,40					

Извор: Народна банка на Република Македонија.

Табела 18

Платен биланс на Република Македонија - Агрегатни податоци /1
во милиони САД долари

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
I. Тековна сметка	-82,5	-262,9	-298,9	-339,8	-286,5	-280,1	-65,6	-103,1	-235,4	-378,8	-185,5	-451,6	-159,3	-28,5	-605,7	-1.220,1
СТОКИ, нето	42,8	-184,9	-222,8	-314,7	-386,3	-515,6	-495,9	-690,8	-526,7	-805,6	-851,0	-1.139,0	-1.063,0	-1.260,5	-1.638,5	-2.572,5
Извоз, ф.о.б	1.055,3	1.086,3	1.204,0	1.147,4	1.236,8	1.291,5	1.190,0	1.320,7	1.155,4	1.112,1	1.362,7	1.674,9	2.040,6	2.410,7	3.391,5	3.970,9
Увоз, ф.о.б /2	-1.012,5	-1.271,3	-1.426,8	-1.462,1	-1.623,1	-1.807,1	-1.685,9	-2.011,6	-1.682,2	-1.917,7	-2.213,7	-2.813,8	-3.103,6	-3.671,2	-5.030,0	-6.543,4
УСЛУГИ, нето	-154,5	-155,1	-200,5	-156,2	-137,8	-59,8	38,9	48,7	-19,2	-22,1	-6,6	-54,4	-33,6	28,5	34,4	11,4
Прилив	84,0	172,0	185,2	154,3	138,1	149,3	272,8	316,7	244,6	253,1	380,3	452,5	515,5	601,3	818,4	1.011,7
Одлив	238,5	327,1	385,7	310,4	275,8	209,1	234,0	268,0	263,8	275,3	386,9	506,9	549,1	572,8	784,0	1.000,2
ДОХОД, нето	-56,7	-46,6	-39,6	-51,3	-54,4	-53,5	-72,1	-70,0	-27,2	-45,5	-63,8	-38,0	-114,8	-33,7	-385,0	-114,7
Прилив	4,3	10,0	20,8	22,8	17,5	23,6	24,2	41,6	52,6	50,8	60,4	84,6	97,5	134,9	213,1	272,7
Одлив	61,0	56,6	60,4	74,2	71,9	77,1	96,4	111,7	79,8	96,3	124,2	122,6	212,4	168,6	598,1	387,4
ТЕКОВНИ ТРАНСФЕРИ, нето	85,8	123,7	163,9	182,3	292,0	348,9	463,6	609,0	337,8	494,4	735,9	779,7	1.052,2	1.237,1	1.383,4	1.455,7
Прилив	115,0	197,0	293,5	341,3	433,3	541,4	618,4	782,1	720,6	655,0	910,4	1.028,8	1.237,7	1.437,2	1.744,8	1.989,9
Одлив	29,2	73,3	129,5	158,9	141,3	192,5	154,8	173,1	382,8	160,6	174,5	249,1	185,5	200,0	361,4	534,2
II. Капитална и финансиска сметка	-12,9	162,3	280,6	318,2	349,6	296,3	-91,4	40,2	236,6	388,0	218,3	434,1	165,5	23,0	647,8	1.215,4
КАПИТАЛНА СМЕТКА, нето	0,0	30,0	1,7	0,0	0,0	-1,8	0,0	0,3	1,4	8,3	-6,7	-4,6	-2,0	-1,1	4,9	-17,6
ФИНАНСИСКА СМЕТКА, нето	-12,9	132,3	278,9	318,2	349,6	298,1	-91,4	39,9	235,2	379,7	225,0	438,7	167,5	24,1	642,9	1.232,9
Директни инвестиции, нето	0,0	24,0	9,5	11,2	58,0	150,5	88,1	215,7	446,3	105,5	117,5	321,9	94,2	424,0	700,2	600,5
Директни инвестиции во земјата	0,0	24,0	9,5	11,2	58,1	150,5	88,4	215,1	447,1	105,6	117,8	323,0	97,0	424,2	699,1	587,0
Директни инвестиции во странство	0,0	0,0	0,0	0,0	-0,1	0,0	-0,3	0,6	-0,9	-0,1	-0,3	-1,2	-2,8	-0,2	1,1	13,5
Портфолио-инвестиции, нето	0,0	0,0	2,7	0,3	1,3	0,0	0,0	-0,1	0,4	0,3	5,5	12,5	237,9	92,9	155,6	-72,6
Средства	0,0	0,0	1,4	-0,5	1,7	0,3	0,0	0,0	0,3	0,1	0,2	0,1	0,1	0,1	-2,3	-1,2
Обврски	0,0	0,0	1,3	0,8	-0,4	-0,4	0,0	-0,1	0,4	0,1	5,3	12,4	237,8	92,8	157,9	-71,4
Останати инвестиции, нето	44,0	150,2	367,4	300,8	294,1	200,9	-36,2	88,8	-134,4	134,2	153,0	123,7	250,5	-116,9	-69,9	657,8
Средства	32,0	34,7	39,9	77,7	-66,1	-59,1	-184,0	-63,7	-109,0	227,7	18,4	7,4	-46,3	-149,1	-81,3	303,1
Обврски	12,0	115,5	327,5	223,1	360,3	260,0	147,8	152,6	-25,4	-93,4	134,7	116,3	296,8	32,2	11,4	354,7
Бруто официјални резерви, (- = зголемување) /3	-56,8	-41,9	-100,6	5,9	-3,8	-53,3	-143,3	-264,5	-77,0	139,7	-51,0	-19,5	-415,1	-375,8	-143,0	47,2
III. Грешки и пропусти	95,4	100,6	18,3	21,6	-63,2	-16,2	157,0	62,9	-1,2	-9,2	-32,8	17,6	-6,2	5,6	-42,0	4,7

Извор: Народна банка на Република Македонија.

1/ Претходни податоци.

а. во ноември 2009 година извршена е ревизија на податоците за:

- 2008 година во категориите: директни инвестиции, доход и останати инвестиции - поради вклучување на податоците од годишниот прашалник за странски вложувања ДИ 22 и подобар опфат на податоците за кредитната задолженост;

- стоки и услуги - пресметан е и применет нов ц.и.ф. - ф.о.б. фактор за 2008 година и

- стоки, услуги и трговски кредити, врз основа на дефинитивните податоци за надворешно - трговска размена за 2006 и 2007 година.

2/ Увозот е прикажан на ф.о.б. паритет согласно В издание на прирачникот за платен биланс од ММФ. Пресметката на ц.и.ф. - ф.о.б. факторот како процент од увозот ц.и.ф.

по години изнесува: 1993-20%, 1994-20%. 1995-20%, 1996-14%, 1997-10%, 1998-5,02%, 1999-4,86%, 2000-3,9%, 2001-4,2%, 2002-3,8%, 2003-4,06%, 2004, 2005, 2006, 2007-4,14% и 2008 - 3,86%.

За 2006, 2007 и 2008 година направено е и временско прилагодување за увозот на електрична енергија.

3/ Без монетарно злато и курсни разлики.

Табела 19
Платен биланс на Република Македонија - Агрегатни податоци /1,3
во милиони евра

Table with columns for I. Тековни сметки, II. Капитални и финансиски сметки, and III. Група и производ. Rows include years from 2003 to 2009 and various sub-categories like Stocks, Services, Income, etc.

Извор: Народна банка на Република Македонија.
1/ Претходни податоци.
2/ Во востанок 2009 година направена е ревизија на податоците за:
- 2008 година во категориите: директни инвестиции, доход и останати инвестиции - поради вклучување на податоците од годишниот прашалник за странски вложувања ДИ 22 и подобар опфат на податоците за кредитната задолженост;
- стоки и услуги - пресметан е и применет нов и.д.ф. - ф.о.б. фактор за 2008 година и
- стоки, услуги и трговски кредити, врз основа на дефинициите податоци за надворешно - трговска размена за 2006 и 2007 година.
3/ Улогите и приливите на ф.о.б. партнер согласно В издание на прирачникот за платен биланс од ММФ. Пресметката на и.д.ф. - ф.о.б. факторот како процент од улогот и.д.ф. по години изнесува 1995-2001, 1994-2001, 1995-2001, 100%-14%, 1997-100%, 1996-100%, 2000-19%, 2001-42%, 2002-53%, 2003-40%, 2004, 2006, 2008, 2007-4,14% и 2008 - 3,86%.
За 2006, 2007 и 2008 година направена е и временска прилагодување за улогот на селективна енергија.
3/ Без монетарно злато и курсни разлики.

Табела 21

Платен биланс на Република Македонија - доход

во милиони евра

	ДОХОД													
	Доход, нето	1. Надомест за вработени			Доход од инвестиции, нето	2. Доход од инвестиции						2.3. Останати инвестиции		
		Нето	Прилив	Одлив		2.1. Директни инвестиции			2.2. Портфолио инвестиции			Нето	Наплата на камата	Платена камата
				Нето	Прилив	Одлив	Нето	Прилив	Одлив					
2003	-56,9	24,0	24,5	0,5	-80,9	-56,0	0,8	56,8	2,8	4,8	1,9	-27,7	25,2	50,9
2004	-32,3	40,6	41,7	1,1	-72,9	-55,4	0,3	55,8	3,4	2,2	-1,2	-20,8	23,6	44,5
2005	-92,6	44,9	46,3	1,4	-137,5	-114,2	0,5	114,6	-2,7	0,9	3,6	-20,7	31,3	52,0
2006	-26,1	53,1	54,9	1,8	-79,2	-45,9	0,4	46,4	-13,9	2,3	16,3	-19,4	49,6	69,0
I	-3,3	3,8	3,9	0,1	-7,1	-1,4	0,0	1,4	-0,7	0,0	0,7	-5,0	4,2	9,2
II	0,1	4,4	4,5	0,1	-4,2	-1,8	0,0	1,8	-0,7	0,1	0,8	-1,7	2,9	4,6
III	2,2	5,1	5,2	0,2	-2,9	-1,3	0,2	1,5	-0,7	0,1	0,8	-0,9	3,6	4,5
IV	-2,5	3,0	3,1	0,1	-5,5	-2,1	0,0	2,1	-0,7	0,1	0,8	-2,6	2,6	5,2
V	-4,3	4,6	4,7	0,1	-8,9	-8,7	0,0	8,7	-0,6	0,1	0,8	0,4	3,4	3,0
VI	-0,7	5,2	5,3	0,2	-5,9	-4,7	0,0	4,7	-0,5	0,3	0,8	-0,7	4,5	5,2
VII	-4,3	3,2	3,3	0,1	-7,5	-2,3	0,1	2,4	-0,7	0,0	0,8	-4,5	4,4	8,9
VIII	0,4	5,1	5,2	0,1	-4,7	-2,9	0,0	3,0	-0,6	0,2	0,8	-1,1	3,6	4,7
IX	-11,6	3,4	3,5	0,2	-15,0	-14,9	0,0	15,0	-0,4	0,3	0,8	0,3	5,3	4,9
X	0,9	5,6	5,8	0,1	-4,7	-1,9	0,0	1,9	-0,7	0,1	0,9	-2,0	4,9	6,9
XI	5,4	6,5	6,6	0,2	-1,1	-2,1	0,0	2,1	-0,5	0,2	0,7	-1,0	5,1	3,6
XII	-8,5	3,3	3,6	0,3	-11,8	-1,7	0,0	1,7	-7,0	0,7	7,7	-3,0	5,1	8,2
Kв.1	-1,9	13,2	13,6	0,4	-14,2	-4,5	0,2	4,8	-2,0	0,2	2,3	-7,6	10,7	18,3
Kв.2	-7,5	12,8	13,2	0,4	-20,3	-15,5	0,0	15,6	-1,8	0,5	2,4	-2,9	10,6	3,5
Kв.3	-15,5	11,7	12,1	0,4	-27,2	-20,1	0,2	20,3	-1,8	0,6	2,3	-5,3	13,3	18,5
Kв.4	-2,2	15,4	16,0	0,6	-17,6	-5,7	0,0	5,7	-8,3	1,0	9,3	-3,6	15,1	18,7
2007	-277,7	75,1	77,0	1,8	-352,8	-337,7	1,8	339,5	2,9	9,4	6,6	-17,9	67,0	84,9
I	-10,3	5,3	5,5	0,2	-15,6	-15,7	0,0	15,7	0,3	0,3	0,0	-0,2	5,8	6,0
II	-11,9	4,9	5,0	0,1	-16,8	-15,4	0,0	15,4	0,3	0,3	0,0	-1,7	4,6	6,3
III	-9,5	5,8	6,0	0,1	-15,4	-16,1	0,0	16,1	0,8	0,9	0,0	-0,1	5,7	5,8
IV	-27,8	6,3	6,5	0,1	-34,1	-32,9	0,0	33,0	0,3	0,4	0,1	-1,5	5,6	7,1
V	-7,3	7,4	7,5	0,1	-14,7	-15,3	1,1	16,4	0,5	0,5	0,0	0,1	5,3	5,2
VI	-35,5	4,0	4,1	0,1	-39,4	-36,9	0,2	37,1	1,3	1,3	0,0	-3,8	6,1	9,9
VII	-41,5	7,5	7,6	0,1	-49,0	-49,9	0,2	50,0	0,9	1,0	0,0	0,0	5,3	5,3
VIII	-8,7	8,4	8,4	0,1	-17,0	-18,7	0,0	18,7	0,6	0,6	0,0	1,1	6,1	5,1
IX	-48,9	3,9	4,1	0,2	-52,8	-50,6	0,2	50,8	1,4	1,4	0,0	-3,6	6,6	10,1
X	-15,4	7,6	7,8	0,2	-23,0	-21,0	0,0	21,0	0,1	0,2	0,1	-2,2	4,9	7,0
XI	-37,4	9,1	9,3	0,2	-46,5	-46,8	0,1	46,9	0,5	0,5	0,0	-0,2	4,2	4,4
XII	-23,6	4,9	5,1	0,2	-28,6	-18,5	0,0	18,5	-4,1	2,0	6,1	-5,9	6,8	12,7
Kв.1	-31,7	16,1	16,5	0,4	-47,7	-47,2	0,1	47,2	1,5	1,5	0,1	-2,0	16,1	18,1
Kв.2	-70,5	17,7	18,1	0,4	-88,2	-85,2	1,3	86,4	2,1	2,2	0,2	-5,1	17,0	22,1
Kв.3	-99,1	19,7	20,2	0,5	-118,8	-119,1	0,4	119,5	2,9	3,0	0,1	-2,5	18,0	20,5
Kв.4	-76,4	21,7	22,2	0,5	-98,1	-86,3	0,1	86,4	-3,6	2,7	6,2	-8,3	15,9	24,1
2008	-90,9	92,6	95,9	3,3	-183,5	-181,9	2,3	184,2	44,7	52,1	7,4	-46,3	34,9	81,2
I	16,2	8,9	9,2	0,3	7,3	-3,1	0,0	3,1	9,7	9,7	0,0	0,7	6,9	6,2
II	7,0	8,3	8,5	0,2	-1,3	-2,0	0,0	2,0	2,6	2,6	0,0	-1,8	3,1	4,9
III	0,6	4,4	4,5	0,2	-3,8	-3,2	0,0	3,2	4,1	4,1	0,0	-4,7	2,6	7,3
IV	5,8	8,0	8,2	0,2	-2,2	-2,8	0,1	2,8	3,8	3,8	0,1	-3,2	2,4	5,6
V	4,0	6,7	7,0	0,2	-2,8	-4,0	0,3	4,3	3,0	3,1	0,0	-1,8	2,7	4,5
VI	-9,2	7,7	7,9	0,2	-16,9	-15,3	0,0	15,3	5,1	5,1	0,0	-6,7	2,7	9,4
VII	5,3	10,4	10,7	0,2	-5,2	-5,5	0,2	5,8	5,4	5,5	0,0	-5,1	2,5	7,6
VIII	3,2	3,4	3,7	0,4	-0,2	-1,2	1,1	2,3	3,3	3,3	0,0	-2,2	2,6	4,8
IX	-22,9	7,4	7,7	0,3	-30,3	-31,4	0,1	31,5	4,8	4,9	0,0	-3,7	3,5	7,2
X	-0,5	11,2	11,5	0,3	-11,7	-9,9	0,4	10,3	4,0	4,1	0,1	-5,7	2,5	8,2
XI	-98,4	3,3	3,7	0,3	-101,7	-101,1	0,0	101,1	2,9	3,0	0,0	-3,5	2,0	5,5
XII	-2,1	12,9	13,4	0,5	-14,9	-2,3	0,2	2,4	-4,0	2,9	7,0	-8,6	1,4	10,0
Kв.1	23,8	21,6	22,2	0,6	2,3	-8,4	0,0	8,4	16,4	16,5	0,1	-5,8	12,7	18,5
Kв.2	0,7	22,5	23,1	0,6	-21,8	-22,0	0,1	22,4	11,9	12,0	0,1	-11,7	7,8	19,5
Kв.3	-14,4	21,2	22,1	0,9	-35,6	-38,2	1,4	39,6	13,5	13,6	0,1	-11,0	8,6	19,6
Kв.4	-101,0	27,4	28,6	1,2	-128,3	-113,3	0,5	113,9	2,8	9,9	7,1	-17,8	5,8	23,6
2009	-58,8	63,3	65,8	2,6	-122,1	-88,7	1,3	90,0	23,2	23,6	0,4	-56,7	5,2	61,9
I	-13,3	2,9	3,2	0,3	-16,3	-9,9	0,1	10,0	3,5	3,5	0,0	-9,8	1,3	11,1
II	-4,8	8,1	8,3	0,2	-12,9	-10,0	0,0	10,0	2,3	2,3	0,0	-5,2	0,5	5,8
III	-6,8	8,2	8,4	0,2	-15,0	-10,0	0,0	10,0	2,6	2,6	0,0	-7,6	0,7	8,3
IV	-2,3	11,0	11,3	0,3	-13,3	-10,0	0,0	10,0	2,2	2,3	0,1	-5,5	0,6	6,2
V	-10,7	3,6	3,9	0,2	-14,3	-10,0	0,0	10,0	2,0	2,0	0,0	-6,4	0,3	6,7
VI	-5,1	7,9	8,2	0,3	-13,0	-10,0	0,0	10,0	2,3	2,4	0,1	-5,3	0,3	5,7
VII	-5,6	9,0	9,7	0,7	-14,6	-9,6	0,4	10,0	2,5	2,6	0,0	-7,6	0,3	7,9
VIII	-6,8	3,6	3,8	0,1	-10,4	-9,2	0,8	10,0	2,9	3,0	0,1	-4,1	0,7	4,8
IX	-3,4	8,8	9,0	0,2	-12,2	-10,0	0,0	10,0	2,9	2,9	0,0	-5,1	0,4	5,5
Kв.1	-24,9	19,3	20,0	0,7	-44,2	-29,9	0,1	30,0	8,4	8,4	0,0	-22,6	2,5	25,2
Kв.2	-18,1	22,5	23,3	0,8	-40,7	-29,9	0,1	30,0	6,5	6,7	0,2	-17,2	1,3	18,5
Kв.3	-15,8	21,5	22,6	1,1	-37,2	-28,8	1,2	30,0	8,4	8,5	0,1	-16,8	1,4	18,2

Извор: Народна банка на Република Македонија.

Табела 24

Надворешнотрговска размена на Република Македонија по сектори на СМТК и по економска намена
во милиони САД долари

	ИЗВОЗ					УВОЗ				
	2003	2004	2005	2006	2007	2003	2004	2005	2006	2007
	Вкупно	Вкупно	Вкупно	Вкупно	Вкупно	Вкупно	Вкупно	Вкупно	Вкупно	Вкупно
ВКУПНО	1,367.0	1,675.9	2,042.3	2,415.2	3,398.3	2,306.4	2,931.6	3,232.8	3,752.3	5,280.6
СМТК										
Храна и живи животни	92.0	125.6	167.2	192.7	250.4	271.2	337.5	343.2	362.4	518.3
Пијалоци и тутун	137.1	127.8	163.1	193.6	209.6	24.2	28.0	31.1	31.8	38.3
Суровини освен гориво	39.9	44.1	67.8	113.6	170.6	60.0	77.4	106.7	133.5	298.2
Минерални горива, мазива и сл.	73.7	78.3	163.6	225.0	165.3	323.1	397.8	619.2	758.9	975.7
Животински и растителни масла	0.8	7.0	2.9	2.2	2.5	24.5	52.9	30.0	31.4	47.0
Хемиски производи	70.2	73.4	90.8	100.7	133.1	254.9	281.0	334.0	364.5	490.2
Производи класирани по материјали	398.1	552.7	682.8	853.8	1,513.2	333.2	740.8	950.5	1,121.0	1,509.2
Машини транспортни уреди	80.6	92.6	109.9	118.7	151.6	434.2	504.5	563.1	688.8	1,046.3
Разни готови производи	471.8	570.8	590.5	612.0	800.3	128.7	171.9	252.9	257.7	355.9
Трансакции и неспомната стока	2.7	3.5	3.7	3.0	1.8	452.4	340.1	2.1	2.1	1.8
Економска намена										
Производи за репродукција	669.2	816.2	1,110.4	1,398.9	2,086.1	1,492.5	1,904.7	2,099.0	2,453.5	3,427.8
Средства за работа	22.3	30.6	39.9	51.5	76.6	285.9	312.8	348.5	421.4	643.7
Стокa за широка потрошувачка	674.5	827.7	891.2	964.7	1,235.6	525.2	711.8	783.2	875.3	1,207.5
Непознато	0.9	1.3	0.8	0.0	0.0	2.7	2.3	2.1	2.1	1.7

Извор: Државен завод за статистика на Република Македонија.

Надворешнотрговска размена на Република Македонија по сектори на СМТК и по економска намена
во милиони САД долари

	ИЗВОЗ					УВОЗ					ИЗВОЗ			УВОЗ		
	2008				Вкупно	2008				Вкупно	2009			2009		
	Q1	Q2	Q3	Q4		Q1	Q2	Q3	Q4		Q1	Q2	Q3	Q1	Q2	Q3
ВКУПНО	918.5	1,152.1	1,126.9	780.8	3,978.2	1,581.1	1,936.9	1,844.8	1,488.9	6,851.7	521.2	670.8	758.0	1,146.6	1,176.4	1,235.7
СМТК																
Храна и живи животни	59.0	88.6	84.0	76.9	308.4	149.0	158.9	151.7	161.2	620.8	45.4	82.9	77.0	126.3	132.2	141.5
Пијалоци и тутун	37.1	68.7	58.5	54.7	218.8	10.8	12.8	15.0	12.5	51.2	26.5	66.8	66.2	8.6	13.7	12.8
Суровини освен гориво	74.7	78.4	70.5	45.9	269.5	88.5	84.8	124.0	53.0	350.2	26.7	37.7	47.0	34.4	45.6	52.5
Минерални горива, мазива и сл.	66.6	94.5	111.1	42.1	314.3	402.0	377.3	395.5	243.1	1,417.9	31.6	46.6	69.8	220.4	150.5	195.1
Животински и растителни масла	3.4	3.1	3.4	2.6	12.4	21.2	17.1	14.5	14.6	67.4	2.5	2.1	2.6	11.9	10.2	10.3
Хемиски производи	37.5	45.3	50.4	47.9	181.1	137.5	175.9	164.1	134.0	611.4	31.0	41.7	43.5	115.8	141.5	145.1
Производи класирани по материјали	362.1	504.1	459.3	272.6	1,598.1	369.4	601.3	519.9	354.9	1,845.5	141.5	188.2	222.4	237.6	304.8	303.9
Машини транспортни уреди	44.4	49.7	46.3	44.0	184.3	305.6	386.8	346.6	396.7	1,435.6	36.0	36.8	31.2	304.9	277.5	276.4
Разни готови производи	232.1	219.6	242.6	193.9	888.2	96.0	120.6	111.7	117.6	445.9	180.0	167.9	198.0	84.1	98.3	97.5
Трансакции и неспомната стока	1.8	0.1	0.9	0.3	3.0	1.1	1.5	1.9	1.4	5.8	0.1	0.2	0.4	2.7	2.1	0.6
Економска намена																
Производи за репродукција	547.6	757.5	715.9	413.8	2,434.8	1,068.8	1,288.7	1,240.1	827.1	4,424.7	224.2	346.8	412.1	637.9	666.8	721.9
Средства за работа	31.7	35.8	33.0	33.3	133.7	179.2	245.0	225.9	286.3	936.4	33.3	29.7	23.5	228.0	188.2	185.6
Стока за широка потрошувачка	337.7	358.7	378.0	333.7	1,408.1	332.0	401.7	377.1	374.1	1,484.9	263.7	294.3	322.4	278.1	319.4	327.6
Непознато	1.6	0.0	0.0	0.0	1.6	1.1	1.5	1.8	1.4	5.7	0.0	0.0	0.0	2.7	2.0	0.6

Извор: Државен завод за статистика на Република Македонија.

Табела 25

Надворешнотрговска размена на Република Македонија по земји
во милиони САД долари

	ИЗВОЗ					УВОЗ				
	2003	2004	2005	2006	2007	2003	2004	2005	2006	2007
	Вкупно	Вкупно	Вкупно	Вкупно	Вкупно	Вкупно	Вкупно	Вкупно	Вкупно	Вкупно
ВКУПНО	1.367,0	1.675,9	2.042,3	2.415,2	3.398,3	2.306,4	2.931,6	3.232,8	3.752,3	5.280,6
Србија и Црна Гора	275,0	347,6	459,7	559,6		212,8	243,7	264,2	283,4	
Србија					644,7					454,5
Црна Гора					28,0					1,4
Германија	279,4	317,2	364,2	381,2	501,8	304,8	368,2	336,1	372,3	533,1
Грција	180,4	228,8	313,2	361,3	424,7	300,6	282,6	297,7	306,4	416,2
Италија	95,4	134,6	169,8	238,5	349,9	123,1	168,8	194,1	228,3	313,3
Бугарија	25,8	51,5	76,1	130,9	243,9	149,2	209,7	234,4	251,3	271,1
Хрватска	66,2	80,2	81,1	124,7	165,1	63,5	65,8	75,3	79,0	110,8
Белгија	9,7	15,2	34,6	83,9	178,1	16,7	22,1	27,3	27,0	32,4
Босна и Херцеговина	23,8	33,2	50,5	65,8	89,0	11,8	16,3	23,6	26,5	34,9
Холандија	47,3	47,3	44,6	56,5	73,1	49,6	57,1	53,3	60,1	75,3
Турција	32,8	54,0	46,3	55,2	53,8	78,8	94,9	113,9	122,5	198,5
Шпанија	21,3	23,0	14,0	50,4	173,0	24,6	31,0	32,4	51,9	52,1
Словенија	21,3	27,2	31,8	41,4	69,1	139,1	140,3	128,0	129,6	156,1
Албанија	17,4	23,6	27,5	40,7	73,1	4,0	6,3	9,1	11,7	19,7
В.Британија	35,2	42,5	42,9	36,6	76,0	39,5	54,7	44,2	38,2	52,9
Русија	13,7	19,7	21,4	25,6	23,6	179,0	271,0	425,2	569,7	638,2
САД	72,8	72,1	44,4	22,4	52,7	56,6	48,0	45,2	40,3	78,5
Шведска	5,6	5,7	8,3	19,4	15,2	20,2	25,1	20,1	29,6	55,0
Австрија	7,7	8,5	9,0	15,0	20,0	56,2	68,9	69,2	80,5	102,7
Романија	1,4	1,8	4,2	13,4	19,3	14,4	113,1	64,9	91,9	96,7
Чешка	3,1	5,4	6,0	10,7	11,3	12,0	17,5	23,3	32,9	64,6
Франција	54,7	77,3	19,9	10,3	16,1	51,5	67,5	61,0	66,6	90,8
Швајцарија	19,3	6,4	7,5	10,2	10,8	27,2	45,7	63,9	59,2	114,7
Унгарија	2,8	2,2	2,7	6,5	6,7	29,1	31,0	36,3	37,6	55,2
Полска	0,5	2,6	4,0	6,4	11,2	26,4	78,3	94,6	117,8	162,7
Кипар	0,5	4,8	5,5	4,5	3,0	4,1	4,7	3,5	1,5	1,9
Австралија	2,5	2,5	1,7	2,3	3,6	6,7	2,7	4,3	1,8	3,4
Украина	1,8	2,2	2,0	1,8	2,0	88,0	74,1	72,1	105,7	104,4
Кореја	0,1	2,0	1,4	1,7	0,0	14,0	23,4	33,7	41,4	55,1
Кина	14,6	1,4	9,9	1,5	0,6	48,3	82,0	115,3	138,6	245,6
Данска	3,3	2,3	2,8	1,6	3,7	11,3	14,8	14,3	16,9	19,5
Јапонија	5,8	2,7	8,4	1,2	0,7	19,3	24,4	22,8	26,9	41,2
Канада	0,5	1,1	1,1	1,0	1,8	4,0	8,6	22,3	35,5	15,8
Белорусија	0,1	0,2	0,5	0,9	2,6	0,6	0,2	0,2	0,2	0,4
Хонг Конг	0,2	0,1	0,1	0,2	0,0	2,4	3,0	2,6	1,7	13,9
Лихтенштајн	0,0	0,3	0,3	0,1	0,0	0,7	0,4	0,6	0,2	0,3
Аргентина	0,0	0,3	1,6	0,0	0,0	5,6	9,9	8,7	10,1	13,4
Боливија	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	3,8	0,0	0,0	0,0	0,0
Бразил	0,0	0,0	0,9	0,0	0,1	23,3	41,1	37,7	38,2	75,4

Извор: Државен завод за статистика на Република Македонија.

Надворешнотрговска размена на Република Македонија по земји
во милиони САД долари

	ИЗВОЗ					УВОЗ					ИЗВОЗ			УВОЗ		
	2008					2008					2009			2009		
	Q1	Q2	Q3	Q4	Вкупно	Q1	Q2	Q3	Q4	Вкупно	Q1	Q2	Q3	Q1	Q2	Q3
ВКУПНО	918,5	1.152,1	1.126,9	780,8	3.978,2	1.581,1	1.936,9	1.844,8	1.488,9	6.851,7	521,2	670,8	758,0	1.146,6	1.176,4	1.235,7
Србија и Црна Гора																
Србија	200,6	280,9	270,5	182,7	934,7	135,4	142,9	133,4	120,2	532,0	108,4	102,2	57,5	80,5	100,3	101,4
Црна Гора	8,5	11,3	11,6	7,2	38,6	0,2	0,2	0,2	0,6	1,2	4,5	5,8	7,4	0,4	0,4	0,5
Германија	154,3	147,6	146,7	114,8	563,3	139,7	182,3	157,8	170,6	650,3	115,7	102,4	107,6	112,2	128,4	130,0
Грција	124,3	178,8	156,6	75,3	535,0	110,8	145,8	139,6	114,7	510,8	58,0	84,2	75,1	83,9	100,7	106,8
Италија	74,6	74,6	90,1	81,7	321,0	75,0	115,9	90,5	101,5	382,9	43,1	44,1	66,1	69,2	102,2	85,5
Бугарија	95,0	109,8	107,9	63,9	376,6	77,1	82,1	94,5	73,4	327,1	29,8	51,5	73,8	49,4	61,5	62,1
Хрватска	47,9	65,6	65,7	49,8	229,0	33,3	37,5	33,6	33,2	137,7	35,5	44,9	32,2	25,5	26,0	30,9
Белгија	23,5	26,3	26,9	32,5	109,2	9,5	11,9	9,0	11,7	42,1	8,1	4,3	14,1	6,6	7,9	10,0
Босна и Херцеговина	22,4	30,4	29,4	22,6	104,8	8,8	15,0	17,9	10,9	52,6	16,9	20,5	23,5	9,0	11,7	12,6
Холандија	18,6	15,4	22,1	14,5	70,6	22,7	25,1	22,6	23,3	93,7	14,5	10,8	19,5	12,5	15,9	19,5
Турција	9,7	10,1	7,5	4,4	31,6	56,7	81,1	67,7	63,3	268,8	10,1	11,2	8,4	51,8	63,3	55,7
Шпанија	16,5	34,6	12,3	13,6	76,9	12,5	14,5	12,9	14,8	54,8	3,2	5,3	19,4	10,9	12,7	10,8
Словенија	12,9	20,0	21,4	10,8	65,1	42,5	55,3	55,2	50,5	203,4	6,7	7,8	10,3	43,8	43,7	47,3
Албанија	19,9	27,1	35,4	24,4	106,8	6,1	10,0	12,1	7,5	35,7	15,4	22,3	23,2	3,4	7,0	8,2
В.Британија	19,0	15,4	19,3	16,3	69,9	16,1	21,5	16,2	13,3	67,1	8,5	8,5	12,3	10,6	14,2	15,1
Русија	5,7	7,9	8,1	11,0	32,7	272,1	277,2	247,3	134,2	930,9	2,5	6,3	5,6	142,8	96,9	104,4
САД	3,1	2,3	2,6	3,1	11,1	20,3	21,1	35,2	22,6	99,2	1,6	2,3	2,3	24,3	19,9	29,8
Шведска	1,7	2,8	2,9	2,2	9,4	12,6	13,2	15,7	12,1	53,5	2,3	1,9	2,3	6,2	7,0	8,2
Австрија	4,4	5,5	7,3	5,3	22,5	20,8	38,7	29,6	30,7	119,8	3,4	4,6	5,1	18,9	26,3	25,3
Романија	6,7	7,4	15,2	4,1	33,5	19,6	42,8	41,6	13,5	117,5	2,9	3,4	5,9	17,6	21,7	26,8
Чешка	2,8	4,2	5,0	2,3	14,4	14,0	20,4	15,2	15,8	65,4	2,0	2,1	2,5	11,8	12,5	12,9
Франција	4,3	7,1	5,8	7,0	24,3	25,9	34,1	29,9	31,4	121,3	2,6	3,1	3,6	16,9	20,8	22,4
Швајцарија	3,4	3,8	5,2	3,7	16,1	87,9	59,5	87,8	57,5	292,7	2,3	3,3	6,3	51,4	24,8	25,5
Унгарија	1,1	3,4	1,2	1,5	7,2	26,5	22,5	15,9	15,7	80,6	0,5	1,0	1,3	11,0	12,8	13,4
Полска	4,3	5,0	4,5	2,9	16,8	46,6	81,8	99,9	37,0	265,3	2,2	1,9	1,5	18,4	24,0	21,6
Кипар	0,6	0,5	0,5	0,4	2,0	0,4	1,3	1,1	1,3	4,0	0,1	0,0	0,0	0,4	0,2	0,2
Австралија	0,6	0,5	1,0	1,0	3,3	0,3	0,7	0,9	1,4	3,3	0,4	0,9	0,7	0,7	0,9	0,9
Украина	0,3	0,7	1,5	0,4	2,9	32,2	78,9	49,7	42,2	203,0	1,9	5,4	1,7	15,0	18,1	26,8
Кореја	0,3	0,0	0,0	0,0	0,3	12,5	15,8	13,3	57,4	0,0	0,0	3,4	7,2	9,7	9,7	
Кина	0,5	0,4	0,6	0,1	1,6	62,8	80,1	81,5	90,4	314,8	0,0	0,3	1,6	62,9	67,5	67,5
Данска	2,8	2,6	4,8	3,7	13,8	5,2	6,8	5,1	5,4	22,5	0,4	0,5	0,5	4,8	4,7	4,7
Јапонија	0,3	0,1	0,8	0,1	1,3	12,7	18,2	12,4	14,6	57,9	0,1	0,2	2,9	17,0	12,6	9,1
Канада	0,3	0,2	0,2	0,6	1,3	2,3	5,1	4,5	5,4	17,3	0,3	0,2	0,3	4,1	6,2	4,7
Белорусија	0,2	2,1	0,6	0,1	3,1	0,1	0,6	0,3	0,4	1,5	0,1	0,3	0,2	0,1	0,1	0,3
Хонг Конг	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	11,7	1,2	1,7	1,4	16,0	0,0	0,2	0,1	0,5	0,4	0,5
Лихтенштајн	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,1	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Аргентина	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	3,2	4,9	2,6	4,1	14,8	0,0	0,0	0,0	2,7	2,6	3,5
Боливија	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Бразил	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	15,2	30,9	53,3	22,2	121,7	0,0	0,0	0,0	15,8	12,8	20,4

Извор: Државен завод за статистика на Република Македонија.

Табела 27

Состојба на странски директни инвестиции во Република Македонија по дејности - 1997 - 2008 /1

во милиони евра

Дејности	1997		1998		1999		2000		2001		2002		2003		2004		2005		2006		2007		2008	
	Вредност	%	Вредност	%	Вредност	%	Вредност	%	Вредност	%	Вредност	%	Вредност	%	Вредност	%	Вредност	%	Вредност	%	Вредност	%	Вредност	%
СДИ во Република Македонија																								
ЗЕМЈОДЕЛСТВО, ЛОВ И РИБАРСТВО	1,1	0,8	0,6	0,2	0,9	0,3	0,8	0,1	2,7	0,3	3,7	0,3	9,8	0,8	23,1	1,4	23,0	1,3	23,1	1,1	27,0	1,1	30,9	1,0
РУДАРСТВО И ЕКСТРАКЦИЈА	0,3	0,2	0,4	0,2	0,7	0,2	9,9	1,7	13,6	1,3	16,9	1,5	15,5	1,2	22,4	1,4	39,3	2,2	45,3	2,2	50,7	2,0	168,5	5,7
ПРОИЗВОДСТВО	67,5	47,8	165,3	61,2	222,1	61,7	294,8	50,8	396,2	38,1	457,7	39,4	490,4	38,0	664,9	41,3	775,3	43,8	801,9	38,2	907,3	35,6	886,3	29,9
ЕЛЕКТРИФИКАЦИЈА, ГАСИФИКАЦИЈА И ВОДОСТОПАНСТВО	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,7	0,1	5,2	0,3	6,2	0,4	157,1	7,5	161,7	6,4	164,3	5,5
ГРАДЕЖНИШТВО	0,6	0,4	0,8	0,3	5,6	1,6	32,9	5,7	47,0	4,5	56,1	4,8	65,9	5,1	64,5	4,0	61,1	3,5	70,5	3,4	87,1	3,4	117,2	3,9
ВКУПНО УСЛУГИ	68,3	48,4	98,1	36,3	124,9	34,7	236,9	40,8	574,4	55,3	619,6	53,4	702,5	54,4	822,0	51,1	854,2	48,3	984,5	46,9	1.302,7	51,2	1.601,5	53,9
НЕ АЛОЦИРАНИ	3,6	2,5	5,1	1,9	5,7	1,6	4,7	0,8	5,3	0,5	6,7	0,6	7,3	0,6	8,1	0,5	9,9	0,6	16,2	0,8	9,1	0,4	0,0	
СУБ-ТОТАЛ	141,2		270,4		359,9		580,1		1.039,2		1.160,7		1.292,1		1.610,2		1.769,0		2.098,6		2.545,2		2.968,8	
ВКУПНО	141,2	100,0	270,4	100,0	359,9	100,0	580,1	100,0	1.039,2	100,0	1.160,7	100,0	1.292,1	100,0	1.610,2	100,0	1.769,0	100,0	2.098,6	100,0	2.545,2	100,0	2.968,8	100,0

/1/ претходни податоци

Извор: Народна банка на Република Македонија

Табела 28

Меѓународна инвестициона позиција на Република Македонија - состојби
во милиони САД долари

Период	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Меѓународна инвестициона позиција, нето	-1.999,0	-2.498,5	-2.333,9	-2.474,0	-3.527,7	-4.606,2
Средства	1.868,5	2.162,2	2.455,8	3.256,5	3.946,3	3.462,8
Директни инвестиции во странство	42,0	54,2	62,1	39,7	67,6	85,0
Акционерски капитал и реинвестирана добивка	35,7	43,9	43,6	37,7	51,6	68,2
Останат капитал	6,3	10,3	18,5	2,0	16,0	16,8
Портфолио инвестиции	3,8	4,1	3,6	4,2	4,4	3,1
Сопственички хартии од вредност	3,8	4,1	3,6	4,2	4,4	3,1
Банки	3,0	3,3	2,9	3,4	3,6	2,1
Останати сектори	0,8	0,8	0,7	0,8	0,8	1,0
Должнички хартии од вредност	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Останати инвестиции	929,3	1.128,6	1.065,4	1.346,9	1.634,7	1.267,1
Трговски кредити	194,3	267,2	299,0	441,8	652,7	674,0
Останати сектори	194,3	267,2	299,0	441,8	652,7	674,0
Долгорочни	0,4	0,4	0,8	0,9	1,1	1,4
Краткорочни	193,9	266,8	298,2	441,0	651,6	672,7
Заеми	25,5	27,4	26,0	2,3	3,9	8,5
Банки	24,0	25,7	25,6	2,0	1,1	1,5
Долгорочни	15,2	16,5	15,0	1,4	1,1	1,5
Краткорочни	8,8	9,2	10,6	0,5	0,0	0,0
Останати сектори	1,5	1,7	0,4	0,3	2,8	7,0
Долгорочни	0,0	1,7	0,1	0,3	2,3	5,8
Краткорочни	1,5	0,0	0,2	0,0	0,5	1,2
Валуте и депозити	706,0	827,7	733,3	868,4	936,4	541,1
Монетарна власт	41,4	16,2	15,5	23,6	25,3	1,6
Банки	664,6	811,5	717,8	844,8	911,2	539,2
Останати средства	3,5	6,3	7,1	34,4	41,7	43,4
Меѓународни официјални резерви	893,4	975,3	1.324,7	1.865,8	2.239,6	2.107,6
Обврски	3.867,5	4.660,7	4.789,7	5.730,5	7.474,1	8.069,0
Директни инвестиции во земјата	1.614,7	2.190,6	2.086,9	2.763,8	3.739,4	4.185,3
Акционерски капитал и реинвестирана добивка	1.477,0	1.858,5	1.863,5	2.454,0	3.271,4	3.394,0
Останат капитал	137,7	332,1	223,4	309,8	468,0	791,4
Портфолио инвестиции	107,2	71,7	273,9	366,5	457,2	373,5
Сопственички хартии од вредност	80,5	40,0	52,8	114,0	194,8	187,9
Банки	12,6	19,1	29,5	106,2	90,9	99,7
Останат сектор	67,9	20,9	23,3	7,8	103,9	88,2
Должнички хартии од вредност	26,8	31,7	221,2	252,5	262,5	185,5
Останати инвестиции	2.145,6	2.398,5	2.428,9	2.600,2	3.277,5	3.510,1
Трговски кредити	398,2	485,6	457,0	486,2	854,5	914,4
Останати сектори	398,2	485,6	457,0	486,2	854,5	909,5
Долгорочни	61,8	46,7	29,3	25,8	21,4	33,2
Краткорочни	336,4	438,9	427,6	460,4	833,1	876,3
Заеми	1.657,2	1.814,4	1.852,2	1.853,3	1.991,9	2.180,9
Монетарна власт	68,4	62,5	62,1	55,8	0,0	0,0
Држава	1.256,5	1.351,2	1.292,2	1.152,6	1.068,4	1.087,3
Банки	90,9	89,1	131,0	192,7	317,8	283,6
Долгорочни	80,0	78,4	128,3	192,7	293,6	283,6
Краткорочни	10,9	10,7	2,7	0,0	24,2	0,0
Останати сектори	241,4	311,6	366,9	452,2	605,7	810,0
Долгорочни	219,9	293,6	293,5	436,8	547,9	789,0
Краткорочни	21,5	18,0	73,4	15,4	57,8	21,0
Валуте и депозити	69,0	70,5	86,9	148,6	238,3	245,3
Банки	69,0	70,5	86,9	148,6	238,3	245,3
Останати обврски	21,4	27,9	32,8	112,1	192,8	169,5

Извор: Народна банка на Република Македонија

Табела 29

Меѓународна инвестициона позиција на Република Македонија - состојби

во милиони евра

Период	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Меѓународна инвестициона позиција, нето	-1.599,7	-1.836,6	-1.978,4	-1.878,5	-2.401,1	-3.267,2
Средства	1.495,3	1.589,3	2.081,7	2.472,7	2.686,0	2.456,2
Директни инвестиции во странство	33,6	39,9	52,6	30,1	46,0	60,3
Акционерски капитал и реинвестирана добивка	28,6	32,3	37,0	28,6	35,1	48,4
Останат капитал	5,0	7,6	15,6	1,5	10,9	11,9
Портфолио инвестиции	3,0	3,0	3,1	3,2	3,0	2,2
Сопственички хартии од вредност	3,0	3,0	3,1	3,2	3,0	2,2
Банки	2,4	2,4	2,5	2,6	2,5	1,5
Останати сектори	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,7
Должнички хартии од вредност	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Останати инвестиции	743,7	829,5	903,1	1.022,7	1.112,7	898,8
Трговски кредити	155,5	196,4	253,5	335,5	444,3	478,1
Останати сектори	155,5	196,4	253,5	335,5	444,3	478,1
Долгорочни	0,3	0,3	0,7	0,7	0,8	1,0
Краткорочни	155,2	196,1	252,8	334,8	443,5	477,1
Заеми	20,4	20,1	22,0	1,7	2,6	6,1
Банки	19,2	18,9	21,7	1,5	0,7	1,1
Долгорочни	12,2	12,2	12,7	1,1	0,7	1,0
Краткорочни	7,0	6,7	9,0	0,4	0,0	0,0
Останати сектори	1,2	1,2	0,3	0,3	1,9	5,0
Долгорочни	0,0	1,2	0,1	0,3	1,6	4,1
Краткорочни	1,2	0,0	0,2	0,0	0,3	0,9
Валути и депозити	565,0	608,4	621,6	659,4	637,4	383,8
Монетарна власт	33,2	11,9	13,2	17,9	17,2	1,1
Банки	531,8	596,5	608,4	641,5	620,2	382,4
Останати средства	2,8	4,6	6,0	26,1	28,4	30,8
Меѓународни официјални резерви	715,0	716,9	1.122,9	1.416,7	1.524,4	1.494,9
Обврски	3.095,0	3.426,0	4.060,1	4.351,2	5.087,2	5.723,5
Директни инвестиции во земјата	1.292,1	1.610,2	1.769,0	2.098,6	2.545,2	2.968,7
Акционерски капитал и реинвестирана добивка	1.182,0	1.366,1	1.579,6	1.863,4	2.226,6	2.407,4
Останат капитал	110,2	244,1	189,4	235,2	318,6	561,3
Портфолио инвестиции	85,8	52,7	232,2	278,3	311,2	264,9
Сопственички хартии од вредност	64,4	29,4	44,7	86,6	132,6	133,3
Банки	10,1	14,0	25,0	80,7	61,9	70,7
Останати сектори	54,3	15,4	19,7	5,9	70,7	62,6
Должнички хартии од вредност	21,4	23,3	187,5	191,7	178,7	131,6
Останати инвестиции	1.717,1	1.763,1	2.058,9	1.974,3	2.230,8	2.489,8
Трговски кредити	318,6	356,9	387,3	369,2	581,6	648,6
Останати сектори	318,6	356,9	387,3	369,2	581,6	645,1
Долгорочни	49,4	34,3	24,9	19,6	14,5	23,6
Краткорочни	269,2	322,6	362,5	349,6	567,1	621,6
Заеми	1.326,2	1.333,8	1.570,1	1.407,2	1.355,8	1.546,9
Монетарна власт	54,7	46,0	52,7	42,4	0,0	0,0
Држава	1.005,5	993,2	1.095,4	875,2	727,2	771,2
Банки	72,8	65,5	111,1	146,3	216,3	201,1
Долгорочни	64,0	57,6	108,8	146,3	199,8	201,1
Краткорочни	8,7	7,9	2,3	0,0	16,5	0,0
Останати сектори	193,2	229,1	311,0	343,3	412,2	574,6
Долгорочни	175,9	215,8	248,8	331,6	372,9	559,7
Краткорочни	17,2	13,3	62,2	11,7	39,3	14,9
Валути и депозити	55,2	51,9	73,7	112,8	162,2	174,0
Банки	55,2	51,9	73,7	112,8	162,2	174,0
Останати обврски	17,1	20,5	27,8	85,1	131,2	120,3

Извор: Народна банка на Република Македонија

Табела 33

Девизни резерви
во милиони евра

	1.Девизни резерви					2.Други девизни средства
	Монетарно злато	Специјални права на влечење-SDR	Резервна позиција кај ММФ	Девизи	ВКУПНО	
2003	29,7	0,3	0,0	685,0	715,0	33,2
2004	63,6	0,6	0,0	652,8	716,9	11,9
2005	94,9	0,7	0,0	1.027,3	1.122,9	13,2
2006	105,4	2,3	0,0	1.309,0	1.416,7	17,9
I	102,9	0,7	0,0	865,8	969,4	13,0
II	102,5	0,2	0,0	873,3	976,0	13,1
III	105,4	0,2	0,0	1.052,2	1.157,8	69,7
IV	111,1	2,6	0,0	1.079,3	1.193,1	69,4
V	111,2	0,9	0,0	1.100,3	1.212,5	69,2
VI	104,6	0,9	0,0	1.135,9	1.241,3	69,4
VII	109,8	0,8	0,0	1.165,5	1.276,1	69,3
VIII	105,9	0,3	0,0	1.239,4	1.345,6	18,1
IX	103,8	0,2	0,0	1.266,1	1.370,1	18,2
X	103,1	2,8	0,0	1.295,8	1.401,7	18,2
XI	105,9	0,5	0,0	1.307,3	1.413,8	17,9
XII	105,4	2,3	0,0	1.309,0	1.416,7	17,9
Кв.1	105,4	0,2	0,0	1.052,2	1.157,8	69,7
Кв.2	104,6	0,9	0,0	1.135,9	1.241,3	69,4
Кв.3	103,8	0,2	0,0	1.266,1	1.370,1	18,2
Кв.4	105,4	2,3	0,0	1.309,0	1.416,7	17,9
2007	124,3	1,0	0,0	1.399,1	1.524,4	17,2
I	108,7	1,7	0,0	1.284,7	1.395,1	18,1
II	111,7	0,2	0,0	1.270,6	1.382,6	17,9
III	108,7	7,0	0,0	1.297,3	1.413,1	17,9
IV	108,5	4,2	0,0	1.343,0	1.455,7	17,7
V	106,8	1,4	0,0	1.357,8	1.466,0	17,8
VI	104,8	1,4	0,0	1.312,2	1.418,4	17,8
VII	106,6	1,4	0,0	1.341,1	1.449,1	17,7
VIII	107,1	1,2	0,0	1.377,1	1.485,4	17,8
IX	113,6	1,1	0,0	1.407,4	1.522,1	17,4
X	118,6	1,1	0,0	1.431,4	1.551,1	17,6
XI	117,7	1,0	0,0	1.428,3	1.547,0	17,1
XII	124,3	1,0	0,0	1.399,1	1.524,4	17,2
Кв.1	108,7	7,0	0,0	1.297,3	1.413,1	17,9
Кв.2	104,8	1,4	0,0	1.312,2	1.418,4	17,8
Кв.3	113,6	1,1	0,0	1.407,4	1.522,1	17,4
Кв.4	124,3	1,0	0,0	1.399,1	1.524,4	17,2
2008	133,9	1,0	0,0	1.360,0	1.494,9	1,1
I	136,1	1,0	0,0	1.398,6	1.535,8	9,9
II	139,9	0,9	0,0	1.408,1	1.548,9	9,8
III	129,5	0,9	0,0	1.388,9	1.519,3	6,6
IV	121,6	1,1	0,0	1.371,5	1.494,3	6,7
V	123,8	1,0	0,0	1.385,1	1.509,9	0,6
VI	129,3	1,0	0,0	1.413,1	1.543,4	0,6
VII	127,7	1,0	0,0	1.428,2	1.556,9	0,6
VIII	123,9	1,0	0,0	1.474,7	1.599,6	0,6
IX	136,5	1,0	0,0	1.551,5	1.689,0	0,6
X	122,0	1,1	0,0	1.550,1	1.673,2	0,7
XI	139,5	1,0	0,0	1.448,7	1.589,2	1,2
XII	133,9	1,0	0,0	1.360,0	1.494,9	1,1
Кв.1	129,5	0,9	0,0	1.388,9	1.519,3	6,6
Кв.2	129,3	1,0	0,0	1.413,1	1.543,4	0,6
Кв.3	136,5	1,0	0,0	1.551,5	1.689,0	0,6
Кв.4	133,9	1,0	0,0	1.360,0	1.494,9	1,1
2009	150,2	63,3	0,0	1.313,1	1.526,6	2,0
I	156,4	1,0	0,0	1.284,3	1.441,8	5,4
II	162,9	1,0	0,0	1.249,7	1.413,6	6,1
III	152,0	1,0	0,0	1.114,8	1.267,8	5,2
IV	146,3	1,0	0,0	1.056,6	1.203,8	5,6
V	150,5	0,9	0,0	1.015,4	1.166,8	5,0
VI	146,1	0,9	0,0	1.056,6	1.203,6	3,9
VII	145,5	0,9	0,0	1.247,0	1.393,4	2,4
VIII	145,5	57,0	0,0	1.302,6	1.505,0	2,1
IX	150,2	63,3	0,0	1.313,1	1.526,6	2,0
Кв.1	152,0	1,0	0,0	1.114,8	1.267,8	5,2
Кв.2	146,1	0,9	0,0	1.056,6	1.203,6	3,9
Кв.3	150,2	63,3	0,0	1.313,1	1.526,6	2,0

Извор: Народна банка на Република Македонија.

Табела 35

Среден девизен курс на денарот (на крај на периодот)

	EUR	DEM	ITL	USD	ATS	FRF	GBP	CHF
	1	100	100	1	100	100	1	100
31.12.1993		2.575,2100	2,6000	44,4600	366,3000	757,7600	65,8200	3.029,4800
31.12.1994		2.621,1400	2,5000	40,6000	372,4900	759,5300	63,4500	3.098,1900
31.12.1995		2.649,4300	2,4000	37,9800	376,5900	775,0400	58,6500	3.299,6000
31.12.1996		2.663,4000	2,7100	41,4100	378,4961	789,1662	69,9596	3.062,9100
31.12.1997		3.092,4800	3,1500	55,4200	439,5300	924,1300	92,2200	3.811,4800
31.12.1998		3.098,3900	3,1294	51,8400	440,4100	923,8800	86,6900	3.786,2300
31.12.1999	60,6173	3.099,3136	3,1306	60,3400	440,5231	924,1000	97,5000	3.776,5400
31.12.2000	60,7878	3.108,0300	3,1400	65,3300	441,7600	926,7000	97,4000	3.990,8000
31.12.2001	60,9610	3.116,8844	3,1484	69,1716	443,0206	929,3438	100,1824	4.110,9286
31.12.2002	61,0707			58,5979			93,9549	4.197,8760
31.12.2003	61,2931			49,0502			87,1136	3.930,5566
31.12.2004	61,3100			45,0676			86,4983	3.970,8549
31.12.2005	61,1779			51,8589			89,2717	3.934,0171
31.12.2006	61,1741			46,4496			91,1007	3.806,9637
31.01.2007	61,2139			47,1893			92,7062	3.770,2575
28.02.2007	61,1773			46,2413			90,8079	3.780,3436
31.03.2007	61,1675			45,9284			89,9787	3.764,8489
30.04.2007	61,1621			44,8304			89,6476	3.722,3602
31.05.2007	61,1920			45,5976			90,0545	3.716,0381
30.06.2007	61,1692			45,2973			90,7555	3.695,3543
31.07.2007	61,1658			44,7806			90,5757	3.721,2265
31.08.2007	61,1716			44,9461			90,2236	3.729,5208
30.09.2007	61,1940			43,1582			87,8215	3.686,1635
31.10.2007	61,1821			42,4669			87,7540	3.652,4446
30.11.2007	61,2935			41,5888			85,7552	3.713,6322
31.12.2007	61,2016			41,6564			83,2901	3.685,9552
31.01.2008	61,4240			41,4747			82,6258	3.806,8795
29.02.2008	61,2338			40,4959			80,4279	3.818,2827
31.03.2008	61,2664			38,7860			77,4740	3.893,6384
30.04.2008	61,3856			39,4230			77,8067	3.800,2600
31.05.2008	61,1654			39,4412			77,8186	3.758,0118
30.06.2008	61,1741			38,8456			77,2059	3.810,7581
31.07.2008	61,1879			39,2507			77,7779	3.750,4076
31.08.2008	61,1642			41,5095			75,9804	3.783,9767
30.09.2008	61,1689			42,6294			76,8550	3.860,4544
31.10.2008	61,4099			47,1115			77,6652	4.149,3176
30.11.2008	61,4030			48,2462			73,9884	3.973,0184
31.12.2008	61,4123			43,5610			63,0387	4.104,2772
31.01.2009	61,4129			47,9189			68,4000	4.129,7088
28.02.2009	61,4129			48,5708			68,7637	4.138,0567
31.03.2009	61,4135			46,5501			66,1000	4.051,2897
30.04.2009	61,4115			46,2924			68,3299	4.076,7061
31.05.2009	61,4128			43,5614			70,3549	4.059,5452
30.06.2009	61,1642			43,5085			72,0724	4.008,1389
31.07.2009	61,1704			43,5284			71,7626	3.994,4103
31.08.2009	61,1761			42,8764			69,4867	4.015,7608
30.09.2009	61,1741			42,0469			67,0916	4.044,8360

Извор: Народна банка на Република Македонија.

Табела 36

Индекси на ефективен девизен курс на денарот*

базен период 2003=100, пондери НТР 2006 година

година	Квартал	Номинален ефективен девизен курс на денарот	Реален ефективен девизен курс на денарот		
			Индекс на трошоци на живот	Индекс на цени на производители на индустриски производи	Индекс на трошоци на работна сила по единица производ
1995	Квартал 4	41,1	131,9	117,7	
1996	Квартал 4	48,5	118,7	106,3	
1997	Квартал 4	49,9	96,9	93,4	
1998	Квартал 4	66,6	105,7	112,7	
1999	Квартал 4	82,7	113,0	119,0	
2000	Квартал 4	90,0	107,1	109,7	
2001	Квартал 4	94,1	101,7	101,8	
2002	Квартал 4	97,6	99,9	100,8	
2003	Квартал 4	101,2	100,1	99,1	87,5
2004	Квартал 4	104,3	96,1	95,8	92,4
2005	Квартал 4	104,8	90,9	93,0	90,6
2006	Квартал 4	104,2	89,3	91,5	81,3
2007	Квартал 4	104,4	88,0	90,5	71,1
2008	Квартал 4	106,2	88,5	89,5	75,6
2005	Квартал 1	104,8	94,6	95,0	91,3
	Квартал 2	104,5	93,0	94,2	77,2
	Квартал 3	104,7	91,8	95,2	79,2
	Квартал 4	104,8	90,9	93,0	90,6
2006	Квартал 1	104,8	91,3	94,0	89,3
	Квартал 2	105,6	91,4	94,8	79,4
	Квартал 3	105,1	90,4	94,2	82,6
	Квартал 4	104,2	89,3	91,5	81,3
2007	Квартал 1	104,4	89,0	90,4	73,4
	Квартал 2	104,7	88,9	90,4	71,0
	Квартал 3	104,5	88,0	90,4	68,5
	Квартал 4	104,4	88,0	90,5	71,1
2008	Квартал 1	105,6	90,4	91,0	66,2
	Квартал 2	106,0	89,8	92,4	63,7
	Квартал 3	104,6	87,2	91,6	60,4
	Квартал 4	106,2	88,5	89,5	75,6
2009	Квартал1	111,6	91,7	91,5	68,7
	Квартал2	111,6	90,4	92,8	69,7
	Квартал3	112,1	89,4	94,5	67,3

* Индекс под 100 означува зголемена извозна конкурентност.

Извор: Народна банка на Република Македонија.

МЕТОДОЛОШКИ ОБЈАСНУВАЊА

РЕАЛЕН СЕКТОР

Табела бр.1 Бруто домашен производ

Извор на податоците за бруто домашниот производ (БДП) е Државниот завод за статистика на Република Македонија (ДЗСРМ). Пресметката на БДП базира на податоци од годишните сметки од Централниот регистар, од статистичките истражувања на ДЗС, од Министерството за финансии, УЈП и од други извори.

Бруто домашниот производ (БДП) по тековни цени (според производствен метод) е финален производ на производната активност на резидентните производни единици и претставува збир на бруто додадената вредност од одделни институционални сектори или одделни дејности, по основни цени, зголемен за данокот на промет (односно ДДВ) и царините, а намален за субвенциите на производи (што не се распределени по дејности).

Податоци за БДП на квартална основа се расположливи од 1997 година. Производствената страна на БДП на квартална основа се пресметува по постојани цени. Податоците за БДП по произведен метод прикажани по сектори се според Националната класификација на дејности - НКД.

Табела бр.2 Цени

Извор на податоците за цените е ДЗСРМ.

Просечните месечни цени на мало, нивната динамика и структурата на личната потрошувачка се основа за пресметка на *индексот на трошоците на животоот (Consumer price index - CPI)*.

При изборот на производите за следење на цените на мало се земаат предвид само оние производи кои имаат значајно учество во прометот на мало. Под цени на мало се подразбираат цените по кои трговијата на мало, индивидуалните производители и вршителите на услугите ги продаваат производите и услугите на крајните потрошувачи. Во цените е вклучен и ДДВ.

Индексот на трошоци на животот се пресметува врз база на посебно групирана листа на производи и услуги од личната потрошувачка на неземјоделските домаќинства и просечните месечни цени на мало на тие производи и услуги, односно нивните индивидуални индекси на цени, пондерирани со структурата од индивидуалната потрошувачка. Од јануари 2007 година структурата на индексот на трошоците на животот е проширена за две нови категории: „Ресторани и хотели“ и „Останати услуги неспомнати на друго место“.

Цениите на производите на индустријски производи - ЦПИП (Producer price index - PPI) се следат во Месечниот извештај за цени на производители на индустријски производи, Ц.41 кај 200 претпријатија од областа на индустријата во Р. Македонија. Изборот на претпријатијата се врши според нивното значење во вкупното производство.

Продажна цена на производителите на индустријски производи е цената според која производителот ги продава своите производи на редовните купувачи на домашниот пазар, во најголеми количества франко натоварено во вагон (камион) во местото на производителот, или цената по која производителот врши пресметка со други производители во прометната сфера. Во оваа цена влегува регресот, ако продавачот го остварува според прописите, а од цената се одбива трговскиот рабат и попустот (каса сконто и др.) што продавачот му го одобрува на купувачот. Во цената не влегува ДДВ.

Од јануари 2001 година индексот на ЦПИП се обработува според Националната класификација на дејностите.

Табела бр.3 Индекс на индустриското производство и индекс на продуктивноста во индустријата

Извор на податоците за *индустриското производство* е ДЗСРМ. Податоците за индустријата се прибираат преку месечни извештаи што ги доставуваат претпријатијата евидентирани во областа на индустријата, како и деловните единици кои се занимаваат со индустриска дејност, а се наоѓаат во состав на индустриските претпријатија.

Врз основа на податоците од месечните извештаи се пресметуваат индексите на производство.

Со годишниот извештај за индустријата до 1998 година и месечниот извештај за индустријата до 1999 година, податоците се прибираат според Единствената класификација на дејности - ЕКД, а од 1999 година, односно 2000 година, соодветно, прибирањето на податоците врз база на споменатите извештаи се врши според Националната класификација на дејности - НКД.

Индексот на физички обем на индустриско производство се пресметува врз основа на производството, т.е. по чиста дејност, со распоредување на производите во соодветната гранка. За пресметување на индексот се користат:

- просечното месечно готово производство и структурата на производството во базната година;
- вкупно месечно производство во тековната година;
- номенклатурата на производи за месечниот извештај за индустриското производство;
- пондерациони коефициенти за секој производ;
- пондерациони фактори што ја изразуваат структурата на производството, т. е. учеството на секоја гранка во вкупното индустриско производство на Република Македонија.

Продуктивноста во индустријата се пресметува во НБРМ, врз база на податоци од ДЗСРМ за физичкиот обем на индустриското производство и бројот на вработените во индустријата (според Анкета за работна сила), на квартална основа.

Табела бр.4 Вработеност и продуктивност во целата економија

Извор на презентираниите податоци за *вработеноста* е Анкетата за работна сила (АРС) на ДЗСРМ.

АРС е најсеопфатно истражување на економската активност на населението и нивните демографски, образовни и други карактеристики во меѓупописниот период. Анкетата се спроведува на целата територија на Р. Македонија, врз база на примерок од 10.000 домаќинства (7.200 домаќинства до 2003 година) или 1,8% од вкупниот број домаќинства во земјата. До 2003 година АРС се спроведуваше годишно, а од 2004 година се спроведува континуирано неделно во тек на цела година, а обработката се врши квартално и годишно. Единици на набљудување се лица на возраст од 15 до 79 години и домаќинствата. АРС се изработува врз база на меѓународни препораки (ILO и Eurostat). Применети класификации: Национална класификација на дејности и Национална класификација на занимања.

Работоспособното население го сочинуваат сите лица на возраст од 15 години и повеќе. Работоспособното население се дели на активно население и неактивно население.

Активното население (работна сила) ги опфаќа вработените и невработените лица.

Неактивно население ги опфаќа следните лица:

- ученици и студенти
- пензионери
- домаќинки
- издржувани лица (од друго лице, од државата или од друг приход како рента, камата).

Вработените во *земјоделството* ги опфаќаат секторите А и Б; вработените во *индустријата* ги опфаќаат секторите В, Г, Д и Ѓ; вработените во *услужната дејност* ги опфаќаат секторите од Е до Љ според НКД.

Продуктивноста во економијата се пресметува во НБРМ, врз база на податоци од ДЗСРМ за вкупниот БДП и вкупниот број на вработени во економијата (според Анкета за работна сила), на квартална основа.

Табела бр.5 Плати

Податоците за исплатените нето и бруто плати по вработен базираат на месечни извештаи од деловните субјекти во приватна и друга (општествена, државна, задружна и мешовита) сопственост со различни дејности во Република Македонија. Податоците ги изготвува ДЗСРМ.

Нето платите се однесуваат на просечните примања во месецот по работник, остварени за работа со полно, покусо и подолго работно време (прекувремена работа). Вкупно исплатените нето плати опфаќаат и надоместок на нето платата од средствата на претпријатието (или друго правно лице) за годишен одмор, државни празници, платено отсуство до 7 дена, платено отсуство за стручно усовршување, за боледување до 21 ден, надоместок за време поминато на вежби по покана од надлежен државен орган, цивилна заштита, и сл.

Бруто платите ги опфаќаат исплатените нето плати за извештајниот месец, платениот персонален данок и платените придонеси за пензиско, инвалидско и здравствено осигурување, за вработување, професионално заболување и за водостопанство.

Почнувајќи од мај 2001 година податоците за платите се објавуваат според Националната класификација на дејности-НКД.

Платите во *земјоделството* ги опфаќаат секторите А и Б; платите во *индустријата* ги опфаќаат секторите В, Г, Д и Ѓ; платите во *услужната дејност* ги опфаќаат секторите од Е до Љ според НКД.

Табела бр.6 Буџет на Република Македонија (Централен буџет и буџети на фондови)

Податоците за буџетот ги изготвува Министерството за финансии на Република Македонија.

Буџетот на Република Македонија ги инкорпорира централниот буџет и буџетите на вонбуџетските фондови.

Централниот буџет, кој се однесува на централната власт, ги опфаќа основниот буџет, буџетот на самофинансирачки активности и буџетите на заеми и донации. Во вонбуџетски фондови спаѓаат: Фонд за ПИОМ, Фонд за здравствено осигурување, Агенција за вработување и Фонд за патишта.

МОНЕТАРЕН СЕКТОР

Податоците во агрегираниот биланс на останатите депозитни институции (банки и штедилници) и билансот на Народната банка на Република Македонија (НБРМ) се поделени согласно со секторскиот и валутниот критериум, како и со финансискиот инструмент врз основа на кој настануваат определени побарувања и обврски. Податоците во прикажаните биланси се однесуваат на крајните салда на крајот на референтниот период. Износите коишто се изразени во странска валута се конвертираат според средниот девизен курс на денарот на крајот на референтниот период, согласно со индикативната курсна листа на НБРМ.

Во секторската класификација, дефинирана во Прирачникот за монетарна и финансиска статистика на ММФ (во согласност со секторизацијата дадена во СНА93 и ЕСА95), комитентите се распоредуваат во две основни групи: резиденти и нерезиденти. Во рамките на групата „резиденти“ постојат пет сектори: финансиски институции, нефинансиски друштва, држава, домаќинства и непрофитни институции коишто им служат на домаќинствата.

- Секторот „финансиски институции“ го сочинуваат пет потсектори:
 - Народна банка на Република Македонија (монетарна власт);
 - Останати депозитни институции (банки и штедилници);
 - Останати финансиски институции;
 - Осигурителни друштва и пензиски фондови;
 - Останати финансиски посредници, освен осигурителните друштва и пензиските фондови и помошните финансиски институции.
- Секторот „нефинансиски друштва“ опфаќа два потсектора: јавни нефинансиски претпријатија и приватни нефинансиски претпријатија.
- Секторот „држава“ е поделен на: централна државна власт (Буџет и органи на централната државна власт, фондови за социјално осигурување и други фондови и агенции, како и установи на јавниот сектор (училишта, болници и сл.)) и локална власт.
- Секторот „домаќинства“ опфаќа: население и физички лица кои вршат регистрирана дејност.
- Секторот „непрофитни институции“ коишто им служат на домаќинствата вклучува непрофитни и нефинансиски институции (институции со социјално-хуманитарен карактер, стопански комори, политички партии, здруженија на граѓани, верски заедници, синдикати, црвен крст).

За потребите на монетарните биланси, секторот на домаќинствата и секторот на непрофитни институции коишто им служат на домаќинствата се прикажани заедно како сектор на останати резиденти.

Народната банка на Република Македонија и останатите депозитни институции (банките и штедилниците) ги сочинуваат депозитните институции на Република Македонија.

Средствата и обврските на депозитните институции се класифицирани во следниве агрегирани категории: монетарно злато и специјални права на влечење (СПВ), валути и депозити (вклучувајќи ги трансферабилните депозити и останатите депозити), хартии од вредност различни од акции, кредити, акции и други сопственички хартии од вредност, останати побарувања и обврски (вклучувајќи ги и трговските кредити и други сметки).

Табела бр. 7 Биланс на Народната банка на Република Македонија

Билансот на НБРМ се изготвува врз основа на сметководствената евиденција на сите средства и обврски на НБРМ кон останатите сектори во економијата, вклучувајќи го и секторот „нерезиденти“. Билансот на НБРМ се објавува на крајот на месецот и содржи податоци за претходниот месец.

А. Средствата на билансот на НБРМ ги вклучуваат следниве категории: девизни средства, побарувања од државата и други средства.

Девизните средства на НБРМ се состојат од: средства на девизните резерви и останати девизни средства. Во девизните резерви се опфаќаат: монетарното злато, девизите во форма на ефективни странски пари, трансферабилни и останатите депозити на НБРМ во странски банки, пласманите во хартии од вредност емитирани од нерезиденти (во странска валута), пласманите во девизи кај меѓународни финансиски институции и држењето специјални права на влечење (СПВ).

Останатите девизни средства ги опфаќаат останатите девизи, чековите, трансферабилните и останатите депозити во странска валута, хартиите од вредност и акциите во странска валута и останатите побарувања од нерезиденти во денари и во странска валута коишто не се дел од девизните резерви.

Побарувањата на НБРМ од Државата се однесуваат на односите со ММФ (алокација на СПВ и побарувања врз основа на репласирани кредити на ММФ), како и побарувања врз основа на пласмани во хартии од вредност. Пласманите во хартии од вредност претставуваат специфична категорија. Имено, емисијата на овие хартии од вредност претставува еден од механизмите во процесот на санирање на банките, преку кој се изврши преземање на лошите пласмани во портфолиото на една банка. Овие хартии од вредност се во сопственост на Агенцијата за санација на банки. Нивното амортизирање се одвива во согласност со склучениот договор помеѓу државата и централната банка.

Останатите средства на НБРМ вклучуваат: побарувања на НБРМ од други сектори врз основа на своето тековно работење, основни средства, средства за посебни намени и според посебни прописи, залихи, приливи врз основа на камати, сомнителни и спорни побарувања врз основа на камата и надомести.

Б. Обврските на билансот на НБРМ опфаќаат: монетарна база, готови пари кај останатите депозитни институции, останати обврски на НБРМ кон останатите депозитни институции, ограничени депозити, девизни обврски, депозити на државата и останати обврски на НБРМ.

Монетарната база ги вклучува: готовите пари во оптек, готовината во благајната, сметките на банките и штедилниците кај НБРМ, сметките на останатите финансиски институции кај НБРМ (главно на фондот за осигурување на депозити). Готовите пари во оптек претставуваат обврска на НБРМ и се однесуваат на готовите пари во оптек коишто ги држат небанкарските субјекти. Сметките на банките кај НБРМ се однесуваат на сметките на банките кај НБРМ (вклучително и на штедилниците), во чии рамки влегува и депонираната задолжителна резерва во денари на останатите финансиски институции кај НБРМ и издвоената задолжителна резерва на банките во странска валута. Задолжителната резерва се пресметува по утврдени стапки на задолжителна резерва коишто се применуваат на просечната месечна состојба на соодветните депозити. Притоа, во примена е просечен систем на одржување задолжителна резерва, според кој банките имаат можност да ги користат средствата на задолжителната резерва за одржување на дневната ликвидност најмногу до 80% од обврската. Податоците за готовите пари во оптек се преземаат од Дирекцијата за трезорско работење при НБРМ, додека податоците за дневната ликвидност на банките и штедилниците се засноваат на нивните дневни извештаи доставени до НБРМ.

Готовите пари кај останатите депозитни институции се однесуваат на готовината во благајната на банките и штедилниците.

Останатите обврски на НБРМ кон останатите депозитни институции главно ги опфаќаат обврските на НБРМ врз основа на издадени благајнички записи. Аукциите на благајнички записи претставуваат основен инструмент на монетарната политика на НБРМ којшто се користи за регулирање на глобалното ниво на ликвидност и каматните стапки во банкарскиот систем, како и за сигнализирање на насоките на монетарната политика. За првпат се воведени во февруари 1994 година и по дефиниција се наменети за повлекување ликвидност од банкарскиот систем. Интервенциите со овој инструмент, чијашто рочност изнесува 28 дена, се вршат преку спроведување аукции коишто можат да бидат организирани како „тендер со износи“ или „тендер со каматни стапки“ (американски тип). Аукциите на благајнички записи се поставени на пазарна и флексибилна основа, што овозможува нивно постојано менување, со цел да се зголеми нивната ефикасност и успешно да се остварат поставените цели.

Депозитите на државата ги опфаќаат депозитните пари на државата во денари (трезорска сметка на државата и други буџетски фондови) и во странска валута (депозити за посебни намени на централно ниво на државата и други депозити). Во рамки на денарските депозити на државата, почнувајќи од март 2006 година, се вклучени и паричните фондови мобилизирани преку емисија на **државни записи за монетарни цели**, коишто се депонираат на посебна сметка. Имено, на

07.03.2006 година, НБРМ во соработка со Министерството за финансии започна со емисија на државни записи за монетарни цели со рок на достасување од три месеци. Државните записи за монетарни цели се издаваат на редовните аукции на државни хартии од вредност и ги имаат истите карактеристики како редовните државни хартии од вредност. Според Законот за јавен долг, државните записи за монетарни цели не се дел од јавниот долг, бидејќи се издаваат за потребите на монетарната политика. Воедно, државата нема право на располагање со повлечените средства преку издавање државни записи за монетарни цели. Каматната стапка на државните записи за монетарни цели ја плаќа НБРМ, според просечната каматна стапка постигната на аукциите на тримесечни државни записи. За регулирање на меѓусебните односи, Министерството за финансии и НБРМ склучија Договор за државни записи за монетарни цели.

Девизните обврски кон странство ги опфаќаат обврските на НБРМ кон нерезидентите врз основа на чекови и кредитни писма во девизи, како и обврските врз основа на искористени кредити од Меѓународниот монетарен фонд. Во оваа категорија е опфатена и алокацијата на специјалните права на влечење (СПВ).

Останатите обврски на НБРМ ги опфаќаат: капиталните сметки коишто ги опфаќаат сопствените средства на НБРМ, задржаната добивка, добивката од тековната година, општата и специфична исправка на вредноста на посебната резерва, вредносните прилагодувања и алокација на СПВ. Во оваа категорија се опфатени и неklasифицираните обврски на НБРМ коишто произлегуваат од најразлични деловни односи со резидентниот сектор.

Останатите обврски на НБРМ ги опфаќаат: капиталните сметки коишто ги опфаќаат сопствените средства на НБРМ, задржаната добивка, добивката од тековната година, општата и специфична исправка на вредноста на посебната резерва и вредносните прилагодувања. Во оваа категорија се и неklasифицираните обврски на НБРМ коишто произлегуваат од најразлични деловни односи со резидентниот сектор.

Табела бр.8. Биланс на останатите депозитни институции - банки и штедилници

Билансот на останатите депозитни институции се изготвува врз основа на доставената сметководствена евиденција од страна на банките и штедилниците (КНБИФО) и претставуваат агрегирани биланси на средствата и обврските на сите останати депозитни институции. Месечниот биланс на останатите депозитни институции се објавува на крајот на месецот и содржи податоци за претходниот месец. Билансот содржи податоци за побарувањата и обврските (носители на монетарните агрегати, согласно со националната дефиниција) на останатите депозитни институции (со исклучок на НБРМ) кон останатите сектори во економијата, вклучувајќи го и секторот „нерезиденти“. Податоците се класифицирани во стандардизирани компоненти според сектори, финансиски инструменти и сметководствени принципи.

А. Средствата во билансот на останатите депозитни институции вклучуваат: валути и депозити, хартии од вредност различни од акции, кредити, акции и други сопственички хартии од вредност, финансиски деривати, останати побарувања, нефинансиски средства.

Валутите и депозитите се поделени согласно со валутната структура во денари и странска валута. Валутите ги опфаќаат банкнотите и кованите пари во благајните на останатите депозитни институции коишто се издадени од централната банка и девизите коишто се издадени од централните банки на странски држави. Депозитите ги сочинуваат трансферабилните депозити коишто ги вклучуваат тековните сметки на останатите депозитни институции кај НБРМ (што ја вклучуваат и нивната задолжителна резерва во денари депонирана кај НБРМ) и сметките на банките во странство. Во групата на депозитите се вклучени и депозитите по видување, штедните и други депозити (коишто го вклучуваат и задолжителниот депозит на банките во НБРМ).

Хартиите од вредност различни од акции се класифицирани според валутната структура и секторот и ги опфаќаат благајничките записи, трезорските записи, државните обврзници, компаниските обврзници, комерцијалните хартии од вредност, преносливите депозитни сертификати и сл.

Кредитите се однесуваат на средствата коишто се дадени на различни сектори од страна на останатите депозитни институции. Податоците за кредитите ја вклучуваат пресметаната камата, додека очекуваните загуби, резервациите за кредити и исправките на вредност се исклучени од оваа категорија. Кредитите се класифицирани во денарски и девизни, според валутната распределба.

Акциите и другите сопственички хартии од вредност ги опфаќаат финансиските инструменти коишто на имателот му даваат право на сопственост на друштвото коешто ги издало.

Останатите побарувања ги вклучуваат трговските кредити и аванси коишто се однесуваат на финансиските услуги што останатите депозитни институции ги даваат на други финансиски и нефинансиски институции. Оваа категорија ги содржи и сите останати ставки коишто не се опфатени во другите категории на финансиски инструменти, а се однесуваат на дивидендите, побарувањата во пресметка, ставките во процес на наплата и сл.

Нефинансиските средства ги вклучуваат материјалните средства (фиксни средства, залихи и сл.) и нематеријалните средства за кои нема евидентирани соодветни обврски (патенти, лиценци, софтвер и сл.).

Б. Обврските на останатите депозитни институции ги вклучуваат обврските што настануваат врз основа на: примени депозити, добиени кредити, емитирани хартии од вредност, останати обврски и акции и други сопственички хартии од вредност.

Депозитите се поделени на депозити вклучени и исклучени од парична маса, а понатаму се класифицирани во депозити во денари и странска валута.

Депозитите вклучени во паричната маса ги опфаќаат трансферабилните депозити и останатите депозити на домашните депозитни институции коишто се вклучени во националната дефиниција на паричната маса. Оваа категорија ги вклучува депозитите на останатите финансиски институции, нефинансиски друштва, домаќинства, непрофитни институции коишто им служат на домаќинствата и локалната самоуправа.

Депозитите исклучени од парична маса ги опфаќаат трансферабилните и останатите депозити на државата (освен на локалната самоуправа), депозитните институции и нерезидентите.

Хартиите од вредност се однесуваат на комерцијалните хартии од вредност емитирани од страна на останатите депозитни институции коишто се во функција на зајакнување на вкупниот финансиски потенцијал.

Кредитите се однесуваат на средствата коишто останатите депозитни институции ги добиваат од различни институционални сектори.

Останатите обврски вклучуваат: трговски кредити (добиени при купување стоки и услуги од домаќинства, непрофитни институции и нефинансиски друштва) и аванси примени за тековни работи или работи коишто треба да отпочнат, како и авансни плаќања за стоки и услуги. Во оваа категорија се вклучени и обврските во пресметка, обврски по дивиденди, резервации за загуби за оштетени финансиски средства, акумулирана амортизација и загуби коишто произлегуваат од исправката на вредноста и останати обврски. Останатите обврски ги вклучуваат сите сметки што не се класифицирани на друго место во билансната шема на останатите депозитни институции.

Акциите и другите сопственички хартии од вредност се поделени на сопственички вложувања, задржана добивка, финансиски резултат од тековната година, општа и специфична исправка на вредноста и посебна резерва, алокација на специјалните права на влечење (СПВ) и вредносни прилагодувања.

Акциите и другите сопственички хартии од вредност се поделени на сопственички вложувања, задржана добивка, финансиски резултат од тековната година, општа и специфична исправка на вредноста и посебна резерва и вредносни прилагодувања.

Табела бр.9 Преглед на депозитни институции - НБРМ, останати депозитни институции (ОДИ-банки и штедилници)

Прегледот на депозитните институции претставува консолидиран преглед на сметките на банките, штедилниците и НБРМ, при што ги покажува комбинирани средства и обврски на монетарниот систем во однос на останатите резидентни и нерезидентни субјекти. Основни извори за изработка на прегледот на депозитни институции се прегледот на НБРМ и прегледот на останатите депозитни институции.

Како консолидиран биланс на монетарниот систем претставува основа за негово постојано следење. Истовремено, прегледот овозможува и анализа на соработката на основните макроекономски сектори: реалниот, фискалниот, надворешниот и монетарниот сектор.

Месечниот преглед на депозитните институции се објавува на крајот на месецот и содржи податоци за претходниот месец.

Главни компоненти на Прегледот на депозитните институции се: нето девизни средства, домашни кредити, парични средства, депозити (ограничени и останати), обврски кон останатите финансиски институции, капитални сметки и останати ставки (нето).

Нето девизните средства претставуваат разлика од девизните средства и обврски на НБРМ и останатите депозитни институции (банки и штедилници). Сите девизни средства и обврски на НБРМ и останатите депозитни институции се агрегирани и се прикажани како нето девизни средства на монетарниот систем.

Домашните кредити ги опфаќаат побарувањата на депозитните институции (НБРМ, банки и штедилници) од државата (прикажани на нето-основа), побарувања од локалната самоуправа, јавните нефинансиски институции, приватниот сектор и останатите финансиски институции (прикажани на бруто основа).

Побарувања од државата се однесуваат на побарувања врз основа на кредити, хартии од вредност и трговски кредити и аванси. Како извори на кредити одобрени на Државата се користат: странски кредити, кредитни линии, депозитниот потенцијал и останати извори. Побарувањата од Државата врз основа на хартии од вредност претставуваат побарувања врз основа на специфични хартии од вредност (издадени од државата во процесот на санација на една банка, издадени обврзници за старото девизно штедење).

Побарувањата од локалната самоуправа се однесуваат на побарувањата врз основа на дадени кредити во домашна валута.

Побарувањата од јавните нефинансиски друштва се однесуваат на побарувањата врз основа на дадени кредити во домашна и странска валута на јавните претпријатија.

Побарувањата од приватниот сектор ги опфаќаат вкупните пласмани на депозитните институции на приватниот сектор врз основа на дадени кредити, пласмани во хартии од вредност и акции и останати пласмани. Побарувањата од приватниот сектор ги содржат: побарувањата од останатите нефинансиски друштва, побарувањата од домаќинства и побарувањата од непрофитни институции коишто им служат на домаќинствата.

Побарувањата од останати финансиски институции ги опфаќаат вкупните пласмани на депозитните институции врз основа на дадени кредити, пласмани во хартии од вредност и акции.

Паричните средства ги опфаќаат готовите пари во оптек (готови пари надвор од останатите депозитни институции), депозитните пари на локалната самоуправа и останатите финансиски институции кај НБРМ и депозитните пари на секторот на држатели на пари кај банките и штедилниците.

Ограничените депозити ги вклучуваат депозитите чијашто употреба е ограничена за одредена намена утврдена со пропис. Овие депозити се наменети за покривање отворени акредитиви во надворешниот платен промет, гаранции, банкарски дознаки и др.

Останатите депозити ги опфаќаат орочените, штедните и девизните депозити на секторите вклучени во дефиницијата на парична маса, кај НБРМ, банките и штедилниците.

Обврските кон останатите финансиски институции ги опфаќаат вкупните обврски на депозитните институции врз основа на депозити, хартии од вредност и примени кредити.

Капиталните сметките ги обединуваат капиталните сметки на НБРМ, банките и штедилниците.

Останатите ставки (нето) ги прикажуваат сите категории коишто не се опфатени во претходно прикажаните категории, како и сите неklasифицирани средства и обврски на депозитните институции.

Табела бр. 10 Кредити на недржавниот сектор дадени од банки и штедилници

Кредитите коишто останатите депозитни институции ги одобруваат на недржавниот сектор се класифицирани од аспект на валутата: кредити во денари и во странска валута. Понатаму се класифицирани во краткорочни и долгорочни кредити, пресметана камата и сомнителни и спорни побарувања. Краткорочните и долгорочни кредити се поделени на кредити со и без валутна клаузула. Кредитите на недржавниот сектор ги опфаќаат кредитите на следниве сектори: нефинансиски друштва, домаќинства, непрофитни институции коишто им служат на домаќинствата, локална самоуправа и останати финансиски институции.

Табела бр. 11 Монетарни агрегати и нивните компоненти (недржавен сектор)

Монетарните агрегати, како збир на финансиски инструменти класифицирани согласно со степенот на нивната ликвидност, се дефинирани во согласност со меѓународно прифатените дефиниции и критериуми (согласно со методологијата за монетарна и финансиска статистика на ММФ). Депозитите вклучени во монетарните агрегати се однесуваат на следниве сектори: останати финансиски институции, локалната самоуправа, нефинансиски друштва (приватни и јавни), домаќинства (физички лица и самостојни вршители на дејност со личен труд) и непрофитни институции коишто им служат на домаќинствата.

Паричната маса M1 ги опфаќа готовите пари во оптек и депозитните пари. Притоа, депозитните пари се однесуваат на тековните сметки кај банките и штедилниците и тековните сметки на останатите финансиски институции кај НБРМ.

Готовите пари во оптек претставуваат разлика помеѓу вкупниот износ на печатени и ковани пари и износот на готови пари што се наоѓа во благајната на банките, во трезорот на НБРМ и во дисперзираните трезори.

Паричната маса M2 (ликвидни средства) ги вклучува монетарниот агрегат M1 и краткорочните депозити. Краткорочните депозитите се дефинирани како депозити во кои се опфатени: депозитите по видување, орочените депозити до една година, во денари и странска валута.

Парична маса M4 (вкупен депозитен потенцијал на монетарниот систем), ги вклучува монетарниот агрегат M2 и долгорочните депозити т.е. депозитите орочени над една година, во денари и странска валута.

Табела бр. 12 Вкупни побарувања на останати депозитни институции (ОДИ - банки и штедилници)

Побарувањата на останатите депозитни институции се однесуваат на кредитите, пласманите во хартии од вредност, акциите и достасаните ненаплатени побарувања и сомнителните и спорни побарувања врз основа на кредити. Пласманите на останатите депозитни институции се поделени по сектори, рочности и валути. Согласно со прифатените стандарди од областа на монетарната и финансиската статистика за консолидација, т.е. исклучување на меѓусебните побарувања и обврски во рамките на еден сектор, пласманите ги исклучуваат меѓубанкарските побарувања.

Побарувањата на банките и штедилниците од нефинансиски друштва (приватни и јавни) се однесуваат на побарувањата врз основа на кредити, пресметаната камата врз основа на кредити, достасаните ненаплатени и сомнителни и спорни побарувања по кредити, хартии од вредност и акции. Сите категории се поделени по валута, а кредитите и по рочност. Останатите депозитни институции одобруваат кредити од различни извори на средства: депозити, сопствени извори, странски кредити, добиени кредитни линии и останати извори. Побарувањата врз основа на хартии од вредност претставуваат побарувања врз основа на краткорочни хартии од вредност (чекови и меници) и побарувања врз основа на долгорочни хартии од вредност, односно учества или вложувања на банките и штедилниците во хартии од вредност на нефинансиски друштва. Побарувањата што ја сочинуваат категоријата акции се однесуваат на финансиските инструменти коишто им даваат на останатите депозитни институции право на сопственост врз нефинансиското друштво коешто ги издало.

Побарувањата на банките и штедилниците од домаќинствата (физички лица и самостојни вршители на дејност со личен труд) се однесуваат на побарувањата врз основа на кредити, пресметана камата врз основа на кредити, достасани ненаплатени побарувања и сомнителни и спорни побарувања врз основа на кредити. Побарувањата од домаќинствата се поделени по валута, рок и намена. Според намената, кредитите се делат на: потрошувачки кредити, автомобилски кредити, кредити за станбена изградба, рамковни кредити (кредитни картички и негативни салда на тековни сметки), останати кредити и кредити за вршење самостојна дејност (им се одобруваат на физичките лица кои вршат регистрирана дејност).

Побарувањата на банките и штедилниците од непрофитните институции коишто им служат на домаќинствата, останатите финансиски институции и локалната самоуправа се однесуваат на побарувањата врз основа на кредити, пресметаната камата врз основа на кредити, достасаните ненаплатени побарувања и сомнителни и спорни побарувања врз основа на кредити, побарувањата врз основа на хартии од вредност и побарувањата врз основа на акции.

Побарувањата на останатите депозитни институции од Државата се однесуваат на побарувањата врз основа на кредити, пресметаната камата врз основа на кредити, достасаните ненаплатени побарувања и сомнителни и спорни побарувања врз основа на кредити, побарувањата врз основа на хартии од вредност и побарувањата врз основа на акции. Како извори на кредити одобрени на Државата се користат: странските кредити, кредитните линии, депозитниот потенцијал и останати извори.

Побарувањата од Државата врз основа на хартии од вредност претставуваат побарувања врз основа на специфични хартии од вредност.

Табела бр. 13 Обврски на останатите депозитни институции (ОДИ - банки и штедилници)

Согласно со доминантната класична депозитно-кредитна активност на **останатите депозитни институции, обврските кон нефинансиските друштва** вклучуваат депозити на нефинансиските друштва и кредити добиени од нефинансиските друштва. Покрај депозитите и кредитите во оваа категорија се вклучени и хартиите од вредност издадени од нефинансиските друштва. Депозитите се поделени од аспект на нивната рочна и валутна структура. Кредитите и хартиите од вредност се делат согласно со нивната валутна структура.

Обврските на останатите депозитни институции кон домаќинствата ги вклучуваат тековните сметки, депозитите по видување, орочените депозити (до три месеци, над три месеци, до една година и над една година) и ограничените депозити наменети за покривање акредитиви во домашниот платен промет.

Обврските на депозитните банки кон други комитенти - непрофитни институции коишто им служат на домаќинствата, кон локалната самоуправа, кон останатите финансиски организации, како и обврските кон државата, соодветно. Станува збор за обврски врз основа на различни видови депозити поделени според нивната рочна и валутна структура, како и обврски врз основа на хартии од вредност и други кредитни обврски изразени во денари и странска валута.

Табела бр.14 Пондерирани каматни стапки на банките за примени депозити и вкупно дадени кредити

Врз основа на Извештај за пондерирани каматни стапки на примени депозити и дадени кредити, кои на редовна месечна основа депозитните банки ги доставуваат до НБРМ, се изготвува агрегиран преглед на Пондерирани каматни стапки на примени депозити и дадени кредити во денари и во девизи.

Каматни стапки на денарски кредити ги опфаќа: каматни стапки на денарски кредити без валутна клаузула и каматни стапки на денарски кредити со валутна клаузула.

Каматни стапки на денарски депозити ги опфаќа: каматни стапки на денарски депозити без валутна клаузула и каматни стапки на денарски депозити со валутна клаузула.

Кај денарските кредити/депозити понатаму е извршена поделба според два критериума: секторска класификација и рочност. Според секторската класификација, извршена е поделба на: кредити/депозити кои се однесуваат на претпријатија, кредити/депозити кои се однесуваат на население. Според рочноста, поделба е извршена кај кредитите на: краткорочни и долгорочни; и кај депозитите на: депозити по видување, краткорочно и долгорочно орочени депозити.

Девизните кредити/депозити се класифицирани според три критериума: по сектор, по валута и по рочност. Според секторската класификација, извршена е поделба на: кредити/депозити кои се однесуваат на претпријатија, кредити/депозити кои се однесуваат на население. Според рочноста, поделба е извршена кај кредитите на: краткорочни и долгорочни; а кај депозитите на: депозити по видување, краткорочно орочени депозити и долгорочно орочени депозити. Според валутната класификација, извршена е поделба на: кредити/депозити одобрени во евра и одобрени во САД долари.

Каматните стапки на кредитите и депозитите искажани се во проценти на годишно ниво.

Табела бр.15 Каматни стапки на Народна банка на Република Македонија

1. Есконтна стапка е важечката каматна стапка во тековниот месец.
2. Каматната стапка на расположливиот кредит преку ноќ - ломбарден кредит е важечката каматна стапка во тековниот месец.
3. Каматната стапка на репо трансакции за обезбедување на ликвидност во банкарскиот систем се прикажува како просечна пондерирана каматна стапка остварена на аукциите во тој месец.
4. Каматната стапка на благајнички записи се прикажува како просечна пондерираната каматна стапка остварена на аукциите со рок на достасување од 28 дена во тој месец. Каматната стапка е разграничена од аспект на типот на тендер кој може да биде: тендер со износи или тендер со каматни стапки.

5. Каматната стапка на репо трансакции за повлекување на ликвидност од банкарскиот систем се прикажува како просечна пондерирана каматна стапка остварена на аукциите во тој месец.

Табела бр.16 Задолжителна резерва на банки и штедилници

Банките и штедилниците издвојуваат задолжителната резерва врз основа на просечната состојба на депозитите во претходниот месец. Периодот на одржување на задолжителната резерва е од 11-ти во тековниот месец до 10-ти во наредниот месец. Исполнувањето на задолжителната резерва на банките во денари е на просечна основа, додека на задолжителната резерва на штедилниците во денари и задолжителната резерва на банките во девизи е на фиксна основа.

Табела бр.17 Каматни стапки на државни хартии од вредност

Каматните стапки на државните хартии од вредност се прикажуваат како просечни пондерирани каматни стапки остварени на аукциите во соодветниот месец со определен рок на достасување.

НАДВОРЕШНОТРГОВСКИ И ДЕВИЗЕН СЕКТОР

Табели бр.18-23 ПЛАТЕН БИЛАНС

Платниот биланс претставува статистички извештај за определен временски период, кој систематски ги сумира сите економски трансакции на Република Македонија со остатокот од светот.

Согласно Законот за Народна банка на Република Македонија и прописите од доменот на девизното работење, Народна банка на Република Македонија (НБРМ) е одговорна за составување и следење на извршувањето на платниот биланс.

Платно-билансната статистика на Република Македонија во основа се подготвува во согласност со методологијата на Меѓународниот Монетарен Фонд (Прирачник за платен биланс, петто издание - ППБ). Податоците се објавуваат на месечна основа, во милиони евра и САД долари. Трансакциите деноминирани во други валути се конвертираат во евра и САД долари еквивалентно на девизниот курс на денот на трансакцијата.

Основни извори на податоци за извршувањето на платниот биланс се:

- единствениот царински документ (ЕЦД) за надворешно-трговската размена на Република Македонија;
- системот за известување за платниот промет на банките со странство (ППС);
- систем за известување за надворешниот долг (КЗ);
- банкарските извештаи за состојбата на средствата и обврските (КНБИФО);
- месечни извештаи за промените и состојбите на сметките во странство на резидентите кои не се овластени банки и состојбата и прометот на евидентните сметки (месечни извештаи-МИ);
- дополнителни извештаи на НБРМ за менувачкото работење и за состојбата на официјалните девизни резерви на Република Македонија;
- податоци од годишниот прашалник за странски директни инвестиции-ДИ 22.

ПЛАТЕН БИЛАНС: ОДДЕЛНИ СТАВКИ

ТЕКОВНА СМЕТКА

Стоки

Извор на податоци за надворешно-трговската размена на Република Македонија е царинската документација (ЕЦД), која се прибира од страна на Царинската Управа на Република Македонија, а се обработува и објавува од страна на Државниот завод за статистика на Република Македонија (ДЗСРМ) и НБРМ.

ДЗСРМ согласно методологијата за евидентирање на надворешно-трговската размена во трговската статистика, ги објавува податоците за извозот на **ф.о.б.** основа, а за увозот на **ц.и.ф.** основа.

НБРМ согласно препораките на ППБ при евидентирање на стоките во платниот биланс врши прилагодување за опфат и класификација и тоа за:

-опфат: за вратените стоки и за фактурната вредност на извршената услуга за поправка на стоките;

-класификација: за **ц.и.ф./ф.о.б.** факторот и доработките. Во платниот биланс извозот и увозот се прикажуваат на **ф.о.б.** основа, поради што е неопходно прилагодување на увозот **ц.и.ф.** за **ц.и.ф./ф.о.б.** факторот. Во периодот од 1993 до 1997 година **ц.и.ф./ф.о.б.** факторот е утврден врз основа на просечните меѓународно определени стапки за пресметка на овие трошоци. Од 1998 година наваму **ц.и.ф./ф.о.б.** факторот се пресметува по утврдена методологија која се базира на податоците од ЕЦД за транспорт и осигурување на паритетите со дестинација во Република Македонија прилагодени на целокупниот увоз.

За пресметување на ставката увоз во пристанишни места, се користат податоци од месечните извештаи -МИ.

Услуги

Транспорт: Податоците кои се однесуваат на транспортот се од платниот промет на банките со странство и месечните извештаи -МИ. Постои можност за дезагрегација по вид на транспорт (воздушен, поморски, железнички и патен) и по категорија на услуги (превоз на стоки, патници и останато). Прилагодување се врши кај одливот на транспортни услуги (превоз на стоки) за делот од **ц.и.ф./ф.о.б.** факторот кој се однесува на трошоците за превозни услуги извршени од нерезиденти.

Туризам: Извор се податоците од платниот промет на банките со странство и месечните извештаи -МИ.

Останати услуги: Основен извор се податоците од платниот промет на банките со странство за извршените наплати од и плаќања кон нерезиденти по видови на услуги: телекомуникациони услуги, инвестициони работи, осигурување, деловни, владини и останати услуги. Прилагодување се врши кај одливот за осигурување за делот од **ц.и.ф./ф.о.б.** факторот кој се однесува на трошоците за осигурување при превозот на стоки. Како дополнителен извор на податоци за одделните видови услуги се користат податоци од месечните извештаи -МИ.

Доход

Доходот како компонента на платниот биланс произлегува од: надомест за вработени (резиденти вработени кај нерезиденти и обратно) и доход од инвестиции. Доходот од инвестиции претставува капитална добивка од директните инвестиции, портфолио инвестициите и останатите инвестиции (дивиденди, камати на заеми и кредити и сл.).

Доход од директни инвестиции: Во податоците се опфатени платените дивиденди и распределената добивка, како и реинвестираната и нераспределена добивка. Извор на податоци за платените/наплатени дивиденди е платниот промет на банките со странство. Извор на податоци за реинвестираната добивка за претходните години претставува годишниот прашалник за директни инвестиции, додека за тековната година се вршат проценки врз основа на податоците од претходните години.

Доход од останиати инвестиции: Во податоците се опфатени наплатените и платените камати на депозити, краткорочни, среднорочни и долгорочни заеми и кредити. Наплатените камати ги сочинуваат приливите на камати од девизните депозити на сметки во странство (каматата на официјалните девизни резерви и на девизните средства на банките). Извор се податоците од платниот промет на банките со странство и извештаите на НБРМ за состојбата на официјалните девизни резерви. Платените камати сеоднесуваат на доспеаните тековни обврски

по камати за користени среднорочни и долгорочни странски заеми и кредити. Извор се податоците од КЗ кои задолжително се регистрираат во НБРМ.

Тековни трансфери

Официјалните трансфери во најголем дел се однесуваат на парична и стокова помош добиена од влади на странски држави и меѓународни организации. Извор на податоци за паричните трансфери е платниот промет на банките со странство, а за стоките трансфери царинската евиденција.

Приватните трансфери ги сочинуваат: дознаките во и од странство на домашните физички лица, откупената и продадената ефектива на менувачкиот пазар и останатите трансфери од кој најголем дел се рентите, пензиите, инвалидните и др. Основен извор на податоци е платниот промет на банките со странство. Откупената и продадената ефектива на менувачкиот пазар согласно ППБ треба да се класифицира во капитално - финансиската сметка на платниот биланс. Меѓутоа, со оглед дека голем дел од овие средства потекнуваат од наплатите на резиденти од нерезиденти по дадени стоки и услуги (сива економија) и примени трансфери во ефективни странски пари, овие трансакции се евидентираат како дел од тековната сметка на платниот биланс (приватни трансфери).

КАПИТАЛНА И ФИНАНСИСКА СМЕТКА

КАПИТАЛНА СМЕТКА

Опфатени се капиталните трансфери за кои извор на податоци е платниот промет на банките со странство.

ФИНАНСИСКА СМЕТКА

Директни инвестиции: Директните инвестиции ги опфаќаат акционерскиот капитал, реинвестираната добивка и другиот капитал. Трговските кредити, долгорочните и краткорочните заеми помеѓу поврзаните субјекти се евидентираат во ставката друг капитал. Основен извор на податоци за претходните години е годишниот прашалник ДИ 22. Извор на податоци за паричните влогови е платниот промет на банките со странство, а за стоките влогови царинските документи. За тековната година за реинвестираната добивка и за другиот капитал се вршат проценки врз основа на податоците за претходните години.

Портфолио инвестиции: Извор на податоци за портфолио инвестициите е платниот промет на банките со странство.

Други инвестиции:

Трговски кредити: Трговските кредити (одобрени во странство и примени од странство) претставуваат разлика помеѓу физичката размена на стоките и наплатите односно плаќањата за истите. Податоците за трговските кредити како проценка се изведени од податоците за стоките размена од царинските документи и извршените наплати и плаќања од платниот промет по основ на извоз и увоз на стоки. Доколку вредноста на физичкиот извоз е поголема од вредноста на наплатениот извоз, разликата се евидентира како одобрен трговски кредит (со негативен предзнак). Ако вредноста на увезената стока е поголема од плаќањето по основ на увоз на стоки, разликата се евидентира како примен трговски кредит (со позитивен предзнак). Како дополнителен извор на податоци се користат податоци од месечните извештаи -МИ.

Заеми: Во категоријата заеми се прикажуваат користењата и обврските за отплата на главнина, по среднорочни и долгорочни заеми и кредити. Довтасаните, а неплатени обврски за главнина и камата се евидентираат во категоријата други инвестиции - друго. Податоците се базираат на извештаите за среднорочниот и долгорочниот јавен и приватен надворешен долг изготвени во НБРМ врз основа на КЗ кои задолжително се регистрираат во НБРМ.

Валуџи и дејозии: Податоците се однесуваат првенствено на промените на девизните средства и девизните обврски на банките. Извор на податоци се месечните банкарски извештаи - КНБИФО и платниот промет на банките со странство. Промените на девизните средства и обврски на банките се искажани со делумно исклучување на меѓувалутарните промени. Промените на девизните средства на населението ја опфаќаат нето положената ефектива на девизни сметки на граѓаните во банкарскиот систем намалена за увозот на стоки од физички лица. Извор на податоци за нето положената ефектива на девизни сметки е платниот промет на банките со странство, а за увозот на стоки од физички лица царинските декларации. Како дополнителен извор на податоци за валутите и депозитите на останатите сектори се користат податоци од месечните извештаи -МИ.

Бруто официјални резерви: Податоците се однесуваат на промените на состојбата на официјалните девизни резерви. Извор на податоци се извештаите на НБРМ за состојбата на девизните резерви пресметани по курс на денот на извештајниот период.

Табели бр.24 и 25 Надворешно-трговска размена

Извор на податоци за надворешно-трговската размена е ДЗСРМ. Податоците за стоковната размена на

Република Македонија со странство се подготвуваат согласно основните статистички стандарди, дефиниции и препораки на ООН за концептите и дефинициите на статистиката на надворешната трговија. Податоците за извозот се објавуваат на **ф.о.б.** а за увозот на **ц.и.ф.** основа.

Табели бр.26 и 27 Состојба на странски директни инвестиции

Начинот на пресметување и прикажување на странските директни инвестиции (СДИ) во меѓународни рамки се базира на методолошките препораки на Прирачникот на ММФ (Balance of Payments Manual-fifth edition, IMF 1993) и Прирачникот на OECD (OECD Benchmark Definition of Foreign Direct Investment-third edition, OECD 1996). Согласно овие препораки СДИ вклучуваат:

- сопственички капитал и реинвестирана добивка;
- побарувања од поврзаните претпријатија во странство;
- обврски кон поврзаните претпријатија во странство.

Реинвестираната добивка методолошки вклучува:

- дел од добивка распоредена во капитал;
- дел од добивка распоредена во резерви;
- дел од добивка распоредена за покривање на загуби од изминат период;
- нераспоредена добивка;
- непокриена загуба;
- загуба од претходен период, претворена во побарување од инвеститорот и
- добивка од претходен период, претворена во обврска кон инвеститорот.

Согласно Петтото издание на прирачникот од ММФ се препорачува како критериум да се користи минимално учество од 10% во капиталот или правото на глас. Според тоа дистинкција на директен и портфолио инвеститор се прави од аспект на процентот на поседувани акции и удели во претпријатието.

Методолошките постапки кои се применуваат во Република Македонија за пресметување на странските директни и портфолио инвестиции во потполност кореспондираат со методолошките постапки применувани од страна на земјите членки на ММФ и OECD.

Податоците за СДИ во Република Македонија се прикажани од аспект од земајќа од каде потекнуваат и дејноста во која е инвестирано.

Табели бр.28 и 29 Меѓународна инвестициона позиција

Меѓународната инвестициона позиција претставува статистички извештај кој ја прикажува состојбата и структурата на финансиските побарувања (средства) на резидентите од нерезидентите и финансиските обврски на резидентите кон нерезидентите кои произлегуваат од нивното меѓусебно работење, на определен датум, вообичаено на последниот ден од годината.

Меѓународните финансиски средства на земјата ги сочинуваат директните и портфолио инвестициите на резидентите правни и физички лица во други земји вклучително и инвестициите во финансиски деривативи, останатите инвестиции на резидентите во странство во вид на одобрени заеми и кредити, девизните средства на резидентните банки кај странските комерцијални банки, како и официјалните девизни резерви. Меѓународните финансиски обврски на земјата ги сочинуваат обврските по директните и портфолио инвестициите на нерезидентите правни и физички лица во земјата вклучително и инвестициите во финансиски деривативи, обврските по останатите инвестиции на нерезидентите во земјата во вид на користени заеми и кредити и обврските по депозитите на странските правни и физички лица кај резидентните банки.

Разликата помеѓу вкупните меѓународни финансиски средства и обврски ја дава нето меѓународната инвестициона позиција на една земја. Односно, нето меѓународната инвестициона позиција на Република Македонија е разлика помеѓу инвестициите на резидентите кај нерезиденти (нејзините меѓународни средства) и инвестициите на нерезидентите кај резиденти (нејзините меѓународни обврски).

Директните инвестиции се вложувања со кои инвеститорот има намера да воспостави трајна економска поврзаност и/или да оствари право на управување со правното лице во кое инвестира. Притоа, како критериум за дефинирање на директните инвестиции, согласно меѓународните препораки и стандарди, се користи минимално учество од 10% во капиталот или одлучувачко право на глас во правното лице во кое се инвестира. Директните инвестиции го вклучуваат акционерскиот капитал, реинвестираната добивка и долгот на меѓусебно поврзаните субјекти. Извор на податоци за директните инвестиции за составување на меѓународната инвестициона позиција на Република Македонија, се прашалниците - извештаите за состојбата и прометот на поврзаните субјекти кои до НБРМ на годишна основа ги доставуваат сите правни лица-резиденти за вложувањата во и од странство.

Портфолио инвестициите ги опфаќаат вложувањата во должнички хартии од вредност и во сопственички хартии од вредност, каде инвеститорот поседува помалку од 10% од акционерскиот капитал или нема одлучувачко право на глас. За составување на меѓународната инвестициона позиција на Република Македонија, извор на податоци за вложувањата во сопственички хартии од вредност се годишните прашалници - извештаи за состојбата и прометот на поврзаните субјекти, а за вложувањето во должнички хартии од вредност се користат податоците од платниот промет на деловните банки со странство (согласно Извештајниот систем за меѓународните трансакции), извештаите за работи со хартии од вредност од овластените учесници на Македонската берза, како и базата на податоци на Централниот депозитар на хартии од вредност. За пресметка на пазарната вредност на хартиите, се користат податоците за пазарните цени од Македонската берза на хартии од вредност.

Останатите инвестиции ги опфаќаат средствата и обврските врз основа на краткорочни и долгорочни финансиски и трговски кредити и заеми, валути и депозити и останати средства и обврски. Согласно Прирачникот за платен биланс на ММФ, под трговски кредити се подразбираат побарувањата и обврските кои произлегуваат од комерцијално работење на резидентите со странство (по основ на извоз/увоз на стоки и услуги, авансно плаќање и сл.). За составување на меѓународната инвестициона позиција на Република Македонија, извор на податоци за трговските кредити се кварталните извештаи за побарувања и обврски по комерцијално работење на резидентите со странство (образец КИПО), а за финансиските кредити и заеми се користи кредитната евиденција со странство (образец КЗ и КО). Валутите и депозити ги опфаќаат депозитите кои резидентните банки ги држат во странство, односно обврските на резидентните банки кон нерезидентите. Извори на податоци за оваа ставка се месечните извештаи за сметководствената состојба на сметките од комерцијалните банки и платниот промет на банките со странство.

Табели бр.30-32 Бруто надворешен долг, Бруто надворешни побарувања и Нето надворешен долг**Општи методолошки објаснувања**

Евидентирањето и следењето на надворешниот долг го врши Народната банка на Република Македонија (во продолжение: Народната банка) како надлежна институција, согласно со Законот за Народната банка на Република Македонија и Законот за девизно работење.

Статистиката за надворешниот долг, во основа, се изготвува согласно со Прирачникот за статистика на надворешниот долг⁶¹ (Прирачник).

Бруто надворешен долг

Бруто надворешниот долг во даден момент е еднаков на износот на тековните и безусловните обврски кои бараат плаќања на главница и/или камата од страна на должникот во некое идно време и кои се должат кон нерезиденти, од страна на резидентите на една економија. Согласно со ваквата дефиниција, бруто надворешниот долг претставува состојба на одреден ден на сите идни обврски на резидентите кон нерезидентите, што вклучува обврски по главница, достасани неплатени обврски по главница и камата, како и пресметана задоцнета камата, независно од видот на инструментот и рочноста.

Бруто надворешни побарувања

Бруто надворешните побарувања се состојба на сите тековни и безусловни побарувања, врз основа на должнички инструменти, кои ги имаат резидентите од нерезиденти. Во основа, дефиницијата за бруто надворешните побарувања е идентична со дефиницијата за бруто надворешниот долг, со оглед на фактот дека побарувањата на една економија претставуваат долг на друга економија.

Нето надворешен долг

Нето надворешниот долг е дефиниран како разлика помеѓу состојбата на бруто надворешниот долг и бруто надворешните побарувања. Нето надворешниот долг, во својата структура е идентичен со бруто надворешниот долг, при што стандардното прикажување се состои од поделба по институционални сектори, рачност и инструменти на долг.

Согласно со Прирачникот, поделбата на долгот се врши помеѓу четири основни институционални сектори во економијата, и тоа:

- државниот сектор (ја вклучува јавната власт и нејзините агенции - владините единици на сите нивоа - централна, локална власт и социјални фондови);
- монетарната власт (централната банка, или друга институција носител на монетарната власт);
- банкарскиот сектор (финансиските посредници кои вршат активности на прибирање депозити и давање кредити);
- останати сектори (небанкарските финансиски посредници, нефинансиските трговски друштва, домаќинствата и непрофитните институции).

Понатаму, во рамките на секој сектор, е извршено разграничување по рачност, при што долгот се дели на краткорочен (со рок на доспевање до една година) и долгорочен (со рок на доспевање над една година).

На третото ниво, долгот се распределува по стандардни видови на инструменти, и тоа:

- трговски кредити (побарувања или обврски кои произлегуваат од директно одобрување кредит од добавувачот (испорачателот), врз основа на промет на стоки и услуги, авансни плаќања од купувачот на стоки и услуги и изведување на работи);
- заеми (побарувања или обврски кои настануваат со директно позајмување на финансиски средства (пари) од страна на кредиторот на должникот врз основа на договор за кредит);

⁶¹ External Debt Statistics: Guide for compilers and Users, IMF, 2003.

- должнички хартии од вредност (креирање долг или побарувања преку емисија/купување хартии од вредност, како дел од портфолио-инвестициите во земјата, со кои се тргува на организирани финансиски пазари, како и преку шалтер);

- валути и депозити (валутите се побарувања од централната банка која ги издала банкнотите и монетите, од страна на нерезидентите кои располагаат со нив. Обврските врз основа на депозити се обврски на финансиските институции кои примаат депозити од нерезидентите, додека побарувањата по депозити настануваат врз основа на депонирани средства кај нерезидентни финансиски институции); и

- останато (останатите побарувања и обврски настануваат врз основа на должнички инструменти кои не се вклучени во претходните групи. Важна категорија во ставката „останато“ се достасаните неплатени обврски/побарувања кои се третираат како краткорочни, бидејќи доспеваат веднаш и се кумулатив на достасаните неплатени обврски/побарувања по сите претходно наведени инструменти).

Во рамките на нето надворешниот долг, посебно се прикажуваат нето обврските на меѓусебно поврзаните субјекти. Издвојувањето на побарувањата/обврските на меѓусебно поврзаните субјекти во рамки на нето надворешниот долг е значајно заради обезбедување компатибилност и конзистентност со извештајот за меѓународната инвестициска позиција, каде што овие обврски/побарувања на меѓусебно поврзаните субјекти се дел од категоријата „директни инвестиции (останат капитал)“.

Од аспект на вреднувањето, согласно со Прирачникот за сите инструменти се користи номиналната вредност, освен за должничките хартии од вредност, каде што долгот се прикажува по пазарна вредност. Ова во целост усогласено со начинот на нивно прикажување во рамките на меѓународната инвестициска позиција на земјата.

Податоците за состојбата на долг, плановите на отплата, достасаните неплатени обврски и склучените кредитни работи се пресметуваат во извештајните валути по средниот курс на Народната банка, на датумот на пресек. Тековите по надворешниот долг, повлечените средства и отплатите се курсираат по средниот курс на Народната банка, на датумот на настанување на трансакциите.

Состојбата на надворешниот долг е резултат на повлекувањата на средства, намалени за вкупните отплати на главнина, зголемени за износите на капитализирана достасана неплатена камата и оценета задоцнета камата до датумот на пресек. Со оглед на фактот дека состојбите се курсираат по курс на крај на периодот, а тековите (повлекувања и отплати) со курс на денот на трансакцијата, разликата во состојбата на почетокот и крајот на периодот не одговара на нето-промените од трансакции, туку таа ги вклучува и остварените курсни разлики.

Извори на податоци и методологија за изготвување на нето надворешниот долг на Република Македонија

Извори на податоци за нето надворешниот долг на државниот сектор:

- за категоријата „должнички хартии од вредност (обврзници и инструменти на пазарот на пари)“ - во делот на должничките хартии од вредност издадени во странство и купени од нерезиденти, се користат податоци од системот за известување за надворешниот долг (КЗ);

- за категоријата „должнички хартии од вредност (обврзници и инструменти на пазарот на пари)“ - во делот на должничките хартии од вредност, издадени во земјата и купени од нерезиденти, се користат податоци од: извештаите за работи со хартии од вредност (ИХВ), кои ги доставуваат овластените учесници на Македонската берза; од Централниот депозитар на хартии од вредност и од Македонската берза на хартии од вредност за утврдување на пазарната цена на хартиите од вредност. Во делот на бруто надворешниот долг, за тековната година, при пресметката на оваа ставка се користи состојбата на долг на крајот на претходната година и нејзе ѝ се додадени нето-движењата од платниот биланс во делот на портфолио-инвестициите - должнички хартии од вредност.

- за категоријата „заеми“ се користат податоци од: системот за известување за надворешниот долг (извештаи за кредитното задолжување КЗ) - кредитна евиденција која се води во НБРМ и која произлегува од поединечно евидентирање на обврските по одделни кредитни

работи со сите основни елементи. Оваа евиденција овозможува добивање на податоци за состојбата на надворешниот долг, користењата, отплатите, износот на достасаните неплатени обврски за одредена кредитна работа и сл.; и системот за известување за надворешните побарувања (кредитното одобрување КО) - кредитната евиденција која се води во НБРМ и која произлегува од поединечно евидентирање на побарувањата по одделни кредитни работи со сите основни елементи. Оваа евиденција обезбедува податоци за состојбата на побарувањата, одобрувањата, наплатите, износот на достасаните ненаплатени побарувања за одредена кредитна работа и сл.

Извори на податоци за нејто надворешен долг на секторот „монетарна власт“:

- за категоријата „должнички хартии од вредност (обврзници и инструменти на пазарот на пари)“ - се користат податоци од извештаите на НБРМ за состојбата и структурата на официјалните девизни резерви на Република Македонија;
- за категоријата „валути и депозити“ - се користат податоци од извештаите на НБРМ за состојбата и структурата на официјалните девизни резерви на Република Македонија;
- за категоријата „заеми“ - се користат податоци од системот за известување за надворешниот долг (кредитното задолжување КЗ).

Извори на податоци за нејто надворешен долг на секторот „банки“:

- за категоријата „заеми“ се користат податоци од системот за известување за надворешниот долг (кредитното задолжување КЗ) и системот за известување за надворешните побарувања (кредитното одобрување КО);
- за категоријата „валути и депозити“ се користат податоци од банкарските извештаи за состојбата на средствата и обврските (КЊБИФО) - месечни извештаи за сметководствената состојба на сметките од комерцијалните банки;
- за категоријата „останати обврски“ се користат податоци за достасаните неплатени обврски по категоријата „заеми“, од системот за известување за надворешниот долг (кредитното задолжување КЗ) и системот за известување за надворешните побарувања (кредитното одобрување КО).

Извори на податоци за нејто надворешен долг на останатите сектори:

- за категоријата „заеми“ се користат податоци од системот за известување за надворешниот долг (кредитното задолжување КЗ) и системот за известување за надворешните побарувања (кредитното одобрување КО);
- за категоријата „валути и депозити“ се користат податоци од месечните извештаи за состојбата на редовните сметки на резидентите во странство (извештаи МИ);
- за категоријата „краткорочни трговски кредити“ се користат податоци од кварталните извештаи за побарувањата и обврските по комерцијално работење на резидентите со странство (КИПО). Исклучок е направен за 2007 година, каде поради воведување нов прашалник, кој сè уште е во фаза на тестирање, податоците за состојбата на долгот и побарувањата од комерцијалното работење се добиени со додавање на состојбата од крајот од 2006 година со податоците за трговските кредити од платниот биланс;
- за категоријата „долгорочни трговски кредити“ се користат податоци од системот за известување за надворешниот долг (кредитното задолжување КЗ) и системот за известување за надворешните побарувања (кредитното одобрување КО);
- за категоријата „останати обврски“ се користат податоци за достасаните неплатени обврски по категоријата „заеми“ од системот за известување за надворешниот долг (кредитното задолжување КЗ) и системот за известување за надворешните побарувања (кредитното одобрување КО).

Извори на податоци за нејто надворешниот долг на меѓусебно поврзаниите субјекти - директни инвестиции:

- како основен извор на податоци за побарувањата и обврските на меѓусебно поврзаните субјекти се користат податоци од годишните прашалници - за состојбата и прометот на поврзаните субјекти (ДИ-22 и ДИ-11), кои ги доставуваат сите резиденти-правни лица за

вложувањата во и од странство. За тековната година, во отсуство на податоци од основниот извор, како извори на податоци се користат: за заемите на меѓусебно поврзаните субјекти се користи системот за известување за надворешниот долг (кредитното задолжување КЗ) и системот за известување за надворешните побарувања (кредитното одобрување КО), каде што постои можност за утврдување на меѓусебната поврзаност на кредиторите и должниците; и за трговските кредити на меѓусебно поврзаните субјекти - податоците од кварталните извештаи за побарувања и обврски по комерцијално работење на резидентите со странство (КИПО), од каде што се проценува учеството на долгот/побарувањата на меѓусебно поврзаните лица, врз основа на застапеноста од претходните години.

Податоците за периодот 2004-2005 година се на годишна, додека почнувајќи од 2006 година, тие се објавуваат на квартална основа во евра и американски долари.

Табела бр.33 Девизни резерви

Податоците се однесуваат на состојбата на девизните резерви и другите девизни средства на определен датум.

Девизните резерви како средства со кои располагаат и се контролирани од страна на монетарните власти, се состојат од: монетарно злато, специјални права на влечење (SDR-Special Drawing Rights), резервна позиција кај ММФ и девизи.

Одделните компоненти на девизните резерви се дефинирани целосно во согласност со методологијата на Меѓународниот монетарен фонд (Прирачник за платен биланс, петто издание).

Состојбата на девизните резерви се пресметува по средниот курс на НБРМ на денот за кој се објавуваат податоци.

Монетарно злато

Злато: Категоријата монетарно злато го опфаќа златото со кое ракува НБРМ, а кое се состои од монетарно злато кое се наоѓа во трезорот на НБРМ, златни гранулати, монетарно злато депонирано во странски банки и монетарно злато на пат.

Депозити во злато: Депозитите во злато го опфаќаат ороченото злато во странски банки на подолг временски период.

Девизи

Девизи кај странски банки: Оваа категорија ги опфаќа девизните средства наostro сметки кај странски банки, средства во странски банки кои служат како покрите за отворени акредитиви и гаранции, пласмани во субординирани депозити во странски валути кај нерезиденти, како и орочени девизни средства во странство.

Ефективна во трезор: Ефективата во трезор ја сочинуваат ефективните средства за плаќање кои се наоѓаат во трезорот на НБРМ, чекови во девизи примени во благајна, чекови испратени за наплата во странство, како и чекови испратени за наплата кај домашни банки.

Хартии од вредност: Во оваа категорија влегуваат девизните средства пласирани во должнички купонски и дисконтни хартии од вредност издадени или гарантирани од странски држави, централни банки, мултилатерални развојни банки и меѓународни финансиски институции, како и девизните средства пласирани во колатерализирани и агенциски обврзници.

Други девизни средства

Во оваа категорија се опфатени пласманите во субординирани депозити во странски валути кај нерезиденти, девизни средства во странски банки кои служат како колатерал за дадени гаранции, примени девизни средства на тековните сметки на државата, како и пласмани во

сопственички хартии од вредност издадени од нерезиденти (БИС-акции) во странска валута расположиви за продажба.

Табели бр.34 и 35 Девизен курс на денарот- просек за периодот и на крајот од месецот

Просечните годишни девизни курсеви се пресметуваат како аритметичка средина од просечните месечни девизни курсеви.

Просечните квартални девизни курсеви се пресметуваат како аритметичка средина од просечните месечни девизни курсеви од дадениот квартал.

Просечните месечни девизни курсеви се пресметуваат како аритметичка средина од средните дневни девизни курсеви.

Девизен курс на крајот на месецот е средниот дневен девизен курс од курсната листа на НБРМ за последниот ден од месецот.

Табела бр.36 Индекси на ефективен девизен курс на денарот

Реалниот ефективен девизен курс претставува индексен број кој се добива како количник од индексот на номиналниот ефективен девизен курс на денарот и индексот на релативните цени.

Индексот на номиналниот ефективен девизен курс (НЕДК) на денарот се пресметува како пондерирана геометриска средина од билатералните просечни месечни девизни курсеви на дванаесет поголеми надворешнотрговски партнери на Република Македонија (Австрија, Бугарија, Хрватска, Германија, Грција, Италија, Холандија, Русија, Словенија, Турција, САД и Србија), со базен период 2003=100 и пондери засновани врз надворешнотрговската размена во 2006 година.

Индексот на релативни цени е однос помеѓу просечниот пондериран индекс од индексите на странски цени на земјите што соодветствуваат со изборот на земји чии валути се користат при пресметката на НЕДК на денарот и индексот на домашни цени, со базен период 2003=100 и пондери засновани врз надворешнотрговската размена во 2006 година. Притоа, како дефлатори се користат индексот на потрошувачки цени (CPI), Индексот на производители на индустриски производи (PPI) и Индексот на трошоци на работна сила по единица производ (ULC).